

Jules Verne

Căpitan la cincisprezece ani

**ÎN ROMÂNEȘTE DE
SIMONA SCHILERU
ȘI
ANGHEL GHIȚULESCU**

Partea întâi

Capitolul I

BRICUL-GOELETĂ *PILGRIM*

În ziua de 2 februarie 1873, bricul-goeletă *Pilgrim* se afla la 43°57' latitudine sudică și la 165° 19' longitudine vestică față de meridianul de la Greenwich.

Nava aceasta, de patru sute de tone, armată special la San Francisco pentru marile vânători de balene din Mările Sudului, aparținea lui James W. Weldon, un armator californian bogat, care de mai mulți ani încredințase căpitanului Hull comanda vasului. *Pilgrim* era una dintre cele mai mici, dar și din cele mai bune nave din flotila pe care James W. Weldon o trimitea la pescuit în fiecare sezon, atât dincolo de strâmtoarea Behring, până în mările nordice, cât și prin apele Tasmaniei sau ale Capului Horn, până în Oceanul Antarctic. *Pilgrim* naviga minunat. Greementul⁽¹⁾ era foarte ușor de manevrat, așa că nava putea să se aventureze cu un echipaj redus până în apropierea banchizelor de nepătruns din emisfera de sud. Căpitanul Hull știa — vorba marinarilor — «să se descurce» în mijlocul ghețarilor, care în timpul verii rățăcesc mânați de valuri până prin dreptul Noii Zeelande sau al Capului Bunei Speranțe, la o latitudine cu mult mai mică decât cea pe care o ating în mările nordice ale globului. E drept însă că e vorba doar de niște ghețari mici, măcinați din cauza deselor ciocniri dintre ei, roși de apele calde și care se topesc mai toți în Pacific sau în Atlantic.

Căpitanul Hull, marinar cu experiență și unul dintre cei mai dibaci vânători cu harponul din toată flotila, avea sub comanda sa un echipaj compus din cinci marinari și un elev-marinar. Erau puțini pentru o vânătoare de balene, care cere un personal destul de numeros. E nevoie de oameni atât pentru manevrarea bărcilor de atac, cât și pentru hăcuirea animalelor prinse. Dar, urmînd pilda altor armatori, James W. Weldon socotea că este mai economic să îmbarce la San Francisco numai atîția marinari câți erau necesari pentru manevrarea corăbiei, în Noua Zeelandă se găseau destui vânători cu harponul, marinari de toate naționalitățile, dezertori sau nu, care căutau de lucru pe timpul sezonului și se pricepeau destul de bine în meseria de pescar. După ce trecea vremea pescuitului, oamenii aceștia erau plătiți și apoi debarcați pe țărîm, unde așteptau să vină anul următor ca să fie din nou angajați pe vasele de pescuit balene. Era mai bine, așadar, să folosești marinari neangajați permanent, profitul de pe urma muncii lor fiind mai mare.

Tot astfel se petrecuseră lucrurile și la bordul vasului *Pilgrim*.

Bricul-goeletă terminase pescuitul din acest sezon în regiunea Cercului polar antarctic, dar nu-și completase încărcătura de butoaie cu untură de balenă și cea de fanoane⁽²⁾. Încă de pe vremea aceea, pescuitul de balene ajunsese un lucru greu. Cetaceele, vâdate fără măsură, deveneau din ce în ce mai rare. Balena propriu-zisă, numită «nord-caper» în Oceanul înghețat de Nord și «sulpher-boltone» în Oceanul înghețat de Sud, era pe cale de dispariție. Pescarii fuseseră siliți să se repeadă asupra balenelor din specia «jubart» — un mamifer uriaș, ale cărui atacuri erau destul de primejdioase.

Așa făcuse și căpitanul Hull în cursul acestei campanii de pescuit; avea de gând însă ca în viitoarea călătorie să înainteze mai departe spre Pol, chiar dacă ar fi trebuit să pătrundă până în preajma insulelor Clarie și Adelie, insule descoperite, fără îndoială, de ilustrul comandant al corăbiilor *Astrolabe* și *Zeele*, francezul Dumont d'Urville, deși americanul Wilkes contestase acest lucru.

Pe scurt, sezonul nu fusese deloc prielnic pentru *Pilgrim*. Cam pe la începutul lunii ianuarie, adică spre mijlocul verii australe, căpitanul Hull fusese silit să părăsească locurile de vânătoare, deși încă nu era timpul de înapoiere pentru baleniere. Cei din echipajul auxiliar — o adunătură de pușlamale — începuseră «să-i caute nod în papură», încât se gândi să se descotorosească de ei cât mai degrabă.

Așadar, *Pilgrim* se îndreptă spre nord-vest, către Noua Zeelandă, care putu fi zărită la orizont în ziua de 15 ianuarie. Sosi la Waitemata, portul orașului Auckland, situat în fundul golfului Chouraki, pe coasta de răsărit a insulei nordice, și debarcă pescarii angajați pentru sezon.

Echipajul nu era mulțumit. Din încărcătura corăbiei lipseau cel puțin două sute de butoaie cu grăsimi de balenă. Niciodată nu avuseseră o vânătoare atât de slabă. Din această călătorie, căpitanul Hull se înapoia dezamăgit, ca un vânător iscusit care pentru prima dată s-ar întoarce cu tolba goală... sau aproape goală. Era în joc mândria lui și nu putea să-i ierte pe acei oameni de nimic a căror nesupunere compromiseseră rezultatele vânătorii.

În zadar încercă să mai recruteze la Auckland un alt echipaj de vânătoare. Toți marinarii fără angajament permanent se îmbarcaseră pe celelalte baleniere. Așadar, se văzu silit să renunțe la gândul de a completa încărcătura lui *Pilgrim*. Se pregătea tocmai să părăsească definitiv Auckland-ul, când i se făcu pe neașteptate o cerere de a lua pe cineva la bord, cerere pe care nu o putea refuza.

Doamna Weldon, soția armatorului corăbiei *Pilgrim*, se afla atunci în Auckland, însoțită de fiul ei Jack, în vârstă de cinci ani, și de o rudă căreia i se spunea «vărul Benedict». James W. Weldon, pe care afacerile îl obligau uneori să viziteze Noua Zeelandă, îi adusese acolo pe toți trei, cu gândul ca tot el să-i ducă înapoi la San Francisco.

Dar tocmai când întreaga familie era gata de plecare, micul Jack se îmbolnăvi destul de grav, și tatăl său, chemat într-altă parte de o afacere urgentă, trebui să părăsească Auckland-ul, lăsându-și aici soția, fiul și pe vărul Benedict. Trecuseră de atunci trei luni — timp lung de despărțire, pe care doamna Weldon îl suportase cu greu. Între timp, copilul se făcuse bine, așa că ar fi putut pleca imediat, când i se aduse la cunoștință sosirea navei *Pilgrim*.

Pentru a se înapoia la San Francisco, doamna Weldon ar fi trebuit, pe vremea aceea, să se ducă mai întâi în Australia, unde să aștepte plecarea unuia din vasele companiei transoceanice «Golden-Age» care făceau drumul de la Melbourne la istmul Panama, trecând prin Papeiti. Pe urmă, odată ajunși la Panama, urmau să aștepte plecarea vaporului american care făcea regulat cursa între istm și California. O asemenea călătorie însemna, deci, întârzieri și transbordări, care sunt întotdeauna neplăcute pentru o femeie și un copil. Tocmai atunci sosi și *Pilgrim* la Auckland. Fără a șovăi o clipă, doamna Weldon îl rugă pe căpitanul Hull s-o ia la bord împreună cu fiul ei, vărul Benedict și Nan, o negresă bătrână care o servea din copilărie, pentru a-i duce înapoi la San Francisco. O călătorie de trei mii de leghe marine, adică peste

șaisprezece mii de kilometri pe un vas cu pânze! Dar corabia căpitanului Hull era așa de bine îngrijită și timpul se menținea încă atât de frumos de ambele părți ale Ecuatorului! Căpitanul Hull acceptă cererea doamnei Weldon și puse de îndată cabina sa la dispoziția pasagerei. Dorea ca în tot timpul călătoriei, care putea să dureze între patruzeci și cincizeci de zile, soția armatorului să se simtă cât mai bine cu puțință la bordul balenierei.

Călătorind în asemenea condiții, desigur că doamna Weldon se bucura de o mulțime de avantaje. Singurul dezavantaj era că această călătorie avea să dureze mai mult din pricină că Pilgrim urma să facă un ocol, spre a ajunge mai întâi la Valparaiso, în Chile, unde trebuia să-și descarce marfa. După aceea, nu-i mai rămânea decât să urce de-a lungul coastei americane, mânat de vânturile dinspre continent, care fac atât de plăcută clima acestor meleaguri.

De altfel, doamna Weldon era o femeie curajoasă, pe care marea nu o înspăimânta. Avea treizeci de ani, era sănătoasă și, deoarece înfruntase cu soțul ei oboselile multor drumuri pe mare, se obișnuise cu călătoriile lungi; poate că și din această pricină nu se temea să se îmbarce pe o corabie de mic tonaj. Pe căpitanul Hull îl știa ca pe un marinar foarte bun, în care James W. Weldon avea toată încrederea. Pilgrim era un vas solid, care naviga bine și era prețuit în flotila balenierelor americane. Și cum doamnei Weldon i se prezentase această fericită ocazie, ea n-o lăsă să-i scape.

De bună seamă, vărul Benedict urma s-o însoțească.

Vărul acesta era un om cumsecade, în vârstă cam de cincizeci de ani. Dar cu toți cei cincizeci de ani ai săi, n-ar fi fost prudent să-l lași de capul lui. Mai curând lung decât înalt, mai curând subțire decât slab, cu chipul osos, cu craniul enorm și acoperit de o claie de păr, recunoșteai imediat în făptura lui deșirată pe unul din acei respectabili savanți cu ochelari de aur, ființe inofensive și bune, sortite să rămână toată viața copii mari și să sfârșească la adânci bătrânețe asemenea unor oameni care ar rămâne prunci, deși ar împlini o sută de ani.

«Vărul Benedict», cum îi spuneau toți, chiar și cei ce nu erau rudă cu el, era într-adevăr unul dintre acei oameni care par să fie veri primari cu toată lumea. Stânjenit mereu de lungimea brațelor și a picioarelor, vărul Benedict n-ar fi fost în stare să se descurce singur nici măcar în împrejurările cele mai obișnuite ale vieții. E drept că, prin felul lui de a fi, nu supăra pe nimeni cu nimic, ci cel mult îi încurca și pe alții așa cum se încurca și pe el. Deloc mofturos, obișnuindu-se cu orice situație, uitând chiar să mănânce sau să bea dacă nu i se da de mâncat și de băut, nebăgând de seamă dacă era frig sau cald, vărul Benedict părea să facă parte mai curând din regnul vegetal decât din regnul animal. Închipuți-vă un copac absolut nefolositor, fără fructe și aproape fără frunze, nefiind în stare nici să hrănească, nici să adăpostească pe cineva, dar care ar avea totuși o inimă bună. Așa era vărul Benedict. Ar fi făcut de bunăvoie multe servicii oamenilor, dacă — așa cum vine vorba — ar fi fost în stare să le facă.

În sfârșit, era iubit tocmai pentru slăbiciunile lui. Doamna Weldon îl privea ca pe copilul ei, ca pe un frate mai mare al micului ei Jack.

Trebuie însă adăugat că, în ciuda tuturor aparențelor, vărul Benedict nu era nici trândav, nici lipsit de ocupație. Dimpotrivă, era un om muncitor. Științele naturii, singura lui pasiune, îl absorbeau cu totul.

A spune însă «științele naturii» ar însemna să mergem cam departe...

Se știe ca ramurile din care se compune această știință sunt: zoologia, botanica, mineralogia și geologia. Dar vărul Benedict nu era câtuși de puțin nici botanist, nici mineralog, nici geolog.

Atunci era oare un zoolog în toată puterea cuvântului, un fel de Cuvier al Lumii Noi, care descompune animalul prin analiză sau îl reconstituie prin sinteză, unul dintre acei adânci cunoscători ai celor patru tipuri în care știința modernă înglobează pe oricare din animale, și anume vertebrate, moluște, articulate sau radiate? Oare naivul, dar studiosul nostru savant își concentrase atenția asupra diverselor clase, cercetase el oare ordinele, familiile, subfamiliile,

genurile, speciile și varietățile care caracterizează aceste patru diviziuni ?

Nu.

Se dedicase oare vărul Benedict studiului vertebratelor, adică mamifere, păsări, reptile și pești? Nicidecum.

Preferase oare să se ocupe de moluște, de la cefalopode până la brizoare, cu atâta migală și competență încât știința malacologiei să nu mai aibă nici un secret pentru el?

Nici pomeneală de așa ceva!

Atunci, oare radiatele, adică echinodermele, acalefele, polipii, entozoarele, spongierii și infuzorii erau de vină că arsesse atâta vreme uleiul din lampă, în lungile sale ore de studiu?

Trebuie să mărturisim că nici radiatele nu-l interesau.

Și cum nu mai rămâne de citat din zoologie decât diviziunea articulatelor, este de la sine înțeles că unica pasiune a vărului Benedict era îndreptată asupra acestei diviziuni.

Asta-i situația; dar tot mai trebuie precizat ceva.

Încrângătura articulatelor numără șase clase: insectele, miriapodele, arahnidele, crustaceele, chilopodele și anelidele.

Dar vărul Benedict n-ar fi știut să deosebească, științificește vorbind, o rămă de o lipitoare, un păianjen de casă de un scorpion, o crevetă de un rac sau o scolopendră de o urechelniță.

Dar ce era, atunci, vărul Benedict?

Un simplu entomolog, și atâta tot.

O să se spună însă, desigur, că, în înțelesul etimologic al cuvântului, entomologia este partea științelor naturii care se ocupă de toate articulatele. E adevărat, în general, dar se obișnuiește să se dea acestui cuvânt un sens mult mai restrâns. El nu se aplică decât studiului insectelor, adică al «tuturor vietăților al căror corp compus din inele așezate cap la cap formează trei segmente distincte, vietăți care au trei perechi de picioare, din care cauză au fost numite hexapode».

Prin urmare, deoarece vărul Benedict se mărginise doar la studiul articulatelor din această clasă, el nu era decât un simplu entomolog.

Dar să nu ne înșelăm! În clasa aceasta a insectelor există nu mai puțin de zece ordine⁽³⁾: ortopterele (lăcuste, greieri), neuropterele (leii-furnicilor, libelule), himenopterele (albine, viespi, furnici), lepidopterele (fluturi), coleopterele (cărăbuși, licurici), hemipterele (păduchi de flori, purici), dipterele (țânțari, muște), rhipipterele (stilopi⁽⁴⁾), paraziții (acarieni) și tisanurele (peștișorul-de-argint, peștișorul-de-sobă). Dar cum în cadrul unora dintre aceste ordine, cum ar fi la coleoptere, de pildă, sunt cunoscute vreo treizeci de mii de specii, iar la diptere șaiszeci de mii, subiecte de studiu erau destule și trebuie să recunoaștem că ar fi ajuns pentru a răpi tot timpul unui om.

Așadar, viața vărului Benedict era consacrată în întregime numai și numai entomologiei. Științei acesteia îi închina fără excepție toate orele, până și pe cele de somn, pentru că și în vis vedea numai și numai hexapode. Nici nu s-ar fi putut număra acele cu gămălie înfipte în manșetele și în gulerul hainei, în fundul pălăriei și în șiretul cu care era tivită vesta! De câte ori se întorcea din vreo preumblare științifică, prețioasa-i pălărie, mai ales, arăta ca un adevărat insectar, fiind plină atât pe dinăuntru, cât și pe dinafară cu tot felul de insecte străpunse cu ace. Și nu mai rămâne nimic de spus despre acest om ciudat, dacă se va arăta cinstit că tot din pasiune pentru entomologie îi însoțise pe domnul și doamna Weldon în Noua Zeelandă. Acolo își îmbogățise colecția cu câteva exemplare rare și se înțelege cât era de nerăbdător să se întoarcă acasă, pentru a le clasa în vitrinele din biroul său de la San Francisco.

— Cum doamna Weldon și fiul ei se întorceau în America la bordul lui Pilgrim, era foarte firesc ca vărul Benedict să-i însoțească și în această călătorie. Numai că nu pe dânsul trebuia să se bizuie doamna Weldon dacă s-ar fi găsit în vreo situație critică. Din fericire, nu era vorba decât

de o călătorie destul de ușoară, pe timp de vară, la bordul unui vas al cărui căpitan merita toată încrederea.

În cele trei zile cât poposi Pilgrim la Waitemata, doamna Weldon își făcu în grabă pregătirile, căci nu voia să întârzie plecarea bricului-goeletă. Indigenii care o serviseră în locuința sa din Auckland fură conștienți, așa că la 22 ianuarie doamna Weldon se îmbarcă pe Pilgrim, luând cu ea numai pe micuțul Jack, pe vărul Benedict și pe Nan, bătrâna negresă.

Vărul Benedict ducea într-o cutie specială toată colecția lui de insecte. În colecție figurau, între altele, câteva exemplare noi de staphylinide, un fel de coleoptere carnivore, cu ochii așezați deasupra capului și despre care se crezuse până atunci că s-ar găsi numai în Noua Caledonie. E drept că în Noua Zeelandă i se atrăsese atenția asupra unui anumit păianjen veninos, numit «katipo» de către băștinașii maori, a cărui mușcătură este adesea mortală. Dar păianjenul nu face parte din ordinul propriu-zis al insectelor; el își are locul în cel al arahnidelor și, ca atare, nu prețuia nimic în ochii vărului Benedict. Prin urmare, nu catadicsise să-i dea atenție, așa că mărgăritarul colecției sale rămânea o remarcabilă staphylinidă neozeelandeză.

Bineînțeles că vărul Benedict plătise o sumă strașnică pentru a-și asigura colecția, care, de altfel, i se părea mult mai prețioasă decât toată încărcătura de grăsime și fanoane de balenă, depozitată în cala vasului.

În timpul pregătirilor de plecare, doamna Weldon și tovarășii săi de călătorie veniră pe puntea bricului-goeletă. Căpitanul Hull se apropie de pasagera sa și-i spuse:

— Așadar, ne-am înțeles, doamnă Weldon: dacă vreți să călătoriți pe *Pilgrim*, o faceți pe răspunderea dumneavoastră.

— De ce-mi spui asta, domnule Hull? întrebă doamna Weldon.

— Pentru că n-am primit nici un ordin de la soțul dumneavoastră în legătură cu această îmbarcare pe *Pilgrim* și pentru că, în general, un bric-goeletă nu vă poate oferi garanția unei călătorii bune, așa cum ar fi cazul cu un pachebot special amenajat pentru transportul pasagerilor.

— Dacă soțul meu ar fi aici, răspunse doamna Weldon, crezi oare, domnule Hull, că ar pregeța o clipă să se îmbarce pe *Pilgrim*, împreună cu soția și copilul lui?

— Nu, doamnă Weldon, desigur că n-ar pregeța o clipă, cum de altfel n-aș pregeța nici eu! La urma urmei, *Pilgrim* este o corabie strașnică, deși n-a avut noroc în această campanie de pescuit. Sunt sigur de ea, în măsura în care poate fi sigur un marinar de corabia pe care o conduce de mai mulți ani. V-am spus toate acestea, doamnă Weldon, numai pentru a mă pune la adăpost de răspunderea îmbarcării dumneavoastră și pentru a vă repeta că nu veți avea aici confortul cu care sunteți obișnuiți.

— Deoarece nu e vorba decât despre confort, domnule Hull, lipsa acestuia nu mă poate opri, răspunse doamna Weldon. Nu sunt una din pasagerele acelea mofturoase, care se plâng tot timpul că-i cabina strâmtă sau că-i masa proastă.

Apoi, după ce îl privi câteva clipe pe micul Jack, pe care-l ținea de mână, doamna Weldon adăugă:

— Să plecăm, domnule Hull!

Ordinul de plecare fu dat imediat, pânzele fură ridicate și *Pilgrim* manevră în așa fel, încât să iasă din golf pe drumul cel mai scurt, îndreptându-se spre coasta americană.

Dar, după trei zile de la plecare, bricul-goeletă, împiedicat de vânturi puternice dinspre est, fu obligat să pună murele velelor în babord, pentru a înainta totuși.

Din această pricină, la 2 februarie, *Pilgrim* se afla încă la o latitudine mult mai spre sud decât ar fi trebuit; căpitanul Hull părea că ar voi mai curând să ocolească extremitatea de sud a continentului american pe la Capul Horn, decât să ajungă la coasta Noului Continent pe drumul cel mai scurt.

Capitolul II

DICK SAND

Marea era liniștită și călătoria pe corabie se desfășura în condiții mulțumitoare, numai că vasul nu înainta destul de repede.

Doamna Weldon fusese instalată pe *Pilgrim* cât mai confortabil cu putință. În partea din spate a punții nu exista nici obișnuita dunetă și nici vreo altă cabină care ar fi putut-o adăposti pe tânăra femeie, așa că ea trebui să se mulțumească cu cabina căpitanului Hull — o modestă cămăruță de marinar, situată la pupa. Căpitanul se văzuse însă silit să insiste mult pentru a o face să primească până și cabina aceasta. Acolo, în cămăruța aceea strâmtă, doamna Weldon se instalase împreună cu copilul și cu bătrâna Nan. Tot acolo luau masa, împreună cu căpitanul și cu vărul Benedict, pentru care se aranjase alături un fel de odăiță.

În ce-l privește pe căpitanul Hull, el se instalase într-o cabină din postul echipajului, cabină care ar fi fost ocupată de secund, dacă ar fi existat un secund la bord. Dar, după cum se știe, bricul-goeletă naviga în condiții care permiteau să se renunțe la serviciile unui ofițer secund.

Oamenii de pe *Pilgrim*, marinari vânjoși și cu experiență, erau foarte uniți prin ideile și obiceiurile lor comune. Acest sezon de vânatoare era al patrulea pe care-l petreceau împreună. Erau cu toții americani din vest, se cunoșteau de multă vreme și locuiau pe același țărm al Californiei.

Oamenii aceștia de treabă se arătau foarte îndatoritori față de doamna Weldon, soția armatorului lor, căruia îi erau devotați. Trebuie să spunem că erau cointeresați la ceea ce se câștiga de pe urma vânătorii de balene și că realizaseră până acum sume destul de bune de pe urma călătoriilor întreprinse. Munceau din răspuțeri, deoarece făceau singuri toată treaba; știau însă că la sfârșitul sezonului de vânatoare, când se încheiau socotelile, munca aceasta le mărta câștigul. E drept că de data asta câștigul era o nimica toată și tocmai acest lucru îi făcea să ture și să fulgere împotriva punșășilor acelora din Noua Zeelandă.

Un singur om de la bord nu era de origine americană. Portughez de neam, dar vorbind bine limba engleză, omul acesta se numea Negoro și îndeplinea modesta slujbă de bucătar al echipajului de pe bricul-goeletă.

Fostul bucătar de pe *Pilgrim* dezertase la Auckland, iar acest Negoro, pe atunci fără slujbă, se oferise să-i ia locul. Era un om scump la vorbă și care nu prea da ghes nimănui cu prietenia, veșnic retras și necăutînd prilej de conversație, dar făcându-și cu destulă pricepere meseria. După cât se părea, căpitanul Hull o nimerise bine angajându-l, căci de la imbarcare și până acum bucătarul nu dăduse niciodată prilejul să i se facă vreo observație.

Cu toate acestea, căpitanul Hull nu era împăcat în cugetul său, pentru că nu avusese destul timp să se intereseze mai amănunțit asupra trecutului acestui om. Figura sau, mai curând, privirea acestuia nu-i prea plăcea, și apoi știut este că atunci când e vorba să introduci un străin în viața de pe navă, viață atât de apropiată, de restrânsă, trebuie să faci totul pentru a lua cât mai multe informații asupra trecutului noului venit. Negoro părea să aibă vreo patruzeci de ani. Era slab, nervos, de statură mijlocie, cu părul foarte negru și fața oacheșă, iar după înfățișare arăta foarte puternic. Că avea oarecare educație, se putea deduce după anumite expresii care-i scăpau uneori. Încolo, nu vorbea niciodată de trecut și nu pomenea nimic despre familie. Nimeni nu putea ghici nici de unde venea, nici unde trăise până atunci. Și nici

ce avea să facă de acum înainte nu se putea ghici mai ușor. Spunea doar că are de gând să debarce la Valparaiso. Hotărât lucru, era un om ciudat. În orice caz, nu părea să fi fost marinar de meserie. Ba chiar părea să fie mai străin de viața de marinar decât este de obicei un bucătar care și-ar petrece o bună parte din viață pe mare. Totuși nu era stingherit de ruliul sau tangajul^[5] navei, cum se întâmplă cu cei care n-au călătorit niciodată pe mare; și asta e destul de mult pentru un bucătar de vas.

De fapt, nici nu prea era văzut. În timpul zilei stătea mereu retras în bucătăria lui strâmtă, în fața plitei de tuci, care ocupa aproape tot locul. Când se înnopta, după ce stingea focul în cuptor, Negoro se ducea în «vizuina» care-i fusese rezervată în fundul postului echipajului. Se culca îndată și adormea.

După cum s-a mai spus, echipajul bricului *Pilgrim* era compus din cinci marinari și un elev-marinar.

Tânărul elev-marinar, în vârstă de cincisprezece ani, era un copil găsit. Bietul băiat, părăsit de la naștere, fusese luat și crescut de asistența publică. Se numea Dick Sand și era, probabil, originar din statul New York, ba, aproape sigur, chiar din capitala acestui stat.

Îl se dăduse numele Dick — prescurtare de la Richard — pentru că așa se numea trecătorul milos care-l găsisse la câteva ore după ce se născuse. Numele de Sand îi fusese dat în amintirea locului unde fusese găsit, adică pe Sandy-Hook^[6] — limba de pământ de la estuarul fluviului Hudson care formează intrarea în portul New York.

Se cunoștea de pe acum că nici atunci când va fi matur Dick Sand nu va trece de talia mijlocie, dar era bine legat. Totul în înfățișarea lui îi spunea că e de origine anglo-saxonă. Deși era brun, avea ochi albaștri scânteietori. Meseria de marinar îl pregătise destul de bine pentru lupta cu viața. Figura lui inteligentă arăta energie. Nu avea chip de om îndrăzneț, ci de om cutezător. Se citează adesea aceste trei cuvinte dintr-un vers neterminat al lui Vergiliu:

Audaces for luna juvat...

dar se citează incorect. În realitate, poetul a spus:

Audentes fortuna juvat...^[7]

Cutezătorilor, nu îndrăzneților le surâde aproape întotdeauna norocul. Îndrăznețul poate merge la întâmplare; cutezătorul, însă, mai întâi chibzuiește și abia după aceea acționează. În aceasta constă deosebirea.

Dick Sand era un *audens*. La cincisprezece ani, știa să ia o hotărâre și, odată luată, s-o ducă până la capăt, fără șovăire. Înfățișarea sa vioaie și totodată serioasă atrăgea atenția. Nu-și pierdea vremea pălăvrăgind sau făcând gesturi inutile, cum obișnuiesc băieții de vârsta lui. La o vârstă când altora de seama lui nici nu le trece prin minte să-și pună problema existenței, el cugetase adânc asupra situației grele în care se afla și luase hotărârea să ajungă un «om» în toată puterea cuvântului. Și se ținuse de cuvânt, ajungând aproape un adevărat bărbat la o vârstă când alții nu sunt decât niște copii.

Fiind în același timp și foarte sprinten și foarte priceput la toate exercițiile fizice, Dick Sand era una din acele ființe înzestrate de la natură cu multă îndemânare și pricepere.

După cum s-a mai spus, micul orfan fusese crescut de asistența publică. La început a fost dus într-un orfelinat, așa cum sunt multe în America, iar mai târziu, pe la patru ani, Dick învățase să citească, să scrie și să socotească într-una din școlile din New York întreținute cu generozitate prin subscripție publică. La opt ani, dragostea de mare, pe care Dick o purta în sânge, îl făcu să se imbarce ca mus pe un vas de cursă lungă din Mările Sudului. Acolo a învățat meseria de marinar așa cum trebuie ea învățată, adică încă din fragedă copilărie. Puțin câte puțin, se instrui sub supravegherea ofițerilor, care se interesau mult de omulețul acesta. Astfel, Dick Sand nu întârzie să ajungă elev-marinar, ținând, bineînțeles, și mai departe. Copilul care înțelege dintru început că munca este legea vieții, cel care află de timpuriu că pâinea se câștigă

cu sudoarea frunții sale — precept vechi care este lege pentru omenire — acela este desigur hărăzit unor fapte mari, căci odată și-odată va avea nu numai voința, dar și puterea de a le înfăptui.

Căpitanul Hull îl remarcase pe Dick încă de pe când băiețașul era mus pe o corabie de comerț. Bravului marinar îi plăcu imediat acest flăcăiandru dârz și îl prezentă mai târziu armatorului său, James W. Weldon. Acesta arată un interes deosebit pentru orfan, dându-l mai departe la o școală din San Francisco, unde fu crescut în religia catolică, religie care era și a familiei Weldon.

În timpul studiilor, lui Dick Sand îi plăcu mai ales geografia, ca și tot ce era în legătură cu călătoriile pe apă, așteptând cu nerăbdare să ajungă la vârsta când avea să învețe și acea parte a matematicilor care privea navigația. Apoi nu neglija să-și completeze prin practică, instrucția teoretică pe care o primise. Așa se face că, atunci când se îmbarcase pentru prima dată pe *Pilgrim*, o făcuse în calitate de elev-marinar. Un bun marinar trebuie să cunoască tot atât de bine cum se vânează balenele, ca și navigația de cursă lungă. Meseria de marinar cere să fii pregătit pentru orice împrejurare. De altfel, Dick Sand se îmbarcase pe o corabie a lui James W. Weldon, binefăcătorul său, și comandată de căpitanul Hull, protectorul său. Se afla, deci, în condițiunile cele mai favorabile.

Este inutil să se mai spună cât de devotat era față de familia Weldon, căreia îi datora totul. Dar mai bine să lăsăm faptele să vorbească.

E ușor de înțeles cât de mare a fost bucuria tânărului elev-marinar când a aflat că doamna Weldon va călători la bordul lui *Pilgrim*. Timp de câțiva ani, doamna Weldon fusese o adevărată mamă pentru el, și Dick îl considera pe Jack un frate mai mic. Sămânța cea bună, după cum știau prea bine protectorii săi, căzuse pe pământ rodnic. Inima orfanului era plină de recunoștință, și dacă ar fi trebuit vreodată să-și dea viața pentru cei care-i ținuseră loc de părinți, apoi tânărul marinar n-ar fi șovăit o clipă. Într-un cuvânt, un băiețandru de cincisprezece ani, cu capul și cu voința unui bărbat de treizeci — iată cine era Dick Sand.

Doamna Weldon știa cât prețuiește protejatul ei. Putea să i-l încredințeze fără grijă pe micul Jack. Dick Sand îndrăgise copilul, care, la rândul său, simțindu-se iubit de acest «frate mai mare», căuta să fie mereu cu el. În lungile și dese răgazuri dintr-o călătorie pe apă, când marea-i liniștită și pânzele nu cer noi manevre așa cum era cazul cu *Pilgrim* acum Dick și Jack erau aproape întotdeauna împreună. Tânărul elev îi arăta băiețașului tot ce l-ar fi putut distra în legătură cu meseria de marinar. Doamna Weldon rămânea liniștită când îl vedea pe Jack alături de Dick Sand, lansându-se de-a lungul parâmelor, cățărându-se până la gabia arborelui trinchet sau pe cruceta arborelui gabier și coborând ca o săgeată de-a lungul șarturilor. Dick Sand era când în fața, când în urma lui Jack, gata să-l sprijine sau să-l oprească dacă brațele copilului de cinci ani ar fi obosit în timpul exercițiilor. Toată joaca aceasta îi făcea bine micului Jack, pe care boala îl slăbise. Rumeneala îi revenise treptat în obraji mulțumită acestor exerciții zilnice și înviorătoarelor brize ale mării.

Așa decurgea călătoria și, de n-ar fi fost timpul nefavorabil, nici pasagerii, nici echipajul lui *Pilgrim* n-ar fi avut de ce să se plângă.

Dar vânturile care băteau neîncetat dinspre răsărit îl necăjeau mereu pe căpitanul Hull căci din pricina lor nu reușea să aducă nava pe drumul cel bun. Îi era teamă că mai târziu, când corabia se va găsi aproape de Tropicul Capricornului, va da peste regiuni lipsite de vânturi, care îl vor încurca și mai mult, fără a mai vorbi de curentul ecuatorial, care îl va arunca spre vest, fără să-i poată rezista. Îi era grijă mai ales de doamna Weldon, gândindu-se că vasul va întârzia pe drum, deși nu avea nici o vină pentru această întârziere. Și, cum era preocupat tot timpul de acest lucru, hotărâse ca, în caz că ar întâlni vreun vapor de pasageri în drum spre America, să o sfătuiască pe doamna Weldon să se îmbarce pe el. Din nefericire, însă, era silit să navigheze

la o latitudine mult mai spre sud de drumul pe care l-ar ține vreun vas cu aburi navigând spre Panama. De altfel, pe vremea aceea, comunicațiile prin Pacific, între Australia și Lumea Nouă, nu erau atât de dese cum au devenit mai târziu.

Lucrurile trebuiau deci lăsate să se desfășoare în voia lor. Se părea că nimic nu va tulbura acest drum monoton, când, în ziua de 2 februarie, avu loc un prim incident, la latitudinea și longitudinea arătate la începutul acestei povestiri.

Către ora nouă dimineața, pe o vreme foarte frumoasă, cu cer senin, Dick Sand și Jack se găseau cocoțați pe traversele arborelui trinchet. De acolo puteau vedea toată corabia și o mare parte din ocean, pe o rază întinsă. În spate, perimetrul orizontului nu era tăiat decât de catargul mare care susținea pânzele numite brigantina și săgeata. Velele acestea le ascundeau o parte din mare și din cer. În față, însă, puteau vedea cum se întinde pe valurile mării umbra bompresului, cu cele trei focuri desfășurate ca trei aripi din ce în ce mai mici. Dedesubt se umfla vela trincă, iar deasupra, zburătorul și rândunica, ale căror margini de întinsură zbârnâiau sub presiunea brizei. Bricul-goeletă naviga cu murele la babord și strângea vântul pe cât era posibil.

Dick Sand tocmai îi explica lui Jack de ce *Pilgrim*, deși se apleca tare spre tribord, nu se putea răsturna, deoarece încărcătura fusese bine așezată și bine echilibrată, când băiețușul îl întrerupse.

— Ce se vede acolo? spuse el.

— Vezi ceva, Jack? Unde? întrebă Dick Sand, ridicându-se în picioare.

— Uite colo! răspunse micul Jack, arătând un punct pe mare, printre două din pânzele bompresului.

Dick Sand privi cu atenție spre punctul arătat și strigă imediat, cu glas puternic:

— O epavă pe direcția vântului, la tribord⁽⁸⁾ înainte!

Capitolul III

EPAVA

La strigătul lui Dick Sand, tot echipajul sări în picioare. Cei ce nu erau de cart se urcară pe punte. Ieșind din cabină, căpitanul Hull se îndreptă spre prova.

Doamna Weldon, Nan și până și nepăsătorul văr Benedict veniră cu toții pe punte și se sprijiniră în coate pe balustrada de la tribord ca să poată vedea mai bine epava semnalată de tânărul elev-marinar.

Numai Negoro nu părăsi cabina care-i servea de bucătărie și, ca întotdeauna, el fu singurul din tot echipajul pe care părea că nu-l interesează descoperirea unei epave.

Toată lumea privea cu atenție obiectul plutitor pe care valurile îl legănau la trei mile de *Pilgrim*.

— Ei, ce mai poate fi și asta? întrebă un marinar.

— Vreo plută părăsită! răspunse un altul.

— Poate că pe pluta asta se găsesc niște bieți naufragați, spuse doamna Weldon.

— O să vedem, răspunse căpitanul Huli. Dar epava asta nu-i o plută, ci o corabie răsturnată pe o coastă.

— Ei! Nu credeți mai curând că este vreun animal marin, vreun mamifer uriaș? intră în vorbă

vărul Benedict.

— Nu cred, răspunse elevul-marinar.

— Dar tu ce crezi că e, Dick? întrebă doamna Weldon.

— Este o corabie răsturnată, doamnă Weldon, așa cum a spus și căpitanul. Ba chiar mi se pare că-i văd carena de aramă strălucind în soare.

— Da... într-adevăr... răspunse căpitanul Hull. Pe urmă se adresă timonierului: Prova sub vânt, Bolton! Lași să devieze un cart spre dreapta, așa încât să ne apropiem dintr-o parte de epavă.

— Am înțeles, răspunse timonierul.

— Și totuși, începu din nou vărul Benedict, sunt sigur de ceea ce am spus. Cu siguranță că-i un animal.

— Atunci trebuie să fie un cetaceu de aramă, răspunse căpitanul Hull, pentru că tot cu atâta siguranță văd și eu cum lucește la soare!

— În orice caz, vere Benedict, adăugă doamna Weldon, trebuie să ne faci hatârul să recunoști că cetaceul ar părea să fie mort, căci e lucru sigur că nu face nici o mișcare!

— Ei, verișoară Weldon, răspunse vărul Benedict, care ținea cu încăpățănare la părerea lui, n-ar fi prima dată când se întâlnește o balenă adormită pe valuri.

— Într-adevăr, n-ar fi prima dată, răspunse căpitanul Hull, dar în cazul nostru nu e vorba de o balenă, ci de un vas.

— O să vedem noi, răspunse vărul Benedict, care, de altminteri, ar fi dat toate mamiferele din mările arctice sau antarctice pentru o insectă dintr-o specie rară.

— Cârmește, Bolton, cârmește, strigă din nou căpitanul Hull, și nu ciocni epava! Apropie-te până la un cablu^[9]. Dacă noi nu-i mai putem face mult rău acestei corăbii, ea în schimb ne-ar putea pricinui oarecări stricăciuni, așa că n-am poftă să se ciocnească de coastele lui *Pilgrim*. Cârmește să prinzi vântul la pupa, Bolton.

Prova navei, care fusese îndreptată spre epavă, își schimbă direcția în urma unei scurte mișcări a timonei.

Bricul-goeletă se afla încă la o milă depărtare de corabia naufragiată. Marinarii o priveau cu ochi lacomi: poate că avea vreo încărcătură de preț care s-ar putea transborda pe *Pilgrim*! Se știa doar că în asemenea cazuri o treime din valoare aparține salvatorilor și, dacă încărcătura aceasta nu ar fi fost încă avariata, oamenii echipajului ar fi prins, cum se spune, «un flux strașnic». Ar fi fost o oarecare consolare după rezultatul atât de slab al pescuitului. Peste un sfert de oră, epava se afla la mai puțin de o jumătate de milă de *Pilgrim*.

Era într-adevăr o corabie care plutea cu coasta tribordului în sus. Cufundată până la parapet, epava era atât de culcată pe o parte, încât nimeni n-ar fi putut sta pe punte. Din catarge nu se mai vedea aproape nimic. De port-sarturi nu mai atârnav decât bucăți de parâme și lanțurile rupte ale capetelor de berbec. În tribord se căsca o gaură între coca de metal și coastele bordului.

— Corabia aceasta a fost ciocnită! strigă Dick Sand.

— Fără îndoială, răspunse căpitanul Hull, și este o adevărată minune că nu s-a scufundat pe loc.

— Dacă a fost ciocnită, interveni doamna Weldon, să sperăm că echipajul ei a fost salvat de cei care au ciocnit-o.

— Să sperăm, doamnă Weldon, răspunse căpitanul Hull, dacă nu cumva echipajul s-a salvat cu propriile lui bărci după ciocnire, în cazul când nava care i-a lovit și-a continuat drumul, așa cum din nefericire se întâmplă câteodată.

— Să fie oare cu putință? Ar fi o dovadă de mare lipsă de omenie, domnule Hull.

— Aveți dreptate, doamnă Weldon... aveți dreptate!... Și totuși asemenea cazuri se-ntâmplă destul de des. Cât despre oamenii din echipaj, cred că au părăsit corabia, deoarece nu văd nici

o barcă de salvare; bănuiesc că au încercat să ajungă singuri la țărm, dacă n-or fi fost salvați de vreun vas. Dar tare mă tem că, găsindu-se la o distanță atât de mare de continentul american sau de insulele Oceaniei, n-au să poată reuși!

— Poate că niciodată n-o să se afle taina acestei catastrofe! spuse doamna Weldon. Și totuși, s-ar putea să se mai găsească la bord vreun marinăr din echipaj.

— Nu cred, doamnă Weldon, răspunse căpitanul Hull. Apropierea noastră l-ar fi făcut să dea vreun semnal. Dar o să aflăm îndată. Cârmește mai mult, Bolton, mai mult! strigă căpitanul Hull, arătând direcția cu mâna.

Pilgrim se găsea acum doar la vreo trei cabluri de epavă; nu mai încăpea nici o îndoială că vasul fusese părăsit de tot echipajul.

Dar în clipa aceea, Dick Sand făcu un gest care impunea tăcere.

— Ascultați! Ascultați! spuse el.

— Ascultară toți, cu urechile ciulite.

— Parcă aud un lătrat! strigă Dick Sand.

Într-adevăr, un lătrat îndepărtat răsuna dinăuntru epavei. Cu siguranță că se afla acolo un câine viu, poate încuiat în vreo încăpăre, căci se putea ca ușile să fie ermetic închise. Dar deocamdată nu se știa încă nimic, deoarece puntea navei răsturnate nu se vedea din partea aceea.

— Chiar de-ar fi numai un câine, domnule Hull, tot o să-l salvăm! spuse doamna Weldon.

— Da... da, strigă micul Jack, o să-l salvăm! Eu am să-i dau de mâncare... iar el o să ne iubească... Mămico, mă duc să caut o bucățică de zahăr!...

— Stai liniștit, puiule, îl potoli doamna Weldon, zâmbind. Cred că sărmanul animal e mort de foame, așa că ar fi mai bucuros să înfulece o bucată de pâine în loc de zahăr!

— Bine, atunci dă-i supa mea! strigă micul Jack. I-o dăruiesc bucuros!

În clipa aceea, lătratul începu să se audă mai deslușit. Între cele două nave era o distanță de cel mult trei sute de picioare⁽¹⁰⁾. Aproape în același timp, un dulău se ivi pe parapetul tribordului și se sprijini pe labele dinainte, lătrând mai deznădăjduit ca niciodată.

— Howik, spuse căpitanul Hull, întorcându-se spre șeful echipajului, oprește corabia și lasă la apă barca mică!

— Așteaptă nițel, cuțule, așteaptă nițel! îi strigă micul Jack animalului, care păru că-i răspunde printr-un scheunat.

Pânzele lui *Pilgrim* fură imediat orientate în așa fel, încât nava rămase aproape nemișcată la mai puțin de o jumătate de cablu de epavă.

Barca fu lăsată la apă. Căpitanul Hull, Dick Sand și doi marinari se îmbarcară imediat.

Câinele lătra mereu. Încerca să se țină de parapet, dar aluneca mereu pe punte. S-ar fi putut spune că lătratul nu se mai adresa celor care veneau spre el. Se adresa oare unor marinari sau pasageri închiși în nava naufragiată?

«Să mai fie oare vreun supraviețuitor pe bord?» se întreba doamna Weldon.

După câteva lovituri de vâslă, barca de pe *Pilgrim* ajunse foarte aproape de corabia naufragiată.

Deodată însă atitudinea câinelui se schimbă. După primele lătrături, prin care chemase salvatorii, urmă un lătrat plin de furie. Acum, ciudatul animal era mânia întruchipată.

— Dar ce-i cu câinele ăsta? spuse căpitanul Hull, în timp ce barca ocolea epava pentru a ajunge la puntea intrată sub apă.

Ceea ce nu putea să observe atunci căpitanul Hull și ceea ce nu putea să fie văzut nici de la bordul lui *Pilgrim* era faptul că furia câinelui se dezlănțuise exact în clipa în care Negoro, ieșind din bucătărie, se îndreptase spre balustrada punții.

Să-l fi recunoscut, oare, câinele pe bucătar? Nu prea era de crezut.

După ce se uită la câine fără să arate cea mai mică surprindere, Negoro, ale cărui sprâncene se încruntaseră totuși o clipită, intră în postul echipajului.

Între timp, barca ocolise pupa vasului naufragiat pe care era scris un singur nume: *Waldeck*. În afară de *Waldeck* nu era indicat nici un nume de port. Dar după formele carenei, după unele amănunte, pe care un marinar le observă de la prima vedere, căpitanul Hull își dădu îndată seama că această navă era de construcție americană. De altminteri, chiar numele vasului întărea această constatare. Acum, însă, dintr-un bric de cinci sute de tone, mai rămăsese numai coca.

În partea din față a vasului, o spărtură largă arăta locul în care se produsese ciocnirea. În urma răsturnării, spărtura se ridicase cu vreo cinci-șase picioare deasupra apei; așa se explica de ce epava nu se scufundase încă. Pe puntea pe care căpitanul Hull o vedea acum în întregime nu era țipenie de om.

Câinele părăsise parapetul: se lăsase să alunece în jos, până la bocaportul din mijlocul punții, care era deschis, și lătra când spre interiorul vasului, când în afară.

— Animalul ăsta nu-i singur pe bord, zise Dick Sand.

— Nu, sigur că nu, răspunse căpitanul Hull.

Barca pluti de-a lungul parapetului de la babord, care era pe jumătate scufundat. Dacă marea ar fi fost ceva mai agitată, cu siguranță că *Waldeck* s-ar fi scufundat în câteva minute.

Puntea bricului fusese măturată de la un capăt la altul. Nu mai rămăseseră decât ciotul arborelui mare și cel al arborelui trinchet, rupte la două picioare deasupra etambreului? Catargele trebuie să se fi rupt chiar în clipa ciocnirii, trăgând după ele toate straiurile, șarturile și manevrele. Cât cuprindeai cu ochii nu se vedea nici o epavă în jurul lui *Waldeck*, fapt care arăta că trecuseră câteva zile de la catastrofă.

— Dacă unii nefericiți vor mai fi supraviețuit ciocnirii, spuse căpitanul Hull, probabil că foamea sau setea i-a doborât, căci apa a pătruns cu siguranță în cambuză. De aceea cred că la bord nu mai pot fi decât cadavre.

— Ba nu, strigă Dick Sand, nu! Atunci câinele n-ar mai lătra așa! Trebuie să fie acolo oameni în viață!

În clipa aceea, animalul, răspunzând chemării tânărului marinar, se aruncă în valuri și începu să înoate cu greu spre barcă, părând istovit.

Când fu scos din apă, câinele se azvârli cu înfrigurare nu spre bucata de pâine pe care i-o întindea Dick Sand, ci spre o găleată în care se mai găsea puțină apă dulce.

— Bietul animal e mort de sete! strigă Dick Sand.

Vâslașii căutară un loc bun pentru a se apropia mai ușor de epavă; pentru aceasta, barca se îndepărtă puțin. Câinelui i se păru, desigur, că salvatorii lui nu mai aveau de gând să urce pe epavă, căci îl apucă cu colții de haină pe Dick Sand și începu din nou să scheaune jalnic.

L-au înțeles. Privirea și lătrăturile câinelui erau atât de grăitoare, cum numai vorba omenească ar mai fi putut fi. Barca înaintă imediat spre vinciul ancorei babord. Acolo, cei doi marinari o amară temeinic, în timp ce căpitanul Hull și Dick Sand se urcară pe punte, cățărându-se nu fără greutate până la bocaportul deschis între cioturile celor două catarge.

Prin acest bocaport intrară amândoi în cala pe jumătate plină de apă; aici nu era nici un fel de marfă. Bricul naviga cu balast, fiind încărcat doar cu nisip, care alunecase spre babord, făcând astfel ca vasul să rămână aplecat pe o coastă. Așadar, nu mai era vorba de salvat nimic.

— Nu-i nimeni aici! spuse căpitanul Hull.

— Nimeni, răspunse elevul-marinar, după ce se duse până în partea din față a calei.

Dar câinele, care rămăsese pe punte, lătra mereu și părea că vrea să atragă cu mai multă tărie atenția căpitanului.

— Să ne întoarcem, spuse căpitanul Hull elevului-marinar.

leșiră amândoi din nou pe punte.

Câinele, alergând spre ei, căută să-i ducă spre dună. Ei îl urmară. Acolo, în careul ofițerilor, cinci trupuri omenești, fără îndoială cinci leșuri, zăceau întinse pe podea.

La lumina zilei, care pătrundea în voie prin luminator, căpitanul Hull recunoscuse cinci trupuri de negri. Dick Sand, mergând de la unul la altul, avu impresia că sărmanii mai respiră încă.

— Pe bord! Pe bord! strigă căpitanul Hull.

Cei doi marinari care păzeau barca fură chemați și ajutară la scoaterea naufragiaților din dună.

N-a fost prea ușor, dar după două minute cei cinci negri erau culcați în barcă, fără ca vreunul din ei să-și fi venit în fire. Câteva picături de vin întăritor, apoi puțină apă proaspătă, dată cu grijă, i-ar fi putut probabil aduce din nou la viață.

Pilgrim se găsea tot la vreo jumătate de cablu de epavă, așa că barca ajunsese curând la el.

Se aduse o pânză și fiecare negru fu ridicat separat, fiind apoi culcați toți pe puntea bricului. Câinele îi întovărășise.

— Sărmanii de ei! șopti doamna Weldon, privind la bietele ființe care păreau niște trupuri neînsuflețite.

— Trăiesc, doamnă Weldon! O să-i salvăm! Da, o să-i salvăm! strigă Dick Sand.

— Dar ce li s-a întâmplat? întrebă vărul Benedict.

— Așteptați să-și recapete graiul și au să ne spună totul, răspunse căpitanul Hull. Acum o să le dăm să bea puțină apă cu câteva picături de rom. Apoi, întorcându-se, strigă: Negoro!

Auzind numele acesta, câinele ciuli urechile, părul i se zbârli și-și arătă colții. Bucătarul nu se arătă.

— Negoro! repetă căpitanul Hull.

Câinele dădu din nou semne de mare furie.

Negoro ieși din bucătărie. Îndată ce se arătă pe punte, câinele se repezi la el și voi să-i înfigă colții în grumaz. Bucătarul respinse animalul, lovindu-l cu vâtraiul pe care-l ținea în mână. Câțiva marinari de-abia reușiră apoi să țină câinele pe loc.

— Cunoști cumva câinele ăsta? îl întrebă căpitanul pe bucătar.

— Eu? răspunse Negoro. Nu l-am văzut niciodată!

— Ciudat lucru! șopti Dick Sand.

Capitolul IV

SUPRAVIEȚUITORII DE PE WALDECK

Pe vremea când se petreceau cele povestite, negoțul cu sclavi se făcea încă pe o scară întinsă în toată Africa ecuatorială. Cu toate patrulările vaselor franceze și engleze, nave încărcate cu sclavi părăseau în fiecare an coastele Angolei sau ale Mozambicului, pentru a transporta negri în diverse puncte ale lumii, și trebuie spus: ale lumii civilizate.

Căpitanul Hull știa aceasta și, cu toate că meleagurile acelea nu prea erau străbătute de corăbiile neguțătorilor de sclavi, se întreba dacă negrii pe care îi salvase nu erau cumva supraviețuitorii vreunei încărcături de sclavi, pe care *Waldeck* urma s-o vândă în vreo colonie

din Pacific. În orice caz, dacă așa stăteau lucrurile, negrii aceștia își recăpătaseră libertatea prin simplul fapt că pusese piciorul pe corabia *Pilgrim*; căpitanul Hull era nerăbdător să le facă cunoscut aceasta.

Între timp, naufragaților de pe *Waldeck* li se dădeau în grabă toate îngrijirile. Doamna Weldon, ajutată de Nan și Dick Sand, le dăduse să bea puțină apă proaspătă, apa de care fuseseră lipsiți câteva zile, și aceasta, împreună cu puțină hrană, fu de ajuns pentru a-i aduce la viață.

Cel mai bătrân dintre ei, care putea să aibă vreo șazeci de ani, fu curând în stare să vorbească și putu să răspundă în limba engleză întrebărilor ce i se puneau.

— Nava care vă ducea a fost lovită? întrebă mai întâi căpitanul Hull.

— Da, răspuse bătrânul negru. Sunt zece zile de când nava noastră a fost lovită într-o noapte foarte întunecoasă. Dormeam...

— Cu oamenii de pe *Waldeck* ce s-a întâmplat?

— Când am urcat pe punte împreună cu tovarășii mei, nu mai erau acolo, domnule.

— Echipajul a putut să sară pe bordul navei care l-a ciocnit pe *Waldeck*? întrebă căpitanul Hull.

— Poate că da; și ar fi bine să se fi petrecut lucrurile așa...

— Și nava aceea, după ciocnire, nu s-a întors să vă ia și pe voi ceilalți ?

— Nu!

— S-a scufundat și ea?

— Nu s-a scufundat, răspuse bătrânul negru scuturând din cap. Căci am văzut-o înaintând repede în noapte.

Lucrul acesta, confirmat de toți supraviețuitorii naufragiului, poate să pară de necrezut. Și totuși mai existau căpitani care, după ce provocaseră o ciocnire, dispăreau în cea mai mare grabă cu corăbiile, fără să le pese de nenorociții pe care îi lăseau în urmă, fără să încerce a le veni în ajutor.

Dacă unii vizitii se poartă în felul acesta și lasă altora grija de a îndrepta nenorocirile pricinuite de ei pe șosele, lucrul acesta este, bineînțeles, condamabil, deși victimele lor au posibilitatea să primească un ajutor imediat. Dar ca omul să lase astfel pe om să piară în largul mării este de necrezut, este o ticăloșie.

Căpitanul Hull cunoștea și el multe asemenea cazuri de neomenie și trebui să repete doamnei Weldon că astfel de fapte, oricât ar părea de monstruoase, din nefericire nu erau rare.

După aceasta continuă să-l întrebe pe bătrânul negru:

— De unde venea *Waldeck*?

— De la Melbourne.

— Așadar, nu sunteți sclavi?...

— Nu, domnule, răspuse repede bătrânul negru, îndreptându-și spatele. Suntem locuitori ai statului Pennsylvania și cetățeni liberi ai Americii.

— Prieteni, răspuse căpitanul Hull, să știți că nu v-ați pierdut libertatea trecând pe bordul bricului american *Pilgrim*.

Cei cinci negri de pe *Waldeck* erau într-adevăr cetățeni ai statului Pennsylvania. Cel mai în vârstă fusese vândut ca sclav în Africa, la vârsta de șase ani, iar mai pe urmă ajunsese în Statele Unite; fusese însă eliberat de mulți ani, prin actul de emancipare. Cât despre tovarășii lui, cu mult mai tineri, erau fii de sclavi eliberați înainte de nașterea acestora: prin urmare, fuseseră născuți liberi și nici un alb nu avusese asupra lor vreun drept de proprietate. Nici nu vorbeau limbajul acela care nu folosește articolul și nu cunoaște decât infinitivul verbelor, limbă care a dispărut de altfel, încet-încet, din timpul războiului de secesiune. Acești negri plecaseră deci ca oameni liberi și tot ca oameni liberi se înapoiau în Statele Unite.

După cum îi povestiră căpitanului Hull, se angajaseră ca muncitori la un englez care avea o moșie întinsă la Melbourne, în Australia meridională. Acolo petrecuseră trei ani, câștigând

binisor; la terminarea angajamentului voiseră să se întoarcă în țară.

Se îmbarcaseră așadar pe *Waldeck*, plătindu-și fiecare costul călătoriei, ca orice călător. La 5 decembrie părăsiseră Melbourne, iar după șaptesprezece zile, pe o noapte întunecoasă, *Waldeck* fusese lovit de un vapor mare.

În momentul acela, negrii dormeau. Câteva secunde după năprasnica lovitură, alergaseră cu toții pe punte. Pânzele și catargele navei se prăbușiseră și *Waldeck* se aplecase pe o coastă; dar nu avea să se scufunde, deoarece apa năvălise în cala vasului într-o cantitate destul de mică.

Căpitanul și echipajul lui *Waldeck* dispăruseră. Poate că unii fuseseră zvârliți în mare, poate că alții se agățaseră de vaporul străin, care, după ciocnire, pierise fără urmă.

Cei cinci negri rămăseseră singuri la bord, pe o corabie jumătate răsturnată, la o mie două sute de mile depărtare de orice țărm.

Cel mai bătrân dintre ei se numea Tom. Vârsta, caracterul său energic și experiența pusă adesea la încercare în lunga sa viață de muncă făcuseră dintr-însul conducătorul firesc al tovarășilor săi.

Ceilalți negri erau tineri, de douăzeci și cinci până la treizeci de ani. Ei se numeau: Bat⁽¹¹⁾, fiul lui Tom, bătrânul Austin, Acteon și Hercule. Toți patru erau voinici și ar fi prețuit mult pe piețele de sclavi din Africa centrală. Deși înduraseră lipsuri groaznice, se putea recunoaște în ei exemplare minunate din această rasă puternică, asupra căreia educația din numeroasele școli nord-americane își pusese pecetea.

Așadar, Tom și tovarășii săi rămăseseră singuri pe *Waldeck* după catastrofă. Nu aveau nici un mijloc de a pune în mișcare această corabie ținută locului și nici s-o părăsească nu puteau, pentru că cele două bărci de la bord fuseseră sfărâmate și ele. Nu le rămânea altceva de făcut decât să aștepte trecerea vreunei nave, în timp ce epava era mereu mânătată de curenți. Așa se explica faptul că fusese întâlnită atât de departe de ruta obișnuită, căci *Waldeck*, care plecase din Melbourne, ar fi trebuit să se găsească la o latitudine mult mai nordică.

În timpul celor zece zile care trecuseră între ciocnire și momentul în care Pilgrim sosise în ajutorul naufragiaților, cei cinci negri se hrăniseră cu puținele alimente găsite în bucătărie. Dar, neputând pătrunde în cambuză pe care apa o înecase în întregime, ei nu avuseseră nici o băutură cu care să-și potolească setea și suferiseră groaznic, deoarece vasele cu apă aflate pe punte fuseseră sparte în timpul ciocnirii. Tom și tovarășii săi, chinuți de sete, își pierduseră cunoștința încă din ajun. *Pilgrim* sosise tocmai la timp spre a-i salva.

Aceasta fu povestea pe care Tom o spuse în puține cuvinte căpitanului Hull. Nu era cazul să se pună la îndoială cuvântul bătrânului negru. Tovarășii lui confirmară totul; de altminteri, faptele vorbeau de la sine.

O altă vietate, salvată de pe epavă, ar fi vorbit fără îndoială cu aceeași sinceritate, dacă ar fi putut s-o facă. Este vorba de câinele care se arăta atât de furios când îl vedea pe Negro — ură într-adevăr inexplicabilă. Dingo — acesta era numele câinelui — făcea parte din renumita rasă de dulăi din Noua Olandă... Dar nu în Australia îl găsisse căpitanul lui *Waldeck*. Dăduse peste Dingo cu doi ani în urmă, rătăcind, pe jumătate mort de foame, pe coasta de vest a Africii prin meleagurile unde fluviul Congo se varsă în ocean. Căpitanul lui *Waldeck* luase cu el frumosul animal, care rămase însă foarte puțin prietenos, părând să tânjească după vreun stăpân de care fusese despărțit în chip năprasnic și pe care îi era cu neputință să-l mai găsească prin locurile acelea pustii. S.V. — două litere gravate pe zgarda lui — era tot ce mai lega pe acest animal de un trecut a cărui taină ar fi fost căutată în zadar.

Mare și puternic, mai voinic chiar decât câinii din Pirinei, Dingo era un specimen minunat al acelei varietăți de dulăi din Noua Olandă. Când se ridica în două labe, dând capul pe spate, era cât un om de înalt. Sprinteneala și forța mușchilor săi făceau din el unul din acele animale

care atacă fără șovăire jaguarii sau panterele și care nu se tem să țină piept ursului. Cu blana deasă, coada stufoasă și țeapănă ca o coadă de leu, cu părul roșcat-închis, Dingo avea numai pe bot câteva pete albe. Când îl apucau furiile, animalul acesta putea să devină primejdios; se înțelege deci pentru ce Negoro nu fusese deloc încântat de primirea pe care i-o făcuse acest strașnic exemplar al rasei canine.

Cu toate că nu era prietenos, Dingo nu era un câine rău. Părea să fie mai curând trist.

Bătrânul Tom observase, când era pe *Waldeck*, că acest câine nu-i iubea pe negri. Nu căuta să le facă nici un rău, dar îi ocolea. Poate că pe coasta africană, pe unde pribegise, avusese de suferit din partea băștinașilor. De aceea, deși Tom și tovarășii lui erau oameni de treabă. Dingo nu se apropiase niciodată de ei.

În timpul celor zece zile pe care naufragații le petrecuseră pe *Waldeck*, Dingo se ținuse departe de locul unde se aflau negrii, hrănindu-se nu se știe cu ce, dar suferind și el groaznic de sete.

Aceștia erau supraviețuitorii epavei, pe care prima izbitură mai puternică a valurilor urma să o scufunde. Ea n-ar fi dus în adâncimile oceanului decât niște cadavre, dacă sosirea neașteptată a lui *Pilgrim* n-ar fi permis căpitanului Hull, întârziat el însuși de lipsa vâniurilor prielnice, să facă o faptă de omenie.

Pentru ca binefacerea să fie desâvârșită, mai trebuia ca naufragații de pe *Waldeck*, care-și pierduseră economiile agonisite timp de trei ani de muncă, să fie repatriați. Așa urma să se întâmple. După ce avea să-și lase încărcătura la Valparaiso, *Pilgrim* trebuia să urce de-a lungul coastei americane până la nivelul țărmului californian. Acolo, Tom, și tovarășii săi aveau să fie bine primiți de James W. Weldon — după cum îi asigura buna lui soție — și înzestrați cu toate cele necesare pentru a se întoarce în Pennsylvania.

Oamenii aceștia de treabă erau liniștiți asupra viitorului lor, mulțumită doamnei Weldon și căpitanului Hull. Le erau desigur foarte îndatorați, și deși nu erau decât niște negri sărmani, poate că totuși trăgeau nădejde să-și poată plăti odată și odată această datorie de recunoștință.

Capitolul V

S.V.

Pilgrim pornise din nou spre est, încercând să înainteze cât mai repede. Căpitanul Hull era tot timpul necăjit din pricină că nu aveau vânt prielnic; asta nu pentru că o întârziere de o săptămână sau două pe drumul Noua Zeelandă — Valparaiso l-ar fi îngrijorat prea mult, ci din cauza oboselii pe care această întârziere o putea pricinui pasagerei sale. Dar doamna Weldon nu se plângea și îndura cu răbdare greutățile.

Chiar în ziua aceea, la 2 februarie, către seară, epava fu lăsată în urmă.

Căpitanul Hull se ocupă în primul rând de instalarea în condiții cât mai bune a lui Tom și a tovarășilor săi. Postul echipajului de pe *Pilgrim*, amenajat pe punte în formă de șopron, ar fi fost prea mic pentru toți. Atunci dădu dispoziții să se facă un fel de paturi sub puntea de la prova. De altminteri, oamenii aceștia de treabă, obișnuiți cu muncile grele, erau modești din fire. Pe o vreme frumoasă, caldă și uscată, această locuință îi va putea adăposti tot drumul.

Viața de la bord, trezită o clipă din monotonia de fiecare zi, își relua cursul.

Tom, Austin, Bat, Acteon și Hercule ar fi vrut să le fie cât mai de folos celor de pe *Pilgrim*. Dar

cu vânturile astea, bătând din aceeași direcție, nu mai era nimic de făcut odată ce pânzele erau întinse. De câte ori era însă vorba de vreo schimbare a direcției pânzelor, bătrânul negru și tovarășii lui se grăbeau să dea ajutor echipajului: și trebuie să mărturisim că, de câte ori uriașul Hercule punea mâna, se cunoștea. Negrul acesta viguros, înalt de șase picioare, făcea singur cât o macara!

Era o fericire pentru micul Jack să-l privească pe uriaș. Nu-i era frică de el, iar când Hercule îl sălta în brațe ca pe o păpușă, copilul scotea țipete de bucurie care nu se mai terminau.

— Ridică-mă sus de tot! spunea micul Jack.

— Pofim, domnule Jack! răspundea Hercule.

— Nu-i așa că sunt greu ?

— Nici nu simt!

— Bine, atunci mai sus! cât ți-e brațul de lung!

Și Hercule, ținând în palma lui mare piciorușele copilului, îl plimba pe sus, așa cum fac acrobații la circ. Jack se vedea mare, mare, și tare-i mai plăcea! Căuta chiar «să se lase greu», lucru de care colosul nici nu-și dădea seama.

Așadar, Dick Sand și Hercule erau cei doi prieteni ai micului Jack. Curând își făcu și un al treilea prieten. Pe Dingo.

Am spus mai înainte că Dingo era un câine nu prea prietenos. Aceasta se datora, fără îndoială, faptului că nu se împăca cu oamenii de pe *Waldeck*. Pe bordul lui *Pilgrim*, însă, lucrurile se schimbă. Pesemne că Jack înmuiase inima acestui frumos animal, căci începu să se joace cu băiețașul, căruia îi plăcea tare mult acest joc. Se dovedi îndată că Dingo era unul dintre câinii care se împacă bine cu copiii. La rândul lui, Jack nu-i făcea nici un rău. Plăcerea lui cea mai mare era să-l prefacă pe Dingo într-un «cal» tare focos. Și trebuie să recunoaștem că Jack avea toate motivele să fie încântat de «calul» său, care era, bineînțeles, mai bun decât un patruped de carton, fie el chiar cu roțițe la picioare. Jack galopa pe deșelate pe Dingo, iar acesta era bucuros să se lase călărit; la drept vorbind, Jack nu era mai greu pentru el decât ar fi fost o jumătate de jocheu pentru un cal de curse. Dar și proviziile de zahăr din cămară scădea în fiecare zi!

Dingo ajunse curând răsfățatul întregului echipaj. Numai Negroro continua să evite orice întâlnire cu el. Ura câinelui față de omul acesta era pe cât de vie, pe atât de inexplicabilă.

Deși-l iubea atât de mult pe Dingo, micul Jack nu-l uitase nici pe Dick Sand, prietenul lui de demult. Elevul-marinar își petrecea tot timpul liber alături de băiețaș. Doamna Weldon, bineînțeles, era foarte mulțumită de această prietenie.

Într-una din zile, și anume la 6 februarie, doamna Weldon, discutând cu căpitanul Hull, aduse vorba despre Dick Sand. Acesta, la rândul-i, îi aduse lui Dick Sand cele mai mari laude.

— Băiatul ăsta, îi spuse doamnei Weldon, o să fie într-o zi un marinar strașnic; sunt sigur de asta. Are într-adevăr instinctul mării, și acest instinct îi înlocuiește lipsurile în cunoașterea acelor taine ale meseriei pe care nu le stăpânește încă. Este uimitor cât de multe știe. Când te gândești la puținul timp pe care l-a avut pentru învățătură!

— Și unde mai pui că este și un element bun, un băiat de încredere, mult superior celor de vârsta lui și care nu și-a atras nici cea mai mică observație de când îl cunoaștem, răspunse doamna Weldon.

— Da, este un element bun, iubit și apreciat de toți, întregi căpitanul Hull.

— Știu că soțul meu are de gând să-l înscrie la un curs de hidrografic după această călătorie, ca să poată obține mai târziu brevet de căpitan, spuse doamna Weldon.

— Domnul Weldon are dreptate, răspunse căpitanul Hull. Dick va face cu siguranță cinste marinei.

— Bietul orfan și-a început viața atât de trist! observă doamna Weldon. Viața i-a fost o școală

grea!

— Fără îndoială, doamnă Weldon, dar lecțiile nu i-au fost în zadar: a înțeles că trebuie să se descurce singur în viață și este pe drumul cel bun!

— Da, pe drumul datoriei!

— Priviți-l acum, doamnă Weldon, reluă căpitanul Huli. Șade la cârmă cu privirea ațintită în direcția arborelui trinchet. Nici cea mai mică neatenție din partea acestui tânăr marinăr, deci nici o deviere a vasului. Dick Sand are de pe acum siguranța unui timonier bătrân! Bun început pentru un marinăr! Meseria noastră, doamnă Weldon, este din acelea pe care trebuie să le începi de copil. Cine nu a fost mai întâi mus n-o să ajungă niciodată un marinăr cum trebuie, cel puțin nu în marina comercială. Pentru un om al mării totul trebuie să fie prilej de învățatură, astfel ca atunci când urmează să ia vreo hotărâre sau să acționeze, să facă aceasta și din instinct, dar și cu mintea.

— Dar și în marina de război sunt destui ofițeri buni, adăugă doamna Weldon.

— Desigur, răspuse căpitanul Hull, dar, după mine, cei mai buni sunt aceia care și-au început cariera din copilărie. Fără să mai vorbesc de Nelson și de alți câțiva, cei mai buni marinari au fost mai întâi muși.

Tocmai atunci apăru prin tambuchiul de la pupa și vărul Benedict, mereu dus pe gânduri și cu totul absent la cele ce se petreceau în jurul lui. Vărul Benedict începu să meargă înapoi și încolo pe punte, ca un apucat de ducă-se pe pustii, scormonind cu privirea crăpăturile bastingajului, scotocind pe sub cotețele de găini, plimbându-și palma pe la încheieturile punții unde se scorojise rășina.

— Ce mai faci, vere Benedict? întrebă doamna Weldon. Cum stai cu sănătatea?

— Bine... verișoară Weldon... bineînțeles că bine... dar abia aștept să ajungem la țarm.

— Dar ce căutați atât de grijuliu sub bancă, domnule Benedict? întrebă căpitanul Hull.

— Insecte, domnule, insecte! răspuse vărul Benedict. Ce altceva ați vrea să caut, dacă nu insecte?

— Insecte?! Trebuie să vă resemnați, căci nu pe mare vă veți îmbogăți colecția!

— De ce nu, domnule? Nu-i deloc imposibil să dau chiar aici pe bord peste câteva exemplare de...

— Vere Benedict, îl întrerupse doamna Weldon, ai tot dreptul să-l blestemi pe căpitanul Hull! Nava sa este atât de bine întreținută, încât n-o să poți vâna nimic.

Căpitanul Hull începu să râdă.

— Doamna Weldon exagerează, răspuse dânsul. Totuși, domnule Benedict, cred că vă pierdeți timpul cotrobăind prin cabine!

— O știu prea bine! izbucni vărul Benedict, dând din umeri. Am căutat degeaba până acum...

— Poate să găsiți libărci pe fundul calei, continuă căpitanul. Cred că asemenea gândaci nu prezintă interes pentru dumneavoastră.

— Credeți că nu prezintă nici un interes aceste ortoptere nocturne care au atras asupra lor blestemele lui Vergiliu și ale lui Horațiu? răspuse vărul Benedict, scoțându-și pieptul în afară... Să nu prezinte nici un interes aceste rude apropiate ale «periplanetei orientalis» și ale kakerlacului american, care locuiesc...

— Care mișună... îl corectă căpitanul Hull.

— Care domnesc pe bord... răspuse cu mândrie vărul Benedict.

— Plăcută domnie!

— Cum, dumneata nu ești entomolog, domnule?

— Niciodată, și mai ales nu pe propria-mi spinare!

— Ei, vere Benedict, spuse doamna Weldon zâmbind, te rog nu ne dori să fim mâncați de insecte numai de dragul științei.

— Eu nu doresc nimic altceva, verișoară Weldon, răspuse pătimașul entomolog, decât să adaug la colecția mea câteva exemplare rare, care să-i facă cinste.

— Nu ești mulțumit de ceea ce ai cucerit în Noua Zeelandă?

— Ba da, verișoară Weldon. Am avut norocul să găsesc una din acele staphylinide care n-au fost descoperite până acum decât la câteva sute de mile mai departe, în Noua Caledonie. În momentul acela, Dingo, care se juca cu Jack, se apropie zburdând de vărul Benedict.

— Pleacă de-aici! mormăi acesta, împingând animalul.

— Să te-mpaci cu libărcile și să urășți câinii! exclamă căpitanul Hull. Vai, domnule Benedict! Un câine atât de bun! spuse micul Jack, cuprinzând cu mânuțele capul mare al lui Dingo.

— E drept... nu zic nu... răspuse vărul Benedict, dar ce vreți? Animalul ăsta nu mi-a îndreptățit speranțele pe care le-am avut când am dat cu ochii de el!

— Vai de mine! strigă doamna Weldon. Nu cumva sperai să-l poți clasa în ordinul dipterelor sau al himenopterelor?

— Nu, răspuse foarte serios vărul Benedict. Dar nu e așa că Dingo, cu toate că e de rasă neozeelandeză, a fost găsit pe coasta occidentală a Africii?

— E foarte adevărat, răspuse doamna Weldon. Tom l-a auzit adesea pe căpitanul de pe *Waldeck* spunând aceasta.

— Ei bine, credeam... speram... că acest câine va aduce cu sine câteva specimene de hemiptere, caracteristice faunei africane...

— Doamne sfinte! exclamă doamna Weldon.

— Și s-ar mai fi putut, adăugă vărul Benedict, ca vreun purice care intră-n piele sau care irită pielea... de o specie necunoscută încă...

— Auzi, Dingo? spuse căpitanul Hull. Auzi, dulăule? Nu ți-ai făcut datoria!

— Degeaba l-am puricat... adăugă entomologul cu mare părere de rău, n-am găsit nici măcar o insectă...!

— Pe care nădăjduiesc că ați fi ucis-o imediat și fără nici o cruțare! izbucni căpitanul Hull.

— Domnule, răspuse scurt vărul Benedict, află că sir John Franklin își făcea muștrări de conștiință pentru uciderea celei mai mici insecte, fie chiar și un țânțar, a cărui înțepătură este mai primejdioasă decât a puricelui; și totuși, John Franklin, trebuie să recunoașteți, a fost un om al mării ca puțini alții!

— Așa e, spuse căpitanul Hull, făcând o plecăciune.

— Într-o zi, când a fost pișcat îngrozitor de o dipteră, suflă peste ea și o goni, spunându-i, fără măcar să o tutuiască: «la du-te, mătăluță, lumea este destul de mare, așa că e loc pentru amândoi!»

— Hm! făcu căpitanul Hull.

— Chiar așa, domnule!

— Ei bine, domnule Benedict, răspuse căpitanul Hull, altcineva a spus vorbele astea, cu mult înainte de sir John Franklin.

— Altcineva?

— Da, și acel cineva este unchiul Toby.

— Un entomolog? întrebă repede vărul Benedict.

— Nu, unchiul Toby al lui Stemei^[12]. Acest unchi a rostit aceleași cuvinte făcând vânt unui țânțar care îl tot necăjea, dar pe care a crezut totuși că poate să-l tutuiască: «Du-te, dragul meu, i-a spus el, lumea este destul de mare și pentru mine, și pentru tine!»

— De treabă om acest unchi Toby! răspuse vărul Benedict. A murit?

— Cred și eu, răspuse serios căpitanul Hull, deoarece nici n-a existat.

Izbucniră cu toții în hohote de râs, uitându-se la vărul Benedict.

Asemenea discuții cu privire la entomologie și multe altele aveau loc adesea între cei de la

bord. Datorită lor, multe ore lungi din această călătorie plictisitoare păreau mai plăcute și mai ușor de suportat. Marea era mereu frumoasă, dar lipsa vântului făcea ca bricul-goeletă să stea aproape pe loc. *Pilgrim* nu înainta decât foarte încet înspre est, din cauza brizei slabe; dorința cea mai vie a tuturor era să ajungă cât mai degrabă pe niște meleaguri cu vânturi mai prielnice. Trebuie să spunem că, în timpul acesta, vărul Benedict încercase să-l inițieze pe tânărul elev-marinar în tainele entomologiei, dar Dick Sand se arăta destul de refractar față de aceste propuneri. Din lipsă de elevi, savantul îi luase în primire pe negri, care nu înțelegeau nimic din povestea asta. Tom, Acteon, Bat și Austin sfârșiră prin a da bir cu fugiții, așa că profesorul se trezi cu un singur elev, Hercule, pe care îl socotea având oarecări înclinări pentru a putea deosebi un parazit de o tisanură.

Așadar, uriașul negru trăia în lumea coleopterelor, a carnivorelor, a groparilor, a racilor de mare, a cărăbușilor, a rădaștelor, a gărgărițelor, studiind toată colecția vărului Benedict, nu fără ca acesta să tremure văzând gingașele exemplare între degetele groase ale lui Hercule, care aveau duritatea și forța unei menghine. Dar uriașul elev asculta cu atâta răbdare lecțiile profesorului, încât acesta avea de ce să-și permită unele riscuri.

În timp ce vărul Benedict lucra astfel, doamna Weldon nu-l lăsa pe micul Jack să stea fără ocupație: îl învăța să citească și să scrie cât despre socotit, prietenul lui mai mare, Dick Sand, îi dădea primele cunoștințe.

La vârsta de cinci ani, copilul este încă destul de fraged, așa că învățătura prin jocuri practice este mai potrivită decât lecțiile teoretice, desigur mai puțin atrăgătoare.

Jack învăța să citească nu după abecedar, ci cu ajutorul unor cuburi de lemn, care aveau pe ele litere imprimate cu roșu. Copilul se juca cu aceste cuburi, potrivindu-le în așa fel, încât să formeze cuvinte. Uneori, doamna Weldon lua cuburile, forma un cuvânt, pe urmă le amesteca și era rândul lui Jack să le așeze în aceeași ordine.

Băiețușului îi plăcea mult acest fel de a învăța să citească. Petrecea câteva ore pe zi, când în cabină, când pe punte, amestecând și potrivind literele alfabetului.

Joaca aceasta dădu loc într-o zi unei întâmplări atât de neașteptate, încât merită să fie povestită mai amănunțit.

În dimineața zilei de 9 februarie, Jack, tolănit pe punte, se juca formând un cuvânt, pe care bătrânul Tom trebuia să-l reconstituie după ce literele ar fi fost amestecate. Tom, cu mâna la ochi, așa cum stabiliseră, nu trebuia să vadă nimic și nici nu vedea nimic din ceea ce făcea băiețușul.

Din mulțimea aceea de litere — cam vreo cincizeci — unele erau litere mari, altele litere mici. Unele cuburi aveau și o cifră, ceea ce îngăduia să se formeze și numere, pe lângă cuvinte.

Cuburile erau orânduite pe punte și micul Jack lua când unul, când altul, pentru a compune un cuvânt — lucru greu de tot.

Dingo, care se învărtea de câteva minute în jurul copilului, se opri la un moment dat cu privirea fixă, cu laba dreaptă ridicată, dând nervos din coadă. Deodată, se repezi asupra unui cub, îl luă în gură și apoi îl lăsă jos pe punte, la câțiva pași de Jack.

Cubul acela avea o literă mare: litera «S».

— Dingo, ce faci? Dingo! strigă băiețușul care se temuse mai întâi că litera «S» o să fie înghițită de câine.

Dar Dingo se înapoiase și, făcând aceeași mișcare, apucă alt cub și-l puse lângă primul. Pe cubul acesta era un «V» mare.

De data aceasta, Jack scoase un țipăt.

Auzindu-l țipând, doamna Weldon, căpitanul Huli și tânărul elev-marinar, care se plimbau pe punte, veniră în grabă la el. Micul Jack le povesti imediat cele întâmplate.

Dingo cunoștea literele; Dingo știa să citească. Era lucru sigur! Jack, cu ochii lui, văzuse asta!

Dick Sand voi să ia cele două cuburi ca să le dea înapoi prietenului său Jack, dar Dingo mârâi, arătându-și colții. Totuși, elevul-marinar reuși să ia două cuburi și le puse la un loc cu celelalte. Dingo se repezi din nou, înșfăcă aceleași litere și le duse iarăși mai la o parte. De data aceasta puse amândouă labelle deasupra lor, părând hotărât să le păstreze cu orice preț. Cât despre celelalte litere ale alfabetului, păreau să nici nu existe pentru el.

— Ciudat lucru! spuse doamna Weldon.

— Foarte ciudat, într-adevăr, răspuse căpitanul Hull, uitându-se cu atenție la cele două litere.

— S.V., rosti doamna Weldon.

— S.V., repetă căpitanul Hull. Tocmai literele de pe zgarda lui

— Dingo! Apoi se întoarse brusc spre bătrânul negru, întrebându-l: Tom, nu mi-ai spus oare dumneata că acest câine a fost găsit de puțină vreme de căpitanul de pe *Waldeck*?

— Ba da, domnule, răspuse Tom. Dingo nu se afla pe bord decât de cel mult doi ani.

— Și n-ai mai spus că acest câine fusese găsit de căpitanul de pe *Waldeck* pe coasta occidentală a Africii?

— Da, domnule, în jurul gurilor fluviului Congo. L-am auzit adesea pe căpitan spunând aceasta.

— Prin umare, nu s-a aflat niciodată al cui a fost câinele și de unde se pripășise acolo?

— Niciodată, domnule. Un câine de pripas e mai de plâns decât un copil de pripas! Nu are cu el nici o hârtie care să arate al cui e și, mai mult încă, nu știe să vorbească.

Căpitanul Hull tăcu și rămase dus pe gânduri.

— Aceste două litere trezesc în dumneata vreo amintire? întrebă doamna Weldon, după câteva clipe de tăcere.

— Da, doamnă Weldon, o amintire sau mai curând o bănuială ciudată.

— Care?

— Aceste două litere ar putea foarte bine să capete un sens și să ne lămurească asupra sorții unui călător îndrăzneț...

— Ce vrei să spui? întrebă doamna Weldon.

— Iată, doamnă Weldon. În anul 1871 — sunt deci doi ani de atunci — un călător francez a plecat din îndemnul Societății de geografie din Paris, pentru a traversa Africa de la vest spre est. Punctul de plecare era locul de vărsare al fluviului Congo. Punctul de sosire trebuia să fie, pe cât posibil, capul Deldago, la gurile fluviului Rovuma, al cărui curs trebuia să-l urmeze. Călătorul francez se numea Samuel Vernon.

— Samuel Vernon! repetă doamna Weldon.

— Da, doamnă Weldon, și aceste două nume încep tocmai cu cele două litere pe care Dingo le-a ales dintre toate literele lui Jack. Ele sunt săpate și pe zgarda lui.

— Chiar așa... răspuse doamna Weldon. Și ce s-a mai aflat despre acest călător?

— Acest călător a plecat, dar de atunci nu s-a mai auzit nimic de dânsul, continuă căpitanul Hull.

— Nimic? întrebă elevul-marinar.

— Nimic, repetă căpitanul Hull.

— Ce concluzie trageți? întrebă doamna Weldon.

— Că Samuel Vernon nu a putut să ajungă pe coasta orientală a Africii, fie din cauză că a fost luat prizonier de indigeni, fie din cauză că moartea l-a doborât pe drum.

— Și atunci... câinele acesta?...

— S-ar putea ca acest câine să fi fost al lui. Mai norocos decât stăpânul, în cazul în care ipoteza mea e justă, câinele s-a înapoiat pe malul fluviului Congo, pentru că acolo și cam pe atunci a fost găsit de căpitanul lui *Waldeck*.

— Dar, observă doamna Weldon, călătorul acela francez fusese întovărășit, oare, de un câine

la plecare? Nu cumva faci o simplă presupunere ?

— E drept că nu-i decât o presupunere, doamnă Weldon, răspuse căpitanul Hull. Dar ceea ce este sigur e că Dingo cunoaște aceste două litere «S» și «V», care sunt tocmai inițialele celor două nume: Samuel Vernon. În ce împrejurări a învățat animalul acesta să le deosebească nu pot să știu, dar, repet, câinele le cunoaște foarte bine și iată cum le împinge cu laba, de parcă ne îndeamnă să le citim.

— Într-adevăr, nu te puteai înșela asupra intențiilor lui Dingo.

— Samuel Vernon fusese singur atunci când părăsise gurile fluviului Congo? întrebă Dick Sand.

— Asta n-o știu, răspuse căpitanul Hull. Este posibil să fi luat însă cu el o escortă de indigeni. În momentul acela, Negoro ieși din cabina comună și veni pe punte. Mai întâi, nimeni nu-i remarcă prezența și nici nu putu să observe privirea ciudată pe care i-o aruncă lui Dingo când zări cele două litere în fața cărora câinele parcă stătea de gardă. Dar Dingo, zărindu-l pe bucătar, începu să dea semne de furie. Negoro se întoarse imediat în postul echipajului, lăsând să-i scape totuși un gest de amenințare la adresa câinelui.

— Aici e ceva la mijloc! șopti căpitanul Hull, care urmărise cu atenție toată scena.

— Dar, domnule, răspuse elevul-marinar, nu este uimitor ca un câine să cunoască literele alfabetului?

— Ba nu! strigă micul Jack. Mămica mi-a povestit de multe ori despre un câine care știe să citească, să scrie și chiar să joace domino, ca un adevărat profesor!

— Dragul meu, răspuse doamna Weldon zâmbind, câinele acesta se numea Munito și nu era deloc un savant cum crezi tu. După câte mi s-a spus și mie, câinele nu putea să deosebească literele care îi serveau la compunerea cuvintelor. Dar stăpânul lui, un american șmecher, observând că Munito are auzul foarte fin, începu să-i exerseze simțul acesta, pentru a trage anumite foloase, uimind lumea cu anumite trucuri.

— Dar cum făcea, doamnă Weldon? întrebă Dick Sand, pe care povestea îl interesa aproape tot atât de mult ca și pe micul Jack.

— Iată cum, dragul meu: de câte ori Munito trebuia să «dea o reprezentație» în fața publicului, litere asemănătoare acestora erau întinse pe o masă pe care câinele se învățea încoace și încolo, așteptând să i se spună din public un cuvânt fie cu glas tare, fie încet. O condiție esențială era însă ca stăpânul lui să știe cuvântul.

— Care va să zică, în lipsa stăpânului... spuse elevul-marinar.

— ...Câinele nu ar fi putut face nimic, răspuse doamna Weldon. Și iată pentru ce: literele erau așezate pe masă și Munito se plimba printre ele. Cum ajungea înaintea acelor pe care trebuia să le aleagă pentru a forma cuvântul cerut, se și oprea; câinele se oprea, însă, numai din pricină că auzea un zgomot, imperceptibil pentru altcineva: stăpânul său rupea în buzunar o scobitoare. Zgomotul acela era pentru Munito semnalul să ia litera din fața lui și să o așeze în ordinea dorită.

— Care va să zică, asta e secretul! izbucni Dick Sand.

— Asta-i secretul, răspuse doamna Weldon. E foarte simplu, ca de altfel tot ce se face în materie de scamatorie. În lipsa stăpânului său, Munito nu ar fi fost Munito. De aceea mă miră că, deși nu-i este de față stăpânul — dacă Samuel Vernon i-a fost vreodată stăpân — Dingo a recunoscut totuși aceste două litere.

— Într-adevăr, răspuse căpitanul Hull. E foarte ciudat. Dar observați că aici nu este vorba decât de două litere, două litere anumite, și nu de un cuvânt ales la întâmplare. La urma urmei, este știută povestea cu câinele care suna la poarta unei mănăstiri pentru a lua farfuria destinată trecătorilor săraci. La fel și a aceluia care, împreună cu un altul, fusese învățat să învărtă frigarea din două în două zile și refuza să facă aceasta dacă nu era rândul lui; acești doi câini

cred că îl întreceau pe Dingo în ce privește inteligența. De altfel, ne aflăm acum în fața unui lucru indiscutabil. Din toate literele alfabetului, Dingo nu a ales decât pe acestea două: «S» și «V». Pe celelalte pare că nu le cunoaște deloc! Trebuie, deci, să tragem concluzia că, dintr-un motiv pe care nu-l putem ști, atenția lui a fost atrasă îndeosebi asupra acestor două litere.

— Oh, căpitane Hull! răspunse tânărul elev-marinar. Dacă Dingo ar putea să vorbească! Poate că ne-ar spune ce înseamnă aceste două litere și ce are împotriva bucătarului, căruia

îi tot arată colții.

— Și încă ce colți! răspunse căpitanul Hull, când Dingo căscă botul, arătându-și dinții mari și puternici.

Capitolul VI

O BALENĂ ÎN ZARE

Este ușor de închipuit că în convorbirile care aveau loc la pupa vasului *Pilgrim* între doamna Weldon, căpitanul Hull și tânărul elev-marinar a venit de multe ori vorba despre această întâmplare ciudată. Mai cu seamă Dick Sand simțea o neîncredere instinctivă față de Negoro, căruia însă nu i se putea reproșa nimic.

Se vorbea despre această întâmplare și la prova, dar nu se ajungea la aceleași concluzii. Acolo, în postul echipajului, Dingo trecea pur și simplu drept un câine care știe să citească și poate chiar să scrie mai bine decât mulți dintre marinarii de pe bord. Și dacă tăcea, apoi asta însemna că pesemne avea el motivele lui să tacă.

— Dar într-o bună zi, spuse cărmaciul Bolton, câinele o să vină să ne întrebe încotro ne îndreptăm, dacă vântul bate de la vest, nord-vest sau nord-est, iar noi o să trebuiască să-i răspundem!

— Sunt pe lume dobitoace care vorbesc, ca, de pildă, coțofenele sau papagalii, răspunse un alt marinar. Ei bine, de ce n-ar face la fel și un câine, dacă ar avea poftă? E mai greu de vorbit cu pliscul decât cu botul!

— Bineînțeles, răspunse contra-maistrul Howik. Numai că așa ceva nu s-a mai pomenit.

Grozav s-ar mai fi mirat oamenii aceștia dacă li s-ar fi spus că s-a pomenit așa ceva și că un oarecare savant danez avea un câine care rostea lămurit vreo douăzeci de cuvinte. Dar de aci și până la a spune că animalul acesta pricepe ce spune era o prăpastie. Bineînțeles că acel câine, a cărui limbă era astfel formată încât să poată scoate sunete precise, nu-și dădea seama de înțelesul cuvintelor rostite de el, cum nu-și dau seama nici papagalii, gaițele sau coțofenele de înțelesul cuvintelor pe care le rostesc. Pentru aceste animale, fraza nu este altceva decât un fel de cântec sau strigăte luate dintr-o limbă străină, cu totul fără sens pentru ele.

Oricum ar sta lucrurile, Dingo ajunsese un adevărat erou; părea însă că așa ceva nu-l interesează și nu se fudulea cu asta.

Căpitanul Hull făcu de mai multe ori experiența cu literele. Cuburile din lemn, având pe ele literele alfabetului, erau puse și amestecate înaintea lui Dingo; mereu, fără greș, fără șovăire, cele două litere, S.V., erau alese de acest ciudat animal, pe când celelalte litere nu-i atrăgeau niciodată atenția.

Cât despre vărul Benedict, cu toate că experiența aceasta fusese adesea repetată înaintea lui, părea că nu-l interesează. Într-o bună zi, catadicsi totuși să spună:

— Nu trebuie să se creadă că privilegiul de a fi inteligent l-ar avea numai câinii. Și alte animale ating același nivel de înțelegere, dezvoltându-și doar instinctul. Așa sunt șoarecii, care părăsesc corabia sortită să se scufunde, castorii, care știu să prevadă creșterea apelor și înalță diguri de apărare, caii lui Nicomed, Scanderbeg și Oppian, a căror durere la moartea stăpânilor lor a fost atât de mare, încât au murit și ei, asinii, remarcabili prin ținerea lor de minte și, în sfârșit, atâtea alte dobitoace care fac cinste animalelor în general! Nu s-au văzut, oare, și păsări uimitor de bine dresate, care scriu fără greșală cuvintele dictate de profesorii lor, sau papagali care numără tot atât de bine ca un matematician de la observatorul astronomic persoanele aflate într-o odaie? Nu a existat, oare, un papagal, plătit cu 100 de galbeni, care spunea pe dinafară, fără să greșească măcar un cuvânt, tot crezul în fața cardinalului, stăpânul său? Și oare un entomolog nu poate să fie nemaipomenit de mândru când privește cu admirație la furnicile acelea care, prin construcțiile pe care le ridică, pot servi drept exemplu primarilor din cele mai mari orașe, sau argyronetii acvatici, care fabrică clopote de scafandru fără să fi învățat vreodată mecanica, puricii, care trag după ei călești ca niște adevărați caretași, care fac instrucție tot atât de bine ca ostașii, care trag cu tunul mai bine decât artileriștii cu diplomă din West-Point^[13]? Nu! Dingo nu merită atâtea laude; fără îndoială că este atât de tare pe literele alfabetului deoarece face parte dintr-o specie de câini neclasată încă în știința zoologică și anume din specia «caniș alphabeticus» din Noua Zeelandă!

În ciuda acestor discursuri ale invidiosului entomolog, Dingo nu pierdea nimic din prețuirea de care se bucura din partea tuturor; în convorbirile care aveau loc între marinari, el era socotit mai departe drept un fenomen.

Numai Negoro părea să nu împărtășească entuziasmul celorlalți cu privire la animal. Poate că îl socotea prea inteligent! La rândul lui, câinele arăta aceeași ură față de bucătar, și fără îndoială că aceasta ar fi putut să-l coste scump dacă nu ar fi fost pe de o parte în stare să se apere singur, iar pe de altă parte apărat de dragostea întregului echipaj. Negoro se ferea acum mai mult ca oricând să se pomenească față-n față cu Dingo. Dar lui Dick Sand nu-i scăpase faptul că, de la întâmplarea cu literele, ura reciprocă dintre om și câine crescuse. Faptul acesta era chiar de neînțeles.

La 10 februarie, vântul de nord-est, care urmase după acea lungă și obositoare acalmie, în timpul căreia *Pilgrim* rămăsese aproape pe loc, începu să cedeze. Căpitanul Hull putu, în sfârșit, să speră că va avea loc o schimbare în direcția curenților atmosferici. Poate că bricul-goeletă va da peste un vânt favorabil. Trecuseră numai nouăsprezece zile de când părăsise portul Auckland. Întârzierea nu era prea mare și, favorizat de vânt, *Pilgrim* ar fi putut foarte ușor să câștige timpul pierdut. Dar trebuiau să mai aștepte destule zile până când vânturile aveau să bată vreme mai îndelungată dinspre vest.

Această parte a Pacificului este întotdeauna pustie. Nici un vas nu se arată prin aceste meleaguri. Se aflau la o latitudine cu totul părăsită de navigatori. Vânătorii de balene din mările australe nu se pregăteau încă să treacă tropicul. Silit de împrejurări să părăsească locurile de pescuit înainte de sfârșitul sezonului, *Pilgrim* nu se putea deci aștepta să întâlnească vreo corabie de pescari. Cât despre pacheboturile transpacifice, s-a mai amintit că ele nu navigau la o latitudine atât de sudică pe drumul lor între Australia și continentul american.

Cu toate acestea, și tocmai pentru că marea era pustie, cei de la bord trebuiau să o scruteze cu atenție până la orizont. Oricât de plictisitoare ar părea unui spirit superficial, marea oferă un aspect infinit de variat acelor care știu să o înțeleagă. Cele mai neobservate schimbări ale ei farmecă imaginația acelor care simt poezia oceanului. E de ajuns să vezi o algă marină plutind unduitoare pe apă, o ramură de iarbă de mare a cărei urmă ușoară brăzdează suprafața valurilor, o bucată de scândură a cărei poveste ai dori s-o cunoști — și asta îți ajunge. Înaintea acestei nemărginiri, spiritul nu mai este oprit de nimic. Închipuirea își dă frâu liber. Fiecare din

moleculele acelea de apă, care, prin evaporare, se află când în mare, când în văzduh, ascunde poate taina vreunei catastrofe! De aceea sunt de invidiat oamenii ale căror gânduri știu să pătrundă tainele oceanului.

De altfel, viața freamătă atât deasupra, cât și în adâncurile mărilor. Pasagerii de pe *Pilgrim* priveau stolurile de păsări care fugeau de ger, înainte de venirea iernii la pol, și nu o dată Dick Sand, elev al lui James W. Weldon și din acest punct de vedere, dădu dovadă de o minunată îndemânare la ochit cu pușca sau cu pistolul, doborând câte una din aceste zburătoare.

Ici și colo puteau vedea pescăruși albi și pescăruși ale căror aripi erau tivite cu o dungă cafenie. Uneori treceau unii din acei pinguini al căror mers pe pământ este atât de greoi și de caraghios. Totuși, după cum spunea căpitanul Hull, servindu-se de picioarele lor butucănoase ca de niște adevărate lopeți, acești pinguini pot să întrecă în înot peștii cei mai repezi, așa că marinarii îi confundă adeseori cu un soi de lacherdă.

Mai sus, albatroși uriași loveau aerul cu bătăi puternice din aripile care măsurau mai bine de zece picioare de la un capăt la altul. Se lăsau apoi pe suprafața apei, unde își căutau hrana. Toate scenele acestea ofereau un spectacol variat, pe care numai sufletele închise în fața farmecelor naturii le-ar fi putut găsi neinteresante.

În ziua aceea, doamna Weldon se plimba pe puntea-pupa, când un fapt destul de curios îi atrase atenția. Apele mării se înroșiseră deodată; parcă erau pătate cu sânge. Culoarea aceasta ciudată se întindea cât puteai cuprinde cu privirea.

Dick Sand se afla împreună cu micul Jack lângă doamna Weldon.

— la te uită, Dick, spuse dânsa tânărului elev-marinar, ce ciudată culoare a căpătat Pacificul. Oare din pricina vreunor ierburi marine?

— Nu, doamnă Weldon, răspuse Dick Sand. Această culoare este pricinuită de milioane de crustacee mici, care servesc de obicei drept hrană mamiferelor mari. Pescarii le numesc, nu fără motiv, «hrana balenelor».

— Crustacee? întrebă doamna Weldon. Dar sunt atât de mici, încât li s-ar putea spune insecte ale mării. Poate că vărul Benedict ar fi grozav de încântat să facă o colecție din ele! Și doamna Weldon strigă: Vere Benedict!

Vărul Benedict apăru din cabină aproape în același timp cu căpitanul Hull.

— Vere Benedict, continuă dânsa, privește această imensă suprafață roșie, care se întinde cât cuprinzi cu ochii.

— Aha! exclamă căpitanul Hull. Iată hrana balenelor! Domnule Benedict, aveți un prilej deosebit de a studia această ciudată specie de crustacee!

— Ptiu! făcu entomologul.

— Cum ptiu! se miră căpitanul. Nu aveți dreptul să arătați o asemenea indiferență! Dacă nu mănșel, crustaceele acestea formează una din cele șase clase ale articulatelor și, ca atare...

— Ptiu! făcu din nou vărul Benedict, scuturând din cap.

— Nu, zău! Mi se pare că sunteți puțin cam indiferent pentru un entomolog!

— Entomolog, mă rog, răspuse vărul Benedict, dar mai cu seamă hexapodist, căpitane Hull, vă rog să nu uitați!

— De! Se poate ca aceste crustacee să nu vă intereseze; vă asigur însă că ați vorbi cu totul altfel dacă ați avea stomac de balenă! Ce ospăț ați mai trage atunci! Iată de ce, doamnă Weldon, când noi, vânătorii de balene, dăm peste o asemenea grămadă de crustacee în timpul sezonului de pescuit, ne pregătim harpoanele. Suntem siguri atunci ca vânatul nu e departe!

— Cum se poate ca niște animale atât de mici să servească drept hrană unor animale atât de mari? întrebă Jack.

— Ei, dragul meu, răspuse căpitanul Hull, grăunțele fine de griș, făina de grâu, făina de cartofi nu dau oare supele cele mai bune? Natura a întocmit astfel lucrurile: de câte ori o balenă

plutește în mijlocul acestor ape roșii, ea găsește supa pregătită. Nu are decât să deschidă gura-i imensă. Milioane și milioane de crustacee pătrund înăuntru; fanoanele — adică nenumăratele lame elastice prinse de cerul gurii balenei — se întind ca o plasă, și atunci nimic nu mai poate trece înapoi. Grămada de crustacee se prăvale în stomacul uriaș al balenei, întocmai ca o supă în stomacul tău.

— Poți să-ți închipui, Jack, observă Dick Sand, că doamna balenă nu-și pierde timpul să curețe unul câte unul crustaceele, cum faci tu cu crevetele!

— Trebuie să adaug, spuse căpitanul Hull, că atunci când animalul ăsta mîncăcios își ia masa, este mai ușor să te apropii de el fără să-i trezești bănuiala. E cel mai bun prilej ca să-nfigi cangea în el.

Chiar în clipa aceea, ca o îndreptățire a vorbelor căpitanului Hull, se auzi glasul unui marinar dinspre prova navei:

— O balenă, înainte la babord!

Căpitanul Hull tresări.

— O balenă?... strigă el.

Și, împins de instinctul său de pescar, se repezi la prova. Doamna Weldon, Jack, Dick Sand, chiar și vărul Benedict îl urmară îndată.

Într-adevăr, la vreo patru mile depărtare, apele fierbeau în vârtejuri, semn că un uriaș mamifer marin se mișca în mijlocul valurilor roșii. Vânătorii de balene nu se puteau înșela în această privință. Dar distanța era încă prea mare pentru a se recunoaște specia căreia îi aparținea mamiferul acela. Aceste specii sunt destul de deosebite unele de altele.

Să fi fost una din acele balene obișnuite, căutate mai cu seamă de pescarii din mările de nord? Cetaceele acestea, cărora le lipsește înotătoarea dorsală, dar sub a căror piele se găsește un strat gros de grăsime, pot să atingă o lungime de optzeci de picioare, în timp ce media este de șazeci de picioare; unul singur din acești monștri poate da până la o sută de butoaie de grăsime.

Să fi fost, dimpotrivă, un «hump-back», care aparține speciei balenopterelor — denumire a cărei terminație ar fi putut să-i atragă stima entomologului nostru? Acestea au pe spate două înotătoare de culoare albă, lungi cât jumătate din lungimea totală a corpului și asemenea unei perechi de aripi, dând balenei aspectul unui animal zburător.

Nu era oare mai curând un «fin-back», mamifer cunoscut și sub numele de «jubart», care are o înotătoare dorsală și a cărei lungime poate ajunge cât a unei balene obișnuite?

Căpitanul Hull și oamenii din echipaj nu puteau spune încă nimic. Priveau însă cu toții animalul mai mult cu poftă decât cu admirație.

Dacă este adevărat că un ceasornicar nu poate sta într-un salon în fața unei pendule fără să fie împins de dorința irezistibilă de a-i întoarce mecanismul, cu atât mai mult un vânător de balene trebuie să fie cuprins de dorința de a avea animalul atunci când îl zărește. Se spune că vânătorii de animale mari sunt mai înverșunați decât cei care vânează animale mici. Deci cu cât un vânat este mai mare, cu atât trezește mai mult dorința vânătorului. Înțelegeți, așadar, ce trebuie să simtă un vânător de elefanți sau de balene! Mai era apoi și dezamăgirea întregului echipaj de pe *Pilgrim* de a se înapoia cu încărcătura incompletă!...

Căpitanul Hull se străduia să-și dea seama de specia animalului semnalat în larg, ceea ce nu era deloc ușor de la o asemenea depărtare. Dar ochiul unui vânător de balene nu se putea înșela asupra unor amănunte mai ușor de observat de departe.

Într-adevăr, coloana de aburi și apă, pe care balena o arunca prin răsuflători, trebuia să atragă atenția căpitanului Hull și să-i arate precis specia căreia aparținea cetaceul acela.

— Nu este o balenă obișnuită! strigă dânsul. Coloana de apă pe care o aruncă ar fi mai înaltă și totodată de un volum mai mic. Pe de altă parte, dacă zgomotul pe care îl face ar fi

asemănător zgomotului unui tun îndepărtat, aş putea crede că balena aparţine speciei «hump-back». Dar zgomotul e cu totul diferit şi, ascultând mai atent, înţelegi bine că este de altă natură. Tu ce crezi, Dick? întrebă căpitanul Hull, întorcându-se spre elevul-marinar.

— Aş crede mai curând, căpitane, răspuse Dick Sand, că avem de-a face cu un jubart. Priviţi cu câtă violenţă azvârle în aer, prin răsuflători, coloana aceea de apă. Nu vi se pare — şi asta ar însemna că am dreptate — că ţâşnitura conţine mai multă apă decât vapori condensati? Şi, dacă nu mă-nşel, lucrul acesta este caracteristic jubartului.

— Ai dreptate, Dick, răspuse căpitanul Hull. Nu mai poate fi nici o îndoială. La suprafaţa apelor roşii pluteşte un jubart.

— Ce frumos e! strigă micul Jack.

— Da, puiule! Şi când te gândeşti că animalul ăsta uriaş stă tacticos la masă şi nici nu visează că vânătorii de balene se uită la el!

— Aş îndrăzni să spun că este un jubart mare, observă Dick Sand.

— Desigur, răspuse căpitanul Hull, care se înflăcăra din ce în ce. Îi dau cel puţin şaptezeci de picioare lungime!

— Bun! adăugă şeful echipajului. Ar fi de ajuns vreo jumătate de duzină de balene de această talie pentru a umple un vas mare cât al nostru!

— Da, ar fi de ajuns! răspuse căpitanul Hull, urcându-se pe bompres pentru a vedea mai bine.

— Cu acesta, adăugă şeful echipajului, am umple în câteva ceasuri jumătate din cele două sute de butoaie care au rămas goale.

— Da... Hm... Da... îngână căpitanul Hull.

— Chiar așa! reluă Dick Sand. Dar e foarte greu, uneori, să ataci aceşti jubarţi uriaşi!

— Foarte greu!... Foarte greu!... exclamă căpitanul Hull. Aceste balenoptere au nişte cozi formidabile, de care trebuie să te apropii cu multă băgare de seamă. Nici cea mai solidă barcă nu rezistă la o asemenea lovitură. Dar câştigul merită riscul!

— La naiba! exclamă unul dintre marinari. Un jubart dolofan ca ăsta înseamnă o pradă frumoasă!

— Şi mănoasă! răspuse un altul.

— Ar fi păcat să nu-l salutăm cu harponul, așa, în trecere!...

Fireşte că aceşti curajoşi marinari se înflăcărau pe măsură ce priveau balena. Pentru ei, reprezenta o întreagă încărcătură de butoaie cu grăsimi care plutea la îndemâna lor. După felul cum vorbeau, se părea că nu le mai rămăsese decât să ducă butoaiele cu grăsimi în cala lui *Pilgrim*, spre a completa încărcătura.

Câţiva marinari, căţărăţi pe şarturile arborelui trinchet, îşi manifestau prin strigăte pofta de a vâna balena. Căpitanul Hull nu mai scotea o vorbă şi îşi rodea unghiile. Parcă un magnet uriaş ar fi atras, fără putinţă de împotrivire, atât corabia, cât şi întreg echipajul.

— Mămico, mămico! strigă deodată micul Jack. Şi eu aş vrea balena asta, ca să văd cum e făcută!

— Aha! Ai vrea balena asta, dragul meu? Păi de ce nu, prieteni? răspuse căpitanul Hull, cedând în sfârşit dorinţei sale ascunse. Pescari de ajutor nu mai avem, e drept, dar chiar numai noi singuri...

— Aşa e! Aşa e! strigară marinarii într-un glas.

— Nu e pentru prima oară când o să-mi fac meseria de aruncător cu harponul, adăugă căpitanul Hull, şi o să vedeţi dacă mai ştiu sau nu să-l arunc!

— Uraa! Uraa! Uraa! răspuse echipajul.

Capitolul VII

PREGĂTIRI

E lesne de înțeles înfrigurarea oamenilor de pe *Pilgrim*, pricinuită de apariția acestui mamifer uriaș.

Balena care înota în mijlocul apelor roșii părea într-adevăr uriașă. Prinderea ei, și, deci, completarea încărcăturii, era desigur ceva foarte ademenitor! Se putea, oare, ca niște vânători să piardă un asemenea prilej?

Doamna Weldon crezu însă de cuviință să-l întrebe pe căpitanul Hull dacă nu există nici o primejdie pentru el și echipaj în cazul când se hotărăsc să atace o balenă în condițiile în care se aflau ei.

— Nu-i nici o primejdie, doamnă Weldon, răspuse căpitanul Hull. Mi s-a întâmplat de mai multe ori să pornesc cu o singură barcă la vânarea unei balene și am reușit întotdeauna. Vă repet: nu-i nici o primejdie pentru noi și, deci, nici pentru dumneavoastră.

Doamna Weldon, pe deplin liniștită, nu mai insistă.

Căpitanul Hull începu îndată pregătirile pentru capturarea jubartului. Știa din experiență că urmărirea acestui balenopter nu se face fără oarecare greutate și voia să fie pregătiți pentru orice eventualitate.

Vânarea balenei era îngreuiată și de faptul că echipajul bricului-goeletă nu putea să se folosească decât de o singură ambarcațiune. E drept că *Pilgrim* avea o șalupă așezată între arborele mare și arborele trinchet, precum și trei baleniere, dintre care două erau agățate de grui în babord și tribord, iar a treia la pupa, în afara punții.

De obicei, aceste trei baleniere erau folosite în același timp, pentru urmărirea cetaceelor. Dar, după cum se știe, în timpul sezonului de vânătoare, un echipaj auxiliar adunat de prin porturile Noii Zeelande venea în ajutorul marinarilor de pe *Pilgrim*.

În împrejurările de acum, însă, *Pilgrim* nu dispunea decât de cei cinci marinari de la bord, adică exact numărul necesar pentru a completa o singură balenieră. Ca să fie mânuită de Tom și tovarășii lui, care se oferiseră imediat, era cu neputință, căci manevrarea ambarcațiunii de vânătoare cere marinari bine instruiți. O mișcare greșită din cârmă sau din vâsle ar fi putut avea urmări grave pentru balenieră și pentru cei care se aflau în ea.

Pe de altă parte, căpitanul Hull nu voia să părăsească nava fără să lase pe bord măcar un om din echipaj în care să poată avea toată încrederea. Trebuia să aibă în vedere orice eventualitate. Deoarece era nevoie să aleagă numai marinari puternici pentru a arma baleniera, căpitanul Hull se văzu nevoit să lase pe seama lui Dick Sand grija de a păzi corabia.

— Dick, îi spuse dânsul, pe tine te-am ales să rămâi pe bord în lipsa mea, lipsă care sper că va fi de scurtă durată!

— Prea bine, domnule căpitan, răspuse tânărul elev-marinar.

Dick Sand ar fi vrut să ia parte la pescuitul jubartului, căci vânătoarea aceasta îl atrăgea foarte mult, dar înțelese imediat că brațele unui bărbat în toată firea sunt mai utile decât ale lui pentru vâslele balenierei. Apoi, pe de altă parte, își dădu seama că numai el putea să-l înlocuiască pe căpitanul Hull. De aceea se resemnă.

Echipajul balenierei trebuia să fie format din cinci oameni împreună cu maistrul Howik, adică din întregul echipaj de pe *Pilgrim*. Cei patru marinari trebuiau să ia loc la vâsle, iar Howik, să mânuiască vâsla de la pupa balenierei, vâslă care servește drept cârmă la asemenea ambarcațiuni. O cârmă obișnuită nu poate fi mânuită destul de repede; prin urmare, în cazul în

care vâslele laterale nu mai puteau fi folosite, vâsla aceasta, bine mânuită, putea feri baleniera de primejdia de a fi lovită de monstru.

Căpitanul Hull își rezervase sarcina de a arunca harponul; după cum spusese mai înainte, nu făcea aceasta pentru prima dată. Trebuia mai întâi să înfigă harponul în trupul balenei, apoi să supravegheze desfășurarea parâmei cu care era legat și, în sfârșit, să ucidă animalul cu lovituri de lance, după ce acesta va fi revenit la suprafața oceanului.

Vânătorii de balene folosesc uneori arme de foc. Cu ajutorul unei mașini speciale, un fel de mic tun așezat fie la bordul vasului, fie la prova balenierei, vânătorii aruncă un harpon, care trage după sine o parâmbă fixată la extremitatea lui, sau mici proiectile care fac explozie și provoacă răni grave în trupul animalului.

Pilgrim nu era înzestrat cu asemenea mașinărie. De altfel, aparatele acestea erau foarte scumpe și destul de greu de mânuit, așa că pescarii preferau să folosească armele primitive, adică harponul și lancea, pe care le mânuiau cu dibăcie.

Căpitanul Hull încerca, așadar, să captureze prin mijloacele obișnuite jubartul semnalat la cinci mile de nava sa.

De altfel, vremea era prielnică pentru vânătoare. Marea liniștită era foarte potrivită pentru manevrele unei baleniere. Vântul începuse să se domolească. *Pilgrim* avea să navigheze foarte puțin în derivă, în timpul cât echipajul său va fi ocupat în larg cu vânătoarea.

Baleniera de la tribord fu lansată îndată și cei patru marinari se suiră în ea.

Howik le dădu două din acele sulițe mari, care servesc drept harpoane, pe urmă alte două lănci mai lungi, foarte ascuțite. În afară de aceste arme de atac, au mai fost luați cinci colaci de parâmbă subțire, dar rezistentă, căreia vânătorii de balene îi spun «strună de undiță». Fiecare parâmbă are o lungime de șase sute de picioare. E nevoie de atâtea pentru că se întâmplă adesea ca aceste coarde legate cap la cap să nu fie suficient de lungi pentru a ajunge până la adâncimea la care se cufundă balena.

Aceste unelte diferite au fost așezate cu grijă la prova ambarcațiunii.

Howik și cei patru marinari nu așteptau decât ordinul de a dezlega parâmele.

Un singur loc mai rămăsese liber în partea din față a balenierei: cel care trebuia să fie ocupat de căpitanul Hull.

Se înțelege de la sine că, mai înainte de a părăsi bordul, echipajul lui *Pilgrim* așezase velele în pană, încât corabia să stea nemișcată. Cu alte cuvinte, așezaseră vergile în așa fel, încât pânzele să fie umflate de vânt în direcții contrarii, bricul-goeletă rămânând aproape pe loc.

În clipa îmbarcării, căpitanul Hull aruncă o ultimă privire asupra navei sale și se asigură că totul era în ordine: parâmele bine întinse, iar pânzele orientate cum trebuie. Deoarece lăsa pe bord numai un tânăr elev-marinar, în timpul unei absențe care putea să dureze câteva ceasuri, căpitanul Hull voia, pe bună dreptate, ca Dick să nu aibă de executat vreo manevră decât în caz de urgență.

În clipa plecării îi dădu ultimele dispoziții, spunându-i:

— Dick, te las singur. Ai grijă de toate! Dacă, prin imposibil, o să fie nevoie să pui corabia în mișcare, în cazul în care noi am ajunge prea departe urmărind jubartul. Tom cu tovarășii lui pot foarte bine să-ți vină în ajutor. Arătându-le precis ce anume au de făcut, sunt sigur că au să facă treaba așa cum se cuvine.

— Chiar așa va fi, căpitane Hull, răspunse bătrânul Tom. Domnul Dick poate să se bizuie pe noi.

— Porunciți ce să facem! Porunciți ce să facem! strigă Bat. Tare mult dorim să vă fim de folos!

— De unde trebuie să trag?... întrebă Hercule, suflându-și mânecile largi.

— De nicăieri deocamdată, răspunse Dick Sand, zâmbind.

— La ordinele dumneavoastră, mai spuse uriașul.

— Dick, continuă căpitanul Hull, vremea e frumoasă. Vântul nu mai suflă deloc. Nu-i nici un semn că o să înceapă din nou. Dacă totuși s-ar întâmplă ceva, nu cobori nici o barcă pe mare și nu părăsești nava!

— Am înțeles!

— Dacă o să fie nevoie ca *Pilgrim* să ne ajungă, am să-ți dau de veste legând un steguleț de vârful unei căngi.

— Fiți liniștit, domnule căpitan. N-am să slăbesc din ochi baleniera, răspuse Dick Sand.

— Bine, dragul meu, spuse căpitanul Hull. Curaj și sânge rece! Iată-te căpitan secund. Poartă cu cinste acest grad. Nimeni nu l-a avut la vârsta ta.

Dick Sand nu răspuse, dar zâmbi și obrajii i se împurpurară. Căpitanul Hull înțelese roșeața și zâmbetul său. «Bun băiat, își spuse el. Mereu modest și plin de voie bună.»

Toate recomandările acestea insistente pe care căpitanul Hull i le făcuse lui Dick Sand arătau limpede că, deși nu părea să fie nici o primejdie, căpitanul nu părăsea cu inima ușoară corabia, cu toate că nu era vorba decât de o absență de câteva ore. Dar instinctul de pescar și mai cu seamă dorința arzătoare de a completa încărcătura de grăsime și de a îndeplini astfel angajamentele luate la Valparaiso de James W. Weldon îl împingeau să-și încerce norocul. De altminteri, marea atât de liniștită oferea condiții minunate pentru urmărirea unui cetaceu. Nici căpitanul, nici echipajul nu ar fi putut rezista unei asemenea ispite. Campania de pescuit avea să fie totuși încununată de succes, și acest ultim argument valora mai mult decât orice pentru căpitanul lui *Pilgrim*.

Căpitanul Hull se îndreptă spre scară.

— Noroc! îi ură doamna Weldon.

— Mulțumesc, doamnă Weldon.

— Vă rog să nu loviți prea rău biata balenă! strigă micul Jack.

— Nu, dragul meu! răspuse căpitanul Hull.

— Apucați-o încetișor de tot, domnule.

— Da... cu mânuși, puiule!

— Uneori, intră în vorbă vărul Benedict, pot fi găsite insecte destul de interesante pe spatele acestor mari mamifere!

— Domnule Benedict, răspuse râzând căpitanul Hull, veți avea dreptul să «entomologizați» cât voiți, atunci când jubartul nostru o să fie întins de-a lungul lui *Pilgrim*. Apoi se întoarse spre Tom și-i spuse: Tom, mă bizui pe tovarășii dumitale și pe dumneata, că o să ne ajutați să hăcuim balena, când o să fie adusă lângă corabie, adică nu peste prea multă vreme.

— La ordinele dumneavoastră, domnule căpitan, răspuse bătrânul negru.

Căpitanul Hull adăugă:

— Dick, oamenii aceștia de treabă au să-ți dea o mână de ajutor ca să pregătești butoaiile goale. Aduceți-le pe punte cât timp lipsim noi. În felul acesta, treaba o să meargă mai repede când ne întoarcem.

— Așa o să facem, domnule căpitan!

Pentru cei ce nu știu cum se procedează cu balenele vâdate, e bine să le spunem că jubartul, odată ucis, trebuia să fie remorcat până la *Pilgrim* și legat la tribord. După aceea, marinarii, încălțați cu cizme cu colțari pe talpă, aveau să se cațare pe spinarea cetaceului uriaș și să-l ciopârțească metodic în hălci paralele, pornind de la cap spre coadă. Hălciile acelea trebuiau să fie pe urmă tăiate în fâșii late de un picior și jumătate, apoi împărțite în bucăți și așezate în butoaie, care erau în sfârșit duse în fundul calei.

De obicei, nava de pescuit balene manevrează în așa fel după sfârșitul pescuitului, încât să ajungă cât mai repede la țărm, ca să-și poată termina lucrul. Echipajul coboară pe uscat, unde trece la topirea grăsimii, din care, sub acțiunea căldurii, se scoate tot ce este utilizabil, adică

untura⁽¹⁴⁾. Dar căpitanul Hull nu se putea gândi să se întoarcă pe uscat pentru a termina operația. El se gândea să topească tocmai la Valparaiso această grăsime. De altminteri, cu vânturile acelea care trebuiau să înceapă în curând să bată și dinspre vest, spera să ajungă pe coasta americană înainte de douăzeci de zile; în timpul acesta, încărcătura nu se putea strica. Veni și clipa plecării. Înainte de a fi oprit, *Pilgrim* se apropiase puțin de locul în care jubartul continua să-și semnaleze prezența prin țâșniturile de vapori și de apă.

Jubartul înota mereu în mijlocul nesfârșitului câmp roșu de crustacee, deschizând automat gura-i largă și înghițind de fiecare dată milioane și milioane de vietăți mărunte.

După spusele cunoscătorilor de pe vas, nu se puteau teme că o să fugă. Nu mai încăpea nici o îndoială că era unul din acele animale numite de pescari «balenă luptătoare». Căpitanul Hull trecu peste balustrada punții, coborî pe scara de frânghie și ajunse la prova balenierei.

Doamna Weldon, Jack, vărul Benedict, Tom și tovarășii lui îi urară încă o dată noroc căpitanului. Până și Dingo se ridică pe labelle dinapoi, ajungând cu capul dincolo de marginea parapetului, de părea că vrea și el să-și ia rămas bun de la echipaj. Pe urmă se întoarseră cu toții pe puntea-prova, pentru a nu pierde nici un amănunt din peripețiile atât de emoționante ale unei asemenea vânători. Baleniera se dezlipi de corabie și începu să înainteze, împinsă de cele patru lopeți mânuite cu vigoare.

— Ai grijă, Dick, ai grijă! strigă încă o dată căpitanul Hull tânărului elev-marinar.

— Aveți toată încrederea, domnule căpitan!

— Fii cu un ochi la navă și cu altul la balenieră, dragul meu, nu uita!

— Așa voi face, domnule căpitan! răspuse Dick Sand, luându-și locul la cârmă.

Baleniera ușoară se afla acum la câteva sute de picioare de navă. Căpitanul Hull nu mai putea fi auzit, dar își repeta recomandările prin gesturi expresive.

Deodată, Dingo, care stătea mereu cu labelle sprijinite de marginea parapetului, scoase un scheunat jalnic. Un om cât de cât superstițios ar fi fost impresionat. Scheunatul acesta o făcu pe doamna Weldon să tresară.

— Dingo, spuse dânsa, Dingo! Oare așa-i încurajezi tu pe prietenii tăi? la latră o dată și vesel! Dar câinele nu mai lătră, ci își luă labelle de pe balustradă și veni încetisor spre doamna Weldon, căreia îi linse mâna cu dragoste.

— Nu se gudură!... Nu-i bucuros de fel! șopti Tom cu jumătate de glas. Semn rău! Semn rău!

Dar aproape în aceeași clipă, Dingo se încordă și începu să latre furios. Doamna Weldon se întoarse. Negoro ieșise din cabină și se îndrepta spre puntea-prova. Desigur că voia și el să urmărească cu privirea manevrele balenierei.

Dingo se aruncă asupra bucătarului, pradă celei mai vii și neînchipuite furii. Negoro puse mâna pe o rangă de fier și luă poziție de apărare. Câinele era gata să-i sară la gât.

— Aici, Dingo, aici! strigă Dick Sand, care părăsise o clipă postul de observație și alergase într-acolo.

Doamna Weldon încercă și dânsa să liniștească animalul. Dingo ascultă în silă și se întoarse mârâind încet, îndreptându-se apoi spre tânărul elev-marinar.

În tot acest timp, Negoro nu scosese un cuvânt, dar fața i se îngălbenise o clipă. Lăsă ranga din mână și se întoarse în cabină.

— Hercule, spuse atunci Dick Sand, îți ordon să-l supraveghezi în mod special pe omul acesta!

— Am să-l supraveghez! răspuse simplu Hercule, ai cărui pumni enormi se închiseră în semn de aprobare.

Doamna Weldon și Dick își întoarseră apoi privirile spre baleniera care se îndepărta repede, împinsă de cele patru lopeți. În momentul acela nu se mai vedea decât ca un punct pe mare.

Capitolul VIII

JUBARTUL

Căpitanul Hull, vechi și priceput vânător de balene, știa că nu trebuie să lase nimic la voia întâmplării. Prinderea unui jubart e un lucru destul de greu. Nici o măsură nu trebuie uitată într-o asemenea împrejurare; și, într-adevăr, căpitanul Hull avusese grijă ca să fie luate toate măsurile.

Încă de la început, voia să se apropie de balenă contra vântului, astfel încât nici un zgomot să nu semnaleze mamiferului apropierea bărcii. Howik a trebuit, deci, să conducă baleniera de-a lungul curbei, destul de lungi, pe care o desena grămada roșiatică în mijlocul căreia plutea jubartul. S-a făcut deci un ocol până dincolo de balenă. Șeful echipajului, care făcea această manevră, era un marinar cu mult sânge rece și căpitanul Hull avea mare încredere în el. Nu era de așteptat din partea lui nici o șovăire, nici o lipsă de atenție.

— Atenție la cârmă, Howik, spuse căpitanul Huli. O să încercăm să surprindem jubartul. Să nu ne lăsăm simțiți decât atunci când o să ajungem la distanța de unde să putem arunca harpoanele.

— Am înțeles, domnule căpitan, răspuse șeful echipajului. Țin barca de-a lungul limitei acestor ape roșietice, ca să fim mereu în vânt.

— Bine, spuse căpitanul Huli. Băieți, cât mai puțin zgomot cu putință.

Vâslele, învelite cu împletitură de papură, se mișcau în tăcere. Ambarcațiunea, condusă cu dibăcie de șeful echipajului, atinsese bancul de crustacee. Vâslele din tribord se afundau în apa verde și limpede, în timp ce vâslele din babord ridicau lichidul roșiatic, care se prelingea apoi de pe ele ca niște șiroaie de sânge.

— Vin și apă! spuse unul din marinari.

— Da, răspuse căpitanul Hull, dar o apă pe care n-o poți bea și un vin pe care nu-l poți da de dușcă! Hai, băieți, să nu mai vorbim și să tragem vârtos la rame!

Baleniera, condusă de șeful echipajului, aluneca fără zgomot pe suprafața apei, parcă uleioasă, ca și cum ar fi plutit pe un strat de grăsime.

Jubartul nu se mișca deloc și părea că nu observă ambarcațiunea care-i dădea ocol. Făcând această manevră, căpitanul Hull se îndepărtă fără să vrea de *Pilgrim*, care părea din ce în ce mai mic.

Tare ciudată mai pare repeziciunea cu care se micșorează obiectele văzute pe mare! Parcă ar fi privite printr-o lunetă întoarsă.

Iluzia aceasta optică se datorește faptului că pe întinsul nesfârșit al mării lipsesc punctele de reper. Așa se întâmplă și cu *Pilgrim*, care descreștea văzând cu ochii, părând să fie mult mai îndepărtat decât era în realitate. După o jumătate de oră de la plecare, căpitanul Hull și tovarășii săi se aflau exact pe direcția vântului, dincolo de balenă. Jubartul se găsea acum la jumătatea distanței dintre navă și ambarcațiune.

Sosise momentul să se apropie făcând cât mai puțin, zgomot cu putință. Nu era un lucru imposibil să se apropie de animal din flanc și să arunce harponul în el, mai înainte ca atenția să-i fi fost trezită.

— Vâsliți mai ușor, băieți, șopti căpitanul Hull.

— Mi se pare că a simțit ceva! răspuse Howik. Suflă cu mai puțină violență decât până acum!

— Liniște!... Liniște!... repetă căpitanul Hull.

După cinci minute, baleniera se găsea cam la un cablu de jubart. Șeful echipajului, în picioare la pupa bărcii, manevra în așa fel încât să se apropie de flancul stâng al mamiferului, având însă mare grijă să nu treacă prin dreptul cozii enorme, a cărei lovitură ar fi fost de ajuns să sfarme ambarcațiunea. La prova, căpitanul Hull, cu picioarele puțin depărtate pentru a-și păstra mai bine echilibrul, ținea unealta cu care avea să dea prima lovitură. Se putea bizui pe îndemânarea sa. Harponul trebuia să se împlânte adânc în mormanul de carne care se ridica deasupra apei. Lângă căpitan, într-un hârdău, se afla prima din cele cinci corzi, fixată solid de harpon. De această parâmă puteau fi legate rând pe rând celelalte patru, în cazul când balena s-ar fi scufundat la adâncimi mari.

— Gata, băieți? întrebă pe șoptite căpitanul Hull.

— Da, răspunse Howik, apucând și mai strâns cârma în mâinile lui mari.

— Aproape! Mai aproape!

Șeful echipajului ascultă ordinul și baleniera se opri la o distanță de mai puțin de zece picioare de animal. Jubartul nu se mișca deloc și părea că doarme. Balenele surprinse în timpul somnului se capturează mai ușor și se întâmplă adesea ca prima lovitură ce li se dă să fie mortală.

«Nemișcarea aceasta este destul de ciudată! se gândea căpitanul Hull. Trândava asta nu doarme, și totuși... Trebuie să fie ceva la mijloc!»

Așa se gândea și șeful echipajului, care căuta să vadă flancul celălalt al animalului.

Dar nu mai era vreme de gândit — sosise clipa atacului. Căpitanul Hull prinse harponul de mijlocul cozii și-l legănă de mai multe ori, pentru a se asigura că lovitura va fi precisă, ținti coasta jubartului, apoi îl aruncă cu toată puterea.

— Înapoi, înapoi! strigă îndată.

Marinarii se opintiră toți în vâsle, îndepărtând baleniera, pentru a o pune la adăpost de loviturile cozii cetaceului. În clipa aceea, un strigăt al șefului de echipaj îi făcu să înțeleagă de ce stătea balena în nemișcare de atâta vreme la suprafața mării.

— Un pui de balenă! spuse Howik.

Într-adevăr, după ce fusese lovit de harpon, jubartul se rostogolise aproape de tot pe o coastă, descoperind astfel un pui de balenă pe care tocmai îl alăpta.

Căpitanul Hull știa prea bine că această împrejurare urma să îngreueze cu mult prinderea jubartului. De bună seamă că mama avea să se apere cu mai multă furie, luptându-se atât pentru ea, cât și pentru «micuțul» ei, dacă se poate spune astfel despre un animal care măsoară nu mai puțin de douăzeci de picioare.

Cu toate acestea, jubartul nu se aruncă imediat asupra ambarcațiunii, după cum era de așteptat, așa că nu a fost nevoie să se taie brusc coarda cu care era legat harponul, pentru ca echipajul să poată fugi repede. Dimpotrivă, așa cum se întâmplă de cele mai multe ori, balena urmată de pui se afundă mai întâi aproape drept în jos; după aceea ieși la suprafață printr-un salt uriaș și începu să înoate cu o repeziciune îngrozitoare aproape de suprafața apei.

Dar mai înainte ca jubartul să se fi cufundat, căpitanul Hull și șeful echipajului, aflați amândoi în picioare, avură timp să-l vadă și deci să-l prețuiască la adevărata lui valoare.

Jubartul acesta era într-adevăr o balenopteră dintre cele mai mari. De la cap la coadă avea pe puțin optzeci de picioare. Pielea lui, de un cafeniu gălbui, era pătată de numeroase porțiuni de un cafeniu mai închis. Ar fi fost într-adevăr păcat ca, după un atac reușit la început, să fie nevoiți să părăsească o pradă atât de bogată.

Urmărirea sau mai degrabă remorcarea începuse. Baleniera, ale cărei rame fuseseră ridicate, înainta ca o săgeată, alunecând pe crestele valurilor. Howik o menținea în echilibru, în ciuda rapidelor și înfricoșătoarelor ei oscilații. Căpitanul Hull, cu ochii la pradă, nu înceta de a repeta eternul refren:

— Atenție, Howik, atenție!

Și putea fi sigur că vigilența șefului de echipaj nu slăbea deloc.

Cu toate acestea, pentru că barca nu alerga tot atât de repede ca balena, coarda harponului se desfășura cu o asemenea viteză, încât ar fi putut să ia foc prin continua frecare de copastie. De aceea, căpitanul Hull avea grijă s-o țină mereu udă, umplând neconținut cu apă hârdăul pe fundul căruia era încolăcită.

Jubartul nu părea că se va opri din fugă și nici că va încetini. A doua coardă fu deci înnodată de prima, începând și ea să se desfășoare cu aceeași viteză. După cinci minute, trebuia să înnoade și cea de a treia coardă, care se afundă imediat sub apă.

Jubartul nu se oprea. Harponul nu pătrunsese, desigur, în vreo parte vitală a corpului. Ba chiar se putea observa, după direcția tot mai oblică a coardei, că animalul se afundă în straturi de apă din ce în ce mai adânci, în loc să revină la suprafață.

— Ei drăcie! exclamă căpitanul Hull. Nemernica asta o să ne înghită toate cele cinci strune!

— Și o să ne târască departe de *Pilgrim*! răspunse șeful echipajului.

— Dar tot o să trebuiască să vină la suprafață ca să respire! Adăugă căpitanul Hull. Doar nu-i pește, așa că are nevoie de aer ca și omul!

— Și-o fi ținând respirația ca să alerge mai iute! glumi unul dintre marinari.

Realitatea era că struna se desfășura mereu cu aceeași viteză. După a treia coardă trebuia să o lege pe a patra, lucru care-i puse pe gânduri pe marinari, în ce privește partea de câștig din acest vânat, ce li se cuvenea.

— Ei drăcie! Ei drăcie! mormăia căpitanul Hull. N-am mai pomenit așa ceva! Al naibii jubart!...

În sfârșit, fu legată și a cincea coardă. Era pe jumătate cufundată în apă, când începu să slăbească.

— Bine! Bine! strigă căpitanul Hull. Struna e mai puțin întinsă. Jubartul a obosit.

În momentul acela, *Pilgrim* se afla la mai mult de cinci mile de balenieră. Căpitanul Hull înălță un fanion în vârful unei căngi, ca semn să se apropie. Și aproape imediat văzu cum Dick Sand, ajutat de Tom și tovarășii lui, începu să manevreze vergile în așa fel, încât pânzele să poată prinde vântul cât mai bine. Dar briza era slabă și instabilă. Nu adia decât în izbucniri de scurtă durată. Era sigur că *Pilgrim* va ajunge cu greu la balenieră, dacă o va putea ajunge.

În timpul acesta jubartul, cu harponul înfipt în coastă, se întoarse să respire la suprafața apei, așa cum prevăzuseră. Stătea aproape nemișcat, părând să-și aștepte puiul, pe care goana aceea furioasă îl lăsase în urmă. Căpitanul Hull trebui să întetească vâslitul ca să-l ajungă. În curând se afla la o distanță destul de mică de animal.

Două vâsle fură ridicate și doi marinari se înarmară, după cum făcuse și căpitanul, cu două lănci lungi, destinate să lovească jubartul. Howik cârmă atunci cu dibăcie, fiind gata să întoarcă rapid barca, dacă balena s-ar fi năpustit brusc asupra ei.

— Atenție! strigă căpitanul Hull. Nici o lovitură greșită! Ochiți bine, băieți! Gata, Howik?

— Gata, domnule căpitan, răspunse șeful echipajului, dar un lucru mă pune pe gânduri: animalul ăsta stă prea liniștit acum, după ce a fugit atât de repede.

— Ai dreptate, Howik, asta mă pune și pe mine pe gânduri.

— Să băgăm bine de seamă!

— Da, dar să mergem înainte!

Căpitanul Hull se înflăcăra din ce în ce.

Ambarcațiunea se apropie și mai mult. Jubartul nu făcea altceva decât să se învâртеască pe loc. Puiul nu mai era lângă el și poate că încerca să-l găsească. Deodată făcu o mișcare din coadă, care-l îndepărtă cu vreo treizeci de picioare. O va lua iarăși la goană și va trebui începută din nou urmărirea aceea nesfârșită?

— Atenție! strigă căpitanul Hull. Animalul își ia avânt și o să se repeadă asupra noastră!

Cârmește, Howik, cârmește!

Într-adevăr, jubartul se întorsese cu fața spre balenieră. Pe urmă, bătând violent apa cu enormele lui înotătoare, se năpusti înainte.

Șeful echipajului, care se așteptase la această lovitură directă, cârmi astfel, încât jubartul trecu de-a lungul bărcii fără s-o atingă.

Căpitanul Hull și cei doi marinari îi dădură trei lovituri puternice de lance, căutând să atingă vreun organ vital. Jubartul se opri și, aruncând la o mare înălțime două coloane de apă amestecată cu sânge, se întoarse din nou și se năpusti asupra bărcii făcând un salt înspăimântător.

Trebuia ca marinarii aceia să fi fost încercați vânători, ca să nu-și piardă cumpătul într-o asemenea împrejurare! Howik evită din nou, cu dibăcie, atacul jubartului, îndreptând barca într-o parte.

Alte trei lovituri bine date pricinuiră alte trei răni animalului. Dar, în trecere, acesta bătu atât de tare apa cu coada lui enormă, încât un val uriaș se ridică, ca și cum s-ar fi iscat brusc o furtună. Baleniera fu cât pe-aci să se răstoarne, iar apa trecu peste copastie, umplând-o pe jumătate.

— Găleata, găleata! strigă căpitanul Hull.

Cei doi marinari de la rame își părăsiră locurile și începură să golească repede baleniera, în timp ce căpitanul tăia coarda, care acum nu mai folosea la nimic.

Animalul, turbat de durere, nu se mai gândea la fugă. Ataca el acum și agonia lui se arăta a fi înspăimântătoare.. Se întoarse pentru a treia oară — «prova la prova», cum ar fi spus un marin — și se aruncă din nou asupra bărcii.

Dar baleniera, pe jumătate plină cu apă, nu mai putea manevra cu ușurință. Așa stând lucrurile, cum ar mai fi izbutit oare să scape de lovitura care o amenința? Dacă nu era în stare să ia direcția dorită, cu atât mai mult nu mai putea să fugă.

De altfel, oricât de iute s-ar fi deplasat barca, rapidul jubart tot ar fi ajuns-o din câteva salturi. Nu mai era vorba acum de a ataca, ci de a se apăra.

Căpitanul Hull nu se înșelase deloc. Al treilea atac al animalului nu putu fi evitat cu totul. În trecere jubartul atinse baleniera cu enorma lui înotătoare dorsală izbind-o cu atâta putere, încât Howik fu răsturnat.

Din nefericire, cele trei sulițe, deviate de oscilație, nu-și atinseră ținta de această dată.

— Howik! Howik! strigă căpitanul Hull, care se ținuse cu greu să nu cadă.

— Prezent! răspunse șeful echipajului, ridicându-se.

Observă însă că vâsla care servea drept cârmă se rupsese.

— O altă vâslă! strigă căpitanul Hull.

— Gata! răspunse Howik.

În clipa aceea, apa începu să fiarbă doar la câțiva pași de luntre. Puiul de balenă apăruse din nou. Balena îl văzu și se repezi la el.

Această împrejurare nu putea decât să dea luptei un caracter și mai groaznic. Acum, jubartul avea să se bată pentru doi.

Căpitanul Hull privi înspre *Pilgrim*. Mâna lui clătina cu înfrigurare încoace și încolo prăjina de care era legat fanionul. Dar ce putea face Dick Sand mai mult decât făcuse după primul semnal al căpitanului? Pânzele lui *Pilgrim* erau bine orientate și vântul începuse să le umfle. Din nefericire, bricul-goeletă nu avea o elice cu care să-și poată mări viteza. Să lanseze la apă una dintre bărci și să alerge în ajutorul căpitanului, împreună cu negrii, ar fi însemnat o pierdere de timp considerabilă, și, de altminteri, elevul-marinar avea ordin să nu părăsească nava orice s-ar fi întâmplat. Totuși coborî la apă barca de la pupa, trăgând-o la remorcă, pentru a oferi, în caz de nevoie, un refugiu căpitanului Hull și tovarășilor săi.

În clipa aceea, jubartul, acoperindu-și puiul cu trupul, porni din nou la atac. De data aceasta se

întoarce astfel, încât să lovească ambarcațiunea în plin.

— Atenție, Howik! strigă încă o dată căpitanul Hull.

Dar șeful echipajului era dezarmat. În locul unei pârgii lungi, care constituia toată forța sa, avea acum în mână o vâslă relativ scurtă, încercă să cârmească... Fu cu neputință...

Marinarii înțeleseseră că erau pierduți. Se ridicară cu toții în picioare, scoțând țipete îngrozitoare, care, poate, au fost auzite până pe *Pilgrim*.

O groaznică lovitură de coadă a monstrului izbi baleniera pe dedesubt. Barca, aruncată în aer cu o violență nemaipomenită, căzu sfărâmată în trei, amestecându-se cu valurile biciuite de salturile balenei.

Nenorociții marinari, deși grav răniți, poate că ar mai fi avut puterea să se mențină la suprafață, fie înotând, fie agățându-se de vreun rest al balenierei. Chiar așa și făcu căpitanul Hull, care fu zărit o clipă împingându-l pe șeful echipajului pe o epavă...

Dar jubartul, cuprins de o furie turbată, se întoarce, făcu un salt, poate în ultimele zvârcoliri ale unei agonii groaznice, și izbi năprasnic cu coada apei învolburate în care nenorociții aceia înotau încă! Timp de câteva minute nu se mai văzu decât un vârtej de apă împrăștiindu-se de jur împrejur în trâmbe lichide.

După un sfert de oră, Dick Sand — care se repezise într-o barcă, urmat de negri — ajunse la locul nenorocirii, dar nu mai găsi pe nimeni. Se mai vedeau doar câteva resturi din balenieră plutind pe apa înroșită de sânge.

Capitolul IX

CĂPITANUL SAND

Prima impresie a pasagerilor de pe *Pilgrim* în fața acestei zguduitoare catastrofe a fost un amestec de milă și de groază. Ei nu se mai gândeau decât la sfârșitul înspăimântător al căpitanului Hull și al celor cinci marinari. Această scenă înfricoșătoare se întâmplase aproape sub ochii lor, fără ca vreunul să poată face ceva pentru a-i salva. Nu putuseră nici măcar să ajungă la timp pentru a-i smulge din valuri pe bieții lor tovarăși răniți, dar încă în viață, și pentru a opune corpul lui *Pilgrim* loviturilor formidabile ale jubartului. Căpitanul Hull și oamenii săi dispăruseră pentru totdeauna.

Când bricul-goletă ajunse la locul nenorocirii, doamna Weldon căzu în genunchi, cu mâinile ridicate spre cer.

— Să ne rugăm, spuse evlavioasa femeie.

Lângă ea îngenunche, plângând, micul Jack. Bietul copil înțelesese totul. Dick Sand, Nan, Tom și ceilalți negri stăteau în picioare, cu capetele plecate. Repetau toți rugăciunea prin care doamna Weldon cerea lui Dumnezeu îndurare pentru cei ce veniseră în fața lui.

Apoi doamna Weldon se adresă tovarășilor săi de drum:

— Acum, prieteni, să cerem și pentru noi, Cerului, putere și curaj.

Într-adevăr, nu aveau altceva de făcut decât să se roage Atotputernicului să le vină în ajutor, căci situația lor era dintre cele mai grele. Nava pe care se aflau nu mai avea nici căpitan pentru a o comanda, nici echipaj pentru a o manevra. Se afla în mijlocul acestui imens Ocean Pacific, la sute de mile de orice țarm, în voia vânturilor și a valurilor.

Ce întâmplare nenorocită făcuse ca în drumul lui *Pilgrim* să se ivească balena aceea? Ce-l determinase pe sărmanul căpitan Hull, atât de chibzuit de obicei, să înfrunte o asemenea

primejdie, numai pentru a-și completa încărcătura? Și cât de mari erau proporțiile acestei catastrofe — una dintre cele mai mari pomenite vreodată în istoria vânătorii de balene — deoarece nu izbutise să se salveze nici măcar un singur om de pe balenieră!

Hotărât, fusese o întâmplare nenorocită!

Oare nu mai rămăsese în viață nici un marinar de la bordul lui *Pilgrim*? Ba da! Unul singur! Dick Sand, dar care nu era decât elev-marinar și nu avea decât cincisprezece ani! Căpitan, șef de echipaj, marinari, se putea spune că tot echipajul era acum întruchipat de el.

La bord se afla o pasageră, o mamă cu un copil, și prezența ei făcea ca situația să fie și mai grea. Mai erau câțiva negri, oameni de treabă, curajoși și muncitori, fără îndoială, gata să asculte de oricine ar fi fost în stare să le dea ordine, dar lipsiți de cea mai elementară noțiune în meseria de marinar.

Dick Sand rămase nemișcat, cu brațele încrucișate, privind locul în care se scufundase căpitanul Hull, protectorul său, pe care îl iubise ca pe un adevărat părinte. Cercetă apoi orizontul cu privirea, căutând să descopere vreo navă, căreia să-i ceară ajutor și sprijin, căreia ar fi putut cel puțin să i-o încredințeze pe doamna Weldon. El nu ar fi părăsit bricul — asta sigur nu! — mai înainte de a fi încercat totul pentru a-l aduce într-un port. Dar doamna Weldon și cu băiețașul ar fi fost în siguranță. N-ar mai fi avut de ce se teme pentru ființele acestea, cărora le era devotat trup și suflet.

Oceanul era pustiu. De la dispariția jubartului, nici un punct nu mai păta luciul mării. De jur împrejurul lui *Pilgrim* — numai cer și apă. Tânărul elev-marinar știa prea bine că se află în afara drumurilor urmate de navele de comerț și că celelalte corăbii se aflau încă foarte departe, prin locurile prielnice pescuitului. Și totuși, trebuia să privească situația în față, să vadă lucrurile așa cum erau. Și Dick Sand chiar așa făcu.

Ce hotărâre avea să ia?

În momentul acela, Negoro, care părăsise puntea imediat după catastrofă, apărură din nou. Nimeni nu ar fi putut spune ce simțea în fața acestei ireparabile nenorociri o ființă atât de enigmatică. Privise tot timpul dezastrului fără să facă un gest, fără să scoată o vorbă. Ochii lui urmăriseră cu sete toate amănuntele. Dacă cineva s-ar fi uitat la el în clipele acelea, ar fi rămas uimit văzând că nici un mușchi nu tresărea pe fața lui nepăsătoare. Nici măcar nu răspunsese chemării doamnei Weldon, care se rugase pentru echipajul înghițit de valuri.

Negoro înaintă spre puntea-pupa, acolo unde stătea nemișcat Dick Sand, și se opri la trei pași de elevul-marinar.

— Ai de spus ceva? întrebă Dick Sand.

— Am de vorbit cu căpitanul Hull sau, în lipsa lui, cu maestrul Howik, răspunse cu răceală Negoro.

— Știi prea bine că amândoi au pierit! strigă tânărul marinar.

— Atunci, cine comandă? întrebă Negoro, plin de obrăznicie.

— Eu! răspunse fără șovăire Dick Sand.

— Dumneata! exclamă Negoro, ridicând din umeri. Un căpitan de cincisprezece ani!

— Da, un căpitan de cincisprezece ani! răspunse tânărul înaintând spre bucătarul-șef, care se dădu înapoi.

— Să nu se uite, spuse atunci doamna Weldon, că nu există decât un singur căpitan pe bord... Căpitanul Sand. Și socot că e bine ca fiecare să țină seama că Dick Sand va ști să se facă ascultat!...

Negoro se înclină, murmură pe un ton ironic câteva cuvinte pe care nu le auzi nimeni și se întoarse la locul său.

După cum se poate vedea, hotărârea lui Dick Sand fusese luată.

Între timp, împins de briza care începuse să sufle mai tare, bricul-goeletă lăsase în urmă marele

banc de crustacee.

Dick Sand cercetă starea velelor. Pe urmă coborî privirea jos, pe punte. Abia atunci își dădu seama că asupra lui apăsa o răspundere uriașă și că va trebui să aibă puterea s-o ducă bine până la capăt. Cuteză să-și ridice privirea către supraviețuitorii de pe *Pilgrim*, ai căror ochi erau fixați asupra lui și, citind în privirile lor că putea avea încredere în ei, le spuse în două cuvinte că și ei se puteau bizui pe el.

Dick Sand își făcuse cu toată sinceritatea examenul de conștiință.

E drept că putea să schimbe sau să fixeze pânzele bricului-goeletă. După împrejurări, folosind brațele lui Tom și ale tovarășilor lui, dar nu avea totuși toate cunoștințele necesare pentru a-și da seama, prin calcule, de locul în care se află. Peste vreo patru sau cinci ani, Dick Sand ar fi cunoscut temeinic această grea și frumoasă meserie de marinar. Ar fi știut să se folosească de sextant, instrumentul acela pe care-l mânuia zilnic căpitanul Hull și cu care afla înălțimea stelelor, ar fi știut să citească pe cronometru ora meridianului de la Greenwich și ar fi dedus longitudinea prin unghiul orar. Soarele i-ar fi fost sfetnicul de fiecare zi. Luna, planetele i-ar fi spus: aici, în acest punct al oceanului, se află nava ta. Bolta cerească pe care se mișcă stelele, aidoma acelor unui ceasornic perfect, pe care nici o zguduire nu le poate abate și a căror exactitate este absolută, bolta aceasta i-ar fi spus orele și distanțele. Prin observații astronomice ar fi stabilit, așa cum stabilea în fiecare zi căpitanul Huli. locul unde se afla *Pilgrim*, cu aproximație de o milă, drumul urmat, ca și drumul pe care trebuia să-l urmeze.

Pe când așa, doar prin deducție, adică după distanța parcursă, măsurată cu lochul, după indicațiile busolei și cu corecția derivei, putea să-și dea seama de drumul pe care-l avea de parcurs.

Dar Dick Sand nu se lăsă copleșit.

Doamna Weldon înțelegea tot ce se petrecea în inima atât de hotărâtă a tânărului elev-marinar. — Mulțumesc, Dick, spuse dânsa, fără ca glasul să-i tremure. Căpitanul Hull nu mai este. Tot echipajul a pierit odată cu el. Soarta navei e în mâinile tale. Dick, știu bine că ai să salvezi corabia și pe cei ce călătoresc pe ea!

— Da, doamnă Weldon, răspunse Dick Sand. Da, voi încerca, cu ajutorul lui Dumnezeu.

— Tom cu tovarășii lui sunt oameni de treabă, pe care te poți bizui.

— Știu! Am să fac din ei marinari pricepuți și vom munci toți laolaltă, ca să ducem totul la bun sfârșit. Dacă va fi vremea frumoasă, ne va fi ușor! Pe vreme rea... ei, pe vreme rea vom lupta și tot vă vom salva, doamnă Weldon, pe dumneavoastră, pe micul Jack, pe toți!... Da, cred că am să reușesc! Și repetă:... Cu ajutorul lui Dumnezeu.

— Acum, Dick, poți să afli care e poziția lui *Pilgrim*? întrebă doamna Weldon.

— Foarte ușor, răspunse tânărul marinar. Nu am decât să consult harta de bord, pe care a fost însemnat ieri, de căpitanul Hull, punctul unde se afla corabia.

— Și poți să conduci nava pe direcția bună?

— Da, pot s-o îndrept spre est, în direcția litoralului american, unde trebuie să acostăm.

— Dar, Dick, reluă doamna Weldon, tu trebuie să înțelegi că această catastrofă poate, și chiar trebuie, să modifice primele noastre proiecte. Nu mai poate fi vorba ca *Pilgrim* să meargă la Valparaiso. Portul nostru de destinație trebuie să fie acum portul cel mai apropiat de pe coasta americană.

— Fără îndoială, doamnă Weldon, răspunse tânărul. De altfel, fiți fără grijă: coasta americană înaintează adânc spre sud, așa că nu se poate să nu dăm peste ea.

— Încotro se află? întrebă doamna Weldon.

— Acolo, în direcția aceasta, răspunse Dick Sand, arătând cu degetul spre est, punct cardinal pe care-l găsisese cu ajutorul busolei.

— Bine, Dick, fie că atingem Valparaiso, fie că acostăm în orice alt punct de pe litoral, puțin

interesează. Principalul este să ajungem la țărni!

— Vom ajunge, doamnă Weldon, și vă voi debarca într-un loc sigur! răspunse elevul-marinar cu glas hotărât. De altfel, sper că atunci când ne vom apropia de uscat, o să dăm peste vreuna din navele care navighează din port în port de-a lungul coastei. Oh, doamnă Weldon, vântul începe să sufle stabil înspre nord-est! Dacă o să bată mereu așa, apoi atunci o să înaintăm, și încă bine de tot! O să înaintăm cu toate pânzele sus, de la brigantină, până la focul mic.

Dick Sand vorbise hotărât, ca un marinar stăpân pe o navă bună din toate punctele de vedere. Se pregătea să treacă la timonă și să-și cheme tovarășii de călătorie pentru a orienta pânzele, când doamna Weldon îi aminti că primul lucru ce trebuia făcut era stabilirea poziției vasului.

Într-adevăr, era primul lucru care trebuia făcut. Dick Sand aduse din cabina căpitanului harta pe care era însemnat punctul din ajun, și putu să-i arate astfel doamnei Weldon că bricul-goletă se alia la 43°35' latitudine și 164° 13' longitudine, căci de douăzeci și patru de ore nu înaintaseră aproape deloc.

Doamna Weldon se aplecase peste hartă. Privea culoarea cafenie care indica pământul pe partea dreaptă a oceanului acesta atât de întins. Era litoralul Americii de Sud, o imensă stavilă aruncată între Pacific și Atlantic, de la Capul Horn până la țărmul Columbiei. Privind harta astfel desfășurată sub ochii lor, hartă pe care se întindea un ocean întreg, puteai crede că era ușor să repatriezi pasagerii de pe *Pilgrim*. Era o iluzie pe care o are orice om neobișnuit cu hărțile marine, unde o distanță de un centimetru înseamnă în realitate zeci și sute de mile. Într-adevăr, doamnei Weldon i se părea că pământul trebuia să se vadă în curând, așa cum îl vedea pe bucata aceea de hârtie.

Dar dacă în mijlocul acelei pete albastre, care închipuia oceanul, *Pilgrim* ar fi figurat la o scară exactă, el ar fi fost mai mic decât cel mai microscopic dintre infuzori. Acel punct matematic, fără dimensiuni posibil de apreciat, ar fi părul că se pierde, după cum și era în realitate, în imensitatea Pacificului!

Dick Sand nu avusese aceeași impresie ca doamna Weldon. El știa cât de departe este pământul și că nici câteva sute de mile nu ar fi fost de ajuns pentru a măsura distanța

care-i despărțea de țărni. Dar hotărârea lui era luată: în fața răspunderii care apăsa acum pe umerii lui, devenise un bărbat în toată puterea cuvântului.

Sosise momentul să acționeze! Trebuia să se folosească din plin de briza care se întetea. Vântul potrivit făcuse loc unui vânt favorabil și câțiva nori împrăștiați la zenit, sub formă de nori Cirus, arătau că timpul se va menține neschimbat, cel puțin câtăva vreme.

Dick Sand îl strigă pe Tom și pe tovarășii lui.

— Prieteni, le spuse el, nava noastră nu are alt echipaj în afară de voi. Nu pot manevra fără ajutorul vostru. Nu sunteți marinari, dar aveți brațe puternice. Puneți-le în serviciul lui *Pilgrim* și vom putea să-l manevrăm. Trebuie ca totul să meargă bine la bord, pentru că de aceasta depinde salvarea noastră, a tuturor.

— Domnule Dick, răspunse Tom, tovarășii mei și cu mine suntem marinarii dumitale. Bunăvoința n-o să ne lipsească. O să facem tot ce ne-o sta în putere.

— Ai vorbit bine, bătrâne Tom, spuse doamna Weldon.

— Da, a vorbit bine, zise și Dick Sand. Dar trebuie să fim prevăzători și să nu întindem prea multe pânze. Mai puțină viteză, dar mai multă siguranță, iată ce ne poruncesc împrejurările. Am să vă arăt, prieteni, ce are de făcut fiecare în parte pentru manevrarea pânzelor. În ce mă privește, eu am să rămân la cârmă, până când oboseala o să mă facă s-o las din mâini. Câteva ceasuri de somn, din când în când, au să-mi fie de ajuns ca să mă odihnesc. Dar în aceste câteva ceasuri va trebui ca unul din voi să mă înlocuiască. Tom, am să-ți arăt cum să conduci corabia cu ajutorul busolei. Nu-i greu și, cu puțină atenție, o să înveți repede să îți nava în

direcția bună.

— Oricând doriți, domnule Dick, răspuse bătrânul negru.

— Atunci, îi spuse elevul-marinar, rămâi lângă mine la cârmă până la sfârșitul zilei. Dacă mă doboară oboseala, ai să și poți să mă înlocuiești câteva ceasuri.

— Dar eu, spuse micul Jack, eu nu pot să-l ajut puțin pe prietenul meu Dick?

— Ba da, dragul meu, răspuse doamna Weldon, îmbrățișându-l, ai să înveți și tu să conduci corabia și sunt sigură că atâta vreme cât ai să fii la cârmă, o să bată vântul cel bun!

— Sigur, sigur, mamă, îți promit! răspuse băiețușul, bătând din palme.

— Sigur! spuse și elevul-marinar, zâmbind. Este lucru știut de toți mateloții că un mus bun se pricepe să păstreze un vânt bun. Pe urmă se adresă lui Tom și celorlalți negri: Prieteni, să îndreptăm vergile în direcția vântului. Să faceți numai ce vă spun eu!

— La ordinele dumneavoastră! răspuse Tom. La ordinele dumneavoastră, căpitane Sand!

Capitolul X

CELE PATRU ZILE CARE AU URMAT

Așadar, Dick Sand era căpitanul lui *Pilgrim*. Fără să piardă o clipă, el luă toate măsurile pentru ca vasul să navigheze cu toate pânzele sus.

Bineînțeles că pasagerii nu puteau nutri decât o singură nădejde, și anume să ajungă în orice port de pe litoralul american, dacă nu chiar Valparaiso.

Dick Sand avea de gând să țină seama de viteza și direcția lui *Pilgrim* pentru a putea calcula astfel media vitezei cu care navigau. Pentru aceasta, era de ajuns să însemne pe hartă, în fiecare zi, drumul parcurs, așa cum avea să stabilească cu ajutorul lochului și al busolei. Desigur, la bord se găsea unul din acele «patent-loch», cu cadran și elice, care indică foarte exact viteza pe un timp anumit. Instrumentul acesta folositor și foarte ușor de manevrat urma să le aducă cele mai mari servicii; chiar și negrii ar fi putut foarte bine să-l mânuiască.

Rămânea o singură posibilitate ca să se ivească vreo greșeală în calcule: curenții. În privința acestora, o corecție aproximativă nu ar fi fost de nici un folos. Numai calculele astronomice ar fi putut să dea o situație exactă. Dar tânărul marinar nu era încă în stare să facă asemenea observații și calcule.

Dick Sand se gândise o clipă să întoarcă nava din drum și s-o îndrepte spre Noua Zeelandă. Drumul era mai scurt și ar fi făcut cu siguranță manevra de întoarcere, dacă vântul, potrivit până atunci, n-ar fi devenit prielnic. De aceea socoti că e mai bine să se îndrepte spre America. Într-adevăr, vântul se schimbase aproape în direcția contrară și sufla acuma spre nord-vest, cu tendința de a se înteți. Trebuia folosit din plin pentru a parcurge un drum cât mai lung. Dick Sand se pregăti, deci, să întindă toate pânzele.

Pe un bric-goeletă, arborele trinchet are patru pânze pătrate: jos de tot, trinca, apoi, deasupra, gabierul; pe urmă a treia — zburătorul — și, sus de tot, o pânză mică, numită rândunică.

Catargul mare, dimpotrivă, are mai puține pânze. În partea de jos are brigantina, iar deasupra, săgeata.

Între aceste două catarge, pe straiurile care le susțin spre prova, se poate așeza încă un triplu etaj de pânze triunghiulare.

În sfârșit, la bompres — catargul orizontal din prova, cu vârful în afară — se leagă cele trei pânze triunghiulare: focurile.

Focurile, brigantina, săgeata și pânzele de pe straiuri sunt ușor de mânuit. Ele pot fi înălțate de pe punte, fără să fie nevoie să te urci în arboradă, pentru că nu sunt strânse pe vergi cu parâme, care ar trebui mai întâi desfăcute.

Dimpotrivă, manevrarea pânzelor de pe arborele trinchet cere o mai largă practică a meseriei de marinar. Într-adevăr, atunci când e vorba să le așezi, trebuie să te urci pe șarturi, fie la gabia trinchetului, fie pe vergile zburătorului, fie pe verga rândunică, și aceasta atât pentru a le desfășura sau a le strânge, cât și pentru a le micșora suprafața, înfășurându-le parțial pe vergi. De aici, necesitatea de a te deplasa repede, călcând pe niște parâme întinse dedesubtul vergilor — de a lucra cu o mână în vreme ce cu cealaltă te sprijini — manevră primejdioasă pentru cine nu este obișnuit. Legănările navei dinspre un bord spre celălalt și dinainte-înapoi — ruliul și tangajul — foarte accentuate de înălțimea catargului, ca și vibrațiile pânzelor umflate de o adiere mai puternică, pot arunca ușor de tot un om peste bord. Pentru Tom și tovarășii lui, manevra la pânzele de pe arborele trinchet era, așadar, o operație cu adevărat primejdioasă.

Din fericire, vântul nu bătea prea tare. Marea nu avusese încă timp să se umfle. Legănarea navei era foarte slabă, aproape nesimțită. Când Dick Sand se îndreptă spre locul catastrofei, la semnalul căpitanului Hull, *Pilgrim* nu avea întinse decât focurile, brigantina, trinca și gabierul. Pentru a pune corabia în mișcare elevul-marinar nu trebuise decât să inverseze poziția pânzelor arborelui trinchet.

Acum trebuia să manevreze altfel, orientând pânzele pe direcția vântului; urma să ridice zburătorul, rândunică, săgeata și velele de strai.

— Prieteni, spuse elevul-marinar celor cinci negri, urmați întocmai indicațiile mele și atunci totul o să meargă bine..

Dick Sand rămase la roata cârmei.

— Începeți! strigă el. Tom, slăbește această manevră!

— Să slăbesc... manevra...? spuse Tom, care nu înțelegea deloc expresia.

— Da... Desfă-o! Dumneata, Bat... același lucru... Bine!... Trageți!... întindeți tare!... Trageți în jos!

— Cum, așa? întrebă Bat.

— Da, așa, foarte bine!... Haide, Hercule... cu putere! O dată!

Să-i spui «cu putere» lui Hercule era foarte imprudent. Fără să-și dea prea bine seama de ce se va întâmpla, uriașul trase o dată de parâmă, de era să se năruiască o parte din pânze.

— Ei, nu chiar atât de tare, viteazule! strigă Dick Sand, zâmbind. O să dobori toată velatura.

— Păi, abia am tras! răspuse Hercule.

— Atunci, doar fă-te că tragi! O să fie de ajuns și atât!... Bine!... Slăbiți legăturile!... Dați drumul!... Luați mâinile!... Prindeți... Așa!... Bine!... Toți odată!... Trageți!... Dați drumul!...

Și toate pânzele arborelui trinchet, ale cărui vergi fuseseră slăbite spre babord, se întoarseră încetșor. Vântul le umflă, dând corăbiei o oarecare viteză. Dick Sand slăbi atunci și școtele focurilor. După aceea îi chemă pe negri la pupa.

— Bravo, prieteni, ați făcut treabă bună! Să ne ocupăm acum de catargul mare. Iar tu, Hercule, vezi să tragi mai ușurel, ca nu cumva să fărâmi ceva...

— Am să mă străduiesc, răspuse uriașul, fără să promită mai mult.

Această a doua manevră fu destul de ușoară. Parâma ghiului fu slăbită puțin câte puțin și brigantina prinse vânt mai ușor, adăugând acțiunea ei puternică la forța pânzelor dinainte. Fu ridicată apoi și săgeata deasupra brigantinei. Cum pânza aceasta nu era înfășurată pe vergă, nu a fost nevoie decât să fie trasă funga pentru a o întinde în direcția vântului și apoi a o fixa. Dar Hercule trase cu atâta putere, împreună cu prietenul său Acteon — fără să-l mai socotim pe micul Jack, care se amestecase și el în treabă — încât parâma se rupse. Toți trei căzură pe spate — dar fără să se lovească, din fericire. Jack nu mai putea de bucurie!

— Nu face nimic! Nu face nimic! strigă elevul-marinar. Înnodeați provizoriu capetele și ridicați pânza mai încet.

Așa și făcură, sub privirea lui Dick Sand, care nu părăsise timona nici o clipă. *Pilgrim* înainta acum cu repeziciune spre est și nu mai trebuia făcut nimic altceva decât să fie menținut pe direcție — lucru destul de ușor, pentru că vântul era lin și nu se mai temeau să se întâmple vreo deviere neprevăzută.

— Bine, prietenii! spuse tânărul comandant. O să ajungeți niște marinari strașnici înainte de sfârșitul călătoriei!

— O să facem tot ce ne stă în putință, căpitane Sand, răspuse Tom.

Doamna Weldon îi felicită de asemenea pe acești oameni curajoși și harnici. Chiar și micul Jack își primi partea lui de laude, căci muncise și el cu tragere de inimă.

— Ba eu cred, domnule Jack, spuse Hercule râzând, că mățăluță ai rupt frânghia! Ce mai pumnișori ai! Fără matale n-am fi putut face nimic.

Micul Jack, foarte mândru de el, scutură cu putere mâna prietenului său Hercule.

Dar nu toate pânzele fuseseră întinse. Lipseau velele de sus, a căror acțiune este destul de importantă. Zburătorul, rândunica și velastraiurile erau de cel mai mare folos pentru ca bricul-goeletă să navigheze în cele mai bune condiții, și Dick Sand se hotărî să le folosească. Manevra aceasta avea să fie mai grea decât celelalte, nu din cauza velilor de pe straiuri, care puteau fi orientate în direcția vântului și fixate de jos, ci din cauza pânzelor arborelui trinchet; trebuia să te urci până la vergi pentru a le da drumul. Dick Sand nu voia să expună pe nimeni din echipajul său improvizat, așa că se urcă singur.

Îl chemă pe Tom și îl așeză la roata timonei, arătându-i cum trebuie păstrată direcția. Pe urmă, după ce îi puse pe Hercule, Bat, Acteon și Austin, unii la fungile rândunicii, alții la ale zburătorului, se sui pe catarg. Cățărutul pe trinchet, pe crucetă sau pe vergi era un joc pentru tânărul elev-marinar. Într-un minut se și afla sus pe crucea catargului, la verga zburătorului, de unde slăbi legăturile care țineau pânza strânsă.

Pe urmă puse din nou piciorul pe traversă, urcă scara de picică de-a lungul arboretului până la verga pe care se afla stânsă rândunica și o desfășură în bătaia vântului.

Dick Sand termină de făcut toate aceste operațiuni și apucă una din parâmele de la tribord, lăsându-se să alunece până jos pe punte. Acolo, după indicațiile lui, cele două pânze fură îndreptate în direcția vântului și fixate puternic; apoi cele două velastraiuri fură ridicate dintr-o dată. Pânzele susținute de parâme fură așezate între catargul mare și arborele trinchet, manevra fiind astfel terminată.

De data. aceasta, Hercule nu rupsese nimic. *Pilgrim* înainta cu toate pânzele întinse. Dick Sand ar fi putut, desigur, să desfășoare și pânzele mici de la babord, dar aceasta era o manevră grea în împrejurările de față și, dacă ar fi trebuit să le strângă în caz de vijelie, treaba aceasta ar fi cerut prea mult timp. Elevul-marinar se mulțumi deci doar cu atât. Tom fu schimbat din postul său de la timonă, pe care îl luă din nou Dick Sand.

Vântul bătea din ce în ce mai tare și *Pilgrim*, aplecat puțin spre tribord, aluneca repede pe suprafața mării, lăsând în urmă un siaj nu prea adânc, mărturie a măiestriei sale construcții.

— Iată-ne pe drumul cel bun, doamnă Weldon, spuse Dick Sand. Să sperăm că vântul acesta favorabil se va menține!

Doamna Weldon strânse mâna tânărului. Pe urmă, copleșită de toate emoțiile din ziua aceea, se întoarse în cabină și căzu într-un fel de amorțeală grea, căreia nu i se putea spune somn.

Noul echipaj rămase pe puntea bricului-goeletă, veghind lângă trinchet, gata să dea ascultare ordinilor lui Dick Sand, adică să modifice direcția pânzelor după variațiile vântului. Cât timp briza își menținea aceeași forță și aceeași direcție, nu era absolut nimic de făcut.

Dar cu ce se ocupa oare vărul Benedict în vremea asta?

Vărul Benedict se ocupa cu studierea unui articulată, pus sub lupă, pe care îl descoperise, în sfârșit, pe bord, un biet ortopter, o insectă cu elitrele plate, cu abdomenul burduhănos, cu aripile destul de lungi, care aparținea familiei libărcilor, și anume speciei de libarcă americană. Făcuse această prețioasă descoperire tot scotocind prin bucătăria lui Negoro, tocmai în clipa în care bucătarul se pregătea să strivească fără milă gângania de care am vorbit, fapt care îl făcuse pe entomolog să-și iasă din pepeni. Dar toate cuvintele entomologului nu reușiseră să-l scoată pe Negoro din nepăsarea lui.

Știa oare acest văr Benedict ce se petrecuse cu cei de la bord din clipa în care căpitanul Hull și tovarășii săi porniseră la funesta vânătoare a jubartului? Da, fără îndoială. Se aflase chiar pe punte când *Pilgrim* sosise lângă sfârâmăturile balenierei. Echipajul bricului-goeletă pierise sub ochii lui.

Dacă s-ar pretinde că groaznica nenorocire nu-l mișcase, ar însemna să fie învinuit pe degeaba. Sentimentul de milă față de semenii lui, sentiment pe care-l are toată lumea, l-a făcut să se înduioșeze, cu siguranță, și pe dânsul. Totodată era mișcat și de situația verișoarei sale. Venise să-i strângă mâna doamnei Weldon, vrînd parcă să-i spună: «Nu-ți fie teamă! sunt aici!».

Pe urmă, vărul Benedict pornise spre cabina lui, fără îndoială pentru a se gândi la consecințele aceluși eveniment dezastruos și la măsurile energice care trebuiau luate... Dar pe drum dăduse peste libarca de care am pomenit și, cum pretenția lui — justificată de altfel, deși unii entomologi sunt de altă părere — era de a dovedi că libărcile din genul phoraspeelor, remarcabile prin coloritul lor, au obiceiuri foarte deosebite de libărcile propriu-zise, se apucase să o studieze, uitând că până nu de mult pe navă se aflase căpitanul Hull, comandantul lui *Pilgrim*, și că acest nefericit pierise împreună cu echipajul său. Și acum libarca îl absorbea în întregime. O admira din tot sufletul și se interesa de ea, de parcă această gânganie scârboasă ar fi fost un cărbuș de aur.

Așadar, viața pe navă își reluase cursul obișnuit, cu toate că fiecare rămase încă multă vreme impresionat de această catastrofă, atât de dureroasă și de neașteptată.

Dick Sand munci din răputeri toată ziua, pentru ca totul să fie pus în ordine și gata pentru orice împrejurare. Negrii îl ascultau cu multă tragere de inimă. Ordinea cea mai desăvârșită domnea la bord. Se putea deci nădăjdi că totul va merge bine.

În ceea ce-l privește pe Negoro, acesta nu mai făcu nici o încercare de a se împotrivi autorității lui Dick Sand. Se părea că înțelesese să se supună. Era mereu ocupat în bucătăria lui îngustă și nu se arăta mai des ca înainte. De altfel, Dick Sand era hotărât ca la cea mai mică abatere, la prima dovadă de nesupunere, să-l trimită în fundul calei, pentru tot timpul călătoriei. La un semn al său, Hercule și-ar fi înfipt mâna în gâtul bucătarului și i-ar fi făcut imediat de petrecanie. Într-un asemenea caz, Nan, care știa să gătească, l-ar fi înlocuit pe bucătar în atribuțiile sale. Pesemne că Negoro își dăduse seama că nu era neapărată nevoie de el și, pentru că era supravegheat îndeaproape, părea că nu vrea să dea nici un motiv de nemulțumire.

Deși vântul se înteeți către seară, poziția pânzelor de pe *Pilgrim* nu fu schimbată. Catargele solide și scheletul de fier i-ar fi permis să suporte un vânt și mai puternic.

În timpul nopții se obișnuiește adesea să se reducă numărul pânzelor și mai cu seamă să se strângă velele de sus: săgețile, zburătorul, rândunică și celelalte. Aceasta se face ca măsură de prevedere, pentru cazul în care s-ar isca pe neașteptate vreo furtună. Dar Dick Sand crezu de cuviință că poate renunța la o asemenea măsură de precauție. Starea atmosferei nu lăsa să se prevadă nimic supărător; de altfel, tânărul elev-marinar hotărâse să petreacă pe punte această primă noapte, pentru a supraveghea el însuși mersul navei. Și apoi, voia să înainteze cât mai repede, fiind nerăbdător să ajungă într-o regiune a oceanului mai puțin pustie.

S-a mai spus că lochul și busola erau singurele instrumente de care se putea folosi Dick Sand pentru a-și da seama cu aproximație de drumul parcurs de *Pilgrim*. În cursul zilei, elevul-marinar aruncase lochul în apă la fiecare jumătate de ceas și notase indicațiile date de instrument.

Busole (busola se mai numește și compas) existau două pe bord. Una era așezată într-un habitacul⁽¹⁵⁾, chiar sub privirea timonierului. Cadrantul ei, luminat ziua de soare, iar noaptea de două lămpi laterale, arăta în orice moment direcția pe care o urma nava. Cealaltă busolă era așezată pe tocul ferestrei cabinei pe care o ocupase până atunci căpitanul Hull. În felul acesta, fără să-și părăsească odaia, căpitanul putea să știe în fiecare clipă dacă direcția indicată este urmată întocmai sau dacă omul de la cârmă, din lipsă de îndemânare sau din neglijență, lasă nava să facă ocoluri prea mari.

De altfel, nu există navă de cursă lungă care să nu aibă cel puțin două busole, așa cum arc și două cronometre. Datele acestor instrumente sunt comparate între ele și, prin urmare, indicațiile lor trebuie mereu controlate.

Așadar, *Pilgrim* era destul de bine înzestrat din acest punct de vedere. Dick Sand ceruse oamenilor să aibă cea mai mare grijă de cele două busole, care îi erau atât de necesare.

Dar din nefericire, în cursul nopții de 12 spre 13 februarie, în timp ce tânărul marinar era de serviciu și mânuia timona, se produse un accident supărător. Busola, care era fixată cu o verigă de aramă de tocul ferestrei cabinei, se desfăcu și căzu pe podea. Faptul a fost descoperit deabia în dimineața următoare.

Cum de căzuse busola? Era greu de închipuit. Se putea totuși ca veriga să fi fost mâncată de rugină și tangajul sau ruliul navei s-o fi desfăcut de tocul ferestrei. În noaptea aceea, marea fusese ceva mai agitată. Oricum s-ar fi întâmplat însă, busola se stricase și nu se mai putea repara.

Dick Sand fu foarte necăjit. Era nevoit de-acum încolo să se folosească numai de busola din habitacul. Bineînțeles că nimeni nu era vinovat de spargerea busolei, dar faptul putea să aibă urmări supărătoare. Elevul-marinar luă imediat măsuri pentru ca a doua busolă să fie pusă la adăpost de orice accident.

Până acum, în afară de întâmplarea aceasta, totul mersese bine pe bordul lui *Pilgrim*.

Văzând cât de liniștit era Dick Sand, doamna Weldon își recăpătase încrederea. Și nici nu s-ar fi lăsat vreodată pradă desperării, fiindcă era o fire hotărâtă și curajoasă.

Dick Sand aranjase să rămână numai el la timonă în timpul nopții. Dormea cinci sau șase ore în timpul zilei și părea să-i fie de ajuns, pentru că nu se simțea prea obosit. În timpul acesta, Tom sau fiul său, Bat, îl înlocuiau și, urmând sfaturile lui Dick, începeau să se descurce binișor în meseria de timonier.

Doamna Weldon stătea deseori de vorbă cu tânărul marinar. Dick Sand primea bucuros sfaturi de la această femeie inteligentă și curajoasă. În fiecare zi, el îi arăta, pe harta de bord, drumul parcurs. Se adânceau amândoi în socoteli, dar nu puteau stabili decât cu aproximație calea parcursă, deoarece calculele lor se întemeiau numai pe direcția și viteza navei.

— Doamnă Weldon, îi spunea el adeseori, cu vânturile acestea care ne împing înainte, nu se poate să nu atingem coasta Americii de Sud. Nu vreau să spun cu siguranță, dar cred că atunci când vom vedea pământul, nava noastră nu va fi departe de Valparaiso!

Doamna Weldon nu putea avea nici o îndoială ca direcția pe care o urma nava n-ar fi cea bună, mai cu seamă că era favorizată de vânturile acelea de la nord-vest. Dar cât de departe de litoralul american i se părea că se află încă *Pilgrim*! Câte primejdii mai aveau de trecut până să atingă pământul, socotindu-le numai pe acelea care se puteau întâmpla în urma unei schimbări intervenite în atmosferă sau pe mare...

Jack, la fel de nepăsător cum sunt toți copiii de vârsta lui, începuse din nou să se joace ca mai

înainte, alergând pe punte și hârjonindu-se cu Dingo. Își dădea seama, desigur, că prietenul lui, Dick, nu mai stătea cu el tot atât de mult ca mai înainte, dar mama sa îl făcuse să înțeleagă că elevul-marinar trebuia lăsat în pace, ca să se ocupe de treburile lui. Micul Jack înțelesese și nu-l mai sâcâia pe «căpitanul Sand».

Așa se petreceau lucrurile la bord. Negrii își îndeplineau însărcinările cu pricepere și erau pe zi ce trecea tot mai dibaci în noua lor meserie. Tom fu numit, firește, șeful echipajului, și desigur că tot pe el l-ar fi ales și tovarășii săi pentru această funcție! Tom comanda serviciul de cart, în timp ce elevul-marinar se odihnea. Avea cu el pe fiul său, Bat, și pe Austin. Acteon și Hercule făceau parte din cartul de sub conducerea lui Dick Sand. În felul acesta, în timp ce unul stătea la cârmă, ceilalți stăteau de veghe. Cu toate că meleagurile acelea erau pustii și nu se puteau teme de vreo ciocnire, Dick Sand ceruse totuși supraveghere atentă în timpul nopții. Nu navigau niciodată fără să aibă luminile de poziție: o lumină verde la tribord, una roșie la babord: această măsură era cât se poate de cuminte.

Totuși, în timpul nopților pe care Dick Sand le petrecea în întregime la cârmă, simțea uneori cum îl cuprinde o moleșeală căreia nu-i putea rezista. Mâna lui conducea atunci în mod instinctiv. Era efectul oboselii de care nu voia să țină seama.

Așa se întâmplă că, în timpul nopții de 13 spre 14 februarie, Dick Sand, foarte obosit, se duse să se culce câteva ore, lăsându-se înlocuit la cârmă de bătrânul Tom.

Cerul era acoperit de nori grei, care se iviseră odată cu seara, sub influența aerului rece. Era întuneric beznă; ar fi fost cu neputință să deslușești pânzele de sus, pierdute în noaptea neagră. Hercule și Acteon stăteau de veghe la prova. Pe puntea-pupa, felinarele de la habitaclul busolei nu lăsau să se zărească decât o lucire slabă, reflectată de garnitura metalică a timonei. Felinarele își proiectau lateral razele, lăsând puntea navei în beznă.

Către ora trei dimineața se produse un fel de fenomen hipnotic, de care bătrânul Tom nici nu-și dădu seama. Ochii lui, care se fixaseră prea multă vreme asupra unui punct luminos al cutiei busolei, își pierdură deodată simțul văzului și omul căzu în somnolență, ca în urma unei anestezii. Nu numai că nu vedea, dar ar fi putut fi atins sau ciupit tare, fără ca el să simtă ceva. Din această pricină nu văzu o umbră care aluneca pe punte. Era Negoro. Ajuns la pupa, bucătarul așeză sub habitaclul busolei un obiect greu, pe care-l ținea în mână. Pe urmă, după ce se uită o clipă atent la cadranul luminat al busolei, se retrase fără să fie văzut.

Dacă Dick Sand ar fi observat a doua zi obiectul acela pus de Negoro sub cutie, s-ar fi grăbit să-l dea la o parte imediat. Era o bucată de fier, a cărei influență schimbăse indicațiile busolei. Acul magnetic deviasese și, în loc să arate nordul magnetic, care se deosebește puțin de nordul geografic, arăta acum nord-est. Era, așadar, o deviație de patru carturi sau, mai bine-zis, de o jumătate de unghi drept.

Tom își reveni din amorțeală aproape imediat. Ochii i se îndreptară spre busolă... și i se păru că *Pilgrim* nu mai era pe direcția bună. Roti, deci, timona cu putere, ca să îndrepte din nou corabia spre est... Așa cel puțin gândea el. Dar din pricina deviației acului magnetic, deviație pe care nu o putea bănuși, direcția navei fu schimbată cu patru carturi, îndreptând-o spre sud-est.

Și astfel, în timp ce sub acțiunea favorabilă a vântului cei de pe *Pilgrim* erau îndreptățiți să creadă că urmează direcția voită, corabia naviga în realitate cu o eroare de patruzeci și cinci de grade.

Capitolul XI

FURTUNA

În săptămâna care urmă după acest eveniment, de la 14 la 21 februarie, la bord nu se mai întâmplă nimic de seamă. Vântul de nord-vest bătea din ce în ce mai tare, iar *Pilgrim* înainta repede, cu o viteză medie de o sută șaiszeci de mile în douăzeci și patru de ore. Era aproape tot ce se putea cere de la o corabie de asemenea dimensiuni.

După părerea lui Dick Sand, bricul-goeletă trebuia să se apropie în curând de regiunile oceanului mai frecventate de vapoarele care circulă dintr-o emisferă în cealaltă. Elevul-marinar trăgea mereu nădejde să întâlnească vreo astfel de navă, căci avea de gând fie să treacă pasagerii pe bordul ei, fie să ceară să-i împrumute câțiva marinari de ajutor, poate chiar și un ofițer. Dar deși zăririle erau cercetate cu grijă, nici o navă nu fusese semnalată, iar marea rămânea mereu pustie. Faptul acesta îl cam uimea pe Dick Sand. Cu prilejul celor trei campanii de pescuit în mările australe, traversase de mai multe ori această parte a Pacificului; prin locurile acestea, aflate pe latitudinea și longitudinea stabilite de el, rareori se întâmpla să nu se ivească vreun vas englez sau american, care venea de la Capul Horn spre Ecuator, sau care cobora către vârful Americii de Sud.

Dar ceea ce nu știa Dick Sand, ceea ce nici nu putea măcar să bănuiască, era că *Pilgrim* se afla pe o latitudine mai mare, adică mai la sud decât își închipuia el. Și aceasta din două motive:

În primul rând, curenții din regiunile acelea, a căror viteză elevul-marinar nu putea s-o aprecieze cu prea multă exactitate, făcuseră ca nava să se abată din drum, fără ca el să-și fi putut da seama.

În al doilea rând, busola, a cărei funcționare fusese falsificată de mâna mârșavă a lui Negoro, dădea acum indicații greșite. După pierderea celei de a doua busole, indicațiile nu mai puteau fi controlate de Dick Sand. În felul acesta, el credea — și era firesc să creadă — că înainta spre est, pe când în realitate înainta spre sud-est. Doar avea mereu busola înaintea ochilor, iar lochul era mereu aruncat în apă! Instrumentele acestea îi îngăduiau, într-o oarecare măsură, să conducă nava și să-și dea seama de numărul de mile parcurs. Dar era oare suficient?

Cu toate acestea, tânărul o îmbărbăta mereu pe doamna Weldon, găsind cuvintele cele mai nimerite pentru a potoli neliniștea pe care i-o provocaseră adesea cele întâmplătoare în cursul acestei călătorii.

— Vom ajunge, vom ajunge la țintă! o asigură el. Vom atinge coasta americană într-un loc sau altul, n-are importanță unde, dar până la urmă nu se poate să nu ajungem!

— Am toată încrederea, Dick!

— Bineînțeles, doamnă Weldon, că aș fi fost mult mai liniștit dacă n-ați fi fost și dumneavoastră la bord, dacă ar fi trebuit să răspundem numai de noi, dar...

— Dacă nu aș fi fost pe navă, răspunse doamna Weldon, dacă vărul Benedict, Jack și cu mine n-am fi venit pe *Pilgrim* și dacă, pe de altă parte, Tom cu tovarășii lui n-ar fi fost găsiți în largul mării, nu ar fi fost decât doi oameni la bord: tu și Negoro... Ce-ai fi făcut tu, singur, cu omul acesta rău, în care nici măcar nu poți avea încredere? Da, dragul meu, spune-mi, ce-ai fi făcut?

— În primul rând, l-aș fi pus în situația de a nu-mi putea face rău, răspunse cu hotărâre Dick Sand.

— Și ai fi condus singur corabia?

— Da... singur...

Hotărârea cu care fuseseră rostite aceste cuvinte avu darul să întărească speranțele doamnei Weldon. Și totuși, când se uita la micuțul ei Jack, era de multe ori cuprinsă de îngrijorare! Dacă femeia nu lăsa să se vadă nimic din ceea ce simțea ca mamă, ea nu reușea totuși să-și înăbușe neliniștea aceea ascunsă, care-i strângea inima!

Deși tânărul elev-marinar nu ajunsese prea departe cu studiile hidrografice, el poseda în cel mai înalt grad instinctul omului de mare, când era vorba să presimtă vremea. Înfățișarea cerului, pe de o parte, indicațiile barometrului, pe de alta, îi îngăduiau să-și ia măsurile necesare. Căpitanul Hull, bun meteorolog, îl învățase să consulte instrumentul acesta, ale cărui prevestiri sunt deosebit de precise.

Iată, în câteva cuvinte, ce se poate spune despre modul cum trebuie interpretate indicațiile barometrului^[16].

1. când barometrul începe să coboare în mod brusc și continuu după o vreme frumoasă, care a durat destul de mult, sunt semne sigure că va începe să plouă. Dar dacă vremea frumoasă a durat mult, mercurul poate scădea cu două-trei zile mai înainte de a se observa vreo schimbare în starea atmosferică. Atunci, cu cât va trece mai mult timp între coborârea mercurului și sosirea ploii, cu atât mai mult va dura vremea ploioasă.

2. Dacă, dimpotrivă, pe o vreme ploioasă, care durează de multă vreme, barometrul începe să se urce încet și regulat, atunci cu siguranță că va fi timp frumos, și vremea bună va dura cu atât mai mult, cu cât a trecut un interval mai lung între începutul timpului frumos și începutul urcării coloanei de mercur.

3. în amândouă cazurile de mai sus, dacă schimbarea vremii are loc imediat după mișcarea coloanei barometrice, această schimbare nu va dura decât foarte puțin.

4. Dacă barometrul arată o urcare înceată și continuă timp de două-trei zile sau chiar mai mult, atunci se anunță vreme bună, chiar dacă ploaia nu încetează în zilele acelea, și invers; dar dacă barometrul se ridică două zile sau mai mult, pe timp de ploaie, și dacă începe vremea bună și el coboară din nou, vremea bună va ține foarte puțin, și invers.

5. Primăvara sau toamna, o coborâre bruscă a coloanei barometrului anunță vânt. Vara, dacă este foarte cald, anunță furtună. Iarna, după un ger de câteva zile, o coborâre rapidă a coloanei barometrice anunță o schimbare a vântului, însoțită de moină și ploaie; dar o urcare pe timp geros care a durat mai mult anunță zăpadă.

6. Oscilațiile rapide ale barometrului nu trebuie interpretate ca prevestitoare de vreme uscată sau ploioasă de mai lungă durată. Asemenea indicații sunt date exclusiv de ridicarea sau coborârea care se face încet și continuu.

7. Spre sfârșitul toamnei, dacă barometrul se ridică după o vreme ploioasă și cu vânt care ține de mai mult timp, aceasta arată că vântul va începe să bată dinspre nord și se va lăsa ger.

Acestea sunt indicațiile generale care se pot deduce din observarea acestui prețios instrument. Dick Sand le cunoștea foarte bine, în urma constatărilor ce le făcuse în diverse împrejurări din viața sa de marinar. Aceasta îi permitea să ia în orice situație măsurile cele mai potrivite.

Către 20 februarie, oscilațiile coloanei barometrice începură să-i dea de gândit tânărului marinar, care le înregistra de câteva ori pe zi cu multă grijă. Într-adevăr, barometrul începu să coboare încet și continuu, fapt care prevestea ploaie. Ploaia întârziind să cadă, Dick Sand ajunsese la concluzia că vremea rea va ține mai mult. Și așa trebuia să se și întâmple.

Dar ploaia înseamnă vânt și, într-adevăr, la data aceea vântul începu să bată destul de tare, aerul deplasându-se cu o viteză de șaiszeci de picioare pe secundă, adică treizeci și una de mile pe oră (57,5 kilometri).

Dick Sand trebui să ia atunci unele măsuri de prevedere, pentru a nu primejdi catargele și pânzele lui *Pilgrim*. Pusese mai înainte să se strângă rândunică, săgeata și focul mare și hotărî să facă același lucru acum cu zburătorul, iar mai pe urmă să strângă pe vergă două terțarole de la gabierul trinchet. Această ultimă operație trebuia să prezinte oarecări greutăți, cu un echipaj

atât de puțin experimentat. Dar nu era vreme de șovăială, și nimeni nu se dădu înapoi de la muncă.

Dick Sand, însoțit de Bat și Austin, se sui în greementul arborelui trinchet și izbuti, nu fără greutate, să strângă zburătorul. Dacă timpul ar fi fost mai puțin amenințător, ar fi lăsat cele două vergi pe catarg: dar prevăzând că va fi nevoit să coboare această parte de catarg sau chiar să o demonteze, desfăcu cele două vergi și le coborî pe punte. E de la sine înțeles că atunci când vântul bate prea tare, trebuie redus nu numai numărul pânzelor ci și cel al vergilor, ca și unele părți din accesoriile catargelor. Măsura aceasta aduce o mare ușurare navei. Fiind mai puțin încărcată în partea de sus, nu mai este atât de zdruncinată și de legănată înainte și înapoi sau dintr-o parte într-alta de loviturile valurilor.

După ce termină ce avusese de făcut, muncind două ore încheiate, Dick Sand și tovarășii lui se ocupară de reducerea suprafeței velei gabier. *Pilgrim* nu avea, ca mai toate navele moderne, un gabier dublu, care ar fi ușurat mult manevrarea. Trebui, așadar, să lucreze ca pe vremuri, adică să urce pe șarturi, să facă sul o pânză bătută de vânt și să o fixeze solid, cu propriile ei legături. Toată munca fusese anevoioasă și primejdioasă, dar până la urmă gabierul fu micșorat, prinzând acum vânt mai puțin. În felul acesta, bricul-goeletă era cu mult mai ușor decât înainte.

După ce sfârși toată treaba, Dick Sand coborî împreună cu Bat și Austin. *Pilgrim* se afla așadar în condițiile potrivite de a naviga pe o vreme cunoscută în meteorologie sub numele de «vânt puternic».

În timpul celor trei zile care urmară, și anume la 20, 21 și 22 februarie, forța și direcția vântului nu se schimbară prea mult. Totuși, mercurul continua să coboare în tubul barometrului și, în această ultimă zi, elevul-marinar observă că rămăsese staționar sub douăzeci și opt de șchioape⁽¹⁷⁾ și șapte linii⁽¹⁸⁾.

De altfel, nu era nici un semn că barometrul ar putea curând urca. Cerul era întunecat și învolburat de vânturi, fiind acoperit mereu de o ceață deasă. Pătura de negură era atât de groasă, încât nu se mai vedea nici soarele, și era greu de ghicit unde e răsăritul și unde apusul. Dick Sand începu să fie cuprins de îngrijorare. Nu mai pleca deloc de pe punte. Dormea foarte puțin. Cu toate acestea, tăria lui morală îi dădea puțința să-și ascundă temerile în ungherele cele mai tănuite ale inimii.

A doua zi, la 23 februarie, vântul păru că se potolește oarecum în timpul dimineții, dar Dick Sand nu se încrezu prea mult. Avu dreptate, căci în cursul după-amiezii vântul se înteți și marea începu să fie și mai agitată.

Către ora patru, Negoro, care putea fi văzut numai rareori, ieși din cabină și se duse înspre puntea-prova. Dingo dormea desigur în vreun colț, căci nu lătră ca de obicei. Fără să scoată o vorbă, Negoro cercetă orizontul cu privirea timp de o jumătate de ceas.

Valuri mari urmau unul după altul, fără să se ciocnească încă. Erau însă mai înalte decât le-ar fi putut ridica forța vântului, de unde se putea trage concluzia că la vest era vreme foarte rea. Probabil că distanța care-l despărțea pe *Pilgrim* de locurile unde bântuia vijelia era destul de mică. Nu mai încăpea nici o îndoială că furtuna va sosi în curând și pe meleagurile acelea.

Negoro privi marea nesfârșită, adânc răscolită de jur împrejurul lui *Pilgrim*. Pe urmă, privirea lui rece și întunecată se îndreptă spre cer.

Starea cerului dădea de gândit. Norii se fugăreau cu viteze foarte diferite. Cei din zona superioară alergau mai repede decât cei din straturile de jos ale atmosferei. Trebuia să se presupună că aceste mase grele se vor lăsa curând în jos. Atunci, ceea ce în momentul de față nu era decât un vânt puternic, adică o deplasare de aer cu aproximativ patruzeci și trei de mile pe oră, putea să se transforme într-o furtună sau chiar într-un uragan.

Fie că Negoro nu era omul care să se înspăimânte, fie că nu pricepea nimic din amenințările

vremii, fapt e că nu părea să fie deloc impresionat. Ba chiar îi apăru pe buze un zâmbet răutăcios. S-ar fi putut spune, la urma urmei, că starea aceasta de lucruri părea mai curând să-i placă decât să-i displacă. Se sui o clipă pe bompres și se cățăără până aproape de vârful său, ca să poată cuprinde cât mai mult cu privirea, ca și când ar fi căutat unele semne la orizont. Pe urmă coborî liniștit, fără să scoată un singur cuvânt, fără să facă cel mai mic gest, și se retrase în postul echipajului.

Dar în pofida tuturor acestor posibilități îngrozitoare, călătorii de pe *Pilgrim* nu puteau trece cu vederea o împrejurare fericită, care îi interesa pe toți cei de la bord: aceea că vântul le era favorabil, oricât de violent ar fi fost sau ar fi devenit. Datorită acestei împrejurări, *Pilgrim* părea să aibă șansa de a ajunge repede pe coasta americană. Călătoria ar fi putut continua fără mari greutăți, dacă vântul nu s-ar fi transformat în uragan; adevăratele primejdii nu urmau să se ivească decât în cazul când ar fi fost vorba să acosteze într-un punct necunoscut de pe litoral.

Numai la eventualitatea aceasta se gândea acum Dick Sand. Oare ce urma să facă odată ce va zări pământul și dacă nu va întâlni din timp un pilot care să cunoască bine țărnul? În cazul în care vremea rea îl va sili să caute un port de adăpost, cum va proceda, de vreme ce litoralul acela îi era cu desăvârșire necunoscut? Dar fără îndoială că nu era cazul să se preocupe încă de pe acum de această eventualitate. Și, totuși, o să vină și clipa când va trebui să ia o hotărâre. Ei bine, Dick Sand o va lua, atunci când va trebui!

În timpul celor treisprezece zile care se scurseră de la 24 februarie la 9 martie, starea atmosferică nu se schimbă în mod simțitor. Cerul era mereu acoperit de straturi groase de ceață. Vântul se domolea vreme de câteva ceasuri, apoi continua să bată cu aceeași tărie. De vreo două-trei ori, barometrul se urcă, dar oscilațiile lui, care depășeau 10—12 linii, erau prea bruște pentru a anunța o schimbare de timp și o domolire a vânturilor. De altfel, coloana de mercur cobora din nou imediat și nimic nu putea să dea speranța că vremea rea se va sfârși curând. Câteodată izburneau rafale de vânt puternic, care-l puneau pe gânduri pe Dick Sand. De câteva ori, trăsnetul căzu pe crestele valurilor, la numai câteva sute de metri de navă. Pe urmă începu o ploaie torențială și se formară vârtejuri de vapori pe jumătate condensăți, care învăluiră corabia într-o păclă deasă. Ceasuri în șir, omul de veghe care cerceta cu privirea largul mării nu mai putu vedea nimic, astfel că nava înainta la întâmplare.

Pilgrim se legăna îngrozitor, ca și când ar fi fost o coajă de nucă. Din fericire, doamna Weldon suporta ruliul și tangajul fără să sufere câtuși de puțin. Dar băiețașul ei fu greu încercat din pricina legănărilor puternice și trebui să-l îngrijească. Cât despre vărul Benedict, el era tot atât de puțin bolnav ca și libărcile americane care îl pasionau, și își petrecea tot timpul studiind, ca și cum ar fi fost instalat liniștit în biroul său din San Francisco.

Din fericire, Tom și tovarășii săi erau și ei prea puțin sensibili la răul de mare, așa că putură continua să-l ajute pe tânărul marinar, care, la rândul lui, era obișnuit cu clătînările dezordonate ale unei nave ce fuge din fața furtunii.

Pilgrim înainta cu repeziciune, deși avea pânzele reduse simțitor. Dick Sand prevedea însă că în curând va trebui să le mai reducă numărul. Dar el voia să le mai lase, atât timp cât aceasta nu ar fi însemnat o primejdie. După părerea lui, coasta nu putea fi departe. Echipajul veghea deci cu grijă. Cu toate acestea, elevul-marinar nu se putea bizui pe vederea tovarășilor săi pentru descoperirea primelor indicii care ar fi vestit apropierea de o coastă oarecare. Într-adevăr, oricât de bună vedere ar avea, cel care nu este învățat să cerceteze orizonturile mării nu e în stare să deslușească primele linii ale coastei, mai cu seamă în mijlocul ceții. De aceea, Dick Sand stătea de veghe el însuși și adesea se suia până în vârful catargului, pentru a vedea mai bine. Dar nu se zărea încă nimic din litoralul american.

Faptul acesta îl uimea, și doamna Weldon, în urma câtorva vorbe spuse la întâmplare de elevul-marinar, pricepu starea lui sufletească.

Era 9 martie. Elevul-marinar privea când marea, când cerul, când catargurile lui *Pilgrim*, care începeau să se clatine sub continua bătaie a vântului.

— Nu vezi nimic, Dick? întrebă doamna Weldon, profitând de un moment de răgaz, în care Dick lăsase ocheanul din mână.

— Nimic, doamnă Weldon! răspuse tânărul. Și totuși orizontul pare să se lumineze; sunt semne că vântul va deveni și mai puternic.

— După părerea ta, Dick, coasta americană nu poate să fie prea departe, nu-i așa?

— Nu poate să fie prea departe, doamnă Weldon; ba ceea ce mă uimește este că n-am zărit-o încă!

— Dar, continuă doamna Weldon, nava a urmat tot timpul numai drumul cel bun, nu-i așa?

— Desigur! Și asta de când a început să bată vântul dinspre nord-vest, răspuse Dick Sand, adică din ziua în care l-am pierdut pe nefericitul nostru căpitan și echipajul. Era atunci 10 februarie, iar azi suntem în 9 martie. De atunci au trecut deci 27 de zile!

— În ziua aceea la ce depărtare de coastă ne aflăm? întrebă doamna Weldon.

— La vreo patru mii cinci sute de mile, doamnă Weldon. Dacă am îndoieli asupra anumitor lucruri, cel puțin de această cifră sunt sigur.

— Și care a fost viteza navei?

— În medie, o sută optzeci de mile pe zi, de când s-a înăsprit vântul, răspuse elevul-marinar. Tocmai de aceea sunt surprins că nu apare încă țărmul! Dar ceea ce îmi pare mai curios este faptul că nu întâlnim nici măcar o singură navă din cele care trec de obicei prin locurile acestea.

— Nu te-ai înșelat oare, Dick, la calcularea vitezei lui *Pilgrim*? continuă doamna Weldon.

— Nu, doamnă Weldon. Nu m-am putut înșela asupra acestui lucru. Lochul a fost aruncat la fiecare jumătate de ceas și am însemnat cu exactitate toate măsurătorile. Iată, îl voi arunca din nou și veți vedea că mergem cu zece mile pe oră, ceea ce face mai mult de două sute de mile pe zi!

Dick Sand îl chemă pe Tom și îi dădu ordin să arunce lochul — operație cu care bătrânul negru era acum foarte obișnuit.

Lochul, bine legat cu o parâmbă, fu azvârlit în apă. Abia se desfășuraseră douăzeci și cinci de brase⁽¹⁹⁾, când coarda slăbi în mâinile lui Tom.

— Vai, domnule Dick! strigă el.

— Ce este, Tom?

— S-a rupt frânghia!

— S-a rupt! strigă Dick Sand. S-a pierdut lochul!

Bătrânul Tom arătă capătul corzii care îi rămăsese în mâini. Era adevărat. Parâmba nu se desfăcuse de la capătul unde era legată de loch, ci se rupsesse de pe la mijloc. Dar parâmba era trainică de tot, fiind împletită din fire de cânepă dintre cele mai solide. Ar fi trebuit ca în locul unde s-a rupt să fi fost uzată... Și era într-adevăr, după cum constată Dick Sand, când luă în mâini crâmpeiul rupt. Dar era uzată oare prin întrebuințare? Iată ce se întreba tânărul, care începuse să fie bănuitor.

Orice s-ar fi întâmplat, lochul era acum pierdut și Dick Sand nu mai avea nici un mijloc de a calcula exact viteza navei. Drept unic instrument, mai poseda acum doar o busolă, fără să știe că și indicațiile ei erau false!

Doamna Weldon îl văzu atât de abătut din pricina acestui accident, încât nu mai voi să insiste și, întristată, se retrase în cabina sa.

Dacă viteza lui *Pilgrim* și, prin urmare, drumul parcurs nu mai putea fi calculat, era totuși ușor de constatat că dâra lăsată de navă pe apă nu se schimba, ceea ce arăta că nava merge cu aceeași viteză.

A doua zi, la 1 martie, barometrul coborî la două zecimi^[20]. Se anunța una din acele vijelii în care vântul ajunge până la viteza de șaizeci de mile pe oră. Era nevoie să se modifice cât mai degrabă situația pânzelor, pentru a nu se primejdi nava. Dick Sand se hotărî să strângă pânzele de jos, astfel încât să navigheze numai cu focul mic și gabierul trinchet. Îi chemă pe Tom și pe tovarășii lui, ca să-l ajute la operația aceasta grea, care din nefericire nu se putea executa repede.

Dar manevra trebuia făcută în cea mai mare grabă, căci furtuna se dezlănțuia cu violență. Dick Sand, Austin, Acteon și Bat se urcară pe catarg, în timp ce Tom rămase la cârmă, iar Hercule pe punte, ca să elibereze fungile de îndată ce i s-ar fi spus.

După nenumărate eforturi, săgeata și zburătorul fură strânse, dar nu fără ca acești oameni de treabă să fi fost de nenumărate ori amenințați să cadă în mare, într-atât ruliul înclina catargele într-o parte și-ntr-alta. După ce gabierul fu micșorat, iar trinca strânsă, bricul-goeletă nu mai rămase decât cu focul mic și gabierul foarte puțin întins.

Cu toate că pânzele fuseseră reduse la limită, *Pilgrim* înainta totuși cu cea mai mare viteză.

În ziua de 12, timpul se înrăutăți și mai mult. În acea dimineață, Dick Sand văzu cu spaimă barometrul coborând la douăzeci și șapte de șchioape și nouă linii^[21]. Se anunța o adevărată furtună, așa că *Pilgrim* nu mai putea să păstreze nici măcar puținele pânze care-i mai rămăseseră.

Văzând că furtuna se abate cu furie asupra pânzelor și că va fi sfâșiat gabierul, Dick Sand dădu ordin să fie strâns. Dar zadarnic. O pală de vânt mai violentă se abătu în momentul acela asupra navei și smulse pânza. Austin, care se afla pe verga micului gabier, fu lovit de școta de la marginea de jos a pânzei. Rănit destul de ușor, reuși să se coboare pe punte.

Dick Sand, îngrijorat la culme, nu mai avea decât o singură teamă: aceea că nava, împinsă cu asemenea furie, se va sfărâma dintr-o clipă într-alta, căci, după părerea lui, stâncile de pe litoral nu puteau fi departe. Se întoarse așadar pe puntea-prova, dar nu văzu nimic care să poată însemna pământ și reveni la cârmă.

O clipă după aceea, Negro se sui pe punte. Acolo, fără voia lui, întinse brațul spre un punct al orizontului. S-ar fi spus că deslușea prin pâclă pămîntul îndepărtat!...

Pentru a doua oară, zâmbi cu răutate și, fără să spună o vorbă despre ceea ce văzuse, se întoarse în cabina lui.

Capitolul XII

LA ORIZONT

Furtuna luă cele mai îngrozitoare proporții, transformându-se în uragan. Vântul se rotise către sud-vest și sufla cu o viteză de nouăzeci de mile pe oră^[22].

Era un uragan înspăimântător, una din acele răbufniri puternice care aruncă pe coastă toate navele dintr-o radă și în fața căreia nu rezistă nici cele mai solide construcții făcute pe uscat. Un astfel de uragan pustiise Guadelupa la 25 iulie 1825. Când tunuri grele, de calibrul 24, sunt smulse de furtună de pe afeturile lor, ce se poate alege de un vas care nu are alt punct de sprijin decât marea dezlănțuită? Și totuși, corabia poate fi salvată tocmai datorită mobilității ei.

Ea alunecă împinsă de vânt și, dacă este solid construită, poate să înfrunte cele mai teribile loviturile ale mării. Așa se petreceau lucrurile și cu *Pilgrim*.

Câteva minute după ce gabierul fusese sfâșiat în bucăți, a fost smuls și focul mic. Dick Sand

renunță să mai așeze până și așa-zisa pânză pentru furtună, făcută din pânză tare, și care ar fi ajutat să se conducă mai ușor corabia.

Pilgrim naviga acum cu pânzele strânse, dar vântul șfichiuia coca, bordajul, catargele, greementul; și nici nu trebuia mai mult pentru ca nava să fie mânată cu o viteză peste măsură de mare. Uneori, chiar, corabia părea că țâșnește din valuri, pe care de-abia le atingea.

În aceste condiții, ruliul corăbiei, zbuciumată de uriașele talazuri ridicate de furtună, era înspăimântător. Dick Sand putea să se teamă oricând de o groaznică lovitură a mării, în pupa corăbiei. Aceste valuri uriașe alergau mai repede decât bricul-goletă și amenințau să-l lovească în pupa, dacă nu se ridica destul de iute pe creasta lor. Aceasta este una dintre cele mai mari primejdii care amenință corăbiile silite să fugă în fața furtunii.

Dar ce se putea face pentru a înlătura această eventualitate? Lui *Pilgrim* nu i se putea da o viteză mai mare, căci n-ar fi rezistat vântului nici măcar un petic de pânză. Trebuia deci să încerce a-l ține în echilibru, pe cât era cu putință, numai cu ajutorul cârmei, a cărei acțiune era adeseori neputincioasă.

Dick Sand nu mai părăsea roata timonei. Își legase o parâmă în jurul trupului, pentru a nu fi smuls de vreun talaz.—Tom și Bat, legați și ei, erau gata să-i vină în ajutor. Hercule și Acteon, legați de niște babale^[23], stăteau de veghe la prova.

Cât privește pe doamna Weldon, micul Jack, vărul Benedict și Nan, ei ședeau în cabinele din pupa, așa cum ordonase tânărul marinar. Doamna Weldon ar fi preferat să stea pe punte, însă Dick Sand se împotrivi. Ar fi fost o imprudență cu totul inutilă.

Toate bocapoartele fuseseră ermetic închise. Trăgeau nădejde că ele vor rezista, în cazul când vreo trombă uriașă de apă s-ar fi prăbușit pe punte. Dacă, din nenorocire, ele s-ar fi rupt sub greutatea avalanșelor, corabia s-ar fi umplut cu apă în scurt timp, fiind astfel în primejdie de a se scufunda. Din fericire, și încărcătura fusese bine așezată, așa că, cu toate legăturile înspăimântătoare, nu se clinti din loc.

Dick Sand micșorase și mai mult numărul orelor de somn, așa că doamna Weldon începu să se teamă că va cădea bolnav. De aceea îi ceru stăruitor să se odihnească, iar el îi făgădui că se va duce să așpească puțin.

Și tot în timpul când el dormea, în noaptea de 13 spre 14 martie, se petrecu o nouă întâmplare.

Tom și Bat se aflau pe puntea-pupa, când Negoro, care venea rareori pe acolo, se apropie și păru că ar vrea să intre în vorbă cu dânsii. Dar Tom și fiul său nu-i răspunseră.

Deodată, din pricina unei mișcări puternice a corăbiei, Negoro căzu și fără îndoială că s-ar fi prăbușit în mare dacă nu s-ar fi agățat de habitaclu.

Tom scoase un țipăt, temându-se să nu se fi spart busola.

Dick Sand, care dormea iepurește, auzi țipătul lui Tom și ieși afară din cabină, alergând pe punte.

Negoro se ridicase, ținând în mână o bucată de fier pe care tocmai o scosese de sub cutia busolei. El o făcu să dispară mai înainte ca Dick Sand să-l fi observat.

Avea oare interes Negoro ca acul magnetic să-și reia adevărata direcție? Da, căci aceste vânturi dinspre sud-vest erau acum bine-venite pentru dânsul.

— Ce s-a întâmplat? întrebă elevul-marinar.

— Blestematul ăsta de bucătar a căzut peste busolă! răspunse Tom.

Auzind aceste cuvinte, Dick Sand, neliniștit în cel mai înalt grad, se aplecă asupra habitaclului... Era în stare bună, și cadranul busolei, luminat de felinare, ca și mai înainte, se sprijinea pe cele două cercuri concentrice.

Bătăile inimii tânărului marinar se potoliră. Sfărâmarea unicei busole de la bord ar fi fost o nenorocire ireparabilă.

Însă ceea ce Dick Sand nu putuse observa era că, de când fusese luată bucată de fier, acul își

reluase poziția normală și arăta exact nordul magnetic, în direcția în care trebuia să fie pe acest meridian.

Dar dacă Negoro nu putea fi tras la răspundere de faptul că i se întâmplase să cadă, fiindcă părea să o fi făcut fără voie, Dick Sand avea dreptate să se mire de prezența lui, la ora aceea, pe puntea-pupa.

— Ce cauți aici? îl întrebă dânsul.

— Mă privește! răspuse Negoro.

— Ce-ai spus? strigă Dick Sand, care nu-și putu opri un gest de mânie.

— Am spus, răspuse bucătarul-șef, că nu există nici o dispoziție care să mă oprească să mă plimb pe punte, la pupa.

— Ei bine, am să dau acum această dispoziție, răspuse Dick Sand, și-ți interzic să mai vii pe aici!

— Zău? răspuse Negoro.

Și omul acesta, atât de stăpân pe sine până atunci, făcu un gest de amenințare. Dick Sand scoase din buzunar un revolver și-l îndreptă asupra bucătarului.

— Negoro, îi spuse el, află că acest revolver nu mă părăsește niciodată și că, la cel dintâi act de nesupunere, îți zbor creierii!

În clipa aceea, Negoro simți că o putere uriașă îl cocoșează spre punte. Era Hercule, care doar își pusese mâna lui grea pe umărul bucătarului.

— Căpitane Sand, spuse uriașul, vreți să-l arunc peste bord pe acest ticălos? Le-ar face plăcere peștilor, care nu-s deloc mofturoși!

— Încă nu, răspuse Dick Sand.

Negoro se sculă imediat ce simți că mâna negrului nu-l mai apasă. Trecând prin fața lui Hercule, șopti:

— Negru blestemat, ai să mi-o plătești tu!

Între timp, vântul își schimbă direcția, sau cel puțin părea că și-a schimbat-o cu patruzeci și cinci de grade. Și totuși, lucru ciudat, care îl izbi pe micul marinar: nimic din starea mării nu arăta această schimbare. Corabia avea aceeași direcție însă vânturile și talazurile, în loc s-o lovească din spate, o loveau acum din babord — situație destul de primejdioasă, căci expunea coasta navei la loviturile grele ale talazurilor. De aceea, Dick Sand fu silit să schimbe cu patru carturi direcția, pentru a continua să fugă în fața furtunii.

Atenția lui era acum mai trează ca oricând. Se întreba dacă nu există vreo legătură între căderea lui Negoro și spargerea primei busole. Ce treabă avusese acolo bucătarul? Avea oare vreun interes ca nici a doua busolă să nu mai poată fi folosită? Dar de ce să dorească așa ceva? Nu putea găsi nici un motiv. Oare nu dorea și Negoro, așa cum doreau toți, să ajungă cât mai curând cu putință pe țărmul american?

Când Dick Sand îi vorbi despre incident doamnei Weldon, aceasta, deși îi împărtășea într-o oarecare măsură neîncrederea, nu putu să găsească un motiv plauzibil care să dovedească limpede că bucătarul ar fi pus la cale cu intenții mârșave acea întâmplare.

Totuși, din prudență, Negoro fu supravegheat foarte îndeaproape. De altfel, el ținu seama de ordinele elevului-marinar și nu mai îndrăzni să vină pe puntea din pupa, unde nu-l chemau îndatoririle serviciului său. De altfel, Dingo fu adus să stea de pază în permanență la locul acela și bucătarul se feri să se mai apropie.

În tot timpul săptămânii, furtuna nu se domoli de fel. Barometrul scăzu și mai mult. De la 14 la 26 martie a fost cu neputință să se folosească măcar o clipă de liniște pentru a instala câteva pânze. *Pilgrim* alerga spre nord-est cu o viteză care nu putea fi mai mică de o sută de mile în douăzeci și patru de ore, dar pământul tot nu se zărea! Și totuși, pământul acesta trebuia să existe, exista! Aruncat ca o stavilă uriașă între Atlantic și Pacific, pe o lungime de mai bine de o

sută douăzeci de grade, pământul acela alcătuia un continent — continentul american.

Dick Sand se întreba dacă nu era nebun, dacă mai avea simțul realității, dacă nu cumva alerga de atâtea zile într-o direcție greșită! Nu! Nu se putea înșela în așa hal! Soarele, deși nu-l putea zări prin ceață, se ridica mereu în fața lui, pentru a se culca înapoia lui! Atunci, dispăruse oare acest pământ? Acea Americă, de care poate că se va sfârâma corabia sa, unde se afla, dacă nu aici? Fie continentul de sud, fie cel de nord — căci totul era cu puțință în acest haos — *Pilgrim* ar fi trebuit să ajungă la unul din ele! Ce se întâmplase oare de la începutul acestei înspăimântătoare furtuni? Ce se mai întâmpla, oare, pentru ca această coastă — fie ea salvarea sau pierzania lor — să nu se zărească încă? Dick Sand trebuia oare să-și închipuie că era înșelat de busolă, ale cărei indicații nu le mai putea controla, fiindcă îi lipsea a doua busolă, cu care ar fi putut face controlul? Da, această teamă, această neliniște care-l rodea era pe deplin întemeiată, din pricină că pământul nu apărea în zare.

Când nu se afla la timonă, Dick Sand mânca din ochi harta tot timpul! Dar în zadar o întreba, căci ea nu putea să-i dea cheia unei taine care — așa cum o ticluise Negro — era de neînțeles pentru el, după cum ar fi fost și pentru oricare altul!

Totuși, în ziua de 21 martie, către orele opt și jumătate dimineața, avu loc o întâmplare de cea mai mare însemnătate.

Hercule, care stătea de veghe la prova, strigă deodată:

— Pământ! Pământ!

Dick Sand sări la prova. Nu se înșelase oare Hercule, care nu avea ochi de marinar?

— Pământ? strigă Dick Sand.

— Acolo! răspunse Hercule, arătând un punct aproape imperceptibil la orizont, spre nord-est.

Cuvintele abia se auzeau în larma pricinuită de mugetul mării și al vântului.

— Ai văzut pământ? întrebă elevul-marinar.

— Da! răspunse Hercule, făcând semn cu capul.

Și mâna i se întinse din nou înainte, spre babord.

Elevul-marinar privi cu atenție, dar nu văzu nimic...

În clipa aceea, doamna Weldon, care auzise strigătul lui Hercule, se urcă pe punte, deși făgăduise să nu vină acolo.

— Doamnă!... strigă Dick Sand.

Doamna Weldon, neputând să se facă auzită, încercă și ea să zărească pământul pe care-l semnalase negrul; părea că-și concentrase întreaga viață în privire.

Pesemne că mâna lui Hercule arăta greșit punctul din zare pe care voia să-l indice, căci nici doamna Weldon și nici micul marinar nu putură să vadă nimic. Dar deodată Dick Sand întinse și el mâna, exclamând:

— Da! Da! Pământ!

Un fel de pisc se ivise într-un luminiș al ceții. Ochii lui de marinar nu-l puteau înșela.

— În sfârșit! strigă el. În sfârșit!

Se prinsese înfrigorat cu mâinile de parapet. Doamna Weldon, sprijinită de Hercule, sorbea din ochi acest pământ, la care aproape că nu mai nădăjduia să ajungă.

În momentul acela, coasta formată din acest pisc înalt se ridica la vreo zece mile, ivindu-se din păclă înspre babord. Norii se zdrențuiseră, făcând luminișul mai larg, așa că acum se putea vedea mai lămurit. Era fără îndoială un promontoriu al continentului american. Cum *Pilgrim* naviga acum fără pânze, bineînțeles că n-ar fi fost în stare să se îndrepte spre el, dar mai devreme sau mai târziu tot urma să ajungă la coastă. Era vorba doar de o întârziere de câteva ore. Acum era ceasul opt dimineața; cu siguranță că *Pilgrim* se va apropia de pământ mai înainte de amiază.

La un semn al lui Dick Sand, Hercule o conduse pe doamna Weldon la pupa, căci n-ar fi putut să reziste multă vreme violenței tangajului.

Tânărul marinar mai rămase o clipă pe puntea-prova, apoi se înapoie la cârmă, lângă bătrânul Tom.

În sfârșit, vedea coasta pe care o dorise atât de mult, coasta atât de târziu descoperită!... Dar acum o privea cu un simțământ de teamă.

Într-adevăr, în condițiile în care se afla *Pilgrim*, adică fugind de furtună și având pământul în față, o încercare de acostare însemna sfârâmarea corăbiei cu toate urmările ei îngrozitoare.

Trecură două ore. Promontoriul se arăta acum la traversul navei.

În acea clipă, Negoro fu văzut urcându-se pe punte. De astă dată privi coasta cu o mare atenție. Mișcă apoi capul ca un om care știe despre ce este vorba și coborî din nou, după ce spuse un nume pe care nimeni nu-l putu auzi.

Dick Sand încerca în acest timp să zărească și coasta care trebuia să se întindă dincolo de promontoriu.

Trecură alte două ore. Promontoriul se ridica la babord, în spate, însă coasta încă nu se arăta. Dar cerul se luminase la orizont, așa că o coastă înaltă, cum ar trebui să fie pământul american, mărginit de uriașul lanț al Anzilor, s-ar fi putut vedea de la peste douăzeci de mile depărtare.

Dick Sand își luă ocheanul și îl plimbă încet asupra întregului orizont dinspre răsărit.

Nimic. Nu vedea nimic!

La ora două după-amiază, înapoia lui *Pilgrim* dispăruse orice urmă de pământ. În față, ocheanul nu putea să zărească profilul vreunei coaste înalte sau joase.

Un țipăt îi scăpă atunci lui Dick Sand. Elevul-marinar părăsi îndată puntea și coborî grăbit în cabina unde se aflau doamna Weldon împreună cu micul Jack, Nan și vărul Benedict.

— O insulă! N-a fost decât o insulă! spuse el.

— O insulă, Dick! Dar care? întrebă doamna Weldon.

— O să ne spună harta! răspunse elevul-marinar și alergă în cabină, de unde aduse harta de bord.

— Aici, doamnă Weldon, aici! spuse el. Pământul pe care l-am văzut nu poate fi decât punctul acesta pierdut în mijlocul Pacificului! Nu poate fi decât Insula Paștilor! Nu există altă insulă prin regiunea asta!

— Am lăsat-o în urmă? întrebă doamna Weldon.

— Da!

Doamna Weldon privea cu atenție Insula Paștilor, care nu forma decât un punct ce abia se zărea pe hartă.

— Și la ce distanță de coasta americană se află această insulă?

— La treizeci și cinci de grade.

— Ceea ce înseamnă?...

— Cam vreo două mii de mile.

— Dar oare *Pilgrim* nu s-a mișcat de fel din loc, dacă suntem încă atât de departe de continent?

— Nu știu, doamnă Weldon, răspunse Dick Sand, care își trecu pentru o clipă mâna pe frunte, ca și cum ar fi căutat să-și adune gândurile... nu pot să explic această întârziere de necrezut! Nu! Nu pot... Afară dacă nu cumva indicațiile busolei au fost false!... Însă această insulă nu poate fi decât Insula Paștilor, pentru că am plutit cu vântul în spate, către nord-est. Și să mulțumim Cerului, care ne-a dat puțința, în felul acesta, să ne dăm seama de locul în care ne aflăm. Da! Este Insula Paștilor. Da! Ne aflăm la două mii de mile de coastă! Știu, în sfârșit, unde ne-a mânat furtuna și, dacă se liniștește, vom putea acosta pe țărmul american cu destule șanse de salvare. Acum, cel puțin, corabia noastră nu mai este pierdută în nesfârșitul Pacificului!

Încrederea pe care o arăta tânărul marinar era împărtășită de toți cei care-l auzeau vorbind; însăși doamna Weldon fu câștigată de optimismul lui. Părea, într-adevăr, că acești bieți oameni se aflau la capătul suferințelor, ca și când *Pilgrim* s-ar fi găsit în apropiere de portul său, așteptând numai refluxul pentru a pătrunde în el.

Insula Paștilor — pe numele ei adevărat Vai Hu — descoperită de David în 1686, vizitată de Cook și La Perouse, este situată la 27° latitudine sudică și 112° longitudine estică. Dacă bricul-goeletă fusese împins astfel cu mai mult de cincisprezece grade spre nord, aceasta se datora, desigur, furtunii din sud-est, dinaintea căreia fusese nevoit să fugă.

Așadar, *Pilgrim* se afla încă la două mii de mile de coastă. Dar nu încăpea nici o îndoială că, împins de acest vânt iute ca fulgerul, trebuia să atingă un punct oarecare de pe țărmul sud-american în mai puțin de zece zile.

De altfel, după cum spusese elevul-marinar, puteau trage nădejdea ca vântul să se mai potolească, așa încât să poată întinde vreo câteva pânze atunci când se va zări pământul.

Așa nădăjduia Dick Sand. El își spunea că uraganul, care ținea de atâtea zile, va sfârși prin «a se sinucide». Acum, datorită ivirii Insulei Paștilor, cunoștea exact poziția navei. Avea deci toate motivele să creadă că, odată ajuns din nou stăpân pe corabia lui, va ști să o conducă spre o țintă sigură. Faptul că dăduse peste acest punct singuratic în mijlocul mării îl făcuse să-și capete din nou încrederea în sine; chiar dacă mergea mereu după pofta uraganului, pe care nu-l putea stăpâni, cel puțin nu mai mergea cu totul orbește.

De altfel, *Pilgrim*, solid construit și bine echipat, suferise puțin de pe urma asprelor atacuri ale furtunii, fiind înzestrat cu toate cele necesare unei corăbii de cursă lungă. Avariile se reduceau la pierderea gabierului și a focului mic, pierdere ușor de reparat. Nici o picătură de apă nu pătrunsese prin îmbinările cocii și ale punții. Pompele erau în stare perfectă. În această privință nu era nimic de temut. Rămânea de luptat numai împotriva acestui uragan care nu se mai termina odată și a cărei furie părea că nu va putea fi domolită de nimic. Dacă Dick Sand putea, într-o oarecare măsură, să-și pună corabia în stare să lupte împotriva furtunii, nu putea totuși porunci vântului să se domolească, talazurilor să se liniștească și nici cerului să se însenineze.

Capitolul XIII

PĂMÂNT! PĂMÂNT!

Încrederea aceasta, pe care Dick Sand o nutrea în mod instinctiv, avea să fie până la urmă justificată în parte.

A doua zi, la 27 martie, coloana de mercur se ridică în tubul barometrului. Oscilația nu era nici prea bruscă, nici prea mare — numai câteva linii — însă ridicarea părea să fie continuă. Fără îndoială că furtuna urma să intre în perioada de descreștere; și, deși marea era încă furioasă, se putea totuși constata că vântul se domolea, îndreptându-se lin către vest.

Dick Sand nu se gândea încă să întindă velele, căci cea mai mică pânză ar fi fost smulsa de vânt. Nădăjduia însă ca, în mai puțin de douăzeci și patru de ore, să poată ridica o velă de furtună.

Într-adevăr, în cursul nopții, vântul se liniști simțitor în comparație cu ceea ce fusese până atunci, și nava fu mai puțin zgâlțâită de ruliul violent care amenințase s-o desfacă din încheieturi.

Călătorii începură să vină iarăși pe punte. Nu mai erau în primejdie să fie luați de vreo trombă de apă.

Doamna Weldon părăsi cea dintâi locul unde Dick Sand, din prudență, îi ceruse să stea închisă în tot timpul acestei furtuni lungi. Ea veni să vorbească elevului-marinar, pe care o voință într-adevăr supraomenească îl făcuse în stare să reziste atâtor greutăți. Slăbit, de o paloare pe care tenul bronzat nu o putea ascunde, ar fi trebuit să fie zdrobit din pricina lipsei de somn, atât de necesar la vârsta lui. Dar construcția sa viguroasă rezista la toate. Poate că odată va plăti scump această vreme de grele încercări! Dar în clipa aceasta nu era el omul care să se lase doborât. Așa își spusese Dick Sand, iar doamna Weldon îl găsi mai energic și mai plin de hotărâre decât oricând. Și apoi avea încredere, iar dacă încrederea nu se poate comanda, apoi ea poate comanda.

— Dick, dragul meu copil, dragul meu căpitan! spuse doamna Weldon, întinzând tânărului marinar mâna.

— Așadar, doamnă Weldon, strigă Dick Sand zâmbind, iar nu-l ascultați pe căpitanul dumneavoastră. Veniți din nou pe punte, din nou vă părăsiți cabina, în ciuda... rugămintelor lui.

— Da, nu te ascult, răspunse doamna Weldon, dar inima îmi spune că furtuna se liniștește sau se va liniști.

— Se liniștește, într-adevăr, doamnă Weldon, răspunse tânărul marinar. Nu vă înșelați. Barometrul n-a mai coborât de ieri. Vântul s-a domolit și am motive să cred că încercările noastre cele mai grele au trecut.

— Cerul să te audă, Dick. Ai suferit destul, dragul meu copil! Ți-ai făcut...

— Numai datoria, doamnă Weldon.

— Cred că de acum încolo ai să te poți odihni omenește.

— Odihnă! răspunse elevul-marinar. N-am nevoie de odihnă, doamnă Weldon. Sunt sănătos, slavă Domnului, și trebuie să-mi duc misiunea la bun sfârșit! M-ați numit căpitan și am să rămân căpitan până ce toți pasagerii de pe *Pilgrim* vor fi în siguranță.

— Dick, răspunse doamna Weldon, soțul meu și cu mine nu vom uita niciodată ce ai făcut tu pentru noi. Copilul meu, îți repet că, prin tăria ta sufletească și trupească, te-ai arătat bărbat, un bărbat demn de a comanda. Peste puțină vreme, adică după ce vei termina studiile, îi voi propune soțului meu, și sunt sigură că va fi de acord, să preiei comanda unuia din vasele firmei «James W. Weldon».

— Eu... eu!... strigă Dick Sand, ai cărui ochi se împănjeniră de lacrimi.

— Dick, răspunse doamna Weldon, până acum erai copilul nostru de suflet; acum ești fiul nostru, salvatorul mamei tale și al frățiorului tău Jack! Dragul meu Dick, te îmbrățișez în numele soțului meu și al meu.

Curajoasa femeie ar fi dorit să nu se înduioșeze îmbrățișându-l pe tânărul marinar, dar era prea copleșită de emoție. Cât privește frământările lui Dick Sand, ce pană le-ar putea descrie? Se întreba ce ar putea face mai mult decât de a-și da viața pentru binefăcătorii lui și accepta fără șovăire toate încercările la care l-ar mai fi putut supune soarta în viitor.

După această întrevedere, Dick Sand se simți mai sigur de sine. Numai vântul de-ar fi mai lin, pentru a-i îngădui să întindă câteva pânze! Atunci, fără îndoială că va putea îndrepta corabia către un port, unde toți cei pe care ea îi purta își vor găsi, în cele din urmă, salvarea.

În ziua de 29, vântul se mai domoli puțin, așa că Dick Sand se gândi să întindă trinca și gabierul mic, pentru ca să mărească viteza lui *Pilgrim*, asigurându-i totodată direcția.

— Haide, Tom! Prietenii! strigă el când se urcă pe punic în zorii zilei. Veniți! Am nevoie de brațele voastre.

— Suntem gata, căpitane Sand, răspunse bătrînul Tom.

— Gata la orice, adăugă Hercule. Am stat prea mult de pomană în timpul furtunii și începusem

să cam ruginesc!

— Trebuia să fi suflat în pânze cu gura ta cea mare, spuse micul Jack. Pun rămășag că ai fi fost tot așa de puternic ca vântul!

— E o idee, Jack! Îl vom pune pe Hercule să sufle în pânze.

— La ordinele dumneavoastră, domnule Dick! răspunse viteazul negru, umflându-și obraji ca un uriaș zeu al vânturilor.

— Acum, dragii mei prieteni, continuă elevul-marinar, să începem prin a pune pe vergă o velă de schimb, căci gabierul nostru a fost luat de furtună. Poate că o să fie cam greu, dar trebuie s-o facem și pe asta.

— Se va face! răspunse Acteon.

— Pot să vă ajut? întrebă micul Jack, mereu gala să facă și el ceva.

— Sigur, Jack, răspunse elevul-marinar. Tu ai să stai la timonă lângă prietenul nostru Bat, și ai să-l ajuți să cârmească.

Este de prisos să mai spunem cât de mândru era micul Jack când s-a văzut ajutor de cârmaci pe *Pilgrim*.

— Și acum, la lucru! continuă Dick Sand. Dar țineți seama de un sfat: pe cât se poate, să nu ne punem viața în primejdie.

Sub conducerea și supravegherea elevului-marinar negrii începură de îndată lucrul. Să întindă un gabier pe vergă era un lucru destul de greu pentru Tom și tovarășii lui. Trebuiau mai întâi să ridice pânza înfășurată și apoi s-o fixeze pe vergă.

Dar Dick Sand conduse atât de bine lucrul și fu atât de bine ascultat, încât după un ceas de muncă pânza era pusă pe vergă și aceasta ridicată pe catarg.

Cât privește trinca și focul mare, strânse înaintea furtunii, ele au fost întinse fără prea mare greutate, deși vântul bătea încă destul de tare.

În cele din urmă, pe la ora zece din dimineața aceea, *Pilgrim* naviga cu trinca, micul gabier și focul.

Dick Sand considera că nu ar fi bine să ridice mai multe pânze. Velatura întinsă trebuia să-i asigure, câtă vreme vântul nu s-ar fi domolit, o viteză de cel puțin două sute de mile în douăzeci și patru de ore. Nici nu-i trebuia o viteză mai mare pentru a atinge coasta americană în cel mult zece zile.

Elevul-marinar fu într-adevăr satisfăcut când se înapoie la timonă, luându-și din nou postul în primire. El mulțumi cu vorbe calde maistrului Jack, ajutorul de cârmaci de pe *Pilgrim*, pentru că-l înlocuise un timp. De astă dată nu se mai afla în voia talazurilor. Corabia putea fi manevrată acum după voia omului. Bucuria sa poate fi înțeleasă de toți cei care cunosc cit de cât viața pe mare.

A doua zi, norii alergau tot atât de repede, dar nu în masă compactă ci lăsând între ei mari spații senine, prin care razele soarelui se strecurau până la suprafața apelor. Uneori, *Pilgrim* era potopit de lumină. Bine-venită era această lumină dătătoare de viață! Din când în când, lumina se stingea îndărătul unei mase întinse de vapori care zburau spre est, apoi apărea din nou, ca să dispară iarăși. Timpul, însă, se făcea din ce în ce mai frumos.

Bocapoartele fuseseră deschise ca să se aerisească interiorul vasului. Aerul proaspăt, sănătos pătrundea în toată corabia, în careul din pupa, în postul echipajului. Pânzele umede fuseseră puse la uscat pe parâme întinse de la un catarg la altul. Puntea fu și ea curățată. Dick Sand nu voia ca nava să ajungă în port înainte de a o dichisi puțin. Câteva ore folosite zilnic în acest scop aveau să ducă lucrul la bun sfârșit, fără să obosească echipajul.

Deși nava nu mai avea loch, tânărul marinar avea destulă experiență pentru a-și da seama de viteza ei, după siajul lăsat în urmă. Era sigur că va zări pământul înainte de a trece săptămâna. Împărtăși această părere și doamnei Weldon, după ce îi arătase pe hartă poziția probabilă a

vasului.

— Și în care punct al coastei vom ajunge, dragul meu Dick? îl întrebă dânsa.

— Aici, doamnă Weldon, răspuse elevul-marinar arătând lungul cordon al litoralului care se întinde de-a lungul coastelor statelor Peru și Chile. N-aș putea fi mai precis. Iată Insula Paștilor, pe care am lăsat-o la vest. Ținând seama de direcția vântului, care s-a menținut neschimbată, socot că vom întâlni pământul la est. Porturile de refugiu sunt destul de numeroase pe această coastă, dar ca să spun care-i cel în care vom căuta să aruncăm ancora, asta n-o pot face acum.

— Dragă Dick, oricare ar fi portul acela, pentru noi o să fie bine-venit.

— Așa-i, doamnă Weldon. Și sunt sigur că, odată ajunși într-un port, o să găsiți ușor mijlocul de a ajunge repede la San Francisco. Compania de navigație a Pacificului are serviciul foarte bine organizat pe acest litoral. Vapoarele sale trec prin toate centrele mai însemnate de pe coastă, așa că o să fie foarte ușor să ajungeți în California.

— Va să zică, n-ai de gând să-l duci pe *Pilgrim* până la San Francisco? întrebă doamna Weldon.

— Ba da, dar numai după ce am să vă debarc pe dumneavoastră, doamnă Weldon. Dacă putem găsi un ofițer și echipajul necesar, lăsăm încărcătura la Valparaiso, după cum urma să facă și căpitanul Hull. După aceea ne întoarcem în portul nostru de bază. Dar asta v-ar întârzia prea mult, și cu toate că-mi pare foarte rău să mă despart de dumneavoastră...

— Bine, Dick, răspuse doamna Weldon. O să vedem mai târziu cum e mai bine de făcut. Dar, ia spune-mi: mi se pare că te cam temi de primejdii pe care le-am putea întâmpina lângă coastă...

— Sunt de temut destule primejdii, e drept, însă nădăjduiesc să întâlnesc vreun vas prin meleagurile astea și sunt chiar foarte mirat că nu văd nici unul. Dacă ar trece măcar unul singur, am intra în legătură cu el; ne-ar indica exact poziția în care ne aflăm și asta ne-ar ușura mult apropierea de uscat.

— Pe coasta asta nu sunt șalupe-pilot care fac de serviciu? întrebă doamna Weldon.

— Trebuie să fie, răspuse Dick Sand, însă mult mai aproape de țărm, așa că trebuie să mergem mereu înainte.

— Și dacă nu întâlnim nici o șalupă-pilot?... întrebă doamna Weldon, care insista pentru a afla cum va face față tânărul marinier oricărei eventualități.

— În acest caz, doamnă Weldon, dacă vremea rămâne senină și vântul domol, am să încerc să merg de-a lungul coastei, cât mai aproape de țărm, până o să dăm de vreun refugiu, iar dacă vântul se întetește, atunci...

— Atunci?... Ce-ai să faci atunci, Dick?

— Atunci, ținând seama de starea în care se găsește *Pilgrim*, dacă o să se împotmolească în apropierea țărmului, o să fie foarte greu să-l mai urnim...

— Dar ce-ai să faci? întrebă din nou doamna Weldon.

— Dacă vântul se întetește, o să fiu silit să trag la țărm, indiferent de locul unde o să ne aflăm, răspuse elevul-marinar, a cărui frunte se întunecă o clipă. Asta e o situație extremă și să dea Dumnezeu să nu ajungem acolo. Vă mai spun o dată, doamnă Weldon, că cerul pare liniștit și nu se poate să nu dăm peste vreun vas sau vreo șalupă-pilot, așa că să nădăjduim că totul va decurge în cele mai bune condițiuni! Prova corăbiei este îndreptată spre pământ și-l vom zări în curând.

Eșuarea navei pe țărm este o manevră care se face numai în cazurile cele mai desperate și nici cei mai curajoși marinari nu se gândesc la ea fără să fie cuprinși de groază. Nici Dick Sand nu voia să se gândească la această eventualitate atâta timp cât mai avea încă vreo posibilitate de scăpare.

Vreme de câteva zile, starea atmosferică suferi schimbări care-l neliniștiră din nou pe tânărul

marinar. Vântul continua să sufle puternic și oscilările coloanei barometrului arătau că tindea să se întetească. Dick Sand se gândea îngrijorat dacă n-o să fie din nou silit să fugă fără pânze în fața furtunii. Avea mare nevoie să-și păstreze măcar gabierul și era hotărât să-l păstreze atâta vreme cât nu era primejdie de a fi smuls de vijelie. Ca să asigure rezistența catargelor, le întinse mai tare parâmele de susținere. În primul rând trebuia să aibă cea mai mare grijă de starea navei, care ar fi ajuns destul de gravă dacă s-ar fi pierdut catargele.

De câteva ori, când coloana barometrului se urcă din nou, Dick Sand se temu ca nu cumva vântul să înceapă să bată din direcție contrară, adică dinspre est. Atunci ar fi avut din nou de furcă!

Teama aceasta îi strecură în suflet o nouă neliniște. Ce-ar fi făcut în fața unui vânt potrivnic? Ar fi plutit cu pânzele așezate pieziș? Dacă ar fi silit să facă asta, la câtă întârziere ar fi expus, cât de amenințat ar fi să fie azvârlit din nou în larg!

Din fericire, teama se dovedi neîntemeiată. Vântul se stabili definitiv dinspre vest, după ce fusese schimbător câteva zile, bătând când dinspre nord, când dinspre sud. Era însă tot un vânt puternic, punând la încercare trăinicia catargelor.

Era în ziua de 5 aprilie. Se împliniseră mai mult de două luni de când *Pilgrim* părăsise Noua Zeelandă. Timp de douăzeci de zile, un vânt potrivnic și lungi răstimpuri în care vântul nu bătuse de loc îi întârziaseră mersul. După aceea se găsisse în condițiuni prielnice pentru a atinge degrabă uscatul. Viteza lui trebuie să fi fost chiar foarte mare pe timpul furtunii. Dick Sand socotea viteza mijlocie la nu mai puțin de două sute de mile pe zi. Atunci cum de nu ajunsese încă la coastă? Fugea din fața lui *Pilgrim*? Fenomenul nu putea fi explicat.

Și totuși, nici o geană de pământ nu fusese semnalată, deși unul dintre negri stătea continuu de pază, sus, la cruceta catargului.

De multe ori Dick Sand se urca chiar el pe catarg, de unde căuta să vadă cu ocheanul dacă nu se zărește creasta vreunui munte. Lanțul Anzilor este foarte înalt, așa că trebuia să caute sus, printre nori, vreun pisc care ar fi străpuns pâcla din zarea îndepărtată.

De multe ori. Tom și tovarășii lui s-au lăsat înșelați, părându-li-se că văd pământ. În realitate, însă, erau numai neguri cu forme ciudate, care se ridicau în depărtare. Se întâmpla chiar ca oamenii aceștia de treabă să se încăpățâneze în părerile lor, dar, după câtăva vreme, erau nevoiți să recunoască deschis că fuseseră înșelați de o iluzie optică. Așa-zisul pământ se mișca de la locul lui, își schimba forma și până la urmă dispărea cu totul.

Dar la 6 aprilie n-a mai putut fi vorba de nici o îndoială.

Era ora opt dimineața. Dick Sand tocmai se urcase pe catarg. În clipa aceea, pâcla se risipi sub primele raze ale soarelui și orizontul se însenină. Din pieptul lui Dick izbucni în sfârșit:

— Pământ! Pământ în fața noastră!

La acest strigăt, toată lumea alergă pe punte: micul Jack, curios cum sunt toți copiii de vârsta lui; doamna Weldon, ale cărei grele încercări urmau să se sfârșească; Tom și tovarășii lui, care aveau să pună din nou piciorul pe pământ american; și vărul Benedict, care nădăjduia să i se ivească prilejul de a culege o întregă colecție de insecte noi.

Numai Negro nu veni pe punte.

Fiecare văzu apoi ceea ce văzuse Dick Sand. Unii zăriră punctul foarte lămurit, alții credeau doar că-l văd. Nu se putea ca tânărul marinar, atât de obișnuit să cerceteze orizonturile mărilor, să se fi înșelat. După o oră, toată lumea trebui să recunoască deschis că nu se înșelase câtuși de puțin!

La o distanță de vreo patru mile spre est se zărea o geană de pământ, un țărm nu prea înalt, sau cel puțin așa părea. Desigur că în spatele coastei se întindea lanțul înalt al Anzilor, dominând regiunea, dar stratul de nori nu îngăduia să li se zărească culmile.

Pilgrim se îndrepta cu cea mai mare repeziciune înspre litoralul care se lățea văzând cu ochii.

După două ore nu se mai găsea decât la trei mile depărtare de țărm.

Această parte a coastei se sfârșea către nord-est printr-un cap destul de ridicat, care acoperea un golfuleț cu aspect sălbatic. În schimb, înspre sud-est, coasta se prelungea ca o limbă subțire de pământ. Câțiva arbori încununau țărmul râpos, dar nu prea înalt, care se profila pe cer. Ținând însă seama de caracterul geografic al ținutului, era evident că lanțul înalt al munților Anzi se întindea ceva mai în fundul zării.

Încolo, de-a lungul țărmului nu se vedea nici o locuință, nici un port, nici o gură de fluviu care ar fi putut servi drept refugiu pentru o corabie.

Pilgrim gonea drept spre pământ. Dick Sand nu-l putea împiedica din goana lui, căci bricul avea doar câteva pânze și nu putea fi manevrat după voie, iar vântul bătea puternic, drept spre coastă.

În fața țărmului se desena un brâu lung de stânci, lovite neîncetat de apele înspumate ale mării. Talazurile se rostogoleau, ajungând până la jumătatea coastelor prăpăstioase, unde se spărgeau apoi, mugind. În locurile acelea, frământarea către țărm și apoi retragerea în bulboane a talazurilor părea să fie uriașă.

După ce zăbovi o vreme pe puntea-prova, cercetând atent coasta cu privirea, Dick Sand se întoarse la pupa corăbiei și, fără să spună un cuvânt, apucă timona.

Vântul se întetea mereu. Bricul-goeletă se afla acum doar la o milă de țărm.

Dick Sand observă atunci un fel de golfuleț și se hotărî să intre în el; dar mai înainte de a ajunge acolo, trebuia să străbată brâul de stânci, printre care cu greu putea fi găsit un loc de trecere. Din felul cum se retrăgeau valurile, după ce se izbiseră de țărm, se putea vedea că apa nu este prea adâncă.

În clipa aceea, Dingo, care alerga încoace și încolo, se repezi spre prova și, privind cu luare-aminte țărmul, începu să scheaune jalnic. S-ar fi zis că acest câine recunoștea litoralul și instinctul lui îi amintea de unele întâmplări triste.

Fără îndoială că Negoro îl auzise, deoarece un simțământ pe care nu și-l putu înăbuși îl împinse afară din cabină. Cu toate că se temea de Dingo, străbătu cu iuțea puntea și, rezemându-și coatele de parapet, începu să privească spre coastă. Spre norocul lui, Dingo, care scheuna jalnic, uitându-se mereu spre țărm, nu-l zări.

Negoro privea spre locul unde valurile jucau într-un vârtej amețitor și sălbatic, dar clocotul talazurilor nu păru totuși să-l înspăimânte. Doamna Weldon, care privea cu atenție, avu impresia că-l vede roșind ușor și că, pentru o clipă, trăsăturile feței i se înăspresc. Cunoștea oare Negoro acest punct al continentului înspre care gonea *Pilgrim* mânat de vânt?

În clipa aceea, Dick Sand părăsi cârma, incredințând-o bătrânului Tom. Mai privi pentru ultima dată golful care se deschidea înaintea lor, apoi spuse cu glas hotărât:

— Doamnă Weldon, nu mai trag nici o nădejde că aș putea găsi vreun refugiu. În mai puțin de o jumătate de oră, *Pilgrim* se va ciocni de stânci, în pofida oricăror eforturi pe care le-aș face. Trebuie să-l pun pe uscat! N-am să mai pot duce corabia în portul ei. Sunt silit s-o pierd pentru a vă salva; între salvarea dumneavoastră și a navei nu trebuie să șovăi câtuși de puțin!

— Dick, ai tăcut tot ce-ți este în putere? întrebă doamna Weldon.

— Tot! răspunse elevul-marinar.

Și apoi începu imediat pregătirile pentru eșuare.

Doamna Weldon, Jack, vărul Benedict și Nan trebuiră să-și pună imediat colacii de salvare. Dick Sand, Tom și ceilalți negri, deși erau înotători pricepuți, se pregătiră de asemenea să poată ajunge cu bine la țărm, în cazul când ar fi fost aruncați în mare.

Hercule trebuia să aibă în mod deosebit grijă de doamna Weldon. În ce-l privea pe Dick Sand, el avea în grijă pe micul Jack. Vărul Benedict, foarte liniștit de altfel, își făcu apariția pe punte cu cutia de entomolog atârnată pe umăr cu o curea. Tânărul marinar îl dădu în primire lui Bat și lui Austin. Cât despre Negoro, calmul său ciudat arăta îndeajuns că nu are nevoie de ajutorul

nimănui.

Ca o ultimă măsură de prevedere, Dick Sand puse să se urce pe puntea-prova vreo zece butoaie din încărcătură, pline cu grăsime de balenă. Vărsată la vreme potrivită, și anume când *Pilgrim* urma să se găsească în mijlocul valurilor care se retrăgeau după ce se loviseră de țărșm, grăsimea de balenă trebuia să liniștească pentru un moment zbuciumul mării, ungând, ca să spunem așa, toată masa moleculelor de apă. Prin această manevră s-ar fi ușurat, poate, trecerea navei printre stânci. Dick Sand nu voia să neglijeze nimic din ceea ce ar fi putut asigura salvarea tuturor.

După ce luă toate aceste măsuri de prevedere, tânărul marinar veni să-și ia din nou locul la timonă.

Pilgrim nu mai era decât la vreo două cabluri depărtare de mal, adică aproape să atingă stâncile. Coasta tribordului era acum scaldată în spuma albă a talazurilor care-l izbeau retrăgându-se de la țărșm. Tânărul marinar se aștepta în fiecare clipă ca nava să se ciocnească cu chila de vreo stâncă.

Deodată, Dick Sand își dădu seama, după schimbarea care se produse în culoarea mării, că printre stânci se deschidea o cărăruie de apă. Trebuia să apuce numaidecât cu îndrăzneală pe cărarea aceea, pentru ca bricul să eșueze cât mai aproape de țărșm.

Tânărul marinar nu șovăi nici măcar o clipă. Cu o mișcare bruscă a cârșmei, Dick Sand manevră corabia în așa fel, încât o tăcu să intre în canalul strâmt și întortocheat.

În locul acela, marea era și mai furioasă, iar talazurile năvăleau până pe punte.

Negrîi se aflau postați în față, lângă butoaie, așteptând ordinele elevului-marinar.

— Vărsați grăsimea! strigă Dick Sand.

Sub acțiunea unturii de balenă care se revărsa în valuri, marea se liniști, ca prin farmec. Era desigur numai o clipă de acalmie de care trebuiau să se folosească, fiindcă ceva mai târziu marea putea să fie și mai înspăimântătoare. Dar *Pilgrim* folosi acea clipă de liniște, alunecând cu repeziciune peste apele uleioase, și se îndreptă direct spre țărșm.

Deodată, o izbitură puternică zgudui corabia. Ridicată de un talaz uriaș, goeleta fusese împinsă înainte și se izbise de pământ, împotmolindu-se. Catargele se prăbușiră, fără să rănească pe nimeni.

În coca lui *Pilgrim*, crăpată de izbitură, apa năvăli cu furie. Dar țărșmul se afla la mai puțin de o sută de metri, iar un lanț de mici stânci negricioase îngăduia să se ajungă la el destul de ușor.

Și așa s-a făcut că, după vreo zece minute, toți cei care călătoriseră pe *Pilgrim* au putut să ajungă pe uscat, la poalele malului râpos.

Capitolul XIV

CE ERA DE FĂCUT

Așadar, după o călătorie pe ocean, stingherită multă vreme de lipsa vântului, iar apoi ajutată de vânturile dinspre nord-vest și sud-vest, *Pilgrim* ajunsese în sfârșit la țărșm. Călătoria durase nu mai puțin de șaptezeci și patru de zile!

Doamna Weldon și tovarășii săi mulțumiră Providenței de îndată ce fură în siguranță. Într-adevăr, furtuna îi aruncase pe un continent și nu pe una din insulele sinistre ale Polineziei. În orice punct al Americii de Sud ar fi atins țărșmul, înapoierea lor acasă părea să nu fie o

problemă grea.

Pilgrim însă era pierdut. Nu mai rămăsese decât un schelet fără valoare, ale cărui rămășițe urmau să fie împrăștiate de talazuri în câteva ore. Era cu neputință de salvat ceva. Dick Sand nu avusese norocul de a aduce înapoi armatorului său un vas intact, dar, grație îndemânării și curajului lui, cei care fuseseră pe *Pilgrim* erau acum teferi, pe o coastă ospitalieră. Și printre acești oameni se aflau și soția, și copilul lui James W. Weldon.

Dar încă nu puteau ști exact în ce parte a litoralului american eșuase bricul-goeletă. Se aflau oare, după cum bănuia Dick Sand, pe țărmul republicii Peru? Poate că așa era. Dick ajunsese să facă această presupunere în urma descoperirii Insulei Paștilor, fapt care-i arătase că *Pilgrim* fusese gonit către nord-est, sub acțiunea vânturilor și, fără îndoială, și sub influența curenților zonei ecuatoriale. De la paralela patruzeci și trei putuse foarte bine să ajungă, fără ca cineva să-și fi dat seama, până la paralela cincisprezece.

Era, deci, lucru foarte important să stabilească neapărat, precis și cât mai curând cu putință, poziția exactă a coastei de care se zdrobise bricul-goeletă. De vreme ce coasta aparținea republicii Peru, desigur că existau de-a lungul ei destule porturi, sate și orașele, așa că era destul de ușor să ajungă la vreo așezare omenească. În ce privește partea de litoral unde acostaseră, aceasta părea însă cu totul pustie.

Era o plajă îngustă, presărată cu stânci negre, pe care o curma o râpă de înălțime mijlocie, foarte neregulat tăiată de văgăuni, datorită prăbușirii malurilor stâncoase. Ici și colo, câteva pante ușoare își făceau drum până la creastă. În partea de nord, la un sfert de milă de locul naufragiului, se adâncea gura unui mic fluviu, care nu putuse fi zărită din larg. Pe malurile lui se plecau numeroși «rizofori», un fel de manghier cu totul deosebit de semenii lui din India.

Creasta râpei era dominată de o pădure deasă, a cărei întindere verde se vălurea ușor în fața ochilor și se întindea până la munții din fund. Dacă vărul Benedict ar fi fost botanist, ar fi găsit acolo nenumărați copaci care i-ar fi trezit admirația. Pe locurile acelea creșteau baobabi — cărora li s-a atribuit de altfel o extraordinară longevitate — cu coaja semănând cu sienita egipteană, pini albi, tamarinieri, arbori de piper de o anumită speță și sute de alte plante, pe care un american nu le poate vedea în partea de nord a Noului Continent.

Era curios însă că în toată această vegetație nu se întâlnea nici măcar un exemplar din bogata familie a palmierilor, care cuprinde mai bine de o mie de specii, răspândite din belșug pe mai toată suprafața globului.

Deasupra țărmului zbura un număr mare de păsări tare gureșe, făcând mai toate parte din deosebitele varietăți de rândunele cu penele negre. Penele acestor zburătoare erau strălucitoare, bătând în albastru, cu reflexe de oțel, iar puful de deasupra capului era gălbui-închis. Ici-colo se ridicau și câteva potârnichi de culoare cenușie, cu gâtul în întregime golaș.

Doamna Weldon și Dick Sand observară că aceste zburătoare nu păreau să fie prea sălbatice. Te puteai apropia de ele fără să le sperii. Nu învățaseră să se teamă de prezența omului? Oare această coastă era atâta de pustie, încât pe aici nu fusese auzită încă niciodată detunătura vreunei arme de foc?

La marginea stâncilor se preumblau câțiva pelicani din specia «pelican minor», ocupați să-și umple cu peștișori sacul pe care-l poartă în partea de jos a ciocului.

Câțiva pescăruși, veniți din larg, începeau să se rotească în jurul lui *Pilgrim*.

Păsările erau singurele viețuitoare care păreau să locuiască prin această parte a țărmului, fără să socotim, desigur, mulțimea de gănganii interesante, pe care vărul Benedict urma să le descopere. Dar, din păcate — și în ciuda părerii lui Jack — nici una din aceste viețuitoare nu putea fi întrebată de numele ținutului. Ca să se afle ceea ce îi preocupa, ar fi trebuit să se adreseze neapărat unui băștinaș.

Nu exista însă nici unul, sau cel puțin nu se vedea nici unul. cât despre locuință, colibă sau

baracă, nici atât; nici la nord, dincolo de micul fluviu, nici la sud, nici pe partea superioară a râpei, în mijlocul copacilor din pădurea cea deasă. Nici o dâră de fum nu se ridica în aer. Nici un semn sau vreo urmă nu arătau că această parte a continentului ar fi fost locuită de ființe omenești.

Dick Sand era nespus de mirat.

«Unde ne aflăm? Unde ne putem afla? se întreba el. Oare nu există nimeni pe aici cu care să putem schimba o vorbă?»

Nu se afla nimeni, într-adevăr — și de altfel cu siguranță că Dingo ar fi simțit și i-ar fi anunțat printr-un lătrat dacă vreun băștinaș s-ar fi apropiat de locul unde se găseau. Câinele alerga încoace și încolo pe plajă, cu nasul adulmecând pământul, cu coada lăsată în jos și mârâind încet. Purtarea lui era ciudată, fără îndoială, dar nu arăta apropierea vreunui om sau animal.

— Dick, ia privește-l pe Dingo! spuse doamna Weldon.

— Da, are o purtare ciudată! răspunse tânărul marinar. Pare că încearcă să regăsească o urmă pierdută.

— Într-adevăr, foarte ciudată... șopti doamna Weldon. Apoi întreabă: Negoro ce face?

— Exact ce face și Dingo, răspunse Dick Sand. Se duce, se întoarce... La urma urmei, aici e liber să faci ce-ți taie capul. Nu mai am dreptul să-i poruncesc. Serviciul lui a luat sfârșit după naufragiul lui *Pilgrim*!

Într-adevăr, Negoro mergea cu pași mari pe plajă, se întorcea, privea țărmașii și râpa, ca un om care caută să-și adune amintirile și să și le fixeze în gând. Cunoștea oare ținutul acesta? Probabil că ar fi refuzat să răspundă la o astfel de întrebare, dacă i-ar fi fost pusă. Cel mai bine era să nu se ocupe nimeni de acest personaj atât de puțin prietenos. Dick Sand îl văzu curând îndreptându-se spre fluviu și, după ce Negoro dispăru la o cotitură a râpei, încetă să se mai gândească la el.

Dingo lătrase furios când bucătarul ajunsese pe mal, dar tăcuse aproape îndată.

Acum trebuiau luate măsuri urgente. Cel mai urgent lucru era, desigur, găsirea unui adăpost oarecare, unde să poată să se instaleze deocamdată și să îmbrace câte ceva. Apoi se vor sfătui pentru a hotărî ce aveau de făcut.

De hrană nu trebuiau să se îngrijească. Fără să mai vorbim de resursele pe care trebuia să le ofere ținutul, cambuza vasului se golise în avantajul supraviețuitorilor naufragiului. Talazurile aruncaseră ici-colo, în mijlocul stâncilor pe care le descoperea refluxul, o mulțime de lucruri. Tom și tovarășii săi adunaseră câteva butoaie cu biscuiți, cutii cu conserve și lăzi cu pastramă. Nefiind deloc stricate de apă, alimentația micului grup era asigurată pentru mai multă vreme decât îi trebuia până să ajungă în vreun sat sau târg din apropiere. Din punctul acesta de vedere nu aveau de ce să se teamă. Aceste provizii scoase din mare au fost așezate în locuri sigure, ca să nu fie luate de flux.

Nici apa dulce nu lipsea. Încă de la început, Dick Sand avusese grijă să-l trimită pe Hercule să aducă doi-trei litri de apă de la fluviu. Puternicul negru aduse însă pe umăr un butoi întreg, plin cu apă proaspătă și limpede, care era bună de băut, marea fiind retrasă din pricina refluxului.

În ce privește focul, dacă ar fi fost nevoie să fie aprins, era destul lemn uscat prin împrejurimi, și rădăcinile manghierilor puteau să procure tot combustibilul de care ar fi fost nevoie. Bătrânul Tom, fumător pasionat, era aprovizionat cu o cantitate de iască bine păstrată într-o cutie ermetic închisă, și dacă ar fi trebuit să aprindă focul, n-avea decât să lovească cu amnarul cremenea luată de pe plajă.

Rămânea doar să găsească un loc adăpostit în care să poposească pasagerii de pe *Pilgrim*, în cazul în care ar fi avut nevoie de o noapte de odihnă, înainte de a-și începe marșul.

Și zău că micul Jack fu cel ce găsi camera de culcare de care aveau nevoie! Alergând pe la poalele râpei, el descoperi un fel de peșteră care se deschidea în dosul unui cot făcut de

stâncă. Grotă din stâncă avea pereții foarte netezi. Era adânc scobită, așa cum sapă marea atunci când valurile zvârlite de furtună bat mânioase coasta.

Băiețușul era încântat. Își chemă mama cu strigăte de bucurie și-i arată, mândru descoperirea lui.

— Bine, Jack! răspunse doamna Weldon. Dacă am fi robinsoni sortiți să trăim multă vreme pe acest țărm, nu am uita să dăm acestei peșteri numele tău!

Peștera nu avea decât zece până la douăsprezece picioare în adâncime și tot atâtea în lățime, dar în ochii micului Jack părea o cavernă uriașă. În orice caz, era destul de mare spre a-i adăposti pe toți naufragații, și — lucru pe care doamna Weldon și Nan îl constatară cu mulțumire — era foarte uscată. Luna se afla în primul pătrar și nu se puteau teme că fluxul va atinge marginea râpei, deci nici peștera. Așadar, era locul cel mai potrivit pentru o odihnă de câteva ceasuri.

După zece minute, toată lumea era întinsă pe un covor de iarbă de mare. Până și Negoro socotise că este mai bine să se înapoieze și să ia parte la masa care urma să aibă loc în comun. Fără îndoială că socotise mai potrivit să nu se aventureze singur în pădurea deasă în care se înfunda micul fluviu șerpuitor.

Era ora unu după-amiază. Carnea conservată, pesmeții, apa dulce în care fuseseră turnate câteva picături de rom, din care Bat salvase un butoiuș, au fost la mare cinste.

Deși Negoro luă parte la masă, nu se amestecă de fel în cele discutate cu privire la măsurile necesare cerute de situația naufragaților. Totuși, fără a lăsa să se observe, el asculta și, fără îndoială, trăgea concluzii din cele auzite.

În vremea aceasta, Dingo, care nu fusese nici el uitat, veghea la gura peșterii. În această privință puteau fi liniștiți: nici o ființă nu s-ar fi arătat pe plajă, fără ca acest animal credincios să nu dea alarma.

Doamna Weldon, ținându-l în brațe pe micul Jack, pe jumătate adormit, spuse:

— Dick, prietene, îți mulțumesc în numele tuturor pentru devotamentul de care ai dat dovadă până în prezent. Dar rolul tău nu s-a terminat. Vei rămâne mai departe călăuza noastră pe pământ, așa cum ai fost căpitanul nostru pe bord. Avem toți încredere în tine! Spune, ce-i de făcut?

Doamna Weldon, bătrâna Nan, Tom și tovarășii lui aveau cu toții ochii ațintiți asupra tânărului marinar. Până și Negoro îl privea cu o insistență curioasă. Desigur că ceea ce avea să răspundă Dick Sand îl interesa în mod deosebit.

Dick Sand se gândi câteva clipe, apoi spuse:

— Doamnă Weldon, cel mai important lucru este să știm mai întâi unde ne aflăm. Cred că nava noastră nu a putut acosta decât pe porțiunea litoralului american care formează coasta peruviană. Probabil că vânturile și curenții au împins-o până la această latitudine. Ne aflăm, oare, într-o provincie meridională a Perului, adică în partea cea mai puțin locuită, care se învecinează cu pampasul? Se prea poate. Aș fi îndemnat să cred acest lucru, mai ales când privesc plaja atât de pustie și care pare atât de puțin umblată. În cazul acesta s-ar putea să fim destul de departe de târgușorul cel mai apropiat, ceea ce ar fi neplăcut.

— Ei bine, ce-i de făcut? întrebă din nou doamna Weldon.

— Părerea mea, continuă Dick Sand, este să nu părăsim adăpostul mai înainte de a ști sigur unde ne aflăm. Mâine, după o noapte de odihnă, doi dintre noi s-ar putea duce în recunoaștere. Fără să se îndepărteze prea mult, ei vor încerca să dea peste vreun băștinaș, căruia să-i ceară toate lămuririle. Se vor întoarce apoi la peșteră. Este imposibil să nu li se ivească cineva în drum pe o rază de zece sau douăsprezece mile.

— Să ne despărțim? întrebă doamna Weldon.

— Mi se pare necesar s-o facem, răspunse tânărul marinar. Dar dacă nu vom putea culege nici

o informație, dacă, prin imposibil, ținutul e cu desăvârșire pustiu, ei bine, atunci urmează să ne sfătuim din nou și să vedem cum altfel putem ieși din încurcătură.

— Și cine dintre noi are să plece în recunoaștere? întrebă doamna Weldon, după o clipă de gândire.

— Asta rămâne s-o hotărâm acum, răspunse Dick Sand. Totuși, socotesc că dumneavoastră, doamnă Weldon, Jack, domnul Benedict și cu Nan nu trebuie să părăsiți peștera. Bat, Hercule, Acteon și Austin au să rămână lângă dumneavoastră, iar Tom și cu mine vom merge înainte. Negro... fără îndoială că va fi mai mulțumit să rămână aici, adăugă Dick Sand, uitându-se la bucătar.

— Poate că da... răspunse Negro în doi peri.

— O să-l luăm cu noi și pe Dingo, continuă tânărul marinar. O să ne fie de folos în cercetările noastre.

Dingo, auzind că i se rostește numele, apăru din nou la intrarea peșterii și păru că aprobă printr-un lătrat scurt planurile lui Dick Sand.

De când elevul-marinar făcuse această propunere, doamna Weldon stătea mereu pe gânduri. Era împotriva unei despărțiri, fie cât de scurtă. Nu se putea întâmpla, oare, ca naufragiul lui *Pilgrim* să fi fost imediat cunoscut de triburile indiene care vânează de-a lungul litoralului atât în partea de nord, cât și în partea de sud? Nu era mai bine să fie cu toții împreună, pentru ca în cazul când s-ar fi ivit unii jefuitori de epave să-i poată pune pe goană?

Această obiecție față de propunerea elevului-marinar merita într-adevăr să fie discutată. Ea fu înlăturată totuși în fața argumentelor lui Dick Sand, care atrase atenția că indienii nu trebuiesc socotiți totuna cu sălbaticii din Africa sau din Polinezia și că nu era de temut o agresiune din partea lor. Dar a pătrunde în adâncul acestui ținut, fără a ști măcar în care provincie a Americii de Sud se găseau și nici la ce depărtare se află cel mai apropiat sat din această provincie, însemna a te expune la multe greutăți. Despărțirea putea să aibă și ea neajunsuri, dar totuși mai puține decât o călătorie făcută orbește de-a curmezișul unei păduri care părea că se prelungește până la poalele munților.

— De altfel, insistă Dick Sand, nu cred că această despărțire o să dureze prea multă vreme, ba chiar dimpotrivă. Dacă în cel mult două zile Tom și cu mine n-o să dăm peste nici o locuință sau nici un locuitor, ne întoarcem la peșteră. Dar un asemenea caz este de necrezut; n-o să pătrundem nici douăzeci de mile înlăuntrul ținutului și o să fim lămurii asupra situației lui geografice. Poate că m-am înșelat în aprecierile mele, deoarece mi-au lipsit mijloacele de calcul astronomic, așa că nu-i deloc imposibil să ne găsim mult mai la nord sau mai la sud decât am crezut.

— Da... desigur că ai dreptate, copilul meu, răspunse doamna Weldon, foarte neliniștită.

— Dumneavoastră, domnule Benedict, întrebă Dick Sand, ce credeți despre acest plan?

— Eu?... întrebă vărul Benedict.

— Da, ce părere aveți?

— N-am nici o părere, răspunse el. Găsesc că orice propunere e bună și o să fac tot ce se hotărăște. E vorba să mai rămânem aici o zi sau două? Mie îmi convine de minune, căci am să folosesc timpul studiind țărnul din punct de vedere pur entomologie.

— Fă atunci cum crezi că e mai bine, îi spuse doamna Weldon lui Dick Sand. Noi rămânem aici și tu pleci cu bătrânul Tom.

— Ne-am înțeles, spuse vărul Benedict, cu aerul cel mai liniștit din lume. Eu am să fac o vizită insectelor din ținut.

— Să nu vă îndepărtați prea mult, domnule Benedict, îi spuse tânărul marinar, vă rugăm insistent.

— Fii fără grijă, dragul meu.

— Și, mai ales, să nu ne aduceți prea mulți țânțari, adăugă bătrânul Tom.

După câteva clipe, entomologul părăsea peștera, având agățată pe umăr prețioasa lui cutie de tablă.

Aproape în același timp, Negoro o părăsea și el. Acestui om i se părea foarte firesc să se ocupe numai de ceea ce-l privea. Dar în vreme ce vărul Benedict urca pantele râpei pentru a explora marginea pădurii, Negoro, întorcându-se către fluviu, se îndepărtă agale și dispăru a doua oară, urcându-se pe mal.

Jack dormea dus. Doamna Weldon îl lăsă pe genunchii lui Nan și coborî spre plajă. Dick Sand și tovarășii lui o urmară. Trebuiau să vadă dacă marea le va îngădui să meargă până la scheletul lui *Pilgrim*, unde se mai găseau încă destule lucruri care le puteau fi de folos.

Stâncile între care se oprise bricul-goeletă erau descoperite, marea fiind retrasă. În mijlocul rămășițelor de tot felul, se ridica prova navei, pe care marea o acoperise în parte din pricina fluxului. Asta îl miră oarecum pe Dick Sand, căci știa că fluxul este foarte redus pe coasta americană a Pacificului. Acest fenomen se putea explica totuși prin furia vântului, care bătea către coastă.

La vederea bricului, doamna Weldon și tovarășii săi fură cuprinși de un sentiment de durere. La bordul lui petrecuseră atâtea zile și tot acolo le fusese dat să îndure atâtea suferințe! Priveliștea acestei nave, pe jumătate sfărâmată, lipsită de pânze și de catarge, culcată pe o coastă ca o ființă fără de viață, le strânse dureros inima.

Corabia trebuia vizitată mai înainte ca marea să-și desăvârșească opera ei de distrugere.

Dick Sand și negrii putură să pătrundă ușor înăuntru, cățărându-se pe punte cu ajutorul parâmelor care atârnav de-a lungul bordurilor. În vreme ce Tom, Hercule, Bat și Austin se străduiau să scoată din cambuză tot ce putea fi de folos ca mâncare și băutură, elevul-marinar pătrunse în careu. Spre norocul lor, apa nu ajunsese până în această parte a corăbiei, care avea înecată numai pupa, din pricină că eșuase aproape de țărm. Acolo Dick Sand găsi patru carabine în stare bună și vreo sută de cartușe împachetate în cartușierele lor. Avea acum cu ce să-și înarmeze mica trupă și s-o poată face să reziste dacă, împotriva oricărei așteptări, indienii ar fi atacat-o pe drum.

Tânărul marinar luă și o lampă de buzunar. Hărțile de bord însă, aflate într-o cabină din prova, erau distruse de apă, așa că nu mai puteau fi folosite.

Mai existau în arsenalul lui *Pilgrim* câteva cuțite trainice — instrumente care slujeau la hăcuirea balenelor. Dick Sand alese șase din ele, pentru a completa armamentul tovarășilor săi; nu uită nici mica pușcă inofensivă a lui Jack.

Cât privește celelalte obiecte care se mai găseau pe navă, ele ori fuseseră împrăștiate, ori nu mai puteau fi folosite. De altfel, era inutil ca naufragiații să se încarce peste măsură, pentru cele câteva zile cât avea să dureze călătoria. Alimente, arme și muniții aveau mai mult decât le trebuia. Totuși, după sfatul doamnei Weldon, Dick Sand nu uită să ia toți banii care se găseau la bord — vreo cinci sute de dolari.

Erau puțini, într-adevăr! Doamna Weldon avusese cu ea o sumă mult mai mare decât aceasta, dar ceilalți bani nu erau de găsit. Cine oare, dacă nu Negoro, putuse să se ducă pe epavă înaintea lor și să fure banii căpitanului Hull și ai doamnei Weldon? Desigur că nimeni, afară de el, nu putea fi bănuț. Totuși, Dick Sand șovăi o clipă. Știa și bănuia din purtarea lui Negoro că te puteai aștepta la orice de la acest om ursuz, căruia suferința aproapelui îi putea smulge doar un rânjel! E adevărat că Negoro era un om rău, dar era pare și un răufăcător? Dick Sand era un om drept și nu putea să meargă atât de departe cu presupunerile. Dar, oare, puteau fi îndreptate bănuțelile către un altul? Nu! Acești negri de treabă nu părăsiseră nici o clipă peștera, în timp ce Negoro rătăcise pe plajă. Numai el putea fi vinovatul. Așadar, Dick Sand se hotărî să-l întrebe, la nevoie chiar să-l percheziționeze, de îndată ce se va întoarce. Voia

neapărat să afle adevărul.

Soarele cobora acum spre orizont; în anotimpul acela, încă nu trecuse dincolo de Ecuator, ca să răspândească lumină și căldură în emisfera boreală, dar nu mai era mult până atunci. Cădea, așadar, aproape perpendicular pe această linie circulară unde marea se unește cu cerul, inserarea ținu puțin, făcându-se întuneric brusc, fapt care-i întări părerea tânărului marinier că acostase într-un punct al țărului aflat între Tropicul Capricornului și Ecuator.

Doamna Weldon, Dick Sand și negrii se înapoiaseră la peșteră, ca să se odihnească vreo câteva ore.

— O să fie o noapte grea și asta! spuse Tom, arătând zarea încărcată de nori amenințători.

— Da, răspunse Dick Sand. O să fie vânt puternic. Dar ce însemnătate mai are acum? Biata noastră corabie este pierdută și furtuna nu ne mai poate atinge.

— Facă-se voia Domnului! spuse doamna Weldon.

Se înțeleșeră ca în cursul nopții, care era foarte întunecată, fiecare negru să vegheze pe rând la intrarea peșterii. Se puteau bizui foarte bine și pe Dingo.

Atunci observă că vărul Benedict nu se întorsese încă. Hercule îl strigă din toată puterea uriașilor săi plămâni, și aproape imediat entomologul fu văzut coborând pe coasta râpei, cu riscul de a-și rupe gâtul.

Vărul Benedict era foarte furios. Nu găsisese în pădure nici o gândanie necunoscută, nici măcar un gândac care să merite să facă parte din colecția lui! Scorpioni, scolopendre și alte miriapode — câte poftești, ba chiar mai multe decât trebuiau! Se știe însă că vărul Benedict nu se omora cu firea după miriapode.

— Nu merită osteneala, adăugă el, să umbli cinci sau șase mii de mile, să te lupți cu furtuna, să fii aruncat pe o coastă, iar aici să nu dai măcar peste un singur hexapod american, care ar face cinste oricărui muzeu entomologie. Nu! Nu merită osteneala!

Drept urmare, vărul Benedict cerea să plece imediat de acolo. Nu mai voia să stea nici măcar un ceas pe țărul acesta de nesuportat.

Doamna Weldon îl liniști cu greu pe acest copil mare, făcându-l să spere că poate a doua zi avea să fie mai norocos. După ce vărul Benedict se lăsă convins, se duseră în peșteră ca să doarmă până la răsăritul soarelui.

Tom observă că Negoro încă nu se întorsese, deși se făcuse noapte.

— Pe unde să fie? întrebă doamna Weldon.

— Puțin ne pasă! spuse Bat.

— Dimpotrivă, răspunse doamna Weldon, aș prefera să-l știu pe omul acesta printre noi!

— Ar fi bine să fie aici, doamnă Weldon, răspunse Dick Sand, dar dacă a dat bir cu fugiții de bună voie, nu văd cum l-am putea sili să se întoarcă. Cine știe dacă n-are motive să nu mai dea niciodată ochii cu noi?

Și luând-o deoparte pe doamna Weldon, Dick Sand îi împărtăși bănuielile sale. Nu se miră când își dădu seama că și dânsa gândea la fel. Numai asupra unui lucru părerile lor erau diferite.

— Dacă Negoro vine din nou, spuse doamna Weldon, asta înseamnă că și-a pus la loc sigur suma furată. Dar întrucât nu avem încă posibilitatea de a-l descoperi, socot că lucrul cel mai înțelept pe care-l putem face este să nu-i arătăm că-l bănuim, lăsându-l să creadă că a reușit să ne înșele.

Doamna Weldon avea dreptate și Dick Sand îi primi povața.

Negoro fu strigat de mai multe ori, dar nu răspunse: sau era prea departe ca să-i audă, sau nu mai voia să se înapoieze.

Negrii nu regretau c-au fost scutiți de prezența lui, însă, după cum spusese doamna Weldon, gândeau ca și ceilalți că poate era mai de temut de departe decât de aproape. Și apoi, cum s-ar fi putut explica faptul că Negoro luase hotărârea să se aventureze singur în ținutul acesta necunoscut? Nu cumva se rătăcise în noaptea asta întunecoasă și căuta zadarnic drumul spre peșteră?

Doamna Weldon și Dick Sand nu știau ce să creadă. Dar indiferent ce se întâmplase, ei nu puteau să se lipsească de o odihnă atât de necesară tuturor, tot așteptându-l pe Negoro să se întoarcă.

În clipa aceea, câinele, care alerga pe plajă, începu să latre cu furie.

— Ce-i cu Dingo? întrebă doamna Weldon.

— Trebuie să aflăm neapărat ce se întâmplă, răspuse tânărul marinăr. Poate că se întoarce Negoro.

Hercule, Bat, Austin și Dick Sand se îndreptară îndată spre malul râului. Dar când ajunseră la râpă, nu văzură și nu auziră nimic. Dingo tăcea acum. Dick Sand și negrii se înapoiară în peșteră.

Popasul peste noapte fu organizat cât mai bine cu putință. Negrii se pregătiseră să stea pe rând de veghe afară.

Din cauza neliniștii, doamna Weldon nu putea să așipească deloc. I se părea că pământul acesta dorit cu atâta înflăcărare nu-i oferea ceea ce nădăjduise: siguranță pentru ai săi și odihnă pentru dânsa.

Capitolul XV

HARRIS

A doua zi, la 7 aprilie, Austin, care era de pază în zori, îl auzi pe Dingo lătrând și-l văzu cum aleargă spre micul fluviu. Aproape îndată, doamna Weldon, Dick Sand și negrii ieșiră din peșteră. Fără îndoială că se întâmplase ceva neobișnuit.

— Dingo a simțit prin preajmă vreo vietate, un om sau un animal, spuse elevul-marinar.

— În orice caz, nu-i Negoro, observă Tom, căci Dingo ar lătra mai furios.

— Dacă nu-i Negoro, atunci unde poate fi? întrebă doamna Weldon, aruncând lui Dick Sand o privire care nu fu înțeleasă decât de el. Și dacă nu e el, cine să fie oare?

— Vom afla îndată, doamnă Weldon, răspuse elevul-marinar. Apoi se adresă lui Bat, Austin și Hercule: înarmați-vă, prieteni, și haideți cu mine.

Fiecare negru luă câte o pușcă și un cuțit, urmând exemplul lui Dick Sand. Puștile fură încărcate și, astfel înarmați, se îndreptară toți patru spre malul râului. Doamna Weldon, Tom și Acteon rămaseră la gura peșterii, înăuntrul căreia se aflau Jack și Nan.

Soarele tocmai răsărea. Razele sale, împiedicate de munții înalți din răsărit, nu ajungeau direct la faleză; dar, cât vedeai cu ochii, marea scânteia în strălucirea celor dintâi raze de lumină.

Dick Sand și tovarășii săi mergeau de-a lungul țărmului, a cărui curbă se întâlnea cu gura fluviului. Acolo, Dingo se opri și începu să latre. Fără îndoială că vedea sau simțea vreun băștinaș prin apropiere.

Într-adevăr, de data asta Dingo nu mai lătra la Negoro, dușmanul său de bord, ci la altcineva.

Un om se ivi în clipa aceea de după un cot al țărmului râpos. Înainta cu grijă pe plajă și încerca să-l liniștească pe Dingo, făcându-i semne de prietenie. Se vedea că nu se teme să înfrunte

furia puternicului animal.

— Nu-i Negoro! spuse Hercule.

— N-avem decât de câștigat, răspuse Bat.

— Nu-i el, spuse și elevul-marinar. Probabil că-i un băștinaș, așa că n-o să mai fie nevoie să ne despărțim. În sfârșit, o să aflăm exact unde suntem.

Și toți patru, punându-și din nou puștile pe umăr, se îndreptară grăbiți spre necunoscut. Acesta, văzându-i că se apropie, dădu la început semne de uimire. Cu siguranță că nu se aștepta să întâlnească străini în această parte a coastei. Fără îndoială că încă nu zărise epava lui *Pilgrim*; altminteri, prezența naufragaților nu l-ar fi mirat. De altfel, în timpul nopții, talazurile sfârșiseră de sfărâmat scheletul vasului, din care nu mai rămăsese decât epava, care plutea în larg. În prima clipă, necunoscutul, văzând că acești patru oameni înarmați se îndreaptă către el, făcu o mișcare ca pentru a se întoarce. Purta o pușcă în bandulieră, pe care, la vederea lor, o trecu repede în mână și din mână la umăr. Se vedea că este cuprins de neliniște.

Dick Sand făcu un gest de salut, pe care fără îndoială că necunoscutul îl pricepu, căci după câteva șovăieli continuă să înainteze.

Dick Sand putu să-l cerceteze cu atenție.

Era un bărbat voinic, cel mult de patruzeci de ani, cu ochi vioi, cu părul și barba puțin încărunțite, cu chipul bronzat ca al unui nomad care trăiește tot timpul în aer liber, în pădure sau pe câmpie. Un fel de bluză din piele tăbăcită îi acoperea trupul; pe cap avea o pălărie cu boruri late. Cizmele de piele îi ajungeau până sub genunchi, iar la tocurile înalte zăngăneau piteni cu roțițe mari. Dick Sand își dădu seama de la început că avea în fața lui nu unul din indienii care cutreieră în mod obișnuit pampasul, ci unul dintre acei aventurieri fără patrie, oameni în care nu totdeauna te poți încrede, care se întâlnesc adesea prin aceste meleaguri îndepărtate. După înfățișarea lui destul de țepănă și după culoarea roșcată a câtorva fire din barbă, părea chiar că necunoscutul poate fi de origine anglo-saxonă. În orice caz, nu era nici indian, nici spaniol.

Această părere se adeveri când Dick Sand, strigându-i în limba engleză: «Fii binevenit!», necunoscutul îi răspuse în aceeași limbă, fără ca pronunția să fie stricată de vreun accent străin.

— Fii binevenit și dumneata, tinere prieten, zise necunoscutul, înaintând către elevul-marinar, căruia îi strânse mâna.

Cât privește pe negri, se mulțumi să le facă un semn fără să le spună vreun cuvânt.

— Sunteți englezi? îl întrebă străinul pe elevul-marinar.

— Americani, răspuse Dick Sand.

— Din America de Sud ?

— Nu, de Nord.

Părea că răspunsul acesta îi făcea plăcere necunoscutului, căci scutură mai puternic, americaneste, mâna tânărului marinar.

— Pot să aflu și eu, tinere prieten, întrebă străinul, cum de-ați ajuns pe țărmul ăsta?

În clipa aceea, fără să mai aștepte răspunsul la întrebare, necunoscutul își scoase pălăria și salută. Doamna Weldon înaintase pe plajă și se găsea acum în fața lui. Dânsa fu aceea care răspuse întrebării:

— Domnule, suntem naufragați. Corabia noastră s-a zdrobit ieri de aceste stânci!

O expresie de compătimire se așternu pe chipul necunoscutului, iar privirile începură să caute nava care eșuase pe coastă.

— N-a mai rămas nimic din ea! adăugă elevul-marinar. Talazurile, în timpul nopții, au sfărâmat corabia complet.

— Cea dintâi rugămintă a noastră, reluă doamna Weldon, este să ne spui unde ne aflăm.

— Sunteți pe țărmul Americii de Sud! răspunse necunoscutul, care păru mirat de întrebare. Aveți vreo îndoială?

— Da, domnule, căci furtuna ar fi putut să ne abată din drumul nostru, pe care nu l-am putut calcula cu precizie, răspunse Dick Sand. Așa că te rog să ne spui mai precis: suntem oare pe coasta Perului?

Nu, nu! Puțin mai la sud! Ați naufragiat pe coasta bolivi ană.

— Ah! exclamă Dick Sand.

— Și vă aflați chiar în partea sudică a Boliviei, vecină cu Chile.

— Atunci, ce pisc e acela? întrebă Dick Sand, arătând promontoriul dinspre nord.

— N-aș putea să vă spun numele, răspunse necunoscutul, căci deși cunosc destul de bine ținutul din interior, pe care l-am străbătut adesea, pe coasta aceasta vin pentru prima dată.

Dick Sand se gândea la cele auzite. Vorbele necunoscutului nu-l mirau peste măsură, căci calculele lui putuseră fi, ba chiar trebuiseră să fie greșite, din pricină că nu putuse să țină seama de influența curenților asupra mersului navei. De fapt, greșeala nu era prea gravă: el socotise că se află aproximativ între paralelele douăzeci și șapte și treizeci, luând ca bază latitudinea Insulei Paștilor, și acum aflase că naufragiase pe paralela douăzeci și cinci. Nu era deloc cu neputință ca *Pilgrim* să se fi abătut de la drumul său, făcând această mică deviere, într-o călătorie atât de lungă.

De altfel, nimic nu te îndreptățește să te îndoiești de afirmațiile necunoscutului și, de vreme ce această coastă se afla în partea de sud a Boliviei, nu era de mirare că arăta atât de pustie.

— Domnule, spuse apoi Dick Sand, după răspunsul dumitale, trebuie să trag concluzia că ne aflăm destul de departe de Lima.

— O, Lima e departe... încolo, spre miazănoapte!

Doamna Weldon, neîncredătoare încă din pricina dispariției lui Negoro, se uita cu mare atenție la noul venit, dar nu surprinse, nici în înfățișarea lui, nici în felul de a vorbi, ceva care te-ar fi putut face să te îndoiești de buna lui credință.

— Domnule, spuse dânsa, nu vreau să-ți pun o întrebare indiscretă, dar nu pari a fi de origine peruviană.

— Sunt american, ca și dumneavoastră, doamnă.... spuse drumețul, așteptând o clipă ca să-i facă cunoscut numele ei.

— ...Weldon, spuse dânsa.

— Eu mă numesc Harris și m-am născut în Carolina de Sud. S-au scurs douăzeci de ani de când mi-am părăsit țara pentru pampasul din Bolivia și vă dați seama cât mă bucur să văd niște compatrioți.

— Locuiți prin apropiere, domnule Harris? întrebă doamna Weldon.

— Nu, doamnă Weldon, răspunse Harris. Locuiesc în sud, lângă frontiera chiliană. Acum însă mă duc la Atacama, în nord-est.

— Nu cumva ne aflăm la marginea pustiului cu acest nume? întrebă Dick Sand.

— Ba chiar așa, tinere. Pustiul ăsta se întinde până dincolo de munții care se văd în zare.

— Pustiul Atacama? repetă Dick Sand.

— Da, răspunse Harris. Pustiul ăsta formează un fel de regiune aparte în această uriașă Americă și se deosebește de ea în multe privințe. Este în același timp partea cea mai interesantă, dar și cea mai puțin cunoscută din acest continent.

— Și călătorești singur prin el? întrebă doamna Weldon.

— Nu sunt la prima călătorie pe aici, răspunse americanul. La două sute de mile de aici se află o hacienda^[24] mare, San Felice, care aparține unui frate de-al meu. Acum mă duc într-acolo, pentru niște treburi de-ale mele. Dacă doriți să mergeți cu mine, o să fiți bine primiți; o să găsiți acolo și mijloacele de transport cu care să puteți ajunge în orașul Atacama. Are să vi le dea

bucuros chiar fratele meu.

Propunerea aceasta — făcută fără ocoluri — avu darul să-l ridice în ochii lor pe drumețul care înnodă din nou firul vorbei, adresându-se doamnei Weldon și arătând spre Tom și tovarășii lui:

— Negrii ăștia sunt sclavii dumneavoastră?

— Acum nu mai avem sclavi în Statele Unite, răspunse doamna Weldon. Statele din nord au desființat de multă vreme sclavia, iar cele din sud au fost nevoite să le urmeze exemplul.

— Ah! Așa e! răspunse Harris. Uitasem că războiul din 1862 a pus capăt tărașeniei ăsteia. Să mă ierte acești oameni de treabă, adăugă Harris, cu un pic de ironie în glas, așa cum face americanul din Sud când vorbește cu negrii. Văzându-i pe acești gentlemen în slujba dumneavoastră, am crezut că...

— Nu sunt și nu au fost niciodată în slujba mea, domnule, răspunse apăsător doamna Weldon.

— Ar fi o cinste pentru noi să ne aflăm în slujba dumneavoastră, doamnă Weldon! spuse atunci bătrânul Tom, adăugând apoi: Dar să știe domnul Harris că nu suntem robii nimănui. Eu unul am fost rob, fiind vândut în Africa pe când n-aveam decât șase ani, dar fiul meu Bat, care-i de față, s-a născut dintr-un tată eliberat; în ce-i privește pe ceilalți tovarăși ai noștri, ei s-au născut din părinți liberi.

— Nu pot decât să vă felicit! răspunse Harris pe un ton pe care doamna Weldon nu-l găsi destul de serios. Nici pe acest pământ al Boliviei nu avem sclavi. Așadar, n-aveți de ce să vă temeți și puteți circula tot atât de liberi aici, ca și în statele Noii Anglii⁽²⁵⁾.

În clipa aceea, micul Jack ieși din peșteră, urmat de Nan. Era încă somnoros și-și freca ochii ca să se trezească de-a binelea. Zărindu-și mama, alergă spre dânsa. Doamna Weldon îl sărută cu dragoste.

— Ce băiețaș drăguț! spuse străinul, apropiindu-se de Jack.

— Este fiul meu, răspunse doamna Weldon.

— Vai, doamnă Weldon, ați avut de îndurat de două ori mai multe suferințe, știind că și fiul dumneavoastră se află într-o primejdie atât de mare!

— Din mila Domnului, a scăpat teafăr, ca și noi toți, răspunse doamna Weldon.

— Îmi îngăduiți să-l sărut pe obrăjori? întrebă Harris.

— Pofim, răspunse doamna Weldon.

Se pare însă că figura «domnului Harris» nu-i plăcu micului Jack. căci se ghemui mai tare lângă mama sa.

— Ia te uită! Nu vrei să te pup? Te sperii de mine, micuțule?

— Nu i-o lua în nume de rău, e sfios, se grăbi să spună doamna Weldon.

— Bine, o să ne împrietenim cu timpul! răspunse Harris. Odată ajunși la fermă, o să încalcece pe un ponei drăguț, care o să-i spună numai lucruri bune despre mine!

Dar nici făgăduiala unui «ponei drăguț» nu păru să-l câștige pe Jack, cum nu-l câștigase nici perspectiva de a fi sărutat de domnul Harris.

Doamna Weldon, foarte stingherită de cele petrecute, căuta să schimbe vorba. Nu trebuia să-l jignească pe omul care-și oferise serviciile cu atâta bunăvoință.

În această vreme, Dick Sand se gândea la propunerea, sosită tocmai la timp, de a merge la hacienda San Felice. După cum spusese Harris, urmau să facă un drum de mai bine de două sute de mile, când prin păduri, când peste câmpii. Era o călătorie foarte obositoare, fără îndoială, pentru că lipseau cu desăvârșire mijloacele de transport. Tânărul marinar făcu câteva observații în această privință și așteptă răspunsul pe care avea să-l dea americanul.

— Călătoria e cam lungă, ce-i drept, răspunse Harris, dar la câteva sute de pași de țărnam am un cal pe care-l pot pune la dispoziția doamnei Weldon și a copilului. Pentru noi nu e nici greu și nici măcar prea obositor ca să facem drumul ăsta pe jos. De altfel, când am vorbit de două sute de mile, m-am gândit la drumul de-a lungul fluviului, așa cum am mers eu până acum. Dar dacă

o să tăiem de-a curmezișul pădurii, scurtăm drumul cu pe puțin optzeci de mile. Și dacă o să facem zece mile pe zi, o să ajungem la fermă fără să ne chinuim prea mult.

Doamna Weldon îi mulțumi străinului.

— Cel mai bun fel de a-mi mulțumi, răspunse Harris, este să-mi primiți invitația. Deși n-am străbătut niciodată această pădure, cred că n-o să-mi fie greu s-o fac acum, căci sunt destul de obișnuit cu pampasul. Rămâne o singură problemă mai importantă: alimentele. Eu n-am cu mine decât atât cât îi trebuie unui singur om pentru a ajunge la fermă.

— Domnule Harris, răspunse doamna Weldon, din fericire, noi avem alimente în cantitate mai mare și vom fi bucuroși să le împărțim cu dumneavoastră.

— Atunci, doamnă Weldon, mi se pare că totul o să meargă de minune și nu ne mai rămîne decât s-o pornim la drum.

Harris se îndreptă spre țărmul râului, vrînd să se ducă să-și ia calul din locul unde-l lăsase, când Dick Sand îl opri încă o dată pentru a-i mai pune o întrebare.

De fapt, tânărului marinar nu-i prea venea să părăsească țărmul, ca să se afunde înăuntrul ținutului, prin această pădure fără de sfârșit. Marinarul dintr-însul își spunea cuvîntul: i-ar fi plăcut mai mult să meargă de-a lungul coastei.

— Domnule Harris, spuse el, în loc să călătorim o sută douăzeci de mile în deșertul Atacama, de ce să nu facem drumul ăsta pe coastă? Dacă este vorba de aceeași distanță, de ce n-am încerca să ajungem la cel mai apropiat oraș dinspre sud sau dinspre nord?

— Tinere, răspunse Harris, încruntînd ușor sprîncenele, după câte știi, nici nu există un oraș la mai puțin de trei sau patru sute de mile depărtare de aici pe această coastă, pe care e drept că o cunosc prea puțin.

— La nord, poate să fie așa cum spui dumneata, răspunse Dick Sand, dar la sud?...

— La sud, continuă americanul, trebuie să cobori până în Chile. Drumul este aproape tot atât de lung și, în locul dumneavoastră, n-aș căuta defel să pribegesc de-a lungul pampasului republicii argentinienne. În ce mă privește, trebuie să vă spun cu mare părere de rău că n-am să vă pot însoți pe drumul ăsta.

— Corăbiile care merg din Chile spre Peru nu pot fi văzute de pe coasta aceasta? întrebă atunci doamna Weldon.

— Nu, răspunse Harris. Navighează mult mai spre larg, de aceea nu ați putea vedea nici una.

— Va să zică, asta era cauza! exclamă doamna Weldon. Dick, mai ai să-i pui vreo întrebare domnului Harris?

— Una singură, doamnă Weldon, răspunse elevul-marinar, căruia îi venea greu să fie de acord. L-aș ruga pe domnul Harris să ne spună în ce port crede că am putea găsi o corabie ca să ne întoarcem la San Francisco?

— Ei, prietene, nu prea aș putea să-ți spun mare lucru, răspunse acesta. Tot ce știu este că, odată ajuns la ferma San Felice, eu și cu fratele meu o să vă punem la dispoziție toate mijloacele pentru a ajunge în orașul Atacama. Dar de acolo...

— Domnule Harris, spuse atunci doamna Weldon, să nu credeți că Dick șovăie să vă primească propunerile!

— Nu, doamnă Weldon, desigur că nu șovăi, răspunse tânărul marinar, dar îmi este tare ciudă că naufragiul nostru n-a avut loc la câteva grade mai spre nord sau mai spre sud! Ne-am fi găsit în apropierea vreunui port și nu ar mai fi fost nevoie să-l supărăm pe domnul Harris, care ne arată atîta bunăvoință. În afară de aceasta, ne-ar fi fost mult mai ușor să ne întoarcem acasă.

— Să nu vă fie teamă că mă stingheriți sau mă supărați cu ceva, doamnă Weldon, răspunse Harris. Vă mai spun încă o dată că am arareori prilejul să dau ochii cu compatrioți. E o adevărată plăcere pentru mine că vă pot fi de folos.

— Primit propunerea dumitale, domnule Harris, răspuse doamna Weldon, dar n-aș vrea să te lipsesc de cal. Sunt obișnuită să umblu pe jos.

— Dar eu sunt și mai obișnuit, răspuse Harris, făcând o plecăciune. Învățat cum sunt cu drumuri lungi prin pampas, vă asigur că n-o să dau prilej de întârziere caravanei noastre. Nu, doamnă Weldon, dumneavoastră și micuțul Jack vă veți folosi de cal! De altfel, se prea poate ca în drum să dăm peste vreun argat de la fermă, și cum oamenii ăștia umblă numai călare, o să ne dea frumușel calul lui.

Dick Sand își dădu seama că dacă ar mai face noi obiecțiuni, ar însemna s-o supere pe doamna Weldon.

— Domnule Harris, spuse el, când o pornim?

— Chiar azi, tinere prieten, răspuse Harris. Anotimpul rău începe cam cu luna aprilie, așa că, dacă e cu puțință, ar trebui să ajungem la San Felice până nu ne apucă vremea rea. La urma urmei, drumul prin pădure este cel mai scurt și poate că și cel mai sigur. Este mai puțin expus, decât coasta, atacurilor date de indienii nomazi, puși mereu pe jaf.

— Tom, prieteni, spuse Dick Sand, întorcându-se către negri, nu ne mai rămâne decât să facem pregătirile de plecare. Să alegem dintre proviziile de pe bord doar pe acelea care se pot transporta mai ușor și să facem baloturi, pe care să le împărțim între noi.

— Domnule Dick, spuse Hercule, dacă vreți, iau eu în cârcă toate baloturile!

— Nu, bravul meu Hercule! răspuse elevul-marinar. E mai bine să împărțim baloturile între noi.

— Ești un strașnic tovarăș de drum, Hercule, spuse atunci Harris, care-l privea pe negru ca și cum acesta ar fi fost de vânzare. Pe piețele Africii ai fi prețuit la o sumă respectabilă.

— Prețuiesc cât prețuiesc, răspuse Hercule râzând. Cumpărătorii n-au decât să alerge mult și bine ca să mă prindă!

Erau înțeleși acum să pornească la drum și, pentru a grăbi plecarea, se apucă fiecare de lucru. De altfel, elevul-marinar nu trebui să se îngrijească prea mult de hrana tovarășilor săi. Călătoria de la țarm până la fermă avea să dureze doar vreo zece zile.

— Mai înainte de a porni, domnule Harris, mai înainte de a primi să fim oaspeții dumitale, te rog să primești și dumneata să fii oaspetele nostru. Te invităm din toată inima, spuse doamna Weldon.

— Primesc, doamnă Weldon, primesc bucuros! răspuse vesel Harris.

— În câteva minute, prânzul va fi gata.

— Mulțumesc, doamnă Weldon. Voi folosi aceste câteva minute ca să-mi aduc calul. Cred că el a mâncat până acum!

— Vrei să vin cu dumneata? îl întrebă Dick Sand.

— Cum dorești, tinere, îi răspuse Harris. Vino! Am să-ți arăt partea de jos a fluviului.

Porniră amândoi.

Între timp, Hercule fusese trimis în căutarea entomologului. Vărului Benedict prea puțin îi păsa de ceea ce se petrecea în jurul lui. Tocmai rătăcea pe culmea râpei, în căutarea unei insecte «de negăsit», pe care, de altfel, nici n-o găsea. Hercule îl aduse mai cu binele, mai cu răul. Doamna Weldon îl anunță că hotărâseră să plece și că timp de zece zile vor trebui să călătorească în interiorul ținutului. Vărul Benedict răspuse că e gata de plecare și că nu se dă în lături, chiar dacă trebuie să traverseze toată America, numai să fie lăsat să «colecționeze» pe drum.

Doamna Weldon se ocupă, cu ajutorul lui Nan, de pregătirea unui prânz întăritor. Era o bună măsură de prevedere înainte de a porni la drum.

Între timp, Harris, însoțit de Dick Sand, cotise după râpă. Merșeră amândoi vreo trei sute de pași de-a lungul fluviului. Un cal legat de un copac necheză vesel la apropierea stăpânului

său. Era un animal puternic, de o rasă pe care Dick Sand nu o putu recunoaște. Cu gâtul lung, șoldurile scurte și greabănul prelungit, cu coapsele netede și botul aproape arcuit, calul avea toate caracteristicile cailor arăbești.

— Iată, tinere, spuse Harris, ce înseamnă să ai la drum un animal puternic! Poți fi sigur că o să ne fie de mare folos.

Harris își dezlegă calul, îl luă de căpăstru și coborî pe mal înaintea lui Dick Sand. Acesta aruncase o privire rapidă spre fluviu și spre pădurea care cuprindea cele două maluri, dar nu zări nimic care să-l neliniștească. Totuși, când îl ajunse din urmă pe american, îi puse pe neașteptate următoarea întrebare, la care acesta nu se putea aștepta:

— Domnule Harris, n-ai întâlnit cumva azi-noapte un portughez cu numele Negoro?

— Negoro? răspunse Harris, cu glasul unui om care nu înțelege ce vrei să-i spui. Cine-i Negoro ăsta?

— A fost bucătar pe corabie și a dispărut, răspunse Dick Sand.

— Nu cumva s-a înecat? întrebă Harris.

— Nu, nu! răspunse Dick Sand. Aseară era tot cu noi, dar peste noapte ne-a părăsit. Mă gândesc că poate o fi luat-o de-a lungul țărmului acestui fluviu și de aceea te-am întrebat pe dumneata dacă nu l-ai întâlnit, fiindcă știam că ai venit dintr-acolo.

— N-am întâlnit pe nimeni, răspunse americanul, dar dacă bucătarul dumneavoastră s-a aventurat singur în pădure, apoi e în primejdie să se rătăcească. Poate că o să-l ajungem din urmă.

— Da, s-ar putea, răspunse Dick Sand.

Când ajunseră la peșteră, prânzul era gata. Se compunea, ca și cina din seara trecută, din conserve de carne, pastramă și pesmeți. Harris făcu cinste prânzului, ca un om pe care natura l-a dăruit cu multă poftă de mâncare.

— După felul cum m-ați ospătat, zise el, îmi dau seama că n-o să murim de foame pe drum! N-aș putea spune însă același lucru despre nenorocitul de portughez despre care mi-a vorbit tânărul nostru prieten.

— Ah! exclamă doamna Weldon. Ți-a spus Dick Sand că nu l-am mai văzut pe Negoro?

— Da, doamnă Weldon, interveni elevul-marinar. Voiam să aflu dacă nu cumva l-a întâlnit domnul Harris.

— Nu l-am întâlnit, răspunse Harris. Dar să-l lăsăm pe fugăr acolo unde o fi și să ne ocupăm mai bine de plecare. Pornim când hotărâți dumneavoastră, doamnă Weldon.

Își luă fiecare balotul pe care trebuia să-l ducă. Ajutată de Hercule, doamna Weldon se sui pe cal. Nerecunoscătorul de Jack, care-și purta mica pușcă în bandulieră, încălecă fără măcar să se gândească să mulțumească celui care-i pusese la îndemână acest cal de preț. Spuse apoi, grozăvindu-se, mamei sale, care se afla în șa înapoia lui, că o să conducă foarte bine «calul lui domnu». I se dădu, prin urmare, hățul în mână și din clipa aceea nu mai avu nici o îndoială că el era adevăratul conducător al caravanei.

Capitolul XVI

LA DRUM

După cei trei sute de pași făcuți pe prundiș, până la țărmul râului, Dick Sand pătrunse în pădurea deasă cu oarecare strângere de inimă, senzație care, de altfel, părea că nu-i cu nimic

justificată. Înainte-i se întindea pădurea, ale cărei poteci șerpuitoare avea să le cutreiere cu tovarășii săi vreme de zece zile.

Doamna Weldon, dimpotrivă, era cu totul încrezătoare, deși, ca femeie și ca mamă, s-ar fi putut teme de două ori mai mult. Avea însă două motive foarte serioase pentru a se simți liniștită: mai întâi, faptul că în această regiune a pampasului nu aveau să se teamă nici de băștinașii și nici de animalele care se găseau pe acolo; în al doilea rând, faptul că se aflau sub conducerea lui Harris — o călăuză atât de sigură de sine, pe cât părea să fie americanul — o îndreptătea să nu ducă grijă că s-ar putea rătăci.

Ordinea care trebuia să fie păstrată pe cât posibil în tot timpul călătoriei era următoarea: Dick Sand și Harris, amândoi înarmați, unul cu pușcă cu țeavă lungă, altul cu carabină, se aflau în fruntea micii coloane. Urmau apoi Bat și Austin, de asemenea înarmați cu câte o carabină și câte un cuțit. În spatele lor veneau doamna Weldon și Jack, călare pe calul lui Harris; apoi Nan și Tom. După aceștia urma Acteon, înarmat cu a patra carabină, iar Hercule, cu o secure la brâu, încheia coloana.

Dingo alerga încoace și încolo și, după cum observă Dick Sand, era mereu neliniștit, părând că adulmecă o urmă. Purtarea lui se schimbă de când naufragiul lui *Pilgrim* îi aruncase pe acest țârm. Părea agitat și aproape fără întrerupere lăsa să-i scape un mârâit ușor, mai mult jalnic decât furios. Neliniștea animalului fusese observată de toți, deși nimeni nu putea lămuri motivul.

Fixarea unui loc în coloană pentru vărul Benedict se dovedise un lucru tot atât de imposibil ca și fixarea unui loc pentru Dingo. Ca să-l facă să stea în rând, ar fi trebuit să i se pună zgardă. Cu cutia de tablă petrecută în bandulieră la spate, cu plasa în mână, cu lupa mare atârnată de gât, vărul Benedict o lua prin bătărie, când înaintea coloanei, când în urmă, pândind ortopterele sau orice altă insectă a cărei denumire sfârșește în «pteră», chiar cu riscul de a fi mușcat de vreun șarpe veninos.

La începutul călătoriei, doamna Weldon, neliniștită, îl strigă de zeci de ori; dar degeaba.

— Vere Benedict, îi spuse în cele din urmă, te rog foarte serios să nu te mai depărtezi, și-ți spun pentru ultima oară să îți seama de vorbele mele.

— Dar, verișoară, răspunse neînduplecatul entomolog, când am să văd o insectă...

— Când ai să vezi o insectă, continuă doamna Weldon, ai să fii atât de bun și ai s-o lași să zboare în pace, că, dacă nu, am să pun să-ți ia cutia.

— Să-mi ia cutia?! țipă vărul Benedict, de parcă ar fi fost vorba să-i smulgă cineva rărunchii.

— Să-ți ia cutia și plasa! adăugă fără milă doamna Weldon.

— Plasa mea, verișoară? Și de ce nu și ochelarii? N-ai să îndrăznești! Nu! N-ai să îndrăznești!

— Ba chiar și ochelarii, pe care îi uitasem! Îți mulțumesc, vere Benedict, că mi-ai adus aminte că mai am și mijlocul de a-ți lua vederea... în felul ăsta cred că am să te forțez să fii cuminte!

Această întreită amenințare îl făcu pe răzvrătitul văr Benedict să stea liniștit cam vreo oră. După aceea începu din nou să se îndepărteze și, deoarece tot așa ar fi făcut chiar și fără plasă, și fără cutie, și fără ochelari, n-au mai avut încotro și l-au lăsat să-și facă mendrele. Hercule se obligă însă să-l supravegheze în mod special, lucru cu care era de altfel obișnuit. Urma să se poarte față de dânsul întocmai ca și vărul Benedict față de o insectă, adică, la nevoie, să-l înșface și să-l aducă lângă ceilalți, tot atât de gingaș cum ar fi procedat entomologul cu cea mai rară dintre lepidoptere.

După ce toate acestea au fost puse la punct, nu se mai îngriji nimeni de vărul Benedict.

După cum s-a văzut, micul grup era bine înarmat și-și luase măsuri de pază severe. Dar, așa cum spuse din nou Harris, nu aveau a se teme de altă întâlnire, decât de aceea cu indieni nomazi și, după toate probabilitățile, părea că nici cu aceștia nu aveau să dea ochii. În orice caz, măsurile luate erau de ajuns ca să-i țină la distanță.

Cărările care șerpuiiau prin pădurea deasă nu meritau deloc acest nume. Erau mai multe poteci de fiare sălbatice, nu poteci pentru oameni. Înaintarea prin ele era foarte anevoioasă, așa că bine socotise Harris când spusese că micul grup o să facă în medie vreo cinci sau șase mile în douăsprezece ore de mers.

De altfel, timpul era foarte frumos, soarele se urca spre zenit, răspândind valuri de raze aproape perpendiculare. În câmpie, avu grijă Harris să spună, căldura aceasta ar fi fost greu de suportat, dar frunzișul de nepătruns al pădurii îi ocrotea.

Cei mai mulți copaci erau necunoscuți atât de doamna Weldon, cât și de tovarășii ei — negri sau albi. Un specialist ar fi observat însă că arborii se deosebeau mai mult prin speciile lor decât prin înălțime. Ici creștea «bauhinia» sau arborele de fier, colo «molompi». identic cu pterocarpul, lemn tare și ușor, bun de făcut vâsle sau pagaie, și din al cărui trunchi se scurgea o rășină abundentă; mai departe se înălțau «fusteți» încărcăți cu materie colorantă și «gaiaci», care aveau cam vreo douăsprezece picioare diametru, fiind însă de o calitate inferioară gaiacilor obișnuiți.

În timp ce mergea, Dick Sand căuta să afle de la Harris numele diferiților arbori.

— N-ai mai fost niciodată pe coasta Americii de Sud? îl întreabă Harris, mai înainte de a-i răspunde la întrebare.

— Niciodată, răspuse elevul-marinar. În călătoriile de până acum, n-am avut niciodată prilejul să vizitez părțile astea. Și, ca să fiu sincer, nu cred ca vreun cunoscător al acestor meleaguri să-mi fi vorbit vreodată despre ele.

— Dar, cel puțin, ai călătorit pe coastele Columbiei, cele ale republicii Chile sau ale Patagoniei?

— Nu, niciodată!

— Dar poate că doamna Weldon a vizitat această parte a noului continent, se interesă Harris. Americancele nu se tem de călătorii și fără îndoială că...

— Nu, domnule Harris, răspuse doamna Weldon. Interesele comerciale ale soțului meu l-au făcut să se ducă numai în Noua Zeelandă, așa că n-am avut unde să-l însoțesc în altă parte. Nimeni dintre noi nu cunoaște partea aceasta a Boliviei de Sud.

— Ei bine, doamnă Weldon, dumneavoastră și însoțitorii dumneavoastră aveți acum prilejul să vedeți un ținut straniu, ale cărui ciudațenii îl fac să se deosebească cu totul de regiunile din Peru, Brazilia și Argentina. Flora sau fauna de aici ar uimi pe un naturalist. Zău că s-ar putea spune că ați naufragiat tocmai unde trebuia! Ați putea mulțumi întâmplării care v-a adus aici... continuă Harris.

— Aș vrea să cred că nu întâmplarea, ci bunul Dumnezeu ne-a adus încoace, domnule Harris.

— Dumnezeu! Hm, Dumnezeu! spuse americanul, cu tonul unui om care nu admite amestecul ceresc în cele pământești.

Așadar, cum nimeni din micul convoi nu cunoștea nici ținutul și nici flora sau fauna, Harris începu bucuros să spună numele celor mai ciudați copaci din pădure.

Păcat că vărul Benedict, entomologul, nu era și botanist! Dacă până acum nu găsisse insecte rare sau necunoscute, apoi ar fi făcut, în schimb, descoperiri frumoase în domeniul botanicii. Erau acolo arbori și plante de toate mărimile, despre care încă nu se știa că ar exista în pădurile tropicale ale Lumii Noi. Vărul Benedict și-ar fi legat cu siguranță numele de o descoperire în acest domeniu. Dar nu-i era dragă botanica și nu se pricepea deloc în acest domeniu. Ba chiar nu putea suferi florile, lucru, de altfel, firesc, din pricină că unele din ele își îngăduie să închidă insecte în corole și să le otrăvească cu sucul lor veninos.

Pădurea era uneori plină de mlaștini. Se simțea sub picioare mustind o întreagă rețea de firicele de apă, care alimentau afluenții râului. Unele pâraiașe, ceva mai late, nu puteau fi trecute decât căutându-se anumite vaduri. Pe malurile lor creștea trestie, căreia Harris îi dădu

numele de «papyrus». El nu se înșela câtuși de puțin asupra acestor plante, care creșteau din belșug la poalele malurilor umede. Apoi, odată mlaștina trecută, desișul copacilor acoperea din nou potecile înguste ale pădurii.

Harris atrase atenția doamnei Weldon și lui Dick Sand asupra unor abanoși foarte frumoși, mai mari decât cei obișnuiți, care dau un lemn mai negru și mai tare decât cel cunoscut în comerț. Manghierii erau încă destul de numeroși, deși se aflau la o mare depărtare de țărâm. Un fel de blană de licheni acoperea trunchiurile copacilor până la coroană. Umbra lor deasă, fructele lor minunate fac ca manghierii să fie niște copaci de preț; totuși, după cum spunea Harris, nici un băștinaș n-ar fi îndrăznit să-i cultive. «Cine sădește un manghier, moare!» spune o zicală, arătând o superstiție de prin aceste meleaguri.

În a doua jumătate a acestei prime zile de călătorie, după ce făcu un popas la prânz, mica trupă începu să urce pe un teren ușor înclinat. Nu erau încă pantele primului lanț de munți, ci un fel de podiș plin de văi și vâlcele, care unea câmpia cu muntele.

Pe aici, copacii nu erau atât de deși și uneori creșteau în grupuri; această împrejurare ar fi putut face ca drumul să fie mai ușor, dacă pământul n-ar fi fost năpădit de tot felul de buruieni: parcă erau în junglele Indiei orientale! Vegetația părea mai puțin luxuriantă decât în valea joasă a râului, însă era mai bogată decât în regiunile temperate ale Vechiului sau ale Noului Continent. Indigoul creștea din belșug și, după cum spunea Harris, această leguminoasă era socotită, pe drept cuvânt, buruiana cea mai cotropitoare din întreaga regiune. De îndată ce o bucată de pământ rămânea necultivată, parazitul acesta, tot atât de disprețuit ca scaiul sau urzica, îl și năpădea.

Un singur copac părea că lipsește din pădurea aceasta, un copac pe care ar fi trebuit să-l întâlnească foarte des în această parte a Noului Continent. E vorba de arborele de cauciuc. În adevăr, «*ficus prinoides*», «*castilloa elastica*», «*cecropia peltata*», «*collophora utilis*», «*cameraria latifolia*» și mai cu seamă «*syphonia elastica*», care fac parte din familii de arbori diferite, se găsesc din belșug în provinciile Americii de Sud. Și totuși, lucru destul de ciudat, nu văzuseră nici unul măcar în tot lungul drumului.

Dar Dick Sand apucase să-i fâgăduiască prietenului său Jack că are să-i arate arbori de cauciuc, așa că băiețașul era foarte dezamăgit. El își închipuia că pe acești arbori cresc în mod obișnuit păpuși care vorbesc, paiațe care dau din mâini și din picioare, mingi elastice și alte jucării și, de aceea, începu să se smiorcăie, cerând să le vadă cât mai curând.

— Răbdare, puiule, îi răspunse Harris. O să găsim sute de astfel de arbori, în jurul fermei.

— Frumoși și elastici? întrebă micul Jack.

— Cum nu se poate mai elastici! Dar până atunci am să-ți dau un fruct bun, ca să-ți potolești setea.

— Spunând aceasta, Harris se duse să culeagă dintr-un copac câteva fructe care păreau să fie tot atât de gustoase ca piersicile.

— Ești sigur, domnule Harris, că fructul acesta e bun de mâncat? întrebă doamna Weldon.

— Doamnă Weldon, am să vă conving imediat, răspunse americanul, mușcând cu poftă dintr-una din aceste poame. Asta e rodul manghierului.

Fără să se mai lase rugat, micul Jack urmă pilda lui Harris. În timp ce mânca, mărturisi că «perele astea» erau foarte gustoase, așa că tăbărâra toți pe arbore.

Acești manghieri făceau parte dintr-o specie ale cărei fructe se coc în martie-aprilie și nu în septembrie, ca la speciile obișnuite; prin urmare, roadele lor erau numai bune de mâncat.

— Da! E bun, bun!... spunea mereu micul Jack, cu gura plină. Dar prietenul meu Dick mi-a fâgăduit c-o să-mi arate jucării de gumă în niște pomi, dacă am să fiu cuminte. Vreau jucăriile!

— O să le capeți curând, dragă Jack, răspunse doamna Weldon. Doar ți-a fâgăduit și domnul Harris!

— Bine, bine, dar asta nu e tot ce vreau! continuă Jack. Prietenul meu Dick mi-a mai făgăduit ceva.

— Ce ți-a făgăduit prietenul Dick? îl întrebă Harris zâmbind.

— Păsări-muște, domnule.

— O să capeți și păsări-muște, puiule, dar mai încolo, când o să ajungem mai departe! răspunde Harris.

Bineînțeles că micul Jack avea tot dreptul să vrea să vadă acești încântători colibri, căci se aflau într-un ținut unde păsărelele acestea minunate trebuiau să roiască cu zecile de mii. Indienii, care știu să-și împletească artistic în păr penele păsărilor colibri, au dat cele mai poetice nume acestor exemplare minunate ale neamului păsărilor. Ei le numesc când «razele» sau «părul soarelui», când «micul rege al florilor», când «floarea din cer, care vine în zbor să dezmierde floarea de pe pământ», sau «mănunchiul de nestemate care strălucește în lumina zilei». Și e posibil chiar ca imaginația lor să fi putut iscodi un nume poetic pentru fiecare din cele o sută cincizeci de specii de colibri, câte se cunosc.

Totuși, oricât de numeroase trebuiau să fie aceste specii de păsări-muște în pădurile Boliviei, micul Jack trebui să se mulțumească deocamdată tot numai cu făgăduiala lui Harris. După cum spunea americanul, erau încă prea aproape de coastă, și păsărilor colibri nu le plac pustietățile din apropierea oceanului. Prezența omului nu le sperie însă, și la hacienda se auzea cât e ziua de mare numai ciripitul lor «terr-teerr» și zumzetul aripilor lor, asemănător zgomotului făcut de o vârtelniță.

— Ah, cum aș vrea să fiu acolo! strigă micul Jack.

Cel mai sigur mijloc de a fi acolo, adică de a ajunge la hacienda San Felice, era de a nu sta pe loc. De aceea, doamna Weldon și tovarășii ei nu poposeau decât pentru a se odihni puțin.

De la un timp, pădurea începu să-și schimbe înfățișarea. Copacii nu mai erau atât de deși, aici-colo se deschideau poiene întinse. Pământul ieșea la iveală de sub covorul de iarbă, arătându-și compoziția de granit trandafiriu și de sienit, cu care se amesteca o rocă asemănătoare unor plăci de lapis-lazuli⁽²⁶⁾. Pe unele înălțimi creștea «salseparila» — plantă cu tubercule cărnoase, care forma un desiș de nestrăbătut. De bună seamă că era de preferat pădurea cu potecile ei înguste.

Înainte de apusul soarelui, mica trupă se găsea cam la opt mile depărtare de punctul de unde plecase. Drumul fusese făcut fără nici un incident, ba chiar fără mare oboseală. Este drept că nu era decât prima zi de mers, așa că se prea putea să urmeze și zile mai grele. Căzură toți la învoială să facă popas chiar pe locul unde ajunseseră. Nu era vorba de organizat o tabără, ci doar de a-și face un loc de mas peste noapte. Un om de gardă, schimbat la două ore, era de ajuns pentru paza din timpul nopții, deoarece nu aveau să se teamă nici de băștinași și nici de sălbăticiuni.

Aleseră ca adăpost un manghier uriaș, ale cărui crengi foarte lungi și foarte stufoase formau un fel de șopron natural. La nevoie, se puteau cuibări în frunzișul lui. Numai că la venirea micii trupe, un concert asurzitor izbucni în vârful copacului. Manghierul servea drept adăpost peste noapte și unei colonii de papagali cenușii, gureși și certăreți, zburătoare sălbatice, care atacă păsările și asupra cărora te-ai fi înșelat amarnic dacă le-ai fi judecat după confrății pe care europenii îi țin în colivii.

Papagalii aceștia cârâiau atât de tare, încât Dick Sand se gândi să tragă un foc de pușcă, pentru a-i sili să tacă sau pentru a-i pune pe goană. Dar Harris îl povățui să nu facă așa ceva, arătând că prin pustietățile acelea e mai bine să nu-ți trădezi prezența prin detunătura unei arme de foc.

— Dacă trecem fără zgomot, apoi trecem și fără primejdii, spuse el.

Cina fu pregătită îndată; nici n-a mai fost nevoie să se fiarbă alimentele, căci era compusă din

conserve și pesmeți. Un pârâiaș care șerpuia pe sub ierburi le dădu apă bună de băut, care fu amestecată cu câteva picături de rom. Cât despre desert, manghierul îi îmbia cu fructele sale zemoase: papagalii nu-i lăsară să le culeagă fără să protesteze prin țipete stridente.

Către sfârșitul cinei, începu să se întunece. Umbrele amurgului se ridicară încet de la pământ spre vârful copacilor, al căror frunziș se profilă curând, ca o dantelă gingașă, pe bolta senină a cerului. Cele dintâi stele păreau niște flori strălucitoare, scânteind printre ultimele ramuri din vârful copacilor. Vântul se domoli odată cu noaptea și nu mai fremăta prin ramuri. Papagalii amuțiră și ei. Natura adormea și îndemna pe fiecare viețuitoare s-o urmeze în acest somn adânc. Pregătirile de culcare au fost cât se poate de simple.

— Nu aprindem un foc mare peste noapte? îl întrebă Dick Sand pe american.

— La ce bun? răspunse Harris. Din fericire, nopțile nu sunt friguroase și copacul ăsta uriaș o să ne apere și de umezeală, și de răcoare, îți mai spun o dată, tinere prieten, ceea ce ți-am mai spus adineauri: să trecem neobservații. Dacă se poate, nu trebuie nici să facem foc și nici să tragem cu pușca!

— Eu însă cred, spuse atunci doamna Weldon, că nu trebuie să ne fie teamă de indieni, nici chiar de aceia care — după cum ne-ai spus dumneata, domnule Harris — cutreieră pădurile. — Dar, oare, nu sunt și alte ființe, cu patru labe, pe care focul le-ar ține departe de noi?

— Doamnă Weldon, faceți prea multă cinste sălbăticiunilor de prin meleagurile astea, răspunse americanul. Adevărul e că mai mult se tem ele de om, decât omul de ele!

— Dar ne găsim într-o pădure, spuse Jack, și în pădure sunt mereu fiare sălbatice!

— Sunt păduri și păduri, puiule, după cum sunt fiare și fiare! răspunse Harris, râzând. Închipuți-vă că vă găsiți acum în mijlocul unui parc. Nu degeaba spun indienii despre acest ținut: «Es como el paradiso!» E ca raiul pe pământ!

— Sunt oare șerpi ?

— Nu, dragul meu Jack, răspunse doamna Weldon, nu sunt șerpi, așa că poți dormi liniștit.

— Nici lei? întrebă Jack.

— Nici urmă de lei, puiule, răspunse Harris.

— Dar tigri?

— Întreab-o pe mămica dacă a auzit vreodată că ar fi tigri pe acest continent.

— Niciodată! răspunse doamna Weldon.

— Mda!... mormăi vărul Benedict, care din întâmplare se afla de față. Dar dacă-i foarte adevărat că nu există nici lei, nici tigri în Lumea Nouă, se găsesc, în schimb, o mulțime de cuguari ⁽²⁷⁾ și jaguari.

— Sunt răi? întrebă micul Jack.

— Da' de unde! exclamă Harris. Băștinașii nu se tem să înfrunte singuri aceste animale, iar noi suntem atâția... Uite, Hercule e destul de voinic ca să sugrume doi jaguari deodată, fiecare cu câte o mână.

— Să ne păzești bine, Hercule, spuse micul Jack, și dacă vine vreo fiară să ne muște...

— Am s-o mușc eu pe ea, domnule Jack! răspunse Hercule, arătându-i gura ferecată cu dinți puternici.

— Ai să veghezi, Hercule, desigur, dar n-ai să fii singur. Tovarășii dumitale și cu mine te vom înlocui pe rând, spuse Dick Sand.

— Nu, domnule Dick, răspunse Acteon. Hercule, Baț, Austin și cu mine suntem de ajuns pentru asta. Dumneata trebuie să te odihnești toată noaptea.

— Mulțumesc, Acteon, răspunse Dick Sand, dar trebuie...

— Nu, dragă Dick, lasă-i pe oamenii aceștia de treabă să facă singuri de pază în noaptea asta! interveni atunci doamna Weldon.

— Am să stau și eu de veghe! adăugă Jack somnoros.

— Desigur, dragul meu! Ai să stai și tu de veghe!... îl aprobă doamna Weldon, nevrând să-l supere.

— Bine, dar dacă nu-s lei, dacă nu-s nici tigri, atunci or fi lupi în pădure!... continua copilul, gata să adoarmă.

— Oh, niște lupi tare caraghioși, răspunse americanul. Pe aici nu există nici măcar lupi adevărați, ci un soi de vulpi sau, mai curând, câini de pădure numiți «guaras».

— Și acești guaras mușcă? întrebă micul Jack.

— Da' de unde! Dingo ar putea să înghită dintr-o dată o sălbăticiune de-asta...

— Și ce are a face? răspunse Jack, căscând din nou. Eu cred că guarașii sunt lupi, deoarece li se spune lupi...

Și, imediat apoi, Jack așipi în brațele lui Nan, care se rezemase de trunchiul manghierului. Doamna Weldon se întinse lângă Nan și își sărută încă o dată băiețașul. Ochii ei osteniți nu întârziară să se închidă de îndată pentru tot timpul nopții.

După câteva clipe, Hercule îl aducea înapoi în tabără pe vărul Benedict, care o luase razna în căutare de pirofore, acei «cocuyos», sau muște luminoase, pe care băștinașele îi pun în păr ca pe niște pietre scumpe, vii. Aceste insecte, care răspândesc o puternică lumină albăstrie prin două puncte aflate la baza toracelui, sunt foarte numeroase în America de Sud.

Vărul Benedict socotea să-și facă o provizie serioasă, dar Hercule nu-i dădu vreme și, cu toate împotrivirile lui, îl aduse la locul de odihnă. Hercule știa să execute ordinele militărește. Intervenția lui a mai avut o urmare: numeroase muște luminoase, care urmau să aibă trista soartă de a fi închise în cutia de tablă a entomologului, au fost salvate de la pieire.

Câteva minute după aceea, toți erau cufundați într-un somn adânc, în afară de Hercule, care stătea de veghe.

Capitolul XVII

O SUTĂ DE MILE ÎN ZECE ZILE

Călătorii care străbat codri și câmpii, când se culcă în pădure sub cerul liber, sunt deșteptați de obicei de urlete fantastice și neplăcute, în concertul acesta de dimineață distingi cotcodăceli, grohăieli, cârâituri, mârâieli, chelălăieli și aproape și glasuri omenești.

Maimuțele sunt cele care salută în felul acesta zorii zilei. Printre ele se găsește mica «marichina», apoi maimuța cu mască pestriță, numită «mono cenușiu», a cărei blană este folosită de indieni pentru a-și îmbrăca paturile puștilor, «saguanii», pe care-i recunoști după cele două smocuri lungi de păr, și alte multe specii din această numeroasă familie.

Dintre aceste maimuțe, cele mai interesante sunt, fără îndoială, așa-numitele «gueribas», cu chip ca de diavol și care stau agățate de pomi, cu coada înfășurată de vreo creangă. În zorii zilei, maimuțoiul cel mai bătrân din grup intonează cu glas gros și înfiorător o psalmodie monotonă. Este baritonul trupei. Tinerii tenori repetă după el simfonia dimineții. Indienii spun

atunci că maimuțele gueribas își fac rugăciunea.

Dar în dimineața aceea, se pare că maimuțele nu-și «făceau rugăciunea», căci nu au fost auzite, deși glasul lor răsună de obicei până departe, fiind produs de vibrația rapidă a unui zgârci, în formă de tobă, aflat în gâtleej.

Pe scurt, dintr-un motiv sau altul, nici maimuțele gueribas, nici saguanii și nici alte cuadrumane^[28] din această uriașă pădure nu intonară în această dimineață concertul lor obișnuit.

Liniștea aceasta i-ar fi nemulțumit pe indienii nomazi. Asta nu din pricină că băștinașii s-ar da în vânt după acest fel de muzică corală, ci pentru că tare le place să vâneze maimuțe, deoarece carnea acestora este foarte bună de mâncat, mai ales când e și afumată.

Cu siguranță că Dick Sand și tovarășii lui nu cunoșteau obiceiurile maimuțelor gueribas, căci altfel liniștea care domnea i-ar fi pus pe gânduri. Se deșteptară, așadar, unul după altul, întremați după cele câteva ceasuri de odihnă netulburate de nici un motiv de alarmă. Micul Jack n-a fost printre ultimii care-și întindeau brațele să le dezmoștească. Primul lui gând a fost să-l întrebe pe Hercule dacă a mâncat vreun lup peste noapte. Dar nu venise pe-acolo nici un lup, așa că Hercule nu luase încă gustarea de dimineață.

De altfel, toți erau tot atât de flămânzi ca Hercule, așa că Nan începu imediat să pregătească masa.

Felurile de mâncare erau aceleași ca la cina de ieri-seară, dar nu făcu nimeni mofturi, căci pofta de mâncare le era și mai mult mărită de aerul proaspăt al dimineții. Și, mai ales, trebuiau să recapete puteri pentru o zi întregă de drum. Vărul Benedict înțelese poate pentru întâia oară că a mânca nu e un act indiferent sau fără de folos în viață. Declară numai că nu venise doar «în vizită» prin aceste meleaguri, pentru a se plimba cu mâinile în buzunare, și-i atrase atenția lui Hercule că o să aibă de-a face cu el, în cazul când o să-l împiedice din nou să prindă «cocuyos» și alte muște luminoase.

Părea însă că amenințarea aceasta nu-l sperie prea mult pe uriaș. Totuși, doamna Weldon îl luă deoparte și-i spuse că putea să-l mai lase pe «copilul ei cel mare» să o ia razna în dreapta și în stânga. Dar numai să nu-l piardă din ochi. Vărul Benedict nu trebuia oprit cu totul de la îndeletniciri atât de plăcute pentru vârsta lui.

La ora șapte dimineața, mica trupă o porni din nou către răsărit, păstrând aceeași ordine de marș ca în ajun.

În fața lor se întindea mereu numai pădure. Pe acest teritoriu virgin, unde căldura și umezeala se îngemănau pentru a face să crească vegetația, trebuia să te aștepti ca regnul vegetal să se arate în toată splendoarea lui. Latitudinea pe care se afla acest podiș era cuprinsă aproape în zona tropicală, așa că în unele luni ale verii soarele trecea la zenit potopind pământul cu razele sale perpendiculare. Exista, așadar, o cantitate uriașă de căldură înmagazinată în aceste terenuri, ale căror straturi adânci păstrau tot timpul umezeala. Nimic mai mareț decât această succesiune de păduri sau, mai curând, această pădure fără sfârșit!...

Totuși, Dick Sand constatase ceva: după cum spunea Harris, se aflau în regiunea pampasului. Dar, în limba indienilor quichna, cuvântul «pampas» înseamnă câmpie. Dacă nu-l înșela memoria, aceste câmpii prezintă următoarele caracteristici: lipsă totală de apă, de arbori, de stânci; belșug luxuriant de scaieți în anotimpul ploilor, scaieți care ajung aproape arbuști în anotimpul cald și formează tufe de nepătruns; de asemenea, foarte mulți arbori pitici și arbuști spinoși. Toate acestea dau pampasului o înfățișare de câmpie stearpă și pustie.

Dar priveliștea nu era deloc așa, de când mica trupă condusă de american părăsise țărmul oceanului. Dimpotrivă, pădurea se întindea mereu până la marginea zării. Nu! Nu ăsta era pampasul așa cum și-l închipuise tânărul elev-marinar! Oare — așa cum spusese Harris — natura glumise creând o regiune cu totul deosebită în acest podiș al Atacamei, despre care, de

altfel, nu știa nimic altceva decât că este unul din cele mai mari pustii ale Americii de Sud, între Anzi și Oceanul Pacific?

În ziua aceea, Dick Sand puse americanului câteva întrebări în această privință și-i împărtăși nedumerirea lui, pricinuită de această înfățișare ciudată a pampasului. Dar Harris îl lămuri repede, dându-i amănuntele cele mai exacte asupra acestei părți a Boliviei. În cursul discuției, Dick Sand putu să-și dea seama că Harris avea cunoștințe foarte bogate asupra ținutului.

— Ai dreptate, tinere, spuse el. Adevăratul pampas este chiar așa cum ai citit în cărțile de călătorii, adică o câmpie aproape pustie și de multe ori greu de străbătut. Seamănă cu savanele noastre din America de Nord, numai că acelea sunt mai mlăștinoase. Așa cum este pampasul din Rio Colorado, așa sunt și stepele numite «llanos», din Orinoco și din Venezuela. Dar aici ne aflăm într-un ținut a cărui înfățișare mă uimește până și pe mine. E adevărat că merg pentru prima oară pe această cale, de-a curmezișul podișului, știind însă că, în felul acesta, scurtăm drumul. Dar, deși n-am mai străbătut niciodată regiunea asta, știu că se deosebește cu totul de adevăratul pampas, pe care îl poți găsi nu între Cordilierii de Vest și lanțul înalt al munților Anzi, ci dincolo de acești munți, în toată partea răsăriteană a continentului, până la malurile Atlanticului.

— Așadar, o să trebuiască să trecem peste lanțul Anzilor? întrebă repede Dick Sand.

— Nu, prietene, nu, răspunse americanul, zâmbind. Am spus doar «îl poți găsi» și nu «îl vei găsi». Liniștește-te! N-o să părăsim podișul ăsta, a cărui cea mai mare înălțime nu trece de o mie cinci sute de picioare. Îți spun drept că dacă ar fi trebuit să trecem peste Cordilieri numai cu mijloacele de transport pe care le avem, apoi nu v-aș fi îndemnat niciodată la o asemenea aventură.

— Desigur că, într-un asemenea caz, ar fi fost mult mai bine s-o pornim de-a lungul coastei, spre nord sau spre sud, răspunse Dick.

— Oh, de o sută de ori mai bine! răspunse Harris. Dar hacienda San Felice e așezată dincoace de Cordilieri, așa că n-o să ne fie prea greu nici acum, la început, și nici către sfârșitul drumului.

— Și nu ți-e teamă că te-ai putea rătăci prin pădurile astea pe care le străbați pentru întâia oară? întrebă Dick Sand.

— Nu, tinere, nu! răspunse Harris. Știu prea bine că pădurea asta e ca o mare uriașă sau, mai bine-zis, ca fundul unei mări, de unde nici un marinar n-ar putea să se ridice la suprafață ca să-și dea seama unde se află. Dar cum sunt obișnuit cu călătoriile prin pădure, știu să-mi găsesc calea după felul cum cresc anumiți copaci, după direcția frunzelor lor, după ondulația sau compoziția pământului și după o mie de alte amănunte care scapă unui ochi neexperimentat. Fii sigur că am să te conduc atât pe dumneata, cât și pe ai dumitale acolo unde trebuie să ajungeți!

Toate aceste lucruri erau spuse pe un ton foarte sigur. Dick Sand și cu Harris mergeau tot timpul în fruntea grupului, așa că puteau sta de vorbă adesea, fără ca altcineva să-i audă. Dacă elevul-marinar se simțea cuprins de vreo neliniște, pe care americanul nu putea s-o împrăștie, prefera să n-o mai spună și celorlalți. Zilele de 8, 9, 10, 11 și 12 aprilie trecură una după alta, fără să se întâmple ceva neobișnuit. Nu făceau mai mult de opt până la nouă mii în douăsprezece ore. Orele de masă sau de odihnă erau respectate cu regularitate și, deși arătau puțin cam obosiți, starea sănătății lor era satisfăcătoare.

Doar micul Jack începuse să sufere puțin în urma acestei vieți duse în pădure, viață cu care nu era obișnuit și care începea să fie destul de monotonă pentru el. Și apoi, cei mari nu-și ținuseră toate făgăduielile pe care le făcuseră! Paiatele de cauciuc și păsările-muște, toate aceste minunății păreau că se îndepărtează mereu. Fusese vorba să i se arate și cei mai frumoși papagali din lume, care se găseau fără îndoială în aceste păduri bogate. Unde erau oare papagalii cu pene verzi, a căror patrie este ținutul acesta? Dar papagalii «aras», cu cozi lungi,

ascuțite și viu colorate, care nu se așează niciodată pe pământ, și papagalii «camindes» care trăiesc numai în ținuturile tropicale? Dar micii papagali multicolori și, în sfârșit, toate speciile de astfel de păsări guralive, care, după spusele indienilor, mai vorbesc încă în limba triburilor dispărute?

Dar dintre acești papagali, micul Jack nu-i vedea decât pe cei «jako», cenușii, cu coada roșie, care mișunau prin copaci. Acești jako nu-i erau însă necunoscuți, căci pot fi întâlniți în toate părțile lumii. Pe ambele continente, acești papagali umplu casele cu trăncănitul lor nesuferit, căci din toată familia papagalilor ei învață cel mai ușor să vorbească.

Mai trebuie adăugat că dacă Jack nu era mulțumit, apoi nici vărul Benedict nu se simțea mai bine. E drept că fusese lăsat să mai alerge nițeluș încolo și încoace. Totuși, nu găsea nici o insectă demnă de a-i îmbogăți colecția. Seara, licuricii refuzau cu încăpățănare să-i iasă în cale și să-l atragă prin fosforescența toracelui lor. Natura părea că-și bate joc de nefericitul entomolog, care devenise nemaipomenit de ursuz.

Marșul către nord-est continuă în aceleași condițiuni timp de patru zile. La 16 aprilie, drumul pe care-l parcurseseră de la coastă nu putea fi socotit la mai puțin de o sută de mile. Dacă Harris nu se rătăcise — și el susținea acest lucru cu tărie — hacienda San Felice nu mai era decât la douăzeci de mile depărtare de punctul unde poposiseră în ziua aceea. Nu vor mai trece, deci, nici patruzeci și opt de ore până când micul grup va avea un adăpost bun, unde va putea în sfârșit să se odihnească, după atâtea greutăți îndurate.

Dar deși podișul fusese străbătut aproape în întregime prin partea de mijloc, nici un băștinaș, nici un călător pribeag nu fusese întâlnit prin pădurea uriașă.

Dick Sand era din ce în ce mai necăjit, dar fără să spună cuiva, că nu eșuaseră într-un alt punct al țărmlui. Mai la sud sau mai la nord ar fi dat peste vreun orașel, sat sau plantație, așa că doamna Weldon și tovarășii săi ar fi găsit de multă vreme un adăpost.

Dar dacă ținutul părea părăsit de om, animalele se arătară mai des în ultimele zile. Uneori se auzea un țipăt lung și plângător, pe care Harris îl atribuia unuia din acele mari tardigrade, obișnuite în aceste nesfârșite regiuni împădurite, și care se numesc «ais».

Tot în ziua aceea, în timpul popasului de prânz, un șuierat spintecă aerul, răsunând atât de straniu, încât o neliniști pe doamna Weldon.

— Ce este oare? întrebă dânsa, ridicându-se repede.

— Un șarpe! strigă Dick Sand, care, cu pușca încărcată, se repezi în fața doamnei Weldon.

Era foarte posibil ca o reptilă să se fi furișat prin ierburi până la locul de popas. N-ar fi fost de mirare să fie unul din uriașii «sucurus», un fel de boa care ajunge uneori la o lungime de patruzeci de picioare.

Harris o liniști îndată pe doamna Weldon și îl chemă înapoi pe Dick Sand, care fusese imediat urmat de credincioșii negri. După părerea lui Harris, șuieratul acesta nu putea fi produs de un șarpe «sucurus», deoarece el nu șuieră, ci arăta prezența unor patrupede inofensive, destul de numeroase în acest ținut.

— Liniștiți-vă și nu faceți nici o mișcare care ar putea să sperie aceste animale! spuse Harris.

— Ce fel de animale? întrebă Dick Sand, care își făcea o datorie de conștiință să întrebe și să-l facă pe american să vorbească.

Acesta, de altfel, nu se lăsa niciodată prea mult rugat.

— Sunt antilope, prietene, spuse Harris.

— Oh! Cum aș vrea să le văd! izbucni Jack.

— E destul de greu, puișorule, spuse americanul. Foarte greu!

— N-am putea încerca să ne apropiem de aceste antilope șuierătoare? continuă Dick Sand.

— Oh, n-o să faci nici trei pași, răspunse americanul clătinând din cap, și o să le și pui pe fugă, așa că te sfătuiesc să nu te ostenești!

Însă Dick Sand avea motivele lui să fie curios. Voia să se convingă, și cu pușca în mână se furișă prin iarbă. Dar, imediat, vreo zece gazele zvelte, cu coarne mici și ascuțite, trecură prin fața lui ca vântul. Blana lor, de un roșcat aprins, părea un nor de foc prin bălăriile înalte.

— Nu ți-am spus eu? îi zise Harris, după ce elevul-marinar se înapoie.

Dacă antilopele acelea, atât de ușoare, au fost cu adevărat greu de văzut, nu același lucru se întâmplă cu un alt grup de animale, peste care au dat în aceeași zi. Acestea au putut fi văzute — deși nu prea limpede — dar apariția lor prilejui o convorbire destul de ciudată între Harris și unii din tovarășii lui.

Seara, pe la orele patru, mica trupă se oprise o clipă lângă o poiană. Deodată, vreo trei-patru animale cu picioare lungi năvăliră dintr-un tufiș, la vreo sută de pași depărtare, apoi o rupseră la fugă.

În ciuda sfaturilor americanului, de astă dată tânărul marinar puse repede pușca la umăr și trase într-unui din animale. Dar în clipa în care glonțul pornise pe țevă, Harris îi dădu o lovitură peste armă.

Așa că Dick Sand greși ținta, cu toate că ochise cu dibăcia-i obișnuită.

— Fără împușcături! Fără împușcături! spuse americanul.

— Nemaipomenit! Astea-s girafe! strigă Dick Sand, fără să dea alt răspuns observației lui Harris.

— Girafe? repetă Jack, ridicându-se în șaua calului. Unde sunt animalele astea mari?

— Girafe! exclamă doamna Weldon. Apoi adăugă: Te înșeli, dragă Dick. Nu există girafe în America.

— Chiar așa, spuse și Harris, care părea destul de mirat. În țara asta nu există girafe!

— Atunci?... spuse Dick Sand.

— Nu știi ce că mai cred! răspuse Harris. Oare nu te-au înșelat ochii, prietene, iar animalele astea nu vor fi fost mai curând struți?

— Struți? repetară Dick Sand și doamna Weldon, uitându-se surprinși unul la altul.

— Da! Doar niște struți... repetă Harris.

— Dar struți sunt păsări, continuă Dick Sand. N-au decât două picioare!

— Ei bine, răspuse Harris, mie mi s-a părut că animalele acelea care au fugit atât de repede erau bipede!

— Bipede! exclamă tânărul marinar.

— Ba eu cred că am văzut destul de bine că erau animale cu patru picioare! spuse atunci doamna Weldon.

— Și eu la fel, adăugă bătrânul Tom, iar Bat, Austin și Acteon spuseră că tot așa au văzut și ei.

— Struți cu patru picioare! exclamă Harris, izbucnind în râs. Iată un lucru caraghios.

— Desigur că ar fi caraghios! răspuse Dick Sand. Numai că noi am crezut că vedem girafe și nu struți.

— Nu, tinere, nu! adăugă Harris. sunt sigur că ați văzut greșit. Aceasta se explică prin repeziciunea cu care au fugit animalele acelea. De altfel, s-a întâmplat de multe ori ca unii vânători să se înșele la fel cum te-ai înșelat și dumneata acum, fiind totuși de cea mai perfectă bună credință.

Ceea ce spunea americanul era cu puțință. Privind de la o oarecare distanță un struț înalt și o girafă de înălțime mijlocie, e greu de făcut vreo deosebire. Fie că e vorba de cioc, fie că e vorba de bot, și unul și altul sunt cocoțate la capătul unui gât lung, răsturnat pe spate, așa că la nevoie se poate spune că un struț este o jumătate de girafă. Nu-i lipsesc decât picioarele dinapoi. Așadar, acest biped și acest patrupe, trecând repede și pe neașteptate prin fața ochilor, pot uneori să fie luați unul drept celălalt.

De altfel, cea mai sigură dovadă că doamna Weldon și ceilalți se înșelau e faptul că în America

nu există girafe. Dick Sand făcu atunci această reflecție:

— Dar eu credeam că nu numai girafele, dar nici struții nu trăiesc în Lumea Nouă.

— Te înșeli, tinere, răspuse Harris. În America de Sud există o specie numită «nandu», din care fac parte și struții pe care i-ai văzut.

Harris avea dreptate. Nandu, o pasăre cu picioare lungi, este destul de obișnuită în câmpiile Americii de Sud și carnea ei e bună de mâncat când pasărea e tânără. Această vietate voinică, a cărei înălțime depășește uneori doi metri, are ciocul drept, aripile lungi și acoperite cu pene stufoase de culoare albăstrie și picioare cu trei degete, terminate cu gheare — deosebire esențială față de struții din Africa.

Aceste amănunte exacte i-au fost spuse de Harris, care părea să cunoască foarte bine caracteristicile păsării. Dick, doamna Weldon și tovarășii ei trebuiră să-și recunoască greșeala.

— De altfel, adăugă Harris, e cu putință să mai întâlnim alt cârd de struți. Căutați atunci să vă uitați mai bine la ei și să nu mai luați păsările drept patrupeze! Dar, mai ales, tinere, nu uita sfatul meu și nu mai trage cu pușca în nici un fel de animal! Nu suntem nevoiți să vânăm ca să ne facem rost de hrană, și îți repet că nu trebuie ca prezența noastră în această pădure să fie trădată prin bubuituri de armă.

Totuși, Dick Sand stătea pe gânduri. O nouă bănuială își croise drum în mintea lui.

A doua zi, 17 aprilie, porniră din nou la drum. Americanul îi asigură că nu vor trece nici douăzeci și patru de ore până când mica trupă va poposi la hacienda San Felice.

— Acolo, doamnă Weldon, adăugă el, veți primi toate îngrijirile de care aveți nevoie. Vă veți odihni și sunt sigur că, în câteva zile, o să fiți pe deplin întremată. Poate că nu o să vă simțiți în această fermă ca în locuința dumneavoastră din San Francisco, cu care sunteți obișnuită, dar veți vedea că nici locuințele noastre nu sunt lipsite cu totul de confort. Nu suntem nici noi chiar niște sălbatici.

— Domnule Harris, răspuse doamna Weldon, dacă nu vă putem oferi decât mulțumiri pentru binevoitorul dumneavoastră ajutor, cel puțin fiți sigur că vi le oferim din toată inima. De altfel, e și timpul să ajungem!

— Ați obosit, doamnă Weldon?

— De mine puțin îmi pasă, dar văd cum micul meu Jack se topește pe zi ce trece! A început să aibă friguri la anumite ore.

— Vedeți, răspuse Harris, clima acestui podiș e foarte sănătoasă, dar, din nenorocire, în martie și în aprilie bântuie uneori frigurile.

— Așa este, spuse atunci Dick Sand, dar natura, care totdeauna și pretutindeni este prevăzătoare, a pus leacul alături de boală. —

— Cum asta, prietene? întrebă Harris, care părea că nu înțelege. —

— Nu suntem oare în ținutul arborelui quinquinas⁽²⁹⁾ răspuse Dick.

— Într-adevăr, spuse Harris, ai perfectă dreptate. Arborii care dau prețioasa coajă febrifugă⁽³⁰⁾ sunt aici la ei acasă.

— Mă miră chiar, adăugă Dick Sand, că n-am văzut nici unul.

— Ei, prietene, răspuse Harris, arborii aceștia nu se pot deosebi ușor. Deși uneori sunt înalți, cu frunzele mari, cu flori trandafirii și mirositoare, totuși nu pot fi descoperiți ușor. Arareori cresc în tufe. De obicei sunt presărați prin pădure, iar indienii, care recoltează coaja de chinină⁽³¹⁾, nu-i recunosc decât după frunzișul lor mereu verde.

— Domnule Harris, se rugă doamna Weldon, dacă dăm peste vreun arbore, arată-mi-l și mie.

— De bună seamă, doamnă Weldon. Veți găsi însă la fermă sulfat de chinină. E mai bun pentru febră decât simpla coajă a copacului.

Această ultimă zi a călătoriei trecu fără să se mai întâmple ceva deosebit. Veni seara și popasul pentru noapte fu organizat ca de obicei. până atunci nu plouase. Vremea începea să

se schimbe însă, căci o boare umedă și caldă se ridică de pe pământ și formă în curând o ceață de nepătruns.

Trebuia să înceapă anotimpul ploilor. Din fericire, mica trupă avea să se bucure chiar a doua zi de un adăpost confortabil, oferit cu multă ospitalitate. Doar câteva ore mai trebuiau să treacă până să ajungă acolo.

Deși după părerea lui Harris — care nu putea socoti distanța parcursă decât după timpul cât durase călătoria — se aflau doar la șase mile de fermă, au fost totuși luate ca de obicei toate măsurile de prevedere pentru noapte. Tom și tovarășii săi trebuiau să stea de veghe pe rând. Dick Sand ținu ca nimic să nu fie neglijat în această privință. Acum, mai mult ca oricând, nu voia să renunțe la prudența lui obișnuită, căci o bănuială îngrozitoare începea să i se strecoare în suflet. Deocamdată însă nu voia să spună nimic.

Adăpostul fusese orânduit sub un pâlci de arbori mari. Din pricina oboselii, doamna Weldon și ai săi adormiră imediat, când deodată fură treziți de un țipăt puternic.

— Ei! Ce s-a întâmplat? întrebă Dick Sand, care sări primul în picioare.

— Eu! Eu am țipat! răspuse vărul Benedict.

— Ce ai? întrebă doamna Weldon.

— Am fost mușcat!

— De un șarpe?... întrebă înspăimântată doamna Weldon.

— Nu, nu! Nu e șarpe, e insectă! răspuse vărul Benedict. Aha, am prins-o! Am prins-o!

— Ei bine, strivește gângania și lasă-ne să dormim în pace, domnule Benedict, spuse Harris.

— Să strivesc o insectă?! strigă vărul Benedict. Nu se poate! Nu se poate! Trebuie să văd ce este!

— Vreun țânțar, spuse Harris, dând din umeri.

— Ba deloc! E o muscă, răspuse vărul Benedict, și încă o muscă dintre cele mai ciudate.

Dick Sand aprinse o mică lanternă de mână și o apropiie de vărul Benedict.

— Sfântă milostivire! strigă acesta. În sfârșit, o mângâiere și pentru mine! Am făcut o mare descoperire!

Sărmanul om delira de fericire. Își privea musca cu niște ochi în care se citea bucuria triumfului. Ar fi sărutat-o cu cea mai mare plăcere.

— Dar ce naiba este? întrebă doamna Weldon.

— Un dipter, verișoară, un dipter faimos!

Și vărul Benedict le arătă o muscă mai mică decât o albină, de culoare închisă, cu dungi galbene pe partea de dedesubt a trupului.

— Nu e veninoasă? întrebă din nou doamna Weldon.

— Nu, verișoară, cel puțin pentru oameni, nu. Dar pentru animale, pentru antilope, pentru bivoli, pentru elefanți... e altceva.. Ah! Iubita mea insectă!

— O să ne spunei odată, domnule Benedict, ce fel de muscă mai e și asta? izbucni Dick Sand cu nerăbdare.

— Musca aceasta, răspuse entomologul, musca aceasta pe care o țin între degete, musca aceasta... este o muscă țete! Dipterul acesta faimos face cinste unui întreg ținut, și până acum nu s-a găsit niciodată o muscă țete în America!

Dick Sand nu îndrăzni să-l întrebe pe vărul Benedict care este singura parte a lumii unde se găsește înfricoșătoarea muscă țete.

Curând după această întâmplare, tovarășii elevului-marinar se adânciră din nou în somnul întrerupt. Dick Sand însă nu mai închise ochii toată noaptea, cu toată oboseala care îl copleșea.

Capitolul XVIII

GROAZNICUL CUVÂNT

Era vremea să ajungă la fermă. Doamna Weldon se simțea atât de obosită, încât n-ar mai fi putut continua multă vreme o călătorie făcută în condițiuni atât de grele, iar Jack își făcea milă să-l vezi cât de aprinși îi erau obrajii în timpul acceselor de friguri și cât de palid era după aceea. Doamna Weldon nu voise să-și lase copilul nici măcar în grija bunei Nan, ci îl ținea culcat pe brațele ei.

Da! Era vremea să ajungă! După spusele americanului, chiar în seara zilei care începea acum, seara de 18 aprilie, mica trupă avea să fie la adăpost, la hacienda San Felice.

Cele douăsprezece zile de călătorie și cele douăsprezece nopți petrecute sub cerul liber o doborâseră pe doamna Weldon, cu toate că era atât de robustă. Copilul îndurase toate acestea și mai greu. Starea micului Jack, bolnav și lipsit de cea mai elementară îngrijire, zdrobea inima mamei.

Dick Sand, Nan, Tom și tovarășii lui înduraseră mai bine ostenele călătoriei. Hrana, deși pe sfârșite, nu le lipsise niciodată până acum.

Cât privește pe Harris, omul acesta parcă era făcut pentru încercările acestor drumuri lungi prin păduri. Părea că oboseala nu-l poate doborî. Numai că, pe măsură ce se apropiau de fermă, Dick Sand observă că americanul era mai îngândurat și mai posomorât ca înainte. Firesc ar fi fost să fie tocmai invers. Cel puțin aceasta era părerea tânărului marinar, care devenise bănuitor față de american. Dar ce interes l-ar fi putut împinge pe Harris să-i înșele? Dick Sand nu putea să-și dea seama, dar supraveghea acum călăuza foarte de aproape.

Pesemne că americanul își dădu seama că este bănuț de Dick Sand și fără îndoială că această neîncredere îl făcea să fie și mai tăcut față de «tânărul său prieten».

Porniseră din nou la drum. În pădurea din ce în ce mai rară, copacii creșteau în grupuri răzlețe și nu mai formau o perdea de nepătruns. Era oare adevăratul pampas despre care vorbise Harris?

În timpul primelor ore ale dimineții, nu se mai întâmplă nimic deosebit care să mărească neliniștea lui Dick Sand. Totuși, el mai observă două lucruri. Poate că nu aveau mare însemnătate, însă în împrejurările de acum nu trebuia trecut cu vederea nici un amănunt.

Mai întâi se schimbă purtarea lui Dingo, fapt care atrase atenția tânărului marinar în chip deosebit.

Într-adevăr, câinele, care tot timpul cât durase călătoria părea că se ține după o anumită urmă, își schimbă dintr-o dată purtarea. Până acum mersese cu nasul în pământ, amușinând întruna prin bălării și tufișuri. Tăcea mai tot timpul sau scotea un fel de scheunat jalnic, ca și cum ar fi exprimat o mare durere sau părere de rău. În ziua aceea, însă, ciudatul animal începu să latre tare și uneori chiar furios, așa cum făcea de mult, când Negro apăsese pe puntea lui *Pilgrim*.

Prin mintea lui Dick Sand trecu o bănuială pe care Tom o întări, spunându-i:

— Mare ciudățenie, domnule Dick! Dingo nu mai miroase pământul, cum făcea ieri! Acum adu-mecă mereu aerul, cu nasul în vânt, nu stă locului o clipă, părul i se zbârlește la tot pasul. S-ar spune că-l miroase de departe...

— Pe Negro, nu-i așa? răspunse Dick Sand, care apucă brațul bătrânului negru și-i făcu semn să vorbească mai încet.

— Negro, domnule Dick! Nu cumva s-o fi luat pe urmele noastre?

— Da, Tom, și poate că în clipa asta nu e prea departe.

— Dar... pentru ce? spuse Tom.

— Sau Negoro nu cunoaște acest ținut, spuse Dick Sand, și atunci avea tot interesul să nu ne piardă din vedere...

— Sau...? îl întrebă Tom, care-l privea neliniștit pe elevul-marinar.

— Sau, continuă Dick Sand, îl cunoaște și atunci...

— Dar de unde să cunoască Negoro acest ținut? N-a fost niciodată pe aici!

— N-a fost niciodată pe aici... murmură Dick Sand. În sfârșit, fapt neîndoielnic este că Dingo se poartă ca și cum omul acesta, pe care nu-l poate suferi, ar fi pe aproape!

Întrerupse apoi convorbirea și strigă câinele, care șovăi câteva clipe, dar veni totuși lângă el. Dick Sand strigă: «Negoro! Negoro!» Un lătrat furios fu răspunsul lui Dingo. Acest nume avu asupra lui efectul obișnuit. Se repezi înainte, ca și cum Negoro ar fi fost ascuns după un tufiș. Harris văzuse toată scena. Cu buzele strânse, se apropie de elevul-marinar și-l întrebă:

— Ce-i cereți lui Dingo ?

— Mai nimic, domnule Harris, răspunse bătrânul Tom în glumă, îi cerem vești de la tovarășul de călătorie pe care l-am pierdut.

— Aha! mormăi americanul. Este vorba de portughezul acela, bucătarul de pe navă de care mi-ați vorbit?

— Da, răspunse Tom. Auzindu-l pe Dingo cât de furios latră, mai că s-ar putea spune că Negoro e prin apropiere.

— Dar cum să fi putut ajunge până aici? întrebă Harris. După câte știu, n-a fost niciodată prin regiunile astea.

— Poate că nu ne-a spus nouă, răspunse Tom.

— Ar fi de mirare, adăugă Harris. Dar dacă vreți, hai să cercetăm desișurile. Poate că nenorocitul are nevoie de ajutor, poate să i se fi întâmplat ceva...

— Nu-i nevoie, domnule Harris, răspunse Dick Sand. Dacă Negoro a știut cum să vină până aici, o să știe să meargă și mai departe. E un om care se pricepe să iasă din încurcătură.

— Cum vreți, răspunse Harris.

— Hai, Dingo, taci! spuse Dick Sand, punând totodată capăt convorbirii.

Al doilea fapt observat de tânărul marinar era în legătură cu calul, care nu părea să «simtă grajdul», așa cum fac animalele din specia lui. Nu adulmeca aerul, nu-și grăbea pasul, nu-și umfla nările, nu necheza anunțând sfârșitul unei călătorii. Dacă îl observai bine, părea să fie tot atât de indiferent, ca și cum hacienda la care fusesse de câteva ori și pe care trebuia s-o cunoască bine s-ar fi găsit la o depărtare de câteva sute de mile.

«Nu arată a cal care ajunge la capătul călătoriei», gândea elevul-marinar.

Totuși, după cum spusese Harris cu o zi mai înainte, nu mai erau decât șase mile de făcut și, din aceste ultime șase mile, patru fuseseră cu siguranță parcurse până către ora cinci după-amiază. Dar așa cum calul nu simțea câtuși de puțin grajdul de care trebuia să aibă atâta nevoie, nimic nu anunța nici apropierea vreunei plantații mari, așa cum trebuia să fie hacienda San Felice.

Doamna Weldon, deși preocupată numai de copilul ei, era mirată văzând ținutul atât de pustiu. Cum, nici un băștinaș, nici unul din argații fermei nu se arăta la o distanță atât de mică? Se rătăcise oare Harris? Nu! Răspunse această idee. O nouă întârziere ar fi însemnat pierderea micului Jack.

Dar Harris mergea mereu înainte. Părea că cercetează adâncimile pădurii și că se uită la dreapta și la stânga, ca un om care nu-i sigur de el... sau de drumul lui! Doamna Weldon închise ochii. Mai bine să nu mai vadă nimic.

Străbătură o câmpie lată, cam de vreo milă, apoi pădurea apăru din nou, deși mai puțin deasă decât în ținutul de vest. Mica trupă începu iarăși să meargă pe sub copacii mari.

La ora șase seara ajunseră în dreptul unui desiș, pe unde părea că trecuse o turmă de animale

puternice. Dick Sand se uită cu mare atenție în jurul său. La o înălțime care depășea cu mult statura unui om, crengile fuseseră smulse sau rupte. Totodată, bălăriile date cu violență la o parte lăseau să se vadă pe pământul noroios urme de labe care nu puteau să fie de jaguari sau de cuguari. Să fi fost oare urme de «ais» sau alte tartigrade? Atunci cum se explica ruperea crengilor la o asemenea înălțime? Numai niște elefanți ar fi putut lăsa urme atât de mari, numai ei ar fi putut să facă o asemenea spărtură în desișul de nepătruns. Dar aceste uriașe pachiderme nu se găsesc pe continentul american! Nici măcar nu au fost aclimatizate în aceste regiuni.

Ipoteza că pe acolo au trecut elefanți era absolut de necrezut.

Dick Sand nu-și dezvăluie gândurile care îl frământau în legătură cu acest fapt și nici pe american nu-l mai întrebă nimic în această privință. Ce mai putea aștepta de la un om care încerca să-i facă să iiii girafele drept struți? Harris ar mai fi dat și acum vreo explicație mai mult sau mai puțin bine născocită, care nu ar fi schimbat cu nimic situația.

Oricum, Dick își formase părerea sa asupra americanului. Își dădea seama că acesta este un trădător! Nu aștepta decât un prilej potrivit ca să-i dea în vileag necinstea. Totul îi spunea că acest prilej se apropie.

Dar ce scop tainic urmărea Harris? Ce viitorii aștepta pe supraviețuitorii de pe *Pilgrim*? Dick Sand își repeta mereu că răspunderea sa nu încetase odată cu naufragiul. Acum trebuia mai mult ca oricând să se îngrijească de salvarea aceluia pe care naufragiul îi aruncase pe această coastă. Era datoria lui să-i salveze pe doamna Weldon, pe Jack, pe negri — să-i salveze pe toți tovarășii lui de nenorocire! Dar dacă pe navă se simțea sigur de sine, biziindu-se pe pregătirea sa de marinar, aici, în vălmășagul încercărilor grele pe care le întrededa, cum trebuia să procedeze?

Dick Sand nu voia să închidă ochii în fața înspăimântătoarei realități pe care fiecare clipă o făcea mai sigură. În aceste împrejurări, care se anunțau atât de grele, el, căpitanul de cincisprezece ani, care comandase pe *Pilgrim*, își luă din nou sarcina de conducător al micii trupe. Se hotărî însă să nu spună nimic care ar fi îngrijorat-o pe sărmana mamă, mai înainte de clipa în care vor trebui luate măsuri.

Și nu spuse nimic, nici chiar atunci când, rămânând în urma celorlalți cu vreo sută de pași, pe malul unei ape destul de mari, observă niște animale uriașe, care o luară la goană pe sub ierburile înalte ale malului. «Hipopotami! Hipopotami!» era cât pe-acum să strige.

Erau, într-adevăr, câteva din acele pachiderme cu capul uriaș, cu botul mare și umflat, a căror gură este înarmată cu dinți mai lungi de un picior. Îndesați pe picioarele lor scurte, aceste animale au pielea fără păr și de culoare roșcată, ca pielea tăbăcită. Hipopotami în America!...

Merseră mai departe toată ziua, dar din ce în ce mai greu. Oboseala începu să facă până și pe cei mai voinici să încetinească pasul. Era într-adevăr timpul să ajungă, căci altfel ar fi trebuit să se oprească.

Preocupată numai de micul Jack, poate că doamna Weldon nici nu mai simțea osteneala, dar din toată înfățișarea sa se vedea că era la capătul puterilor. De altfel, toți erau mai mult sau mai puțin doborâți de oboseală. Dick Sand rezista printr-o supremă încordare a voinței, izvorâtă din sentimentul datoriei.

Către ora patru seara, bătrânul Tom găsi în iarbă un obiect care-i atrase atenția. Era o armă, un fel de cuțit de o formă specială, alcătuit dintr-o lamă lată și curbă, prinsă în niște plăsele de fildeș destul de grosolan împodobite. Cuțitul fu adus de Tom lui Dick Sand, care-l luă în mână, îl cercetă și apoi îl arătă americanului, spunând:

— Așa-i că băștinașii nu mai sunt departe?

— Cu siguranță! răspunse Harris. Și totuși...

— Totuși? repetă Dick Sand, privind-l pe Harris în albul ochilor.

— Ar fi trebuit să fi ajuns foarte aproape de fermă, continuă Harris șovăitor, dar nu cunosc nimic pe aici...

— Care va să zică, te-ai rătăcit? întrebă repede Dick Sand.

— De rătăcit nu m-am rătăcit... Ferma nu poate fi mai departe de trei mile de aici. Dar vrînd să iau calea cea mai scurtă prin pădure, poate c-am greșit.

— Poate... îl îngână Dick Sand.

— Cred că aș face mai bine s-o iau puțin înainte, de unul singur, spuse Harris.

— Nu, domnule Harris, să nu ne despărțim! răspunse Dick Sand.

— Cum vrei, continuă americanul. Dar în timpul nopții o mi-ar fie greu să vă conduc.

— Nu-i nimic, răspunse Dick Sand. O să facem un popas. Doamna Weldon va accepta să mai petreacă o ultimă noapte sub copaci, iar mâine, când se va lumina, pornim mai departe. Cele două sau trei mile câte ne-au mai rămas le facem într-o oră.

— Bine, răspunse Harris.

În clipa aceea, Dingo începu să latre din nou, înfuriat.

— Ce-i Dingo, ce-i? strigă Dick Sand. Doar știi bine că nu-i nimeni pe aici, căci locurile sunt pustii!

Hotărârea deci să se oprească pentru acest ultim popas. Doamna Weldon lăsă totul în seama tovarășilor ei și nu spuse tot timpul nici măcar o vorbă. Micul Jack, moleșit de friguri, se odihnea în brațele ei.

Căutară locul cel mai ferit pentru a petrece noaptea. Dick Sand se gândea să-l aleagă sub frunzișul des al unui pâlț de copaci, dar bătrânul Tom, care se ocupa de aceste pregătiri împreună cu tânărul marinăr, se opri deodată și strigă:

— Domnule Dick! Uită-te! Uită-te!

— Ce-i, Tom? întrebă Dick Sand cu glasul liniștit, ca al unui om care se așteaptă la orice.

— Acolo... acolo, spuse Tom... pe copacii... aceia, urme de sânge. Iar pe pământ... mădulare de om, ciopârțite!

Dick Sand se repezi spre locul arătat de bătrânul Tom. Apoi, întorcându-se spre negru, îi spuse:

— Taci, Tom, taci!

Într-adevăr, pe pământ zăceau mai multe mâini tăiate, iar lângă aceste resturi omenești se aflau câteva furci sfărâmate și un lanț rupt.

Din fericire, doamna Weldon nu văzuse nimic din acest spectacol îngrozitor. Cât despre Harris, el se ținea la distanță; dacă cineva s-ar fi uitat mai cu atenție la el în clipa aceea, ar fi fost izbit de cruzimea care i se întipărise pe față. Era înfiorător la vedere.

Dingo veni lângă Dick Sand și începu să latre cu furie în fața acestor resturi însângerate. Elevul-marinar izbuti să-l izgonească numai cu mare greutate.

În vremea aceasta, bătrânul Tom, care văzuse cel dintâi furcile și lanțul rupt, rămăsese nemișcat, ca și cum ar fi prins rădăcini în pământ. Cu ochii holbați, cu mâinile încleștate, privea țintă, bolborosind cuvinte fără șir.

— Am văzut... am mai văzut astfel de furci... când eram mic de tot... am mai văzut!...

Fără îndoială că amintirile copilăriei sale îi reveneau în minte încet-încet, iar el se străduia să-și aducă aminte... Cu siguranță că avea să vorbească...

— Taci, Tom! repetă Dick Sand. Taci! Pentru liniștea doamnei Weldon, pentru salvarea noastră a tuturor, taci!...

Și elevul-marinar îl trase după sine pe bătrânul negru.

Aleseră un alt loc de popas, ceva mai departe, și apoi totul fu pregătit pentru noapte.

Cina rămase aproape neatinsă. Oboseala întrecea foamea. Erau cu toții cuprinși de o neliniște vecină cu groaza.

Întunericul se lăsa încetul cu încetul. În curînd se făcu beznă. Cerul era acoperit de nori prevestitori de furtună. Printre copaci se vedeau din când în când licăriri de fulgere, în partea dinspre apus a orizontului. Vântul încetase; nici o frunză nu se mai mișca. O tăcere adîncă lua locul larmei de peste zi, de parcă atmosfera grea, îmbibată de electricitate, ajunsese să nu mai poată transmite sunetele.

Dick Sand, Austin și Bat stăteau tustrei de veghe. Căutau să zărească sau să audă, în această noapte de nepătruns, dacă nu scînteiază vreo licărire de lumină, dacă nu răsună vreun zgomot suspect. Dar nimic nu tulbura liniștea și întunericul pădurii.

Tom nu putea să ațipească deloc. Năpădit de amintiri, stătea nemișcat, cu capul plecat, ca și cum ar fi fost izbit de o lovitură neașteptată.

Într-adevăr, pe pământ zăceau resturi omenești, lângă care se aflau câteva furci sfărâmate și un lanț rupt.

Doamna Weldon își legăna copilul în brațe, gândindu-se ce se va mai întîmplă de acum încolo. Poate că numai vărul Benedict dormea ca un prunc nevinovat, căci numai el nu era copleșit de îngrijorarea și teama care-i cuprinsese pe toți. El nu avea atît de dezvoltat simțul presimțirii.

Deodată, către ora unsprezece noaptea, se auzi un răcnet prelung și înfiorător, urmat de un fel de mârâit mai ascuțit. Tom sări în picioare și mâna i se întinse spre un desîș aflat cam la o milă de acolo. Dick Sand îl apucă de braț, dar nu-l putu împiedica pe Tom să strige:

— Leul! Leul!

Acest răget, pe care-l auzise atît de des în copilărie, fusese recunoscut îndată de bătrînul negru.

— Leul! repetă el.

Dick Sand, nemaiputînd să se stăpînească, se repezi cu cuțitul în mână spre locul unde dormea Harris. Dar Harris nu mai era acolo, iar calul dispăruse odată cu el.

În mintea lui Dick Sand se făcu deodată lumină... Nu se aflau acolo unde crezuseră că se află! *Pilgrim* nu acostase pe țărmul american! Nu Insula Paștilor era aceea pe care elevul-marinar o descoperise în larg, ci cu totul altă insulă așezată la vestul acestui continent, așa cum Insula Paștilor se află la vestul Americii. Busola îl înșelase o bună parte a călătoriei, și se știe de ce. Mînat de furtună pe o cale greșită, *Pilgrim* ocolise Capul Horn și trecuse din Oceanul Pacific în Oceanul Atlantic! Viteza navei, pe care nu o putuse calcula decît cu multă aproximație, fusese de două ori mai mare din pricina urganului, iar el nu-și dăduse seama de aceasta! Iată din ce pricină arborii de cauciuc și de chinină, care cresc din belșug în America, lipseau din acest ținut care nu era nici podișul Atacama, nici pampasul bolivian. Da, girafe, nu struți, alergaseră prin poiană! Elefanți fuseseră animalele acelea mari care traversaseră desîșul pădurii! Hipopotami au fost matahalele pe care Dick Sand le tulburase din odihna lor sub bălăriile înalte. Musca țețe era dipterul găsit de vărul Benedict, groaznica muscă țețe, care face să piară, prin pișcătura ei, animalele caravanelor! Și răget de leu, nu de alt animal, fusese răcnetul care cutremurase pădurea. Iar furcile, lanțurile, cuțitul de o formă speciali erau unelte ale neguțătorilor de sclavi. Mîinile acelea ciopârțite erau mîini de oameni ținuți în fiare! Portughezul Negoro și americanul Harris trebuie să fi fost înțeleși între ei.

Și buzele lui Dick Sand rostiră aceste cuvinte îngrozitoare, pe care el le bănuise încă de multă vreme!

— Africa! Africa ecuatorială! Africa neguțătorilor de sclavi și a sclavilor!

Partea a doua

Capitolul I

NEGOȚUL DE SCLAVI

Negoțul de sclavi! Toată lumea știe ce înseamnă vorbele acestea, vorbe care ar fi trebuit să nu existe în nici o limbă omenească. Acest îngrozitor comerț de sclavi, practicat multă vreme în folosul țărilor europene care aveau colonii peste mări, a fost interzis cu mulți ani în urmă. El continuă totuși pe o scară largă, mai cu seamă în Africa centrală^[32]. Chiar în plin secol al XIX-lea, încă mai exista câteva state ce se pretind creștine, dar care nu au semnat convenția cu privire la desființarea sclaviei.

S-ar putea crede că acest negoț nu se mai face, că această cumpărare și vânzare de ființe omenești a încetat! Dar nu-i deloc așa, și cititorul nu trebuie să ignore acest fapt, dacă vrea să se intereseze mai îndeaproape de întâmplările din cea de a doua parte a acestei povestiri. El trebuie să afle ce anume sunt aceste vânători de oameni, care amenință să despopuleze un continent întreg pentru a întreține câteva colonii cu munca gratuită a sclavilor, el trebuie să afle în ce locuri și în ce chip se fătuiesc aceste vânători barbare, cât sânge se varsă, câte incendii și jafuri se dezlănțuie cu un asemenea prilej și, în sfârșit, în folosul cui se fac toate acestea.

Negoțul de negri a început dc-abia în secolul al XV-lea, în următoarele împrejurări:

După ce musulmanii au fost alungați din Spania, ei s-au refugiat dincolo de strâmtoarea Gibraltar, pe coasta Africii. Dar portughezii, care stăpâneau pe atunci această parte a țărmului, i-au urmărit cu înverșunare. Unii din acești fugari au fost luați prizonieri și aduși în Portugalia. Ajunși robi, ei au format primul grup de sclavi africani, din Europa apuseană, din era creștină.

Dar acești musulmani făceau parte mai toți din familii bogate, care erau gata să-i răscumpere cu bani grei. Portughezii au respins însă oferta de răscumpărare; nu le păsa de prețul oferit. N-aveau ce să facă cu aurul străin. Ceea ce lipsea acum erau brațele de muncă necesare

exploatării primelor colonii: brațe de rob — ca să spunem lucrurilor pe nume.

Familiile musulmane, neputând să-și răscumpere rudele cu aur, s-au oferit atunci să dea în schimbul prizonierilor un număr foarte mare de negri africani, pe care îi puteau captura foarte ușor. Portughezii au primit acest târg, care era spre folosul lor și, în felul acesta, a început negoțul de sclavi în Europa.

Spre sfârșitul veacului al XVI-lea, acest negoț îngrozitor era îngăduit de mai toată lumea. Moravurile încă barbare ale societății de pe vremea aceea nu erau cu nimic jenate. Toate statele protegiau acest negoț, pentru a izbuti să colonizeze cât mai repede și cât mai sigur insulele din Lumea Nouă. Într-adevăr, sclavii de culoare neagră rezistau în regiunile unde albi ar fi pierit cu miile, deoarece nu erau obișnuiți cu climatul și nu puteau să îndure căldura climei tropicale, în curând, transportarea negrilor în coloniile din America a început să se facă regulat cu vase speciale; această ramură a comerțului transatlantic a dus apoi la crearea unor importante piețe de sclavi în diferitele puncte ale țărmului african. «Marfa» era foarte ieftină la cumpărare și câștigurile foarte mari.

Dar indiferent de motivele care au dus la formarea coloniilor de peste mări, ele nu puteau îndreptăți piețele de carne omenească, împotriva negoțului de negri se ridicară glasurile unor oameni de suflet, care protestau și cereau guvernelor europene, în numele principiilor umanitare, desființarea sclaviei.

În 1751, quakerii se puseră în fruntea mișcării abolitioniste, chiar în sânul acelei Americi de Nord unde, peste o sută de ani, avea să izbucnească războiul de secesiune, căruia nu i-a fost străină chestiunea sclaviei. Diferite state din nord — Virginia, Connecticut, Massachusetts, Pennsylvania — decretară abolirea comerțului de sclavi și eliberară sclavii aduși cu cheltuială mare pe teritoriile lor.

Dar campania începută de quakeri nu s-a mărginit la statele nordice ale Lumii Noi. Adepții sclaviei au fost puternic atacați și dincoace de Atlantic. Mai ales Franța și Anglia au dat partizani ai acestei cauze drepte. «Mai bine să piară coloniile decât principiul!» — aceasta a fost lozinca generoasă care a răsunat în toată Lumea Veche și, în ciuda intereselor politice și comerciale angajate în această problemă, lozinca s-a răspândit și a avut urmări în toată Europa.

Calea fusese deschisă. În 1807, Anglia a desființat comerțul de negri din coloniile ei; Franța i-a urmat pilda în 1814. Cele două națiuni puternice încheiară în această privință un tratat, care fu întărit de Napoleon în timpul celor o sută de zile.

Totuși nu era vorba decât de o declarație pur teoretică. Vasele cu negri străbăteau mai departe mările și debarcau în porturile coloniale «încărcătura lor de abanos».

Mai târziu a trebuit să se ia măsuri mai practice pentru a se pune capăt acestui negoț. Statele Unite în 1820 și Anglia în 1824 au declarat negoțul de sclavi drept act de piraterie, iar pe cei care-l practicau — pirați. Ca atare, negustorii de negri puteau fi pedepsiți cu moartea și erau urmăriți cu asprime. Franța aderă și ea curând la noul tratat. Dar statele din America de Sud, coloniile spaniole și portugheze nu au iscălit și ele tratatul, așa că exportul de negri a continuat în folosul lor, cu toată recunoașterea dreptului de vizitare a vasului, care de fapt se mărginea la verificarea pavilionului navelor bănuite că ar transporta sclavi.

Noua lege pentru desființarea comerțului de sclavi nu avea însă și efect retroactiv. E adevărat că acum nu se mai capturau alți sclavi, dar vechii sclavi nu-și dobândiseră libertatea.

În aceste împrejurări, Anglia dădu, prima, exemplul. La 14 mai 1833,0 «declarație generală» i-a eliberat pe toți negrii din coloniile Marii Britanii, iar în august 1838 au fost declarați liberi 670 000 de sclavi.

Zece ani mai târziu, în 1848, Republica franceză eliberă pe toți sclavii din coloniile franceze, adică 260 000 de negri.

În 1859, războiul civil dintre statele din nord și cele din sudul Statelor Unite ale Americii a desăvârșit opera de emancipare a sclavilor și a extins această emancipare în toată America de Nord.

Așadar, cele trei puteri mari desăvârșiră această operă de omenie. Pe vremea când se petrec cele povestite în cartea de față, negoțul de sclavi nu se mai făcea decât în folosul coloniilor spaniole sau portugheze, cum și pentru acela al populațiilor turcești sau arabe din Orient. Dacă Brazilia nu a eliberat încă pe vechii ei sclavi, totuși nu mai primea alții noi, iar copiii de negri se nășteau acolo ca oameni liberi.

În interiorul Africii, în urma războaielor sângeroase duse de diferiții șefi de triburi pentru această vânătoare de oameni, sunt înrobite triburi întregi. Caravanele cu sclavi iau unul din aceste două drumuri opuse: spre apus, către colonia portugheză Angola, sau spre răsărit, către Mozambic. Dintre acei puțini nenorociți care mai ajung la destinație, unii sunt trimiși fie în Cuba, fie în Madagascar, iar ceilalți — în provinciile arabe sau turcești din Asia, la Mekka sau la Mascat. Cruciaștoarele engleze sau franceze nu pot împiedica acest negoț decât într-o slabă măsură, întrucât supravegherea unor țarmuri atât de întinse este deosebit de anevoioasă.

Dar numărul unor asemenea exporturi îngrozitoare mai este încă atât de însemnat?

Da! Se crede că încă aproape 80 000 de sclavi ajung pe țarm și că acest număr nu reprezintă decât a zecea parte din numărul băștinașilor măcelăriți. În urma acestor măceluri înspăimântătoare, câmpiile pârjolite rămân pustii, satele mistuite de flăcări rămân fără locuitori, fluviile rostogolesc cadavre și jivinele pun stăpânire pe tot. Livingstone povestește că de câte ori se înapoia printr-o regiune prin care trecuse cu câteva luni înainte și unde între timp avuseseră loc asemenea vânători de oameni, n-o mai recunoștea. Și toți ceilalți călători, Grant, Spekc. Burton, Cameron și Stanley, vorbesc în aceiași termeni despre deseale încăierări războinice care au loc între diferiții șefi de triburi pe acest podiș împădurit al Africii centrale, principalul lor teatru de război. În ținutul marilor lacuri, peste toată această întindere imensă dintre Bornu și Fezzan, mai spre sud, pe malurile Nyassei și ale Zambeziului, apoi la vest, în regiunile Zairului superior — pe care le-a străbătut îndrăznețul Stanley — în toate aceste locuri care alimentează cu sclavi târgul din Zanzibar, călătorii întâlnesc mereu același spectacol: măceluri, ruine, vetre pustii. Oare sclavia nu va înceta în Africa decât odată cu dispariția tuturor negrilor, iar soarta acestei rase va fi aceeași cu a rasei australiene din Noua Olandă⁽³³⁾?

Dar piața din coloniile spaniole și portugheze se va închide într-o bună zi, iar locul acesta de desfacere va dispărea. Popoarele civilizate nu mai pot îngădui multă vreme negoțul cu negri!

Da, fără îndoială, și chiar anul acesta — 1878 — trebuie să aducă eliberarea tuturor sclavilor pe care îi mai au statele creștine. Totuși, încă mulți ani după aceasta, națiunile musulmane vor continua traficul care pustiește continentul african. Într-adevăr, spre ele se trimit cei mai mulți sclavi; numărul băștinașilor smulși cu sila de la vetrele lor și îndreptați spre coasta de răsărit depășește în fiecare an 40 000 de suflete. Cu mult înainte de expediția din Egipt, negrii din Sennaar erau vânduți cu miile negrilor din Darfur, și invers. Generalul Bonaparte a putut cumpăra, astfel, un număr de negri pe care i-a făcut soldați, organizându-i după exemplul mamelucilor. De atunci, în cursul secolului al XIX-lea, din care până acum au trecut patru cincimi, negoțul cu sclavi nu a scăzut. Ba, dimpotrivă.

La urma urmei, islamismul închide ochii la negoțul de sclavi, în provinciile musulmane, sclavul negru a înlocuit pe sclavul alb de odinioară. Totodată, negustorii de sclavi, de toate națiunile, continuă pe scară mare această meserie îngrozitoare. Ei furnizează astfel un supliment de populație acelor seminții care se sting și vor pieri, deoarece nu se regenerează prin muncă. Ca și pe timpul lui Bonaparte. Sclavii ajung adesea soldați. În unele triburi de pe Nigerul superior, din ei sunt alcătuite aproape jumătate din armatele căpeteniilor africane. În aceste condiții, situația lor nu este cu mult inferioară celei de om liber. De altfel, când nu-i soldat, sclavul

reprezintă o monedă de schimb care are curs chiar și în Egipt, iar în Bornu plata ofițerilor și a funcționarilor se face cu astfel de monedă. Guillaume Lejean a văzut și a spus asta.

Iată, deci, situația actuală a negoțului cu sclavi.

Mai e nevoie să se spună că un mare număr de agenți ai statelor europene nu se rușinează să arate pentru comerțul de sclavi o indulgență demnă de disprețuit? În timp ce crucișătoarele supraveghează coastele Atlanticului și ale Oceanului Indian, în interior comerțul se desfășoară nestingherit. Caravanele de sclavi trec pe sub ochii unora dintre acești funcționari, iar măcelurile în care pier zece negri pentru a se pune mâna pe unul singur, care să fie vândut ca sclav, sunt hotărâte dinainte la date stabilite cu precizie.

Se înțelege acum grozăvia cuvintelor rostite de Dick Sand: «Africa! Africa ecuatorială! Africa neguțătorilor de sclavi și a sclavilor!»

Și nu se înșela: era într-adevăr Africa, cu toate primejdiile care îl pășteau pe el și pe tovarășii lui.

Dar în ce parte a continentului african îi aruncase soarta? De bună seamă, pe coasta de vest: și tânărul marinăr se temea că *Pilgrim* se ciocnise tocmai de țărmul Angolei, adică acolo unde vin caravanele care deservesc toată această parte a Africii.

Și într-adevăr acolo se aflau: în ținutul pe care Cameron și Stanley aveau să-l străbată peste câțiva ani, cu prețul atâtor primejdii, primul venind dinspre sud, iar al doilea — dinspre nord. Pe vremea aceea, din ținutul acesta întins, format din trei provincii: Benguela, Congo și Angola, nu era cunoscut decât țărmul. El se întinde între Nurse, la sud, și Zair, la nord, și are două porturi principale: Benguela și Sf. Paul de Loanda^[34], acesta din urmă fiind și capitala coloniei care aparține Portugaliei.

În interior, ținutul era pe atunci aproape neumblat. Puțini călători îndrăzniseră să se aventureze în acele locuri. Climă nesănătoasă, pământuri calde și umede, bântuite de friguri, băștinași în stare de primitivism, încăierări permanente între triburi, neîncrederea negustorilor de sclavi față de orice străin care încearcă să pătrundă tainele comerțului lor odios iată greutățile și primejdiile pe care urmau să le înfrunte și să le învingă în această provincie, Angola, una din regiunile cele mai de temut al Africii ecuatoriale.

În 1816, Tuckey mersese în susul fluviului Congo, până dincolo de cascadele Yellala, dar nu parcursese mai mult de 200 de mile în interior. Drumul acesta scurt nu era de ajuns pentru o cunoaștere serioasă a ținutului, dar a pricinuit totuși moartea celor mai mulți dintre savanții și ofițerii care alcătuiau expediția.

După treizeci și șapte de ani, doctorul Livingstone înaintă de la Capul Bunei Speranțe până pe cursul superior al fluviului Zambezi. În luna noiembrie 1853, el plecă din acest punct și, cu o îndrăzneală nemaipomenită, străbătu Africa de la sud spre nord-vest, trecu peste Coango, unul din afluenții fluviului Congo, și ajunse la 31 mai 1854 la Sf. Paul de Loanda. Era prima explorare în necunoscutul mării colonii portugheze.

Optsprezece ani mai târziu, doi călători îndrăzneți aveau să străbată Africa de la răsărit la apus și să ajungă unul la sud, altul la nord de Angola, cu prețul unor greutăți nemaipomenite.

Primul a fost locotenentul englez de marină Verney-Howett Cameron. În 1872, toată lumea credea că expediția americanului Stanley, trimisă pentru a-l găsi pe Livingstone în regiunea marilor lacuri, nu se va mai întoarce. Locotenentul Cameron se oferă să plece pe urmele expediției. Oferta lui fu primită. Cameron, întovărășit de doctorul Dillon, de locotenentul Cecil Murphy și de Robert Moffat, nepotul lui Livingstone, plecă din Zanzibar. După ce străbătu Ugogo, dădu peste trupul neînsuflăit al lui Livingstone, pe care oamenii lui credincioși îl transportau spre coasta răsăriteană. Continuându-și atunci drumul spre apus, cu voința dârză de a ajunge de la un țărm la celălalt, străbătu Unyanyembe, Ugunda și Kahuele, unde strânse toate însemnările marelui călător. Trecu apoi peste Tanganyika, peste munții Bambarre și

peste Lualaba, pe al cărui curs nu putu coborî, vizită toate provinciile pustiile de război și rămase aproape fără locuitori din cauza comerțului de sclavi, trecu prin regiunile Kilemba, Urua, pe la izvoarele râului Lomane, apoi prin Uluda și Lovale. După ce străbătu Coanza și pădurile uriașe, în care Harris îi făcuse pe Dick Sand și pe tovarășii lui să se rătăcească, energicul locotenent Cameron reuși, în sfârșit, să zărească Oceanul Atlantic și ajunse până la localitatea Sf. Filip de Benguela. Această călătorie de trei ani și patru luni costase viața a doi dintre tovarășii lui, doctorul Dillon și Robert Moffat.

Pe această cale a descoperirilor, englezului Cameron avea să-i urmeze aproape imediat americanul Henry Moreland Stanley. Se știe că acest curajos corespondent al ziarului New York Herald, trimis să-l caute pe Livingstone, îl găsisse pe explorator la 30 octombrie 1871, la Ujiji, pe malurile lacului Tanganyika. Dar tot ceea ce făptuise până atunci, cu succes, doar dintr-un sentiment de omenie, Stanley se hotărî să continue în interesul științei geografice. Ținta lui fu de a explora cursul fluviului Lualaba, pe care îl văzuse doar în treacăt. Cameron se afla încă pierdut în provinciile Africii centrale, când, în noiembrie 1874, Stanley părăsea Bagamoyo de pe coasta răsăriteană. După douăzeci și una de luni, adică la 24 august 1876, Stanley părăsi regiunea pustiită de o epidemie de vărsat, străbătu în șaptezeci și patru de zile drumul de la lac la N'yangwe, mare tîrg de sclavi, vizitat mai înainte de Livingstone și de Cameron, și asistă la cele mai îngrozitoare scene de vînătoare de sclavi făcute de ofițerii sultanului din Zanzibar pe teritoriile triburilor Marungu și Manyuema.

Stanley socoti că de aici poate porni la cercetarea cursului fluviului Lualaba, coborînd pe el până la vărsare. O sută patruzeci de hamali pentru bagaje, angajați la N'yangwe, și nouăsprezece bărci alcătuiau materialul și personalul expediției sale. Încă de la început a trebuit să dea lupte împotriva canibalilor din tribul Ugusu, și tot de la început a fost silit să ia măsuri ca bărcile să fie duse în spinare de oameni, pe uscat, pentru a ocoli cascadele ce nu puteau fi trecute cu barca. Ceva mai spre sud de Ecuator, în punctul în care Lualaba o apucă spre nord, nord-est, cincizeci și patru de bărci, pline cu mai multe sute de băștinași, atacară mica flotă a lui Stanley, care reuși să-i pună pe fugă. După aceea, urcând până la paralela a doua din latitudinea nordică, curajosul american constată că fluviul Lualaba nu era altceva decât chiar cursul superior al fluviului Zair, care mai era cunoscut și sub numele de Congo, și că dacă îi urma cursul ajungea direct la mare. Și chiar așa făcu, războindu-se aproape zilnic cu triburile de pe țărmuri. La 3 iunie 1877, în timp ce trecea cataractele de la Massassa, pierdu pe unul din tovarășii lui, Francis Pocock; el însuși fu târât cu barcă cu tot, la 18 iulie, în cascada M'belo, de unde nu scăpă cu viață decât printr-o minune.

În sfârșit, la 6 august, Henry Stanley ajunse în satul Ni Sanda, aflat la o depărtare de patru zile de coastă. După două zile, el găsi la Banza M'buko proviziile trimise de doi negustori din Emboma și se odihni, în sfârșit, în acest orașel de pe litoral. La treizeci și cinci de ani se simțea îmbătrânit din cauza oboselii și a lipsurilor pe care trebuise să le îndure străbătând tot continentul african, într-o călătorie care durase doi ani și nouă luni.

Dar cursul fluviului Lualaba era acum cunoscut până la Atlantic, și dacă Nilul e cea mai mare arteră din nord, dacă Zambezi e cea mai însemnată arteră din est, se știe acum că Africa mai are în vest cel de al treilea mare fluviu din lume, care curgând pe o distanță de două mii nouă sute de mile^[35], sub numele de Lualaba, de Zair și de Congo, face legătura între regiunea marilor lacuri și Oceanul Atlantic.

Deși situată între cele două drumuri unui urmaș de Stanley și celălalt de Cameron, provincia Angola era necunoscută ca și în anul 1873, an în care vasul *Pilgrim* naufragiase pe coasta Africii. Tot ce se știa despre ea era faptul că pe teritoriul acestei provincii se desfășura comerțul de sclavi, datorită importanțelor târguri de la Bihe, de la Cassange și de la Kazonde.

Or, tocmai în acest ținut fusese atras Dick Sand. Ia mai mult de o sută de mile de coastă, având

ca tovarăși de drum o femeie istovită de oboseală și durere, un copil sfârșit de boală și câțiva negri, pradă tare râvnită de lăcomia negustorilor de sclavi.

Da, era Africa și nicidecum acea Americă unde nici băștinașii, nici fiarele sălbatice și nici clima nu sunt cu adevărat de temut. Nu era acea regiune prietenoasă, așezată între Cordilieri și coastă, unde orășelele sunt numeroase. Erau tare departe aceste provincii ale Perului și Boliviei, spre care furtuna ar fi îndreptat cu siguranță vasul, dacă o mână criminală nu i-ar fi schimbat drumul, împiedicându-i astfel pe naufragiați să găsească posibilități sigure de întoarcere în patrie.

Era îngrozitoarea Angola. Și nici măcar coasta supravegheată direct de autoritățile portugheze, ci mijlocul acestei colonii, unde se încrucișau caravanele de sclavi, mânate de harapnicul havildarilor.

Ce știa Dick Sand despre aceasta țară unde îl aruncase trădarea?

Foarte puține lucruri din cele spuse de misionarii din veacul al XVI-lea și al XVII-lea, de negustorii portughezi, care străbăteau drumul de la Sf Paul de Loanda prin San-Salvaor către Zair, și din ce povestise doctorul Livingstone despre călătoria lui din 1853. Dar și acestea ar fi fost de ajuns ca să zdruncine un suflet mai puțin oțelit decât al lui Dick Sand.

Se aflau într-adevăr într o situație groaznică!

Capitolul II

HARRIS ȘI NEGORO

A doua zi, după ce Dick Sand și tovarășii lui tăcuseră ultimul popas în pădure, doi oameni se întâlneau la trei mile de acolo, așa cum se înțeleseseră dinainte. Cei doi oameni erau Harris și Negoro. Se va vedea în curând care e locul jucat de întâmplare în faptul că pe țărmul Angolei s-au întâlnit portughezul venit din Noua Zeelandă și americanul pe care meseria de negustor de sclavi îl silea să străbată deseori această provincie din vestul Africii.

Harris și Negoro stăteau la poalele unui bananier uriaș, pe malul unui pârâu năvalnic, care curgea printre două perdele de papirus.

Portughezul și americanul, care se întâlniseră tocmai în momentul acela, începură să vorbească despre întâmplările care avuseseră loc cu câteva ceasuri în urmă.

— Așadar, Harris, spuse Negoro, n-ai putut să-i atragi mai în adâncul Angolei pe cei din mica trupă a căpitanului Sand, cum îi zic ei băiețașului aceuia de cincisprezece ani?

— Nu, prietene, răspunse Harris, și e chiar de mirare că am izbutit să-i aduc și până aici, la cel puțin o sută de mile de coastă. De mai multe zile, tânărul meu prieten Dick Sand mă privea cu ochi bănuitori și bănuielile i se schimbau încet-încet în siguranță, așa că, zău...

— Numai încă o sută de mile de i-ai mai fi dus, Harris, am fi fost și mai siguri de ei. Dar nu trebuie să ne scape nici acum!

— Ei, asta e!... Cum s-ar putea să ne scape? răspunse Harris, dând din umeri. Îți repet, Negoro, că era timpul s-o ștergi!... Am citit în ochii tânărului meu prieten că tare i-ar mai fi plăcut să-mi tragă un glonte în burtă și, după cum știi, am un stomac delicat, care nu poate mistui corcodușe de-astea, cam douășpe bucăți la oca.

— Bine! spuse Negoro. Am și eu o socoteală de aranjat cu elevul ăsta marinar.

— Pe care ai să i-o plătești cu vârf și îndesat, prietene. Și acum să-ți spun ce-am făcut: în primele zile ale călătoriei am izbutit să-i fac să creadă că se găsesc în deșertul Atacama, pe

care îl vizitasem pe vremuri. Dar, într-o zi, mucosul ăla mic îmi ceru să-i arăt arbori de cauciuc și păsări-muscă, ba mamă-sa ceru quinquinas... Ce să mai vorbesc de vărul Benedict ăla, care se încăpățâna să găsească gânganii americane... Zău că nu mai știam ce să născocesc. După ce i-am făcut cu multă trudă să ia niște girafe drept struți — asta imaginație, Negoro, nu-i așa? — nu mai știam cum să fac ca să scap cu fața curată și mai departe. De altfel, vedeam limpede că tânărul meu prieten nu se mai mulțumea cu explicațiile pe care i le dădeam. În drum am dat peste urme de elefanți. Apoi au apărut și niște hipopotami!... Și știi și tu. Negoro, că a spune că în America sunt elefanți și hipopotami e totuna cu a spune că în temnițele din Benguela sunt oameni cinstiți. În sfârșit, ca să mă dea gata de tot, iată că pe negrul ăla bătrân îl puse naiba să dea lângă un copac peste niște furci și lanțuri de care se descotorosiseră niscaiva sclavi ca să poată fugi! Și, colac peste pupăză, chiar în clipa aceea se auzi și un răcnet de leu, care puse vârf la toate. Și cum n-ar fi fost deloc cuminte să spun că n-a fost răcnet de leu, ci doar un miorlăit de pisică nevinovată, am sărit pe cal și... p-aci ți-e drumul!

— Te înțeleg! răspuse Negoro. Dar tare mi-ar fi plăcut să-i știu cu o sută de mile mai în adânc.

— Face omul ce poate, prietene, răspuse Harris. Cât despre tine, să știi că bine ai făcut că te-ai ținut mai la o parte, urmărind caravana de pe coastă până aici. Dar te-au simțit! Au cu ei un câine, Dingo, care se pare că nu prea te iubește. Ce naiba i-ai făcut potăii ășteaia?

— Nimic, răspuse Negoro, dar cred că în curând o să primească un glonte în cap!

— Așa cum ai fi primit și tu unul de la Dick Sand, dacă te-ai fi arătat în bătaia puștii lui. Grozav mai țințește tânărul meu prieten! Și, între noi fie vorba, trebuie să mărturisesc că în felul lui e un băiat și jumătate.

— Oricât de grozav ar fi, o să-mi plătească scump obrăznicile, răspuse Negoro, pe al cărui chip se așternu o expresie de o cruzime înfiorătoare.

— Ai rămas așa cum te știu, murmură Harris. Nu te-au schimbat deloc călătoriile! Apoi, după o clipă de tăcere, continuă: când te-am întâlnit pe neașteptate la locul naufragiului, la gura fluviului Longa, n-am avut răgazul să vorbim mai pe îndelete. Mi-ai înfățișat în câteva cuvinte pe fiecare dintre acești preacinstiți oameni, rugându-mă să-i duc cât pot mai adânc în această așa-zisă Bolivie, dar nu mi-ai spus ce-ai făcut în ăști doi ani de când nu ne-am mai văzut! Doi ani. În viața noastră zbuciumată, e timp, nu glumă! Îmi aduc aminte că într-o zi, după ce-ai luat conducerea unei caravane de sclavi pentru bătrânul Alvez, ai cărui umili agenți suntem, ai părăsit Cassange și nu s-a mai auzit vorbindu-se de tine! Am crezut c-ai avut niscai neplăceri cu vasele de pază engleze, că te-au spânzurat.

— Era cât pe-aci s-o pățesc chiar așa, prietene Harris...

— O să vie și asta!

— Mulțumesc.

— Ce să-i faci? răspuse Harris pe un ton de indiferență filozofică. Țasta-i riscul meseriei! Nu poți să te ocupi cu comerțul de sclavi pe coastele Africii, fără să te gândești că n-o să mori în propriul tău pat. Ei, dar până la urmă te-au prins?

— Da.

— Englezii?

— Nu! Portughezii.

— Înainte, sau după ce-ai livrat marfa? întrebă Harris.

— După... răspuse Negoro, care șovăi puțin înainte de a răspunde. Portughezii ăștia fac acum pe grozavii. Nu mai vor să audă de sclavie, deși până mai ieri au tras foloase, nu glumă, de pe urma ei! Mă denunțase cineva, așa că eram supravegheat și m-au prins...

— Și te-au condamnat?

— Să-mi sfârșesc zilele în închisoarea din Sf. Paul de Loanda.

— Mii de draci! exclamă Harris. O închisoare! Ce loc nesănătos pentru oameni ca noi, obișnuiți

să trăiască numai în aer liber! Mie mi-ar fi plăcut mai curând să fiu spânzurat.

— De pe podișca spânzurătorii nu mai scapi, pe când de la închisoare... de! răspuse Negoro.

— Ai putut să evadezi ?

— După cum vezi, Harris! La vreo cincisprezece zile după ce m-au întemnițat, am izbutit să mă ascund în fundul calei unui vapor englez care pleca spre Auckland, în Noua Zeelandă. Un butoiuș cu apă și o ladă cu conserve, între care mă ascusesesem, mi-au asigurat mâncarea și băutura pe tot timpul călătoriei. Vai de mine cât am suferit din pricină că nici după ce am ajuns în largul mării nu puteam să ies la iveală! Dacă aș fi făcut prostia asta, cu siguranță că m-ar fi trimis tot în fundul calei, așa că de voie, de nevoie, aș fi îndurat aceleași chinuri! Afară de asta, cu siguranță că, ajuns la Auckland, aș fi fost din nou pe mâna autorităților engleze și, până-n cele din urmă, m-ar fi dus tot la închisoarea din Loanda, sau poate, așa cum spuneai și tu, m-ar fi spânzurat. Iată de ce mi-am zis că e mai bine să călătoresc pe ascuns.

— Fără măcar să-ți plătești biletul de drum! exclamă Harris, râzând. Vezi asta nu-i frumos din partea ta! Să călătorești și să mănânci pe degeaba...

— Da, cam așa e... reluă Negoro. Dar știi tu ce înseamnă să călătorești treizeci de zile în fundul calei unui vapor?

— Ei, și ce-a mai urmat? Spuneai că ai plecat spre Noua Zeelandă, în țara maorilor, și acum te văd aici... Te-ai întors tot în felul ăsta?

— Nu, Harris. Îți închipui că acolo nu mă rodea decât un singur gând: cum să mă întorc în Angola și să-mi încep iar meseria de negustor de sclavi.

— Așa e: când te obișnuiești cu meseria, apoi începe și să-ți placă... răspuse Harris.

— Timp de optsprezece luni...

După ce rosti aceste cuvinte, Negoro se opri brusc. Îl apucă de braț pe prietenul lui și ascultă cu atenție.

— Harris, spuse el în șoaptă, n-ai auzit un fel de foșnet în tufișul de papirus?

— Ba parcă da, răspuse Harris apucând pușca, gata să tragă.

Negoro și Harris se ridicară de pe iarbă, priviră împrejur și ascultară cu atenția încordată.

— Nu-i nimic, spuse Harris. Pârâul ăsta s-a umflat în urma ploilor și curge acum cu zgomot mai tare. Hei, prietene, înăști doi ani ți-ai pierdut obișnuința de-a desluși zgomotele pădurii, dar ai să ți-o capeți din nou. Mai bine zi-i mai departe cu povestirea întâmplărilor prin care ai trecut. După ce-am să știu bine ce-a fost, o să vorbim și despre ce-o să mai fie.

Negoro și Harris se așezară din nou la rădăcina copacului. Portughezul continuă:

— La Auckland am stat degeaba aproape optsprezece luni. Imediat ce vaporul cu care călătorisem a tras la țârm, am putut coborî, fără să fiu văzut, dar n-aveam nici un piastru, nici un dolar în buzunar! Și ca să nu crăp de foame a trebuit să fac tot felul de meserii...

— Până și meseria de om cinstit, Negoro?

— Da! până și pe asta...

— Bietul băiat!

— Tot așteptam o împrejurare favorabilă, dar nu se ivea nici una, până când, în cele din urmă, sosi în portul Auckland baleniera *Pilgrim*.

— E vorba de vasul care a naufragiat pe coasta Angolei? întocmai, Harris. Pe el urmau să se imbarce ca pasageri doamna

— Weldon cu copilul și vărul ei. Ca vechi marinar ce sunt — am fost chiar secund pe un vas ce transporta negri — n-aveam de ce pregeta să mă angajez pe un vas. M-am înfățișat deci căpitanului corăbiei, dar echipajul era complet. Din fericire pentru mine, bucătarul acestui bric-goeletă dezertase. Dar cum nu există marinar care să nu știe să gătească, m-am oferit să fiu angajat ca bucătar. M-au primit pentru că nu aveau pe altul. După câteva zile, *Pilgrim* se depărta de pământurile Noii Zeelande.

— Toate bune, dar, după câte mi-a spus tânărul meu prieten, *Pilgrim* nu urma să se îndrepte spre coasta Africii. Cum de a ajuns aici?

— Dick Sand n-a putut pricepe nici până azi ce s-a petrecut și poate că n-o să priceapă niciodată, răspuse Negro. Ție, Harris, îți pot spune însă ce s-a întâmplat și, dacă-ți face plăcere, poți s-o spui mai departe tânărului tău prieten.

— Cum de nu! răspuse Harris. Vorbește, prietene, vorbește!

— *Pilgrim*, continuă Negro, se îndrepta spre Valparaiso. când m-am îmbarcat, credeam că am să merg doar până în Chile. Asta însemna jumătate din drumul dintre Noua Zeelandă și Angola, apropiindu-mă cu mai multe mii de mile de coasta Africii. Se întâmplă însă că, la trei săptămâni după ce părăsisem portul Auckland, căpitanul Hull, care conducea vasul, să piară... cu echipaj cu tot, vrând să vâneze o balenă. În ziua aceea nu se mai aflau pe bord decât doi marinari: elevul Dick Sand și bucătarul Negro.

— Și ai luat comanda vasului? întrebă Harris.

— Mă păștea la început gândul ăsta, dar mi-am dat seama că n-au încredere în mine. Pe bord se aflau și cinci negri vînjoși, nu sclavi, ci oameni liberi! N-aș fi putut ajunge să iau comanda cu forța, așa că, după ce am chibzuit mai bine, am rămas ceea ce fusesem de la început: bucătar pe *Pilgrim*.

— Va să zică, doar întâmplarea a îndreptat vasul spre coasta Africii?

— Ba deloc, Harris, răspuse Negro. În toată aventura asta, nimic nu s-a petrecut întâmplător, afară de faptul că am dat peste tine pe când te aflai în una din expedițiile tale de negustor de negri, tocmai în această parte a țărmului unde a naufragiat *Pilgrim*. Cât despre faptul că am ajuns în dreptul Angolei, apoi asta se datorește voinței mele și fără știrea cuiva. Tânărul tău prieten, încă începător în ale meseriei de marinăr, nu putea stabili poziția vasului decât cu ajutorul lochului și al busolei. Ei bine, într-o zi lochul a rămas în mare. Într-o noapte, busola a fost măsluită și *Pilgrim*, mânat de o furtună puternică, a început s-o ia pe un drum greșit. Chiar pentru un marinăr mai încercat — cu atât mai mult pentru Dick Sand — lungimea drumului ar fi rămas inexplicabilă. Fără ca tânărul căpitan s-o știe, fără ca măcar să bănuiască, am ocolit Capul Horn. Dar numai eu l-am recunoscut prin ceață. Atunci, de-abia atunci acul busolei și-a căpătat din nou datorită mie, direcția adevărată, așa încât corabia târâtă spre nord-est de un uragan înspăimântător, a naufragiat pe coasta africană, tocmai pe aceste meleaguri ale Angolei, unde voiam să ajung!

— Și tocmai în acea clipă, frățioare, răspuse Harris, m-a scos norocul în calea ta, ca să te primesc așa cum se cuvine, iar oamenilor ălor să le fiu călăuză, ducându-i cât mai înăuntrul ținutului. Erau convinși — și nici nu le putea trece prin minte altceva — că se află în America. Așa că mi-a fost ușor să-i fac să ia această provincie drept Bolivia inferioară, cu care, de altfel, are o oarecare asemănare.

— Da, te-au crezut, așa cum tânărul tău prieten era sigur că vede Insula Paștilor când am trecut pe lângă insula Tristan da Cunha.

— Oricine s-ar fi putut înșela, Negro.

— Știu, Harris, și tocmai pe asta mă bizuiam. Ei... și acum iată-i pe doamna Weldon și pe tovarășii ei la o sută de mile în interiorul acestui continent în care voiam să-i târăsc!

— Dar acum ei știu unde sunt! răspuse Harris.

— Ei, și!... Ce mai contează asta acum? răspuse Negro.

— Și ce-ai de gând să faci cu ei? întrebă Harris.

— Ce-am de gând să fac cu ei? Mai înainte de a-ți răspunde, Harris, spune-mi tu ce mai face stăpânul nostru, negustorul de sclavi Alvez, pe care nu l-am mai văzut de doi ani.

— O, bătrânului ticălos îi merge de minune! răspuse Harris. Și o să fie foarte încântat să te

vadă din nou.

— E la târgul de sclavi din Bihe? întrebă Negoro.

— Nu, prietene, se află de un an la taraba lui din Kazonde.

— Merg bine treburile?

— Bine al dracului! exclamă Harris. Deși negustoria asta e din ce în ce mai grea, cel puțin pe țărmul de aici. Autoritățile portugheze, pe de o parte, crucișătoarele engleze, pe de alta, ne stânjenesc rău de tot exportul. În ziua de azi, îmbarcarea negrilor se mai poate face, cu oarecare posibilități de reușită, numai în apropiere de Mossamedes, în partea sudică a Angolei. Chiar în clipa de față, barăcile sunt pline de sclavi și se așteaptă corăbiile care trebuie să-i încarce ca să-i ducă în coloniile spaniole. Nici pomeneală să-i mai poți trece prin Benguela sau prin Sf. Paul de Loanda! Guvernatorii, și cu atât mai puțin toți acești «chefes»^[36] de aici, nici nu vor să mai audă de așa ceva. Trebuie să ne întoarcem spre târgurile din interior, și tocmai asta vrea să facă bătrânul Alvez. O să plece spre N'yangwe și Tanganyika, pentru ca să schimbe acolo pe fildeș și sclavi stofele pe care le duce cu sine. Afacerile cu Egiptul superior și cu coasta Mozambicului, care aprovizionează tot Madagascarul, sunt foarte rodnice. Dar tare mi-e teamă că o să vină vremea când n-o să se mai poată face negoț de sclavi. Englezii pătrund tot mai adânc în interiorul Africii. Misionarii înaintează și se ridică împotriva noastră. Livingstone ăsta, lua-l-ar dracu', după ce a cutreierat toată regiunea lacurilor, vrea acum — după câte se spune — să se îndrepte spre Angola. Pe urmă se mai vorbește de un locotenent Cameron, care vrea să străbată continentul de la est la vest. Sunt temeri că și americanul Stanley vrea să facă la fel. Nu se poate ca aceste expediții să nu ne încurce ițele, Negoro, așa că dacă ne cunoaștem interesele, apoi nici unul din acești călători nu trebuie să se mai înapoieze ca să povestească în Europa ceea ce a avut indiscreția să vadă în Africa.

Auzindu-i vorbind pe acești ticăloși, ai fi spus că era vorba de niscaiva negustori care discută despre o criză comercială ce le stânjenea deocamdată afacerile. Cine ar fi crezut că, în loc de saci de cafea sau de căpățâni de zahăr, era vorba de ființe omenești! Acești vânzători de sclavi nici nu-și mai dădeau seama ce e drept și ce e nedrept. Erau cu totul lipsiți de simțul moral, și chiar dacă l-ar fi avut vreodată, cu siguranță că l-ar fi pierdut repede în vălmășagul cruzimilor înspăimântătoare ale comerțului de sclavi din Africa.

Harris avea dreptate când spunea că civilizația începea să pătrundă încetul cu încetul în aceste ținuturi sălbatice, datorită expedițiilor acelor călători îndrăzneți, al căror nume urma să fie legai pentru totdeauna de descoperirile făcute în Africa ecuatorială. Primul care explorase o bună parte din acest teritoriu necunoscut fusese David Livingstone. După el urmaseră: Grant, Speke, Burton, Cameron, Stanley. Toți acești eroi vor avea renumele de binefăcători ai omenirii.

Când discuția lor ajunsese la acest punct, Harris aflase tot ce făcuse Negoro în ultimii doi ani de când fusese despărțiti. Vechiul agent al neguțătorului de sclavi Alvez, evadat din închisoarea din Loanda, era și acum așa cum îl cunoscuse dintotdeauna: gata la orice mârșăvie. Dar Harris nu știa încă ce voia să facă Negoro cu naufragații de pe *Pilgrim*, și de aceea îl întrebă pe complicele său:

— Și acum, ce-ai de gând să faci cu oamenii ăștia?

— O să-i împart în două grupuri, răspunse Negoro, ca om al cărui plan era hotărât de multă vreme. Unii pe care o să-i vând ca sclavi, și alții pe care...

Portughezul nu-și termină vorba, dar expresia înfricoșătoare a chipului său arăta limpede intențiile pe care le avea.

— Și pe care o să-i vinzi? întrebă Harris.

— Pe negrii care o întovărășesc pe doamna Weldon, răspunse Negoro. Bătrânul Tom nu prea face parale, dar ceilalți sunt patru vlăjgani zdraveni, pe care o să iau bani buni la târgul din Kazonde!

— Cred și eu, Negoro! răspuse Harris. Patru negri vânjoși, obișnuiți cu munca, și care nu seamănă deloc cu animalele astea care ne vin din interior! Sigur că ai să-i vinzi scump! Sclavi născuți în America și expediați pe piețele Angolei — iată o marfă rară! Dar, adăugă americanul, nu mi-ai spus dacă ai găsit ceva bani pe bordul vasului!

— A, doar vreo câteva sute de dolari, pe care nu i-am lăsat să-i ia apa! Noroc că mă bizui pe niște câștiguri...

— Pe care, frate dragă? întrebă curios Harris.

— Ei... nimic! Am spus și eu așa... răspuse Negoro, căruia îi părea rău acum că a spus mai multe decât ar fi trebuit.

— Rămâne, dar, să punem mâna pe marfa asta de preț, spuse Harris.

— E chiar atât de greu? întrebă Negoro.

— Ba deloc, prietene! La zece mii de aici, pe Coanza, se află caravana de sclavi, condusă de arabul Ibn Hamis, care nu așteaptă decât întoarcerea mea pentru a se îndrepta spre Kazonde. Acolo se găsesc războinici băștinași mai mulți decât ne trebuie pentru a-i prinde pe Dick Sand și pe tovarășii lui. Este de ajuns deci ca tânărul meu prieten să se îndrepte spre Coanza...

— Dar o să se gândească la așa ceva? întrebă Negoro.

— Desigur, răspuse Harris, fiindcă e deștept și fiindcă nu poate bănui primejdia care-l pândește. Nu cred că Dick Sand se gândește să se întoarcă pe coastă pe drumul pe care l-am făcut împreună, fiindcă e sigur că s-ar rătăci în mijlocul acestor păduri uriașe. Nu mă îndoiesc cătuși de puțin că o să caute să ajungă la unul din râurile care curg spre țarm, pentru a putea coborî pe o plută cursul râului. Altceva nu-i rămâne de făcut și sunt sigur că la hotărârea asta o să ajungă.

— Da... poate!... răspuse Negoro dus pe gânduri.

— Nu trebuie să spui «poate», ci «sigur»! Vezi tu, Negoro, asta e totuna ca și cum i-aș fi dat tânărului meu prieten întâlnire pe malurile Coanzei...

— Păi, dacă-i așa, atunci să plecăm, răspuse Negoro. Îl cunosc pe Dick Sand. N-o să zăbovească nici măcar un ceas, așa că trebuie să i-o luăm înainte.

— La drum, prietene!

Tocmai se sculau, când se auzi din nou zgomotul care atrăsese atenția portughezului. Foșneau din nou frunzele tufișului de papirus. Negoro se opri și îl prinse de mână pe Harris. Deodată se auzi un lătrat înăbușit. Pe mal apăru un câine, cu botul deschis, gata să se repeadă.

— Dingo! strigă Harris

— Aha, de data asta n-o să-mi mai scape! spuse Negoro.

Dingo tocmai se pregătea să se repeadă asupra lui, dar Negoro, smulgând pușca din mâinile lui Harris, ochi și trase.

Detunăturii îi răspuse un lung urlat de durere și Dingo dispăru printre arbuștii de pe malul apei.

Negoro coborî imediat pe mal, până lângă apă.

Picături de sânge pătau pe alocuri trestia de papirus și o lungă dâră roșie colora pietrele dinspre pârâu.

— În sfârșit, animalul ăsta blestemat și-a primit pedeapsa! strigă Negoro.

Harris asistase, fără să scoată un cuvânt, la tot ce se petrecuse.

— După cum se pare, Negoro, câinele ăsta avea mare pică pe tine...

— Cam așa cred și eu, Harris, dar de acum încolo n-o să mai aibă.

— Și de ce te ura atâta, frățioare?

— Eh!... O răfuială veche.

— O răfuială veche? întrebă Harris.

Negoro nu mai spuse nimic, așa că Harris înțelese că portughezul îi ascunde vreo întâmplare din trecut, dar nu ceru să i-o spună și lui.

După câteva minute, începură să coboare de-a lungul râului, îndreptându-se spre Coanza, de-a curmezișul pădurii.

Capitolul III

PE DRUMUL DE ÎNAPOIERE

Africa! Acest cuvânt atât de îngrozitor, în asemenea împrejurări, acest nume cu care trebuia să-l înlocuiască în cele din urmă pe cel de America, nu putea să se șteargă nici măcar o clipă din mintea lui Dick Sand. Când se gândea la săptămânile din urmă, o făcea numai pentru a se întreba cum de sfârșise *Pilgrim* prin a acosta pe acest țărm primejdios, cum de ocolise Capul Horn și cum de trecuse dintr-un ocean într-altul? Desigur că acum își explica pentru ce se arătase uscatul atât de târziu, cu toată iuțea cu care naviga *Pilgrim*, căci, fără ca el să știe, corabia parcursese o cale de două ori mai lungă decât drumul pe care l-ar fi avut de făcut pentru a atinge coasta americană.

— Africa! Africa! repeta Dick Sand.

Apoi, deodată, în timp ce se frământa să-și aducă aminte incidentele acestei călătorii de neînțeles, îi veni ideea că busola fusese în așa fel deranjată, încât să dea indicații false. Își aminti de asemenea că prima busolă fusese spartă, că parâma lochului fusese ruptă luându-i-se astfel puțința de a verifica viteza vasului.

«Da! gândi el. Pe bord nu mai rămăsese decât o singură busolă, ale cărei indicații nu le puteam controla.... și într-o noapte am fost trezit de un țipăt al bătrânului Tom... Negoro era acolo, la pupa!... Căzuse peste busolă!... Oare nu cumva o stricase atunci?»...

În mintea lui Dick Sand începea să se facă lumină. Vede adevărul din ce în ce mai limpede. Acum înțelegea tot ceea ce i se păruse nelămurit și ciudat în purtarea lui Negoro. Îl vedea amestecat în acest șir de întâmplări care duseseră la pierderea lui *Pilgrim* și care primejduiseră atât de grav viața călătorilor de pe corabie.

Dar cine era acest ticălos? Fusese vreodată marinar deși tănuise totdeauna un asemenea fapt? Se pricepea oare să urzească o suită de mașinații atât de mârșave, care urmau să arunce vasul pe coastele Africii ?

În orice caz, dacă privind trecutul mai avea încă unele nelămuriri, prezentul era cât se poate de limpede. Tânărul știa acum prea bine că se află în Africa și foarte probabil în primejdioasa provincie Angola, la mai mult de o sută de mile de coastă. Știa, de asemenea, că trădarea din partea lui Harris nu putea fi pusă la îndoială. De aici trăgea imediat concluzia sigură că americanul și portughezul se cunoșteau mai de mult, că o întâmplare nefericită îi făcuse să se întâlnească pe acest țărm și că amândoi puseseră la cale un plan al cărui rezultat trebuia să fie fatal pentru naufragiații de pe *Pilgrim*.

Dar pentru ce toate acestea? Se putea admite că Negoro voia să pună mâna pe Tom și pe tovarășii lui ca să-i vândă ca sclavi și că, mânat de ură, căuta să se răzbune pe Dick Sand, fiindcă acesta se purtase cu el așa cum meritase. Dar ce avea de gând ticălosul cu doamna Weldon și cu copilașul?

Dacă Dick Sand ar fi putut auzi măcar un crâmpei din conversația dintre Harris și Negoro, ar fi știut la ce să se aștepte și ce primejdie o amenința pe doamna Weldon, pe negri și pe el însuși!

Situația era îngrozitoare, dar tânărul marinar nu-și pierdu curajul. Căpitan pe bord, va continua să rămână căpitan și pe uscat! Numai el putea s-o salveze pe doamna Weldon, pe micul Jack și, în sfârșit, pe toți cei a căror soartă se afla în mâinile lui. Misiunea lui de abia începea! Și o va duce până la capăt!

După vreo două-trei ore, în timpul cărora examină situația și posibilitățile — bune sau rele, acestea din urmă, din păcate, mai numeroase — pentru a ieși din impas, Dick Sand se ridică dârz și hotărât. Primele licăriri ale zorilor luminau creasta înaltă a pădurii. În afară de Dick Sand și de Tom, toți ceilalți dormeau.

Dick Sand se apropie de bătrânul negru.

— Tom, îi spuse el încetșor, ai auzit răgetul leului, ai văzut uneltele neguțătorilor de sclavi, așa că ți-ai dat seama că ne aflăm în Africa.

— Da, domnule Dick, mi-am dat seama!

— Ei bine, Tom, să nu spui un cuvânt nici doamnei Weldon, nici tovarășilor tăi. Numai noi doi trebuie să știm adevărul, numai noi trebuie să purtăm teama în suflet!

— Numai noi doi... așa e... trebuie!... răspuse Tom.

— Tom, continuă tânărul, trebuie să fim cu ochii-n patru mai mult ca oricând. Suntem într-o țară dușmană. Ce țară! Și ce dușmani! Cred că o să fie de ajuns să le spunem tovarășilor noștri că am fost trădați de Harris, pentru ca să se păzească și ei. Au să creadă doar că ne putem aștepta la atacul vreunui trib de indieni nomazi, și asta o să fie destul.

— Te poți bizui pe curajul și devotamentul lor, domnule Dick.

— Știu ca mă pot bizui pe ei, așa cum mă bizui și pe bunul simț și experiența ta. Bunule Tom, o să-mi fii de ajutor?

— Pe deplin și pretutindeni, domnule Dick.

Dick Sand luase o hotărâre, iar hotărârea lui fusese aprobată și de bătrânul negru. Deoarece Harris se văzuse descoperit ca trădător mai înainte de a putea da lovitura, aceasta însemna că tânărul marinar și tovarășii lui nu erau amenințați de o primejdie imediată. Într-adevăr, pricina dispariției neașteptate a americanului fusese răgetul leului și găsirea celor câteva lanțuri părăsite de niscaiva sclavi. Înțelesese că a fost descoperit și fugise, probabil, mai înainte ca micul grup pe care-l călăuzea să fi ajuns la locul unde trebuia să fie atacat. Cât despre Negoro, a cărui prezență fusese simțită de Dingo în ultimele zile, cu siguranță că se întâlnise cu Harris ca să se înțeleagă cu el. În orice caz, aveau să treacă vreo câteva ore până să fie atacați; răgazul acesta trebuia folosit cât mai bine.

Singura cale de scăpare era să ajungă cât mai repede pe coastă. Tânărul credea, și pe bună dreptate, că era coasta Angolei. Odată ajuns la țărm, Dick Sand avea să se străduiască să găsească, fie spre nord, fie spre sud, așezări portugheze, unde tovarășii lui puteau aștepta în siguranță să se ivească un mijloc de a se întoarce în patrie.

Dar pentru a se înapoia la țărm trebuiau oare să meargă neapărat tot pe drumul pe care veniseră? Dick Sand era împotriva unui asemenea plan și Harris avusese dreptate când spusese că împrejurările au să-l silească pe tânărul marinar să ia drumul cel mai scurt...

Într-adevăr, ar fi însemnat să facă o greșală, ca să nu spunem chiar o imprudență, dacă s-ar fi înapoiat pe același drum, prin pădure, ca să ajungă în cel mai bun caz tot acolo de unde plecaseră. În felul acesta ar fi îngăduit complicilor lui Negoro să se ia pe urmele lor pe o cale cunoscută. Singura posibilitate de a călători fără să lase urme era să plutească în josul unui râu. În felul acesta erau și mai feriți de atacurile fiarelor sălbatice, care din fericire nu se iviseră până atunci. Plutind pe un râu, ar fi fost mai puțin de temut chiar un atac al băștinașilor. Odată îmbarcați pe o plută solidă și bine înarmați, Dick Sand și tovarășii lui ar fi fost în stare să facă față oricărui atac. Rămânea doar de găsit cursul de apă.

Trebuie să spunem că, ținând seama de starea în care se aflau acum doamna Weldon și micul

Jack, acest fel de transport le-ar fi convenit mai mult. Firește, la nevoie s-ar fi găsit cine să ducă în brațe copilul bolnav, iar în lipsa calului lui Harris s-ar fi putut înjgheba o targă din crengi pe care să fie dusă doamna Weldon. Dar, în felul acesta, din cei cinci negri, doi ar fi fost ocupați să ducă targa; Dick Sand însă dorea, și pe bună dreptate, ca toți tovarășii lui să se poată mișca liberi, în cazul unui atac neașteptat. Și apoi plutirea de-a lungul unui curs de apă însemna pentru Dick Sand să fie din nou în elementul lui.

Mai rămânea doar să știe dacă se află prin împrejurimi vreo apă pe care să poată călători cu pluta. Dick Sand era sigur de aceasta, și iată de ce:

Fluviul care se vărsa în Atlantic în locul unde naufragiase *Pilgrim* nu putea curge nici prea la nord, nici prea la est, de vreme ce un lanț de munți, destul de apropiat unii de alții — aceia pe care călătorii îi luaseră drept Cordilieri — închidea orizontul în aceste două părți. Prin urmare, fluviul trebuia fie să izvorască din acele înălțimi, fie să cotească spre sud. În amândouă cazurile, nu se putea ca Dick Sand să nu dea peste cursul apei. Ba chiar era cu putință ca mai înainte de a întâlni fluviul — i se putea da acest nume, deoarece se vărsa direct în ocean — să dea peste unul din afluenții lui, pe care micul grup să poată naviga cu ajutorul unei plute. În orice caz, nu încăpea nici o îndoială că prin apropiere se afla un curs de apă.

Într-adevăr, pe ultimele mile parcurse în timpul călătoriei, înfățișarea terenului se schimbase. Povârnișurile erau mai adânci și mai umede. Printre bălării, ici și colo, șerpuiau pârliașe repezi, dovedind că subsolul ascundea o întreagă rețea de apă. În ultima zi de marș, caravana trecuse pe lângă unul din aceste pârliașe, ale cărui ape colorate în roșu, datorită oxidului de fier, rodeau malurile surpate. Pârâul acesta putea fi găsit ușor. Cursul lui era, de bună seamă, prea năvalnic pentru a putea fi coborât pe o plută, dar era ușor să meargă de-a lungul lui până la vărsarea în vreun afluent mai important și, deci, bun de navigat.

După ce se sfătui și cu bătrânul Tom, Dick Sand se hotărî pentru acest plan foarte simplu.

Când mijiră zorile, tovarășii săi se treziră unul după altul. Doamna Weldon îl puse în brațele lui Nan pe micul Jack, care dormita încă. Îți era mai mare mila să vezi cât de palid era copilașul, între două accese de friguri.

Doamna Weldon se-apropie de Dick Sand.

— Dick, întrebă dânsa după ce îl privi îndelung, unde e Harris? Nu-l văd.

Tânărul marinar socoti că, deși urma să-i lase pe tovarășii săi să creadă că se află pe pământul Boliviei, era bine să dea în vileag trădarea americanului. De aceea spuse fără să șovăie:

— Harris nu mai e cu noi!

— A plecat înainte? continuă doamna Weldon.

— A fugit, doamnă Weldon. răspunse Dick Sand. Harris este un trădător și ne-a târît până aici în bună înțelegere cu Negoro!

— În ce scop? întrebă repede doamna Weldon.

— Nu știu, răspunse Dick Sand, dar e sigur că trebuie să ne înapoiem cât mai curând pe coastă.

— Omul ăsta... un trădător! repetă doamna Weldon. Mi-o spunea mie inima! Și tu crezi, Dick, că este înțeleș cu Negoro?

— Așa trebuie să fie, doamnă Weldon. Acest nemernic era pe urmele noastre. Întâmplarea a făcut ca acei doi ticăloși să se întâlnească și...

— Și nădăjduiesc că atunci când o să-i întâlnesc din nou, au să fie tot împreună! spuse Hercule. Am să-i bat cap în cap până o să le sară țandări din țeastă! adăugă uriașul, arătându-și pumnii mari.

— Dar copilașul?... spuse doamna Weldon. Îmi făcusem atâtea speranțe că am să-l pot îngriji la ferma San Felice...

— Jack o să se însănătoșească atunci când o să ne apropiem de ținuturile mai sănătoase de

lângă țărniș, răspunse bătrânul Tom.

— Dick, continuă doamna Weldon, ești sigur că acest Harris ne-a trădat ?

— Da, doamnă Weldon, răspunse tânărul marinar, care se ferea să dea prea multe explicații în legătură cu acest subiect. Pe aceea se și grăbi să adauge, privind către bătrânul negru: Noaptea trecută am descoperit împreună cu Tom că Harris e un trădător. Dacă n-ar fi zbughit-o călare, l-aș fi ucis!

— Dar ferma de care vorbea?

— Prin împrejurimi nu-i nici o fermă, nici un sat, nici un orășel, răspunse Dick Sand. Vă repet, trebuie să ne înapoiem pe coastă.

— Pe același drum, Dick?

— Nu, doamnă Weldon, ci coborând pe o apă care ne va duce, fără oboseală și fără primejdii, până la mare. Mai avem câteva mile de străbătut pe jos și nu mă îndoiesc că...

— O! sunt în stare să merg! răspunse doamna Weldon, răzvrătindu-se împotriva propriei ei slăbiciuni. Am să merg pe jos și am să-mi duc și copilul în brațe!

— Mai suntem și noi pe aici, doamnă Weldon, răspunse Bat. Vă putem duce și pe dumneavoastră.

— Da! Da!... adăugă Austin. Facem o targă din două crengi, peste care punem de-a curmezișul ramuri și frunze...

— Mulțumesc, prieteni, răspunse doamna Weldon, dar vreau să merg pe jos... și am să merg! Să pornim!

— Să pornim! răspunse tânărul marinar.

— Dați-mi-l mie pe Jack! spuse Hercule, care-i luă lui Nan copilul din brațe. Dacă nu duc nimic, încep să obolesc!

Și bunul negru îl luă cu gingășie în brațele-i vânjoase pe băiețașul adormit, care nici nu se trezi.

Cercetară cu grijă armele și strânseră ceea ce mai rămăsese din provizii într-un singur balot, pe care-l luă în cârcă Acteon, astfel că tovarășii săi aveau mâinile libere.

Vărul Benedict, ale cărui picioare lungi și oțelite sfidau orice oboseală, era și el gata de drum. Observase oare dispariția lui Harris? Greu de spus așa ceva! În orice caz, asta l-ar fi interesat foarte puțin, fiindcă în clipa aceea era lovit de cea mai cumplită nenorocire; într-adevăr, mare pacoste — vărul Benedict își pierduse lupa și ochelarii.

Din fericire, însă, Bat găsisese aceste două obiecte prețioase în iarba în care dormise vărul Benedict, dar, sfătuit de Dick Sand, el nu i le dăduse, pentru că numai așa puteau fi siguri că acest copil mare va fi liniștit în timpul mersului, neputând să vadă mai departe de vârful nasului. De aceea, obligat să meargă între Acteon și Austin și primind ordin să nu se depărteze de ei, bietul văr Benedict nu protestase și mergea ca un orb dus de mână.

Micul grup nu făcuse nici cincizeci de pași, când bătrânul Tom se opri.

— Unde e Dingo? întrebă el.

— Adevărat, Dingo nu-i aici! răspunse Hercule.

Și, cu glasul lui puternic, negrul strigă de mai multe ori câinele. Dar nici un lătrat nu-i răspunse. Dick Sand rămase pe gânduri. Lipsa câinelui era un lucru destul de grav, fiindcă el i-ar fi putut păzi de orice surpriză neplăcută.

— S-o fi luat după Harris? întrebă Tom.

— După Harris nu s-a luat el, nu... răspunse Dick Sand, dar poate să se fi dus după Negoro. Îl simțise tot timpul că-i pe urmele noastre!

— Te pomenești că blestematul de bucătar o să-l împuște! exclamă Hercule.

— Numai dacă nu i-o face Dingo de petrecanie mai înainte! răspunse Bat.

— Se prea poate! spuse tânărul marinar. Dar nu putem sta pe loc ca să-l așteptăm pe Dingo.

De altfel, dacă mai trăiește, o să ne găsească, fiindcă e inteligent. Și acum, înainte!
Era mare zăpușeală. Încă din zori, nori groși întunecau orizontul, în văzduh se arătau semne amenințătoare de furtună. Aproape sigur că ziua nu avea să sfârșească fără să se audă tunetul. Din fericire, pădurea, deși nu prea deasă, păstra puțină răcoare la suprafața pământului. Din loc în loc, tufișuri dese înconjurau pajiști acoperite cu buruieni înalte și țepoase. În unele locuri, trunchiuri uriașe, împietrite, zăceau pe pământ, arătând că acolo se găsesc terenuri carbonifere, care se întâlnesc destul de des pe continentul african. În luminișuri, al căror covor verde era smălțuit cu flori de toate culorile, puteai vedea cimbru albastru, lobelii galbene și orhidee roșii, în jurul cărora roiau tot timpul insecte care le polenizau.

Arborii nu mai formau ziduri de nepătruns, dar erau de cele mai felurite specii. Se găseau acolo «elais,» un fel de palmieri care dau un ulei foarte căutat în Africa, arbuști de bumbac, formând tufișuri înalte de opt până la zece picioare, și ale căror trunchiuri lemnoase produc un fel de fire „de bumbac, lungi și mătăsoase, asemănătoare cu cele produse de bumbacul din Fernambuc. «copaii», care lăseau să se prelingă, din găurile făcute de unele insecte, o rășină aromată pe care indigenii aveau să o strângă de pe pământ, lămâi, rodii sălbatice și zeci de alte plante arborescente — mărturie a uimitoarei rodnicii a acestui podiș al Africii centrale. În unele locuri erai izbit de parfumul delicat al copacului de vanilie, fără să-l poți descoperi unde se află.

Toți acești arbori și toate aceste plante erau verzi, în ciuda anotimpului secetos, deși aceste ținuturi cu vegetație atât de bogată erau udate de ploaie doar când erau băntuile de vreo furtună. Acum era anotimpul frigurilor. Dar, după cum observase Livingstone, poți să scapi de friguri doar depărtându-te de locul unde te-ai îmbolnăvit. Dick Sand cunoștea această observație a marelui explorator și spera că nu va fi dezmințită nici în cazul micului Jack. El îi spusese aceasta și doamnei Weldon, după ce constatase că accesul periodic, de care se temeau atât, nu se produsese și că băiețașul se odihnea liniștit în brațele lui Hercule.

Mergeau astfel cu băgare de seamă și cât puteau mai repede. Uneori dădeau peste locuri unde se vedea că pe acolo trecuseră de curând animale sau oameni. Ramurile tufișurilor și bălării lor, date la o parte sau rupte, le îngăduiau atunci să meargă ceva mai repede. Dar, spre necazul lui Dick Sand, înaintarea micului grup era întârziată mai tot timpul de piedici numeroase, care trebuiau învinse. Erau lianele încâlcite, pe care le puteai asemui cu greementul încurcat al unei corăbii, unii curpeni agățători, încovoiați ca niște iatagane cu tăișul plin de spini lungi, șerpi vegetali lungi de cincizeci sau șaiszeci de picioare, care au proprietatea de a se răsuci în așa fel încât să-i înțepe pe trecători cu acele lor ascuțite. Negrii străbăteau această vegetație tăind-o cu toporișca, dar mereu alte liane se înălțau până în vârful celor mai înalți copaci, pe care-i împodobeau ca niște ghirlande.

Nici regnul animal nu era mai puțin ciudat în această parte a provinciei Angola. Stoluri de păsări zburau pe sub bolta de ramuri, dar se înțelege că n-aveau de ce să se teamă de niște oameni care voiau să se strecoare cât mai în grabă și neștiuți de nimeni. Erau cârduri de bibilici, francoline de toate soiurile, de care era foarte greu să te apropii, și unele din acele păsări pe care americanii din nord le-au numit onomatopeic «whip-poor-will», prin trei silabe care reproduc întocmai strigătele lor. Pe bună dreptate, Dick Sand și Tom s-ar fi putut crede într-una din provinciile Noului Continent. Dar, vai, știau prea bine despre ce este vorba!

Până atunci, fiarele, care sunt atât de primejdioase în Africa, nu se apropiaseră de acești călători singuratici. În prima parte a drumului, zăriseră numai girafe, despre care Harris ar fi continuat să spună că sunt struți — dar în zadar de data asta. Animalele acestea iuți treceau în goană, speriate de apariția unei caravane prin aceste coclauri atât de puțin umblate. În depărtare, la marginea câmpiilor, se înălța din când în când un nor gros de praf. Era vreo turmă de bivoli ce galopau zguduind pământul, de parcă ar fi trecut niște care pline.

Cale de vreo două mile, Dick Sand urmă cursul unui pârâu, care trebuia să ajungă la vreun râu

mai mare. Zorea întruna, căutând să încredințeze cât mai repede soarta tovarășilor săi unuia dintre fluviile care se îndreptau spre țarm. Credea că în felul acesta primejdiile și încercările vor fi mai mici.

Spre prânz străbătuseră vreo trei mile, fără să li se întâmple nimic. Nici urmă de Harris sau Negro, și nici Dingo nu apăruse.

Se opriă să se odihnească și să mănânce. Poposiră într-un tufiș de bambuși, care ascundea întregul grup.

În timpul mesei schimbară doar câteva cuvinte. Doamna Weldon își luase din nou băiețașul în brațe; nu-l mai slăbea din ochi și nu putea să mănânce nimic.

— Trebuie să mâncați cât de cât, doamnă Weldon, îi spuse de mai multe ori Dick Sand. Cum veți putea rezista altfel? Mâncați, doamnă Weldon, mâncați! Vom porni îndată și apa unui râu o să ne ducă fără osteneală până la coastă.

În timp ce Dick Sand îi vorbea, doamna Weldon îl privea țintă. Ochii lui înflăcărați arătau că tânărul marinar era însuflețit de o mare voință. Văzând cât de hotărât era Dick Sand și cât de inimoși se arătau negrii, doamna Weldon, femeie și mamă, nu voi să-și piardă nădejdea. La urma urmei, de ce s-ar fi lăsat pradă desperării? Nu credea ea, oare, că se află într-un ținut ospitalier? În ochii ei, trădarea lui Harris nu putea avea urmări prea grave. Dick Sand îi ghicea gândurile și parcă se simțea obligat să-și plece capul.

Capitolul IV

GROAZNICELE DRUMURI ALE ANGOLEI

În clipa aceea, micul Jack se trezi din somn și își trecu brațele pe după gâtul mamei. Înfățișarea lui arăta că se simte mai bine. Frigurile nu-l mai apucaseră.

— Ți-e mai bine, puiul mamei? întrebă doamna Weldon, strângând la piept copilul bolnav.

— Da, mămico, răspuse Jack, dar mi-e sete.

— Nu i se putu da decât apă proaspătă și el sorbi cu plăcere câteva înghițituri.

— Unde e prietenul meu Dick? întrebă el.

— Iată-mă, Jack, răspuse Sand, luându-l de mână.

— Și prietenul meu Hercule ?

— Prezent, domnule Jack! răspuse uriașul, apropiindu-se.

— Și calul? întrebă micul Jack.

— Calul? S-a dus, domnule Jack, răspuse Hercule. Acum eu sunt calul dumitale. Eu te duc

călare. Ți se pare că nu merg destul de lin la trap?

— Nu, răspuse micul Jack, dar acuma n-o să mai am hățuri de care să trag!

— Atunci, dacă vrei, pune-mi un frâu în gură, spuse Hercule, deschizând gura lui mare, și pe urmă o să poți trage de el cât poțtești!

— Știi tu că n-o să trag aproape deloc!

— N-ai face bine! Am gura destul de tare!

— Dar ferma domnului Harris? Începu iar băiețașul cu întrebările.

— Ajungem acușica și acolo, scumpule, răspuse doamna Weldon, da... acușica!

— Vreți să pornim din nou ? spuse Dick Sand, pentru a pune capăt convorbirii.

— Bine, Dick, să plecăm! răspuse doamna Weldon.

Tabăra fu strânsă și plecară din nou la drum, în aceeași ordine.

Ca să nu se îndepărteze de cursul pârâului, trebuiau să treacă prin tufișuri. Odinioară, pe aici fuseseră câteva cărării, dar acum potecile erau «moarte» — după expresia băștinașilor — adică năpădite de mărăcini și de bălării. Ca să străbată o milă în asemenea condiții grele, le-au trebuit aproape trei ore. Negrii munceau fără încetare. Hercule îl încredință pe micul Jack lui Nan și începu să ajute și el. Învârtea toporișca prin aer și, lovind în plin, făcea spărturi uriașe în tufișurile încâlcite, de parcă ar fi fost un foc mistuitor.

Din fericire, această muncă obositoare nu avea să dureze prea mult. După ce străbătură prima milă, dădură peste un fel de spărtură largă, care ducea pieziș prin tufișuri spre pârâu. Era un loc pe unde trecuseră elefanți. Animalele acestea, care merg în cete de câteva sute, aveau obiceiul să coboare întotdeauna prin această parte a pădurii. Picioarele uriașelor pachiderme se înfundaseră în pământul îmbibat de apă ca un burete, lăsând urme adânci.

Își dădură însă în curând seama că pe acolo nu trecuseră numai elefanți, ci și ființe omenești luaseră de nenumărate ori această cale, ființe omenești mânate ca vitele la abator. Ici și colo, pământul era presărat de oase, de resturi de schelete, pe jumătate roase de fiare, și din care unele mai purtau crâmpoie din lanțurile de sclavi!

În Africa Centrală sunt multe drumuri lungi și anevoioase presărate cu asemenea rămășițe omenești. Caravanele străbat sute de mile și câți nenorociți nu cad pe drum sub biciul agenților negustorilor de sclavi, ori secerăți de oboseală, de lipsuri sau de boli! Și câți alții nu erau măcelăriți chiar de către acești negustori, de îndată ce alimentele erau pe sfârșite! Da! când nu mai aveau cu ce-i hrăni, îi ucideau împușcându-i, tăindu-i cu sabia, cu cuțitul; și asemenea măceluri nu sunt deloc rare.

Fără îndoială că pe drumul acesta merseseră și caravane de sclavi. Timp de o milă, Dick Sand și tovarășii săi dădură peste tot felul de resturi omenești și trebuiră să pună pe goană corbi uriași care zburau speriați, bătând greu din aripi la apropierea lor și apoi plutind în văzduh deasupra.

Doamna Weldon privea fără să înțeleagă. Dick Sand tremura la gândul că-i va pune întrebări și trăgea nădejde că vor ajunge la coastă mai înainte de a fi silit să-i spună că trădătorul Harris îi rătăcise într-o provincie africană. Din fericire, doamna Weldon nu căuta explicația lucrurilor pe care le vedea. Voise doar să-și ia din nou copilul în brațe, și micul Jack, adormit, îi absorbea acum toate gândurile. Nan mergea lângă ea, și nici una, nici alta nu-i puseră tânărului elev-marinar întrebările de care acesta se temea atât.

Bătrânul Tom mergea cu capul plecat. El înțelegea foarte bine de ce locul de trecere era plin de oase omenești. Tovarășii lui priveau în dreapta și în stânga cuprinși de mirare, ca și cum ar fi străbătut un cimitir fără de sfârșit, ale cărui morminte ar fi fost răscolite de un cataclism. Mergeau, dar nu spuneau nimic.

Pe măsură ce înaintau, albia pârâului se făcea mai adâncă și totodată mai largă. Apa nu mai curgea atât de vijelios. Dick Sand nădăjduia că va deveni în curând navigabil sau că nu prea

departe avea să se verse în vreun râu mai mare, care să-i ducă până la Atlantic.

Tânărul era hotărât să urmeze cu orice preț acest curs de apă. De aceea, când poteca de trecere, urcând pieziș, se îndepărtă de pârâu, nu șovăi s-o părăsească.

Mica ceată se aventură încă o dată prin tufărișul des, croindu-și drum cu toporișca printre lianele și tufișurile încâlcite. Dar deși vegetația era foarte abundentă la sol, totuși nu mai era pădurea aceea deasă care pornise de pe coastă. Copacii erau din ce în ce mai rari. Doar bambușii se mai înălțau deasupra bălăriilor, atât de sus încât îl întreceau chiar și pe Hercule. Numai clătinatul trestiiilor de bambus putea trăda trecerea micului grup.

În ziua aceea, către ora trei, înfățișarea terenului începu să se schimbe. Ajunseră pe niște câmpii întinse, care probabil că în timpul ploilor erau complet inundate. Pământul, mustind de apă, era acoperit de un covor de mușchi des, din care răsăreau ferigi încântătoare. Acolo unde povârnișul era mai repede, vedeai apărând hematita cafenie — semn al bogatelor zăcăminte minerale pe care le conținea pământul acesta.

Dick Sand își aduse atunci aminte de ceea ce citise despre călătoriile lui Livingstone. Nu o dată fusese în primejdie îndrăznețul medic să se scufunde în aceste mlaștini atât de înșelătoare.

— Băgați de seamă, prieteni! spuse el trecând în fruntea grupului, încercați pământul cu piciorul înainte de a păși.

— Da, zău, răspunse Tom. S-ar zice că pământurile astea au fost potopite de ploaie, deși n-a plouat în ultimele zile.

— Nu, n-a plouat, dar o să plouă, căci se apropie furtuna, răspunse Bat.

— Un motiv în plus să ne grăbim să ieșim din acest ținut mlăștinos înainte de izbucnirea furtunii, spuse Dick Sand. Hercule, ia-l pe băiețaș în brațe. Bat, Austin, stați lângă doamna Weldon, ca să-i veniți în ajutor la nevoie. Dumneavoastră, domnule Benedict... dar ce faceți, domnule Benedict?

— Cad..., răspunse, simplu, vărul Benedict, care se afundase în pământ de parcă i s-ar fi deschis pe neașteptate un chepeng sub picioare.

Într-adevăr, bietul om călcase pe pământul mlăștinos și se scufundase până la brâu într-un noroi cleios. I se întinse mâna și, cu mari eforturi, fu scos din mlaștină, plin de noroi, dar foarte mulțumit că nu și-a stricat prețioasa cutie de entomolog. Acteon se apropie de el, rămânând apoi pe seama lui grija de a împiedica orice altă cădere a ghinionistului miop.

De altfel, vărul Benedict alesese destul de rău terenul unde să se scufunde. Când îl traseră afară din nămol, un mare număr de bășici urcară la suprafață și, spărgându-se, făcură să se răspândească în aer gaze cu miros înăbușitor. Livingstone, care intrase uneori până la piept în astfel de mlaștini, le asemuia cu niște bureți uriași, alcătuiți dintr-un lut negru și poros în care piciorul, afundându-se, făcea să țâșnească numeroase șuvițe de apă. Locurile acestea erau foarte primejdioase.

Cale de aproape o jumătate de milă, Dick Sand și tovarășii lui trebuiră să meargă pe acest pământ îmbibat de apă ca un burete. Uneori, doamna Weldon era nevoită să se oprească, simțind că intră până la genunchi în mâl. Hercule, Bat și Austin, care voiau s-o scutească mai mult de neplăcerile decât de oboseala străbaterii acestei câmpii mlăștinoase, făcură o targă de bambus, pe care ea acceptă să se urce, ținându-l în brațe pe Jack. Oamenii se grăbeau să străbată cât mai repede aceasta mlaștină rău mirositoare.

Era tare greu de mers. Acteon îl ținea zdravăn pe vărul Benedict, iar Tom o ajuta pe Nan, care, dacă n-ar fi fost el, ar fi dispărut cu siguranță în vreun ochi de mlaștină. Ceilalți trei negri duceau targa. Dick Sand mergea în frunte, sondând terenul. Era destul de anevoios să aleagă locul unde să pună piciorul. Cel mai bun lucru era să pășească pe marginea porțiunilor mocirloase, acolo unde creștea un fel de iarbă deasă și aspră. Dar de multe ori lipsea orice

punct de sprijin și piciorul se afunda până la genunchi în noroi.

În sfârșit, pe la cinci seara, mlaștina fusese străbătută și pământul începu să fie mai tare datorită straturilor argiloase. Îl simțeau însă sub pas că e tot îmbibat de apă. Cu siguranță că terenul se afla sub nivelul râurilor din apropiere, așa că apa se furișă prin pământul afinat.

Căldura începuse să devină înăbușitoare. N-ar fi putut fi îndurată dacă între razele arzătoare ale soarelui și pământ nu s-ar fi aflat un strat de nori groși care prevesteau furtuna. În depărtare, fulgerele începură să sfâșie norii și vuietele surde ale tunetelor răscoleau văzduhul. O furtună formidabilă sta gata să izbucnească.

În Africa, un asemenea potop este îngrozitor: ploi torențiale, pale de vânt, în fața cărora nu mai pot sta în picioare nici arborii cei mai solizi, trăsnete unul după altul. Așa se luptă elementele naturii în această parte a pământului. Dick Sand știa toate acestea, așa că era din ce în ce mai neliniștit. Nu putea petrece noaptea fără un adăpost. Câmpia avea să fie înecată foarte repede și pe întinsul ei nu se găsea nici un dâmb pe care micul grup de oameni să se fi putut refugia. Unde să găsească adăpost în această pustietate, fără un copac, fără măcar un tufăriș? Nici măruntaiele pământului nu te puteau adăposti, căci la o adâncime de două picioare gâlgâia apa.

Totuși, se părea că spre nord un șir de dealuri, nu prea înalte, puneau capăt câmpiei mlăștinoase. Parcă era o margine a văii. Câțiva copaci se profilau printr-o spărtură a norilor, pe o geană de cer senin, în zare.

Chiar dacă acolo nu ar fi găsit nici un adăpost, micul grup ar fi fost cel puțin scutit de primejdiile unei inundații. Poate că acolo le era salvarea.

— Înainte, prieteni, înainte! repetă Dick Sand. Încă trei mile și o să fim mai în siguranță decât în valea asta.

— Să ne grăbim! Să ne grăbim! strigă Hercule.

Viteazul negru ar fi vrut să-i ia pe toți acești oameni în brațe și să-i ducă singur până acolo.

Cuvintele acestea îi însuflețiră pe curajoșii drumeți și, cu toată oboseala unei zile de mers, porniră mai repede decât la începutul drumului.

Când se dezlănțui furtuna, se aflau la o depărtare de încă două mile de ținta pe care voiau să o atingă. Dar ploaia nu începu — așa cum era de așteptat — odată cu primele fulgere care se încrucișară pe cer, între pământ și norii încărcăți cu electricitate. Deși soarele nu dispăruse la orizont, se făcu întuneric beznă. Dar bolta norilor se lăsa mereu mai în jos, ca și cum ar fi fost gata să se năruie — iar năruirea ar fi însemnat o ploaie torențială. Fulgere roșcate și albastrii sfâșiau cerul în mii de locuri, cuprinzând câmpia într-o rețea încâlcită de flăcări.

Dick Sand și tovarășii lui erau mereu amenințați de primejdia de a fi loviți de trăsnet. Pe acest podiș lipsit de arbori, ei erau singurele puncte mai înalte care ar fi putut atrage descărcările electrice. Jack, trezit de bubuitul tunetelor, se ghemuise în brațele lui Hercule. Dar, cu toate că i se făcuse tare frică, nu lăsa să se vadă acest lucru, ca să n-o supere și mai mult pe mama sa. Hercule înainta cu pași mari și căuta să-l liniștească pe băiețuș cum putea mai bine.

— Nu te teme, Jack, spunea el. Dacă se apropie trăsnetul, îl rup în două c-o singură mână! Sunt mai puternic ca el!

Și, într-adevăr, puterea uriașului îl liniștea pe micul Jack.

Ploaia sta să se dezlănțuie dintr-o clipă-n alta. Un potop de apă urma să se reverse pe pământ din norii condensați. Ce s-ar fi ales de doamna Weldon și de tovarășii săi dacă nu aveau să găsească degrabă un adăpost?

Dick Sand se opri o clipă lângă bătrânul Tom și-l întrebă:

— Ce-i de făcut?

— Să mergem înainte, domnule Dick, răspunse Tom. Nu putem rămâne pe câmpul ăsta, pe care ploaia o să-l prefacă în mlaștină.

— Nu, Tom! Firește că nu! Dar avem nevoie de un adăpost! Unde, cum să-l găsim? Ah, de-ar fi măcar o colibă!...

Dick Sand își întrerupse brusc fraza. Un fulger mai puternic luminase toată câmpia.

— Ce-am văzut acolo, la vreun sfert de milă de aici? exclamă Dick.

— Da, și eu am văzut ceva! răspuse bătrînul Tom, dînd din cap.

— O tabără, nu-i așa?

— Da, domnule Dick, trebuie să fie o tabără... dar o tabără de băștinași!...

Din nou, un fulger le îngădui să vadă mai limpede această așezare de oameni, care ocupa o parte din cîmpia întinsă.

Într-adevăr, în depărtare se înălțau vreo sută de corturi țuguiate, rînduite simetric și având fiecare câte douăsprezece până la cincisprezece picioare înălțime. Nici un paznic înarmat nu se vedea prin apropierea lor. Să se fi adăpostii oare toți războinicii în corturi, așteptând trecerea furtunii, sau, poate, era o tabără părăsită? În primul caz, oricât de puternice ar fi fost amenințările cerului, Dick Sand ar fi trebuit să fugă cât mai repede. În al doilea caz, poate că ar fi găsit acolo adăpostul pe care-l căutau.

«O să aflu îndată!» își spuse Dick Sand.

Apoi se adresă bătrînului Tom:

— Rămâi aici! Să nu mă urmeze nimeni! Mă duc în recunoaștere.

— Domnule Dick, îngăduie să te întovărășească măcar unul din noi.

— Nu, Tom. Mă duc singur. Așa o să mă pot furișa lară să fiu zărit. Rămâneți aici.

Micul grup de călători, în fruntea căruia mergeau Tom și Dick Sand, se opri. Tânărul elev-marinar se depărtă și dispăru în întuneric. Bezna se risipea numai când fulgerele sfâșiau norii. Picături mari de ploaie începuseră să cadă.

— Ce s-a întâmplat? întrebă doamna Weldon, apropiindu-se de bătrînul negru.

— Am zărit o tabără, doamnă Weldon, răspuse Tom, o tabără... sau poate chiar un sat, și căpitanul nostru a plecat în recunoaștere înainte de a ne duce pe toți acolo.

Doamna Weldon se mulțumi cu acest răspuns.

Trei minute mai târziu, Dick Sand se întorcea.

— Haideți, haideți! strigă el cu un glas în care se citea toată bucuria de care era cuprins.

— E o tabără părăsită? întrebă Tom.

— Nu-i nici tabără și nici sat! răspuse tânărul. Sunt niște furnicare!

— Furnicare? strigă vărul Benedict, trezit ca din somn la auzul acestui cuvânt.

— Da, domnule Benedict, dar niște furnicare înalte de douăsprezece picioare, în care vom încerca să ne ghemuim și noi!

— Păi atunci, răspuse vărul Benedict, sunt furnicarele termitelor războinice, sau ale termitelor devoratoare! Numai insectele astea geniale pot înălța asemenea monumente, cu care s-ar făli chiar și cei mai mari arhitecți!

— Termite sau nu, domnule Benedict, răspuse Dick Sand, trebuie să le evacuăm și să le luăm locul.

— Dar au să ne mănînce de vii! Și au dreptul s-o facă.

— Să pomim, să pornim!...

— Dar, ia stai puțin! mai spuse vărul Benedict. până acum credeam că asemenea furnicare nu există decât în Africa!...

— La drum! strigă încă o dată Dick Sand cu oarecare violență, temându-se ca doamna Weldon să nu fi auzit cumva ultimul cuvânt rostit de entomolog.

Îl urmară toți în mare grabă. Vântul bătea năprasnic. Picături mari izbeau cu zgomot pământul. Peste câteva clipe, nimic nu va mai putea sta în fața palelor de vânt.

Ajunseră curând la unul din aceste conuri care împânzeau câmpia. Oricât de amenințătoare ar

fi fost termitile, nu trebuiau să șovăie deloc dacă să stea sau nu în furnicar împreună cu ele, în cazul când nu aveau să reușească să le alunge.

La poalele conului, construit dintr-un fel de argilă roșcată, se alia o deschizătură foarte strâmtă, pe care Hercule o lărgi cu cuțitul în câteva minute, pentru a face loc de trecere chiar și unui om de talia lui.

Spre marea mirare a domnului Benedict, însă, nu se ivi nici una din miile de termite care ar fi trebuit să ocupe furnicarul. Conul era oare părăsit?

După ce deschizătura fu lărgită, Dick și tovarășii lui se furișară înăuntru. Hercule dispăru ultimul, chiar în clipa când ploaia se dezlănțuia cu atâta furie, încât părea că are să stingă până și fulgerele.

Acum nu mai aveau să se teamă însă de furia vântului. O întâmplare fericită pusese la îndemâna curajoșilor călători acest adăpost solid, mai bun decât orice cort, mai bun decât orice colibă de băștinași.

Era una din acele construcții conice făcute de termite, despre care locotenentul Cameron spunea că, deoarece au fost zidite de insecte atât de mici, sunt cu mult mai valoroase decât piramidele Egiptului, înălțate de mâna omului.

«E ca și cum un popor ar fi clădit Everestul, unul din piscurile cele mai înalte ale munților Himalaia», spunea Cameron.

Capitolul V

LECȚIE DESPRE FURNICI ȚINUTĂ ÎNTR-UN FURNICAR

Furtuna însoțită de ploaie se dezlănțuise cu o violență necunoscută în regiunile cu climă temperată. Era într-adevăr un mare noroc că Dick Sand și tovarășii lui găsiseră un adăpost.

Ploaia nu cădea în picături distincte, ci în șuvițe de apă, mai groase sau mai subțiri. Uneori formau o masă compactă, o trambă de apă, curgând ca o cataractă, ca Niagara. Închipuiți-vă un bazin aerian, de volumul unei mări, răsturnându-se dintr-o dată! Sub o asemenea revărsare, pământul este mâncat de curgerea apelor, câmpiile se prefac în lacuri, pâraiele în torente, iar fluviile ieșite din albiile înecă teritoriile întinse. Contrar celor ce se întâmplă în zonele temperate, unde violența furtunilor este invers, proporțională cu durata lor, în Africa, oricât de puternice ar fi ele, durează zile întregi. E greu de înțeles cum de pot norii să strângă în ei atâta electricitate. Și totuși așa se întâmplă, încât parcă te-ai trezi dintr-o dată în vremurile extraordinare ale perioadei diluviene.

Din fericire, furnicarul avea pereții foarte groși, fiind cu totul impermeabili. Chiar o vizuină de castori, făcută din pământ bine bătătorit, nu ar fi fost atât de rezistentă la apă. Dacă asupra lui s-ar fi revărsat un torent întreg, nici măcar o picătură de apă n-ar fi pătruns prin porii furnicarului.

De îndată ce se instalează în furnicar, Dick Sand și tovarășii săi începură să-i cerceteze interiorul. Aprinseră un felinar și furnicarul fu luminat destul de bine. Conul avea o înălțime de douăsprezece picioare în interior și o lărgime de unsprezece picioare, afară de partea superioară, unde se îngusta ca o căpățână de zahăr. Grosimea pereților era pretutindeni de aproape un picior, iar între caturile de celule prinse jur-împrejur de pereți era loc gol. Omul rămâne uimit văzând asemenea monumente construite prin munca fără preget a unei armate de insecte, construcții care se găsesc destul de des în interiorul Africii. Un călător olandez din

veacul trecut, Smeathman, a avut loc să stea cu alți patru din tovarășii lui pe vârful unui asemenea con. La Lunde, Livingstone a studiat mai multe furnicare zidite din argilă roșie, a căror înălțime atingea între cincisprezece și douăzeci de picioare. Locotenentul Cameron a luat de multe ori drept așezări omenești puzderia de conuri întâlnite în câmpia din N'yangwe. El a dat chiar peste adevăratele palate, care atingeau nu douăzeci, ci patruzeci-cincizeci de picioare înălțime, niște uriașe conuri rotunjite, înconjurate de niște mici clopotnițe ca turlele unei catedrale și care se întâlnesc foarte des în Africa de miazăzi.

Ce specie de furnici construiesc aceste minunate furnicare? «Termita războinică», ar fi răspuns fără să șovăie vărul Benedict, de îndată ce și-ar fi dat seama de materialele folosite pentru construirea lor.

După cum am mai spus, pereții erau făcuți din argilă roșcată. Dacă ar fi fost făcuți din pământ aluvionar cenușiu sau negru, furnicările ar fi putut fi atribuite fie termitelor «Mordax»^[37], fie termitelor «Atrox»^[38]? După cum se vede, aceste insecte au niște nume destul de puțin liniștitoare, care nu pot încânta decât urechile unui entomolog pătimăș ca vărul Benedict.

Partea centrală a conului unde se refugiaseră la început, și care forma principalul spațiu gol din interior, nu ar fi putut să-i cuprindă pe toți. Dar largi goluri suprapuse formau un fel de vetre, în care o persoană de statură mijlocie putea să se ghemuiască cu ușurință. Închipuți-vă un șir de sertare deschise, în fundul cărora se află milioane de alveole unde stătuseră termitele. Aceste sertare erau suprapuse, cum sunt cușetele pe un vapor, și doamna Weldon, micul Jack, Nan și vărul Benedict se putură refugia în cele de sus. Cu un cat mai jos se instalară Austin, Bat și Acteon. Dick Sand, Tom și Hercule rămaseră în partea inferioară a conului.

— Prieteni, le spuse tânărul elev-marinar celor doi negri, pământul începe să se îmbibe cu apă. Trebuie să pomostim partea de jos, surpând argila de la baza furnicarului, dar să nu acoperim deschizătura prin care pătrunde aerul; am risca să ne sufocăm în furnicarul ăsta!

— Avem de petrecut o singură noapte aici, răspunse bătrânul Tom.

— Să căutăm atunci ca în noaptea aceasta să ne odihnim bine, după atâta oboseală! Asta e prima noapte, din ultimele zece zile, în care nu mai suntem siliți să dormim afară!

— Zece zile! repetă Tom.

— De altfel, adăugă Dick Sand, de vreme ce furnicarul e un adăpost trainic, poate că e mai bine să rămânem aici o noapte și o zi. Între timp eu am să mă duc în recunoaștere, încercând să dau peste cursul de apă pe care-l căutăm și care nu poate fi prea departe. Cred că cel mai nimerit lucru, până ce vom construi pluta, este să nu părăsim acest adăpost. Aici nu ne pasă de furtună și de ploaie. Așadar, să pomostim baza furnicarului, ca să-l ținem zvântat.

Cele spuse de Dick Sand fură urmate întocmai. Hercule sparse cu toporișca primul cat de alveole, făcut dintr-o argilă destul de sfărâmicioasă. El înălță astfel cu aproape un picior partea interioară a furnicarului care era construit pe un teren mlăștinos. Dick Sand se asigură că aerul putea pătrunde cu ușurință înăuntrul conului prin deschizătura de la bază.

Desigur, faptul că furnicarul fusese părăsit de termite era o împrejurare fericită. Dacă ar fi fost ocupat de câteva mii de furnici, cu siguranță că nimeni n-ar fi putut rămâne în el. Dar fusese oare părăsit de mai multă vreme, sau aceste insecte lacome de-abia plecaseră? Întrebarea nu era fără rost. Primul care și-o puse fu vărul Benedict, tare mirat de un asemenea eveniment. Și se convinse repede că furnicile emigraseră de curând.

Într-adevăr, el coborî repede în partea de jos a conului și acolo, la lumina felinarului, începu să cotrobăie prin ungherele cele mai tainice ale furnicarului.

Descoperi astfel ceea ce el numea «magazia generală» a termitelor, adică locul unde aceste insecte harnice îngrămădeau proviziile coloniei.

Era o scobitură în perete, nu departe de celula regală, pe care Hercule o făcuse să dispară odată cu celulele hărăzite tinerelor larve.

În această «magazie», vărul Benedict găsi o oarecare cantitate de bucățele de clei și sucuri de plante, de-abia întărite, ceea ce dovedea că termitelile aduseseră de curând aceste provizii dinafară.

— Ei bine, nu! exclamă el, ca și cum ar fi răspuns cuiva care-l contrazice. Nu! Acest furnicar n-a fost părăsit de multă vreme!

— Nimeni nu susține contrariul, domnule Benedict, răspuse Dick Sand. Că l-au părăsit mai de mult sau mai de curând e totuna. Important e că termitelile l-au părăsit, deoarece trebuia ca noi să le luăm locul!

— Important ar fi să știm din ce pricină l-au părăsit. Ieri, ba chiar azi-dimineață, insectele astea înțelepte mai locuiau încă aici, de vreme ce am găsit sucuri nesolidificate pe deplin. Iar astă-seară...

— La ce concluzie vrei să ajungi, domnule Benedict? întrebă Dick Sand.

— Cred că o presimțire tainică le-a făcut să părăsească furnicarul. Nu numai că nici una din aceste termite nu a rămas în alveole, dar au și avut grijă să ia cu ele tinerele larve, din care nu pot să gălesc nici una. Ei bine, repet că n-au făcut asta fără motiv și că aceste insecte istețe au prevăzut o primejdie apropiată!...

— Prevedeau probabil că o să dăm noi năvală în locuința lor, răspuse Hercule râzând.

— Ei, nu zău! răspuse vărul Benedict, vădit supărat de răspunsul negrului. Te socoți chiar atât de grozav, încât să poți fi socotit o primejdie pentru aceste insecte curajoase? câteva mii de asemenea nevroptere te-ar transforma foarte repede într-un schelet, dacă te-ar întâlni mort în drum!

— Dacă aș fi mort, cu siguranță! răspuse Hercule, care nu voia să se dea bătut. Dar viu, aș putea terciui mii de termite!

— Ai terciui o sută de mii, cinci sute de mii, un milion! răspuse vărul Benedict, înflăcăându-se. Dar nu un miliard! Un miliard te-ar mânca, viu sau mort, până la ultima părticică!

În timpul acestei discuții, care nu era chiar atât de fără rost pe cât s-ar putea crede, Dick Sand se gândea la observația pe care o făcuse vărul Benedict. Fără îndoială că savantul cunoștea destul de bine obiceiul termitelor, ca să nu se înșele în cele spuse. Dacă afirma că un instinct tainic le prevenise să părăsească în grabă furnicarul, asta însemna că era în adevăr primejdios să rămână acolo.

Cu toate acestea, nu putea fi vorba să părăsească adăpostul, acum când furtuna izbea cu o putere fără seamăn. Dick Sand nu mai căută explicații unor lucruri care păreau inexplicabile, ci se mulțumi să spună:

— Ei bine, domnule Benedict, dacă termitelile și-au lăsat proviziile în acest furnicar, să nu uităm că noi le-am adus pe ale noastre! De aceea, să mâncăm. Mâine, după ce se va potoli furtuna, o să vedem ce hotărâre trebuie să luăm.

Își pregătiră masa de seară, căci oricât de mare ar fi fost oboseala, ea nu tăiase pofta de mâncare a acestor drumeți vajnici. Dimpotrivă, conservele care trebuiau să le ajungă pe încă două zile fură întâmpinate cu bucurie. Pesmeții nu fuseseră pătrunși de umezeală și timp de câteva minute nu se auzi decât ronțăitul dinților solizi ai lui Dick Sand și ai tovarășilor săi. În gura lui Hercule, pesmeții se sfărâmau ca grăunțele sub piatra morii. El nu ronțăia, ci măcina.

Numai doamna Weldon mâncă puțin, și asta doar în urma rugămintelor tânărului marinar. Lui Dick i se părea că această femeie curajoasă era mai dusă pe gânduri și mai tristă decât fusese până atunci, cu toate că micul ei Jack se înzdrăvenise simțitor. Accesele de friguri nu se mai repetaseră. Jack se odihnea acum sub ochii mamei sale, într-o firidă căptușită cu haine. Dick Sand nu știa ce să mai creadă.

E de prisos să mai spunem că vărul Benedict cinsti cum se cuvine masa, și asta nu pentru că ar fi dat vreo atenție cantității sau calității alimentelor pe care le devora, ci pentru că găsisese în

sfârșit un prilej fericit ca să țină o lecție de entomologie — despre termite. Ah! Dacă ar fi putut găsi o termită, măcar una, în furnicarul părăsit! Dar nu găsise nimic!

— Aceste insecte admirabile, spuse el fără să vadă dacă este ascultat sau nu, fac parte din încrengătura minunată a nevropterelor, care au antenele mai lungi decât capul, mandibulele foarte pronunțate și aripile inferioare egale cu cele superioare. Această încrengătură este constituită din cinci clase: panorpartele, myrmileonienele, hemerobinele, termitinele și perlidele. Inutil să adaug că insectele a căror locuință o ocupăm — poate pe nedrept — sunt termitine.

Dick Sand îl asculta cu luare-aminte pe vărul Benedict. Nu cumva faptul că dăduseră peste aceste termite trezise în el gândul că se află pe continentul african, fără a ști prin ce întâmplare ajunsese aici? Neliniștit, tânărul marinar căuta să-și dea seama dacă bănuiala sa era întemeiată. Dar savantul se afla în elementul său și-i dădea înainte cu lecția:

— Aceste termitine se caracterizează prin patru articulații ale torsului, prin mandibule cornoase, de o putere remarcabilă. Există mai multe specii: specia mantisp, specia rafidie și specia termită, cunoscută mai ales sub numele de furnica albă. Din specia aceasta fac parte: termita ucigașă, termita cu pieptar galben, termita care fuge de lumină, cea care mușcă, cea care distruge...

— Dar cele care au construit acest furnicar? întrebă Dick Sand.

— Acestea sunt termitile războinice, răspunse vărul Benedict, rostind numele de parcă ar fi vorbit despre macedoneni sau despre vreun alt popor antic, renumit pentru vitejia arătată în războaie. Da! Războinice și de staturi felurite! Între Hercule și un pitic ar fi o deosebire mai mică decât între cea mai mare și cea mai mică dintre aceste insecte. Dacă printre ele se găsesc furnici lucrătoare, lungi de cinci milimetri, soldați, lungi de zece, masculi și femele, lungi de douăzeci, există de asemenea și o altă specie, foarte ciudată, numită «sirafus», care numără exemplare lungi de o jumătate de șchioapă și care au un soi de clești în loc de mandibule și capul mai mare decât trupul, aidoma rechinilor. Aceste furnici sunt rechinii insectelor; ba, dacă niște furnici «sirafus» s-ar încăiera cu un rechin, aș pune rămașag că furnicile ar fi biruitoare!

— Și unde se găsesc de obicei aceste insecte? întrebă atunci Dick Sand.

— În Africa, răspunse vărul Benedict, și anume în regiunile ei centrale și meridionale. Africa e prin excelență patria furnicilor. Trebuie să citești ce spune Livingstone despre ele în ultimele lui note, găsite de Stanley! Mai fericit decât mine, doctorul Livingstone a putut asista la o bătălie homerică dată între o armată de furnici negre și o armată de furnici roșii. Au învins acestea din urmă, cărora noi le spunem «drivers» și pe care băștinașii le numesc «sirafus». Celelalte, numite «tciungus», au luat-o la fugă, ducând cu ele ouăle și larvele, după ce se apăraseră vitejește. Niciodată, relatează Livingstone, nici la om, nici la vreun animal, spiritul războinic nu a fost mai dezvoltat. Cu mandibulele lor puternice, care sfâșie ca niște gheare, aceste «sirafus» fac să dea înapoi chiar pe omul cel mai viteaz. Până și cele mai puternice animale, leii și elefanții, fug din fața lor. Nimic nu le stă în cale: nici arborii, pe care se cațără până în vârf, și nici pâraiele, pe care le trec formând un adevărat pod suspendat din trupurile lor înlănțuite unul de altul. Și cât de multe sunt! Un alt călător african, Du Chaillu, a asistat timp de douăsprezece ore la defilarea unei coloane de furnici care nu se opreau nici o clipă din drum! De altfel, de ce să ne mire numărul lor atât de mare? Fecunditatea insectelor e uimitoare. Cât privește termitile războinice, s-a constatat că o femelă face până la șizeci de mii de ouă pe zi! Aceste nevroptere constituie pentru băștinași și o hrană aleasă! Dragii mei prieteni, nu cunosc nimic mai bun în lume decât furnici fripte!

— Ai mâncat vreodată, domnule Benedict? întrebă Hercule.

— Niciodată, răspunse savantul, dar aș mânca cu plăcere.

— Unde?

— Aici!

— Aici nu suntem în Africa! spuse repede Tom.

— Nu... Nu! răspunse vărul Benedict... Și totuși, până acum aceste termite războinice și asemenea furnicare n-au fost observate decât pe continentul african. Iată, ăștia sunt călătorii! N-au știut să vadă în jurul lor. La urma urmei, cu atât mai bine. Tot eu am descoperit o muscă țețe în America! La această glorie — vă dați seama — voi adăuga-o și pe aceea de a fi semnalat prezența termitelor războinice pe continentul american! Ce material pentru o comunicare! O să facă senzație în cercurile științifice europene, și poate că o să-mi ajungă chiar pentru o lucrare, cu planșe și gravuri în afara textului!

Era limpede că vărul Benedict nu descoperise încă adevărul. Ca și toți ceilalți, în afară de Dick Sand și Tom, bietul om credea, și nu avea cum să nu creadă, că se află într-o regiune unde în realitate nu se aflau! Era nevoie să se mai întâmple și altceva, să se producă fapte și mai grave decât aceste curiozități științifice, pentru ca să vadă cu toții, în sfârșit, realitatea.

Se făcuse aproape ora nouă noaptea, dar vărul Benedict tot mai vorbea... Oare nu-și dăduse seama că ascultătorii lui adormiseră rând pe rând în culcușurile lor, în timpul lecției lui de entomologie? Nu, fără îndoială că nu. Ținea lecția de dragul lecției. Nici Dick Sand nu-i mai punea întrebări, ci stătea nemișcat, deși nu dormea. Cât despre Hercule, el rezistase mai mult decât toți ceilalți. Dar oboseala îl făcuse și pe el să închidă ochii și, deci, și urechile.

Vărul Benedict continuă să mai vorbească o vreme. Totuși, somnul îl birui și pe el, așa că se urcă până la firida de sus a conului, pe care și-o alesese drept domiciliu.

În interiorul furnicarului se așternu o tăcere adâncă, în timp ce afară furtuna umplea văzduhul de bubuituri și fulgere. Nimic nu părea să arate că acest cataclism se apropie de sfârșit.

Felinarul se stinse. Interiorul conului era cufundat într-o beznă adâncă. Probabil că toți dormeau. Doar Dick Sand nu-și afla în somn odihna, care i-ar fi fost și lui atât de necesară. Era năpădii de gânduri. Cugeta mereu la tovarășii lui, pe care voia să-i salveze cu orice preț. Naufragiul vasului *Pilgrim* nu însemnase sfârșitul crudelor încercări prin care trecuseră, ci, dimpotrivă, puteau să înceapă altele mult mai îngrozitoare, dacă ar fi căzut în mâinile băștinașilor.

Dar cum să se ferească de această groaznică primejdie, cea mai amenințătoare din toate, acum, în drum spre coastă? Era sigur că Harris și Negoro nu-i aduseseră la o sută de mile în interiorul Angolei fără să fi pus la cale în taină prinderea lor. Dar ce planuri avea ticălosul de portughez? Pe care dintre călători îl ura atât de mult? Tânărul marinăr își spunea că numai pe el avea motive să-l urască. Își aducea aminte de toate întâmplările din timpul călătoriei — cum au dat peste epava cu negri, cum au pornit la vânarea balenei, cum a pierit căpitanul Hull cu echipaj cu tot!...

La 15 ani, Dick Sand trebuie să preia sarcina de a conduce un vas, care avea să fie lipsit, în urma manevrelor criminale ale lui Negoro, și de busolă, și de loch. Se vedea din nou impunându-și voința față de obraznicul bucătar, amenințându-l că-l va pune în lanțuri sau că-l împușcă! Ah, de ce-i șovăise mâna? Cadavrul lui Negoro ar fi fost aruncat peste bord și nu ar mai fi avut loc atâtea nenorociri.

Acesta era firul gândurilor tânărului marinăr. Își aduse apoi aminte de naufragiul care încheiase călătoria lui *Pilgrim*. Atunci a apărut și trădătorul Harris, și această provincie a Americii de Sud începuse să se transforme încetul cu încetul. Bolivia devenea groaznicul teritoriu angolez, cu animalele sale sălbatice și cu atâtea alte primejdii! O să reușească, oare, micul grup să ajungă nevătămat până pe coastă? Fluviul pe care Dick Sand îl căuta cu înfrigurare, și pe care nădăjduiau să-l întâlnească, îi va duce cu mai multă siguranță și cu mai puțină oboseală până la țărâm? Nu voia să pună la îndoială asta, căci știa foarte bine că un marș de o sută de mile prin

acest ținut neprimitor, plin de amenințări, nu era cu putință!

«Din fericire, își spunea el, doamna Weldon și toți ceilalți nu-și dau seama de gravitatea situației! Doar Tom și cu mine știm că Negoro ne-a aruncat pe coasta Africii și că Harris ne-a târît în adâncurile Angolei».

Dick Sand era în prada acestor gânduri, când simți pe frunte ca o adiere ușoară. O mână îl atinse pe umăr și un glas plin de emoție îi șopti la ureche:

— Știi tot, sărmanul meu Dick! Doar bunul Dumnezeu poate să ne scape. Facă-se voia lui!

Capitolul VI

CLOPOTUL SCAFANDRULUI

În fața unei destăinuiți atât de neașteptate, Dick Sand nu mai putea răspunde nimic! De altfel, doamna Weldon îi relua imediat locul lângă micul Jack. Fără îndoială că nu voia să spună mai mult, și tânărul elev-marinar nu avu curajul să o mai rețină.

Așadar, doamna Weldon știa despre ce e vorba. Probabil că cele petrecute în timpul drumului, sau poate chiar numai cuvântul «Africa», rostit în ajun de vărul Benedict, o făcuseră să înțeleagă totul.

«Doamna Weldon știe totul... își spunea mereu în gând Dick Sand. Dar poate că e mai bine așa. Dacă această femeie curajoasă nu-și pierde nădejdea, apoi nu trebuie să mi-o pierd nici eu!»

De-abia aștepta să se lumineze mai curând de ziuă, ca să poată cerceta împrejurimile acestui sat de termite. Un fluviu care să se verse în Atlantic, un curs de apă repede — atât avea nevoie să găsească, pentru a putea transporta micul grup; și parcă presimțea că un asemenea fluviu se află pe aproape. În primul rând, însă, trebuia să aibă grijă ca nu cumva să dea peste băștinașii care poate și plecaseră în urmărirea lor, călăuziți de Harris și Negoro.

Dar nu era nici un semn că se crapă de ziuă. Nici o rază de lumină nu se furișa prin deschizătura de jos a conului. Bubuiturile tunetului se auzeau înfundat prin grosimea zidurilor, arătând că furtuna nu se potolise încă. De câte ori își încorda auzul, Dick auzea răpăitul furios al ploii la temelia furnicarului. Stropii grei nu mai cădeau pe pământ tare, așa că trase concluzia că toată câmpia fusese inundată.

Se făcuse aproape unsprezece noaptea când Dick Sand simți că este cuprins de un fel de toropeală, poate chiar de somn. În orice caz, avea să se odihnească. Dar când era pe cale să se lase pradă acestei destinderi, îi trecu prin minte gândul că deschizătura de jos s-ar putea astupa prin îngrămădirea argilei îmbibate de apă. Dispărând astfel orice mijloc de comunicare cu aerul din exterior, respirația celor zece persoane ar fi viciat aerul din interior, încărcându-l de acid carbonic.

Dick Sand se lăsă să lunece până atinse pământul pomostit cu argila primului etaj de alveole. Pe jos era încă uscat. Prin deschizătură, aerul pătrundea cu ușurință și, odată cu el, și scânteierea fulgerelor, și zgomotele furtunii, pe care potopul de ploaie nu putea s-o potolească. Dick Sand văzu că totul era în ordine. Părea că nici o primejdie nu amenință deocamdată aceste termite omenești, care luaseră locul coloniei de nevroptere. Tânărul se hotărî să se odihnească vreo câteva ceasuri, lăsându-se furat de somnul care-l toropea. Dar, ca o ultimă prevedere, se culcă pe mormanul de argilă pe care-l băătoriseră la temelia conului, aproape de deschizătura îngustă. În felul acesta, dacă afară s-ar fi petrecut ceva, ar fi fost primul care s-o

știe și să-i anunțe pe ceilalți. Se va scula apoi în revărsat de zori și va porni să cerceteze câmpia.

Dick Sand se culcă rezemat cu capul de perete, cu pușca în mână, și adormi de îndată.

N-ar fi putut spune cât stătuse în toropeala asta, când se trezi simțind ceva rece. Se sculă și, cuprins de o mare neliniște, își dădu seama că apa pătrundea în furnicar, și încă atât de repede, încât peste câteva clipe avea să ajungă până la culcușul lui Tom și Hercule.

Dick Sand îi trezi din somn pe cei doi și le arătă noua complicație. Felinarul fu aprins și interiorul conului se luminează pe dată. Apa se oprise la o înălțime de aproape cinci picioare și nu mai creștea.

Ce se întâmplă, Dick? întrebă doamna Weldon.

— Mai nimic, răspuse tînărul. A fost inundată partea de jos a conului. Cred că vreun râu din apropiere s-a revărsat peste câmpie din pricina ploii.

— Asta-i bine! spuse Hercule. E cea mai bună dovadă că râul se află pe aproape.

— Da, răspuse Dick Sand. Râul ăsta o să ne ducă pe coastă. Fiți liniștită, doamnă Weldon; apa n-o să poată ajunge până la dumneavoastră și nici până la Jack, Nan sau vărul Benedict.

Doamna Weldon nu răspuse. Cât despre vărul Benedict, el dormea ca o adevărată termită.

În timpul acesta, negrii aplecați deasupra pânzei de apă în care se oglindea lumina felinarului așteptau ca Dick Sand, care măsura înălțimea apei, să le spună ce trebuiau să facă.

Dar Dick Sand nu spuse o vorbă, ci se îngriji numai să pună alimentele și armele la adăpost, ferindu-le din calea apei.

— Apa a pătruns prin deschizătură? întrebă Tom.

— Da, răspuse Dick Sand, și acum împiedică aerul din interior să se reîmprospăteze.

— N-am putea face o gaură în perete, deasupra nivelului apei? întrebă bătrânul negru.

— Ba da... Tom, dar dacă înăuntru sunt cinci picioare de apă, afară trebuie să fie vreo șase-șapte, dacă nu și mai mult.

— De ce crezi asta, domnule Dick?

— Cred asta pentru că apa, pătrunzând în furnicar, a comprimat aerul în partea de sus. El constituie acum un fel de piedică la ridicarea ei. Dar dacă facem în perete o gaură prin care să iasă aerul, apa ar continua să urce până ar atinge nivelul pe care îl are afară, sau, dacă apa este mai sus de gaură, nivelul ei s-ar urca aici până când ar presa din nou aerul. Iată-ne, deci, ca niște scafandri, într-unul din acele clopote cu care se cercetează adâncimile mărilor...

— Atunci, ce-i de făcut? întrebă Tom.

— Să chibzuim bine înainte de a lua vreo hotărâre. Lipsa de prevedere ne-ar putea costa viața, răspuse Dick Sand.

Observația tînărului marinar era foarte justă. Avusese dreptate să asemuiască furnicarul cu un clopot de scafandru. Numai că, în asemenea aparate, aerul este împrăștiat fără încetare cu ajutorul unor pompe, iar scafandrii respiră destul de bine și nu au altceva de îndurat decât oboseala pricinuită de rămânerea mai îndelungată într-o atmosferă supusă la alte presiuni decât presiunea normală.

Dar aici, spațiul fusese redus cu aproape o treime prin însăși năvala apei, iar aerul nu ar fi putut fi împrăștiat decât dacă se stabilea o legătură cu exteriorul printr-o gaură făcută în perete. Dar n-ar fi fost oare mai rău dacă străpungeau peretele, pentru că ar fi urmat să întâmpine după aceea toate primejdiile de care vorbise Dick Sand?

Lucru sigur este că apa din interior se menținea la același nivel. Numai două cauze ar fi putut s-o facă să-l depășească: sau perforarea peretelui, dacă nivelul apei ar fi fost mai înalt afară decât înăuntru, sau creșterea continuă a nivelului apei din afară. În amândouă cazurile, în interiorul furnicarului n-ar mai fi rămas decât un spațiu strâmt, în care aerul neîmprăștiat ar fi fost comprimat din ce în ce mai mult.

Dar nu s-ar fi putut, oare, ca întreg furnicarul să fie smuls de pe pământ și răsturnat de inundație, punând în cea mai mare primejdie pe cei ce se aflau într-însul? Nu, căci furnicarul, asemenea bordeielor de castori, era bine închegat cu pământul la temelia lui.

Lucrul cel mai de temut era, așadar, ca furtuna să continue și astfel inundația să ia proporții tot mai mari. Dacă apa din câmpie ar fi atins înălțimea de treizeci de picioare, conul ar fi fost acoperit de o pătură de apă groasă de optsprezece picioare, socotite de la vârful lui în sus. care ar fi împins aerul dinăuntru cu o presiune de o atmosferă.

Dar pe măsură ce se gândea mai bine, Dick Sand se temea tot mai mult că inundația va crește. Părea că înecul nu se datorește numai potopului dezlănțuit din nori. Aproape sigur că un curs de apă din împrejurimi, umflat de ploaie, ieșise din albie și se revărsase peste câmpia care se afla la un nivel mai jos. Dacă așa stăteau lucrurile, cine putea să-l asigure că furnicarul nu fusese cu totul acoperit de apă și că vor mai putea ieși din el măcar prin partea de sus, pe care ar fi putut s-o dărâme destul de repede și de ușor?

Neliniștit la culme, Dick Sand se întreba ce să facă. Să mai aștepte, sau să încerce dezlegarea problemei, știind prea bine la ce se putea aștepta?

Era ora trei noaptea. Stăteau cu toții nemișcați, tăcuți și ascultau. Zgomotele de afară nu mai pătrundeau decât foarte slab prin deschizătura astupată. Totuși, un vuiet surd, dar puternic și necurmat, arăta că lupta stihilor nu încetase.

În clipa aceea, bătrânul Tom le atrase atenția că nivelul apei creștea încetul cu încetul.

— Ai dreptate! răspunse Dick Sand. Deși aerul n-are pe unde să iasă afară, nivelul apei se urcă, pentru că apele cresc și presează aerul din ce în ce mai mult.

— Până acum, încă nu-i primejdie, spuse Tom.

— Fără îndoială, răspunse Dick Sand, dar cine știe când se va opri?

— Domnule Dick, spuse Bat, vrei să mă duc afară să văd ce se întâmplă? Mă las la fund și am să încerc să mă strecur prin deschizătură...

— Mai bine să încerc chiar eu, răspunse Dick Sand.

— Nu, domnule Dick, nu! răspunse iute bătrânul Tom. Lasă-l pe feciorul meu și ai încredere în dibăcia lui. În caz că nu se mai întoarce, prezența dumitale aici e mai necesară. Pe urmă, vorbind mai încetișor, adăugă: Nu-i uita pe doamna Weldon și pe micul Jack!

— Fie!... răspunse Dick Sand. Du-te, Bat. Dacă furnicarul e acoperit cu apă, nu mai încerca să intri din nou. O să căutăm să ieșim și noi ca tine. Dar dacă vârful conului este încă deasupra apelor, caută să-l dărâmi, lovindu-l cu toporișca asta. Când te vom auzi, asta va fi un semnal ca și noi să facem la fel, pe dinăuntru. Ne-am înțeles?

— Da, domnule Dick, răspunse Bat.

— Du-te, băiete, adăugă bătrânul Tom, strângând mâna fiului său.

După ce trase aer mult în plămâni, Bat se scufundă în masa lichidă, a cărei adâncime era mai mare de cinci picioare. Era o treabă destul de grea, căci trebuia să găsească pe dibuite deschizătura de la temelia furnicarului, să se furișeze prin ea și apoi să iasă la suprafața apelor dinafară. Acțiunea aceasta trebuia făcută repede.

Trecură aproape treizeci de secunde. Dick Sand credea că Bat a reușit să iasă afară, când negrul se ivi din nou.

— Ei?! strigă Dick Sand.

— Deschizătura e astupată de dărâmături! răspunse Bat, după ce-și trase răsuflarea.

— Astupată? repetă Tom.

— Da! răspunse Bat. Probabil că apa a înmuiat întăritura de argilă. Am pipăit pereții cu mâna, de jur-împrejur. Nu mai există nici o gaură!

Dick Sand clătină din cap. Se aflau închiși ermetic în acest con, care poate că era acoperit în întregime de apă.

— Dacă nu mai există nici o deschizătură, spuse atunci Hercule, să facem una.

— Așteaptă! răspunse tânărul marinar, oprindu-l pe Hercule, care se pregătea să sară în apă cu toporișca în mână.

Dick Sand chibzui câteva clipe, apoi spuse:

— Vom face altfel. Cel mai important lucru e să știm dacă apa acoperă furnicarul sau nu. Dacă am face o mică deschizătură în vârful conului, am putea ști ce se petrece afară. Dar, în caz că furnicarul e în întregime acoperit de apă, ea ar năvăli înăuntru și am fi pierduți. Să încercăm

tatonând.

— Dar repede! spuse Tom.

Într-adevăr, apa continua să urce încet. În interiorul conului atinsese înălțimea de șase picioare. Cu excepția doamnei Weldon, a fiului ei, a vărului Benedict și a lui Nan, care se refugiaseră în firidele de sus, toți ceilalți erau cufundați până la brâu în apă. Trebuiau să se grăbească.

Dick Sand se hotărî să facă o gaură în peretele de argilă, la un picior deasupra nivelului apei dinăuntru, deci la șapte picioare de la pământ. Dacă prin gaura aceasta se stabilea o legătură cu aerul dinafară, însemna că vârful furnicarului ieșea deasupra apei. Dacă, dimpotrivă, gaura ar fi fost sub nivelul apei din exterior, aerul presat dinăuntru ar fi țâșnit afară și, în acest caz, gaura ar fi trebuit imediat astupată, căci altfel apa ar mai fi crescut până la nivelul orificiului. După aceea, experiența ar trebui repetată, făcându-se încercarea la o înălțime mai mare cu un picior, și așa mai departe. Dar dacă nu s-ar fi dat de aerul din exterior nici prin sfredelirea părții de sus a vârfului, asta ar fi însemnat că apa din câmpie are o înălțime de peste cincisprezece picioare și că întregul sat de termite dispăruse, fiind înecat! Și atunci, ce șansă le mai rămânea prizonierilor din furnicar ca să scape de cea mai îngrozitoare moarte, moartea prin asfixiere?

Deși știa toate acestea, Dick Sand nu-și pierdu sângele rece nici o clipă. În același timp, însă, își dădu bine seama de toate consecințele pe care le-ar fi putut avea experiența lui. Dar nu era cu puțină să mai aștepte. Amenințarea de a se asfixia toți în acest spațiu strâmt, din ce în ce mai strâmt, în această atmosferă încărcată de acid carbonic, creștea neconținut.

Unealta cea mai nimerită de care se putea servi Dick Sand pentru a face o gaură în perete era o vergea de curățat pușca, prevăzută la un capăt cu ghinturi. Învârtind repede vergeaua, argila ar fi fost găurită. Deschizătura nu putea să aibă un diametru mai mare decât cel al vergelei, dar era suficient pentru ca aerul să poată pătrunde înăuntru.

Hercule ținea sus felinarul, care își arunca razele spre Dick Sand. Mai aveau câteva lumânări, așa că nu se temeau că le va lipsi lumina.

La câteva clipe după ce tânărul începuse să sfredească, vergeaua trecu prin perete și imediat se auzi un bolborosit înfundat, ca acela tăcut de bulele de aer care trec printr-o pătură de apă. Aerul țâșnea afară și, în același timp, nivelul apei din con creștea, oprindu-se abia când atinse deschizătura, ceea ce dovedea că fusese sfredelită prea jos, adică sub masa lichidă.

— Trebuie să o luăm de la început! spuse liniștit tânărul, după ce astupa repede gaura cu un pumn de argilă.

Apa din con nu mai creștea, dar spațiul liber se redusese cu încă vreo opt șchioape. Respirau cu toții din ce în ce mai anevoios, deoarece oxigenul se împrușcase și mai mult. Lucrul acesta se putea vedea și după lumina felinarului, care devenise mai roșcată, pierzându-și o parte din strălucire.

Dick Sand făcu o a doua gaură, prin același procedeu, la un picior deasupra primei. Dacă nici această experiență nu izbutea, apa urma să se urce și mai mult în interiorul conului... dar experiența trebuia încercată.

În timp ce Dick Sand mînuia vergeaua, vărul Benedict exclamă deodată:

— Ei, drace! Iată... iată... iată de ce!

Hercule ridică felinarul și-l luminează pe vărul Benedict, a cărui figură exprima cea mai deplină satisfacție.

— Da! repetă el. Iată de ce au părăsit furnicarul aceste termite inteligente! Presimțiseră inundația! Ah! Instinctul, prieteni, instinctul! sunt mai deștepte ca noi termitile astea, mult mai deștepte!

Asta era singura învățătură trasă de vărul Benedict din situația în care se aflau!

În clipa aceea, Dick Sand scoase vergeaua care străpunsese peretele. Se auzi un gălgâit, și apa se mai înălță cu încă un picior. Gaura răspunsese tot sub nivelul apei din exterior.

Se aflau într-o situație îngrozitoare. Doamna Weldon îl luase pe micul Jack în brațe, căci apa se ridicase până aproape de ei. Se sufocau toți în acest spațiu strâmt. Urechile le vâjâiau. Felinarul nu mai arunca decât o lumină foarte palidă.

— Oare tot conul să fie sub apă? murmură Dick Sand.

Trebuia să afle neapărat acest lucru și, de aceea, socotea necesar să facă o gaură chiar în vârful calotei.

Dacă și această încercare dădea greș, îi aștepta asfixia, moartea imediată. Aerul dinăuntru ar fi tâșnit prin deschizătură și apa ar fi umplut tot furnicarul!

— Doamnă Weldon, spuse atunci Dick Sand, vă dați seama de situație. Dacă mai zăbovim, nu vom mai avea aer. Dacă nici cea de a treia încercare nu ne reușește, apa va umple și spațiul rămas. Singura noastră nădejde e ca vârful conului să fie deasupra apei. Vreți să facem și această ultimă încercare?

— Da, Dick! răspunse doamna Weldon.

În clipa aceea, felinarul se stinse, fiindcă oxigenul se împrușcase și mai mult. Doamna Weldon și tovarășii ei se treziră cufundați în întunericul cel mai adânc.

Dick Sand se urcase pe umerii lui Hercule, care se prinsese cu mâinile de pereții uneia din firidele laterale și stătea în apă până la gât. Doamna Weldon, Jack și vârful Benedict se ghemuieră în ultimul cat.

Dick Sand începu să scobească peretele și vergeaua pătrunse ușor prin argilă. Dar deoarece peretele era aici mai gros și mai tare, era mai greu de găurit. Dick Sand se grăbea, dar era totuși grozav de neliniștit, căci prin această deschizătură strâmtă putea pătrunde fie aerul — adică viața, fie apa — adică moartea!

Deodată se auzi un șuierat ascuțit. Aerul comprimat ieșea prin deschizătură... dar o rază de lumină pătrunse în furnicar. Apa se înalță cu încă vreo opt degete și apoi se opri, fără ca Dick Sand să fie nevoit să astupe gaura. Între nivelul apei dinăuntru și cel al apei din exterior se stabilise un echilibru. Așadar, vârful conului ieșea deasupra apei. Doamna Weldon și tovarășii ei erau salvați!

După un «ura» puternic, în care se putea distinge glasul tunător al lui Hercule, cuțitele fură puse la lucru. Calota începu să se fărâmițeze încetul cu încetul. Deschizătura devenea din ce în ce mai mare. Prin ea intrau valuri de aer curat și, odată cu ele, primele raze ale soarelui care răsărea. După ce vârful conului va fi tăiat, va fi ușor pentru cei dinăuntru să se cațăre până sus pe el, de unde vor încerca să ajungă la vreun loc mai înalt din apropiere, unde să fie feriți de inundație.

Dick Sand se urcă primul în vârful furnicarului...

...Și scoase un țipăt.

Prin văzduh se auzi acel zgomot caracteristic, foarte cunoscut celor ce călătoresc prin Africa: șuieratul săgeților slobozite din arc.

Dick Sand avusese timp să observe o tabără la vreo sută de pași de satul furnicilor și, la zece pași de con, în câmpia inundată, niște bărci lungi, pline cu băștinași.

Norul de săgeți plecase dintr-una din aceste bărci, în clipa în care capul tânărului ieșise afară din furnicar.

Dick Sand explică totul tovarășilor săi, în câteva cuvinte. Luând pușca, el se urcă din nou în vârful conului, urmat de Hercule, Acteon și Bat, și cu toții deschiseră focul asupra bărcii care se apropia.

Se prăbușiră mai mulți băștinași. Urlete și împușcături răspunseră focurilor de pușcă trase de cei din furnicar. Dar ce puteau face Dick Sand și tovarășii lui împotriva a o sută de războinici africani, care-i înconjuraseră din toate părțile?

Furnicarul fu luat cu asalt. Doamna Weldon, fiul ei, vârful Benedict și toți ceilalți fură târâți afară

și, fără a avea vreme să-și spună măcar un cuvânt sau să-și strângă pentru ultima oară mâinile, se văzură despărțiți unii de ceilalți, desigur potrivit unor porunci primite cu mult înainte.

O primă luntre îi luă pe doamna Weldom, pe micul Jack și pe vărul Benedict, și Dick Sand îi văzu dispărând în mijlocul taberei. El, împreună cu Nan, cu bătrânul Tom, cu Hercule, Bat, Acteon și Austin fură aruncați într-o altă luntre, care se îndreptă spre colină.

În prima luntre se aflau douăzeci de băștinași. În urma ei veneau alte cinci. Orice rezistență era imposibilă. Cu toate acestea, Dick Sand și tovarășii lui o încercară. Răniră câțiva soldați din caravană și desigur că ar fi plătit această împotrivire cu viața, dacă păzitorii lor nu ar fi avut porunca să-i cruțe.

Distanța până la colină fu străbătută în câteva minute. Dar în clipa când barca trase la țărm, Hercule se smuci de nu-l mai putu ține nimeni și sări pe pământ. Doi băștinași se repeziră asupra lui, dar uriașul învârtea arma ca pe o măciucă și băștinașii căzură la pământ, cu capetele sfărâmate.

În clipa următoare, Hercule dispărea în desișul pădurii, în mijlocul unei ploii de gloanțe, în timp ce Dick Sand și tovarășii lui, debarcați pe colină, erau puși în lanțuri, ca niște sclavi.

Capitolul VII

O TABĂRĂ PE MALURILE COANZEI

Înfățișarea ținutului se schimbase. Inundația prefăcuse într-un lac întins câmpia unde se ridicau așezările termitelor. Vreo douăzeci de furnicare străpungeau cu vârfurile lor pânza de apă.

Toate acestea se datorau fluviului Coanza, care se revărsase în timpul nopții, deoarece afluenții lui ieșiseră din albie.

Coanza, unul din fluviile Angolei, se varsă în Oceanul Atlantic la vreo sută de mile de punctul unde se scufundase *Piligrim*. Locotenentul Cameron avea să treacă peste acest fluviu, câțiva ani mai târziu, mai înainte de a ajunge la Benguela. Coanza e hărăzită să devină principala cale de transport în interiorul acestei părți a coloniei portugheze. Încă de pe acum, vapoarele circulă pe cursul inferior al fluviului, dar peste zece ani ele vor începe să circule și pe cursul superior. Dick Sand avusese dreptate, deci, să caute spre nord vreun curs de apă navigabil. Pârâul al cărui curs îl urmase era unul din afluenții Coanzei. Dacă nu ar fi avut loc acest atac neașteptat, care nu putea fi prevăzut, ar fi dat peste fluviu la o milă mai departe de locul unde se aflau. Atunci, el și tovarășii lui s-ar fi putut îmbarca pe o plută ușor de construit și, coborând pe Coanza, ar fi avut mari șanse să ajungă până la târgurile portugheze unde se opresc vapoarele. În felul acesta, salvarea lor ar fi fost asigurată.

Dar nu se întâmplase așa.

Tabăra zărită de Dick Sand era așezată pe o înălțime din apropierea furnicarului în care soarta îl aruncase ca într-o capcană. În vârful acestei înălțimi creștea un sicomor uriaș, care ar fi putut adăposti cu ușurință cinci sute de oameni sub frunzișul lui des. Cel ce nu a văzut cu ochii lui acești arbori uriași din Africa centrală cu greu poate să și-i imagineze. Crengile lor formează o adevărată pădure, în care te poți rătăci. Ceva mai încolo, niște bananieri uriași, din acea speță ale cărei semințe nu se transformă în fructe, completau peisajul.

La umbra acestui sicomar, ascunsă ca într-un adăpost tainic, poposise o caravană. Era chiar aceea a cărei sosire o vestise Harris lui Negoro. Acest uriaș convoi de băștinași, luați cu forța

din satele lor de către agenții negustorului de sclavi Alvez, se îndrepta spre târgul din Kazonde. De acolo, sclavii erau trimiși, după cum se simțea nevoia, ori în barăcile de pe coasta de vest, ori spre N'yangwe sau spre regiunea marilor lacuri, pentru a fi îndreptați fie spre târgurile de sclavi din Egiptul superior, fie spre plantațiile din Zanzibar.

După ce au sosit în tabără, Dick Sand și tovarășii lui au fost tratați ca orice sclavi. Bătrânul Tom, Bat, Austin, Acteon și Nan, care erau negri, au fost socotiți, deși nu aparțineau rasei africane, ca niște prizonieri băștinași. După ce au fost dezarmați, cu toată împotrivirea lor, au fost legați, cu gâtul într-un fel de jug, doi câte doi. Jugul era o prăjină lungă de vreo șase-șapte picioare, cu capetele terminate în formă de furcă și închise cu un resteu de fier. În felul acesta, ei erau siliți să meargă unul în urma celuilalt, fără să se poată depărta la dreapta sau la stânga. Ca o prevedere suplimentară, au fost legați de brâu cu un lanț greu... Brațele le aveau libere pentru a putea duce poveri, picioarele tot libere, pentru a putea merge, dar n-ar fi putut fugi. Urmau să străbată astfel sute de mile, sub loviturile de bici ale vreunui havildar. Acum stăteau întinși ceva mai la o parte, istoviți de lupta pe care o duseseră cu negrii; nu mai puteau face nici o mișcare! De ce nu reușiseră să-l urmeze pe Hercule, care fugise? Și totuși, ce nădăjduia fugarul? Oricât de voinic ar fi fost, ce se putea alege de el în această regiune neprimitoare, unde foamea, singurătatea, fiarele sălbatice, băștinașii - într-un cuvânt, totul era împotriva lui? N-o să ajungă odată și odată chiar să-i pară rău că nu a împărtășit soarta tovarășilor lui? Dar nici aceștia nu se puteau aștepta să fie tratați cu blândețe de către conducătorii arabi sau portughezi ai caravanei, a căror limbă nu o înțelegeau și care nu comunicau cu ei decât prin priviri și gesturi amenințătoare.

Dick Sand nu era legat de nici un sclav. Era un alb și fără îndoială că nu îndrăzniseră să se poarte cu el așa cum se purtau cu ceilalți. Era dezarmat, cu mâinile și picioarele libere, dar un havildar nu-l slăbea din ochi. Tânărul privea prin tabără și se aștepta în fiecare clipă să-i vadă apărând pe Harris sau pe Negoro... Dar aștepta degeaba. Totuși, nu avea nici cea mai mică îndoială că acești doi ticăloși conduseseră atacul împotriva fumicarului.

Era absolut convins că doamna Weldon, micul Jack și vărul Benedict fuseseră duși în altă parte tot din ordinul americanului sau al portughezului. Nevăzând pe nici unul din ei, bănuia că cei doi complici își întovărășeau poate victimele. Unde îi duceau? Ce voiau să facă cu ei? Aceasta era grija lui cea mare. Căci Dick Sand nu se mai gândea la situația lui, ci doar la salvarea doamnei Weldon și alor săi.

Caravana, care poposise sub sicomorul uriaș, era formată din nu mai puțin de vreo opt sute de persoane, dintre care vreo cinci sute de sclavi, bărbați și femei, două sute de soldați, hamali, și hoți cu sarcina specială de a face rost de hrană prin jefuirea ținuturilor pe unde treceau, la care se adăugau gardienii, havildarii și căpeteniile caravanei.

Aceste căpetenii erau arabi sau portughezi. E greu de închipuit cruzimea cu care se purtau aceste ființe neumane față de captivi, îi loveau fără încetare, iar pe aceia dintre sclavi care cădeau istoviți, și deci nu mai puteau fi vânduți, îi împușcau sau îi înjunghiau. Se făceau ascultați prin teroare; rezultatul acestei purtări era că, la sosirea caravanei, cincizeci la sută din sclavi lipseau din socotelile negustorului, fie că unii putuseră să scape, fie că oasele celor care muriseră în chinuri se înșiruiău de o parte și de alta a lungilor drumuri care duc din interior spre coastă.

Agenții de origine europeană, în majoritate portughezi, nu sunt decât niște netrebnici lepădați de țara lor de origine: ocnași condamnați, care evadaseră, negustori de negri, care nu fuseseră încă prinși și spânzurați — într-un cuvânt, lepădăturile societății. Negoro și Harris tăceau și ei parte din această tagmă, aflându-se în slujba unuia dintre cei mai mari negustori de sclavi din Africa centrală, Jose-Antonio Alvez, binecunoscut de ceilalți negustori din provincia Angola și despre care locotenentul Cameron ne-a dat informații foarte curioase.

Soldații care-i escortează pe prizonieri sunt de obicei băștinași în slujba negustorilor. Dar aceștia din urmă nu erau singurii care dădeau loviturile banditești prin care își procurau sclavi. Șefii de triburi duceau între ei războaie sălbatice pentru același scop. Învinșii — adulți, femei și copii — erau luați sclavi și vânduți de către învingători negustorilor, pentru câțiva coți de stambă, praf de pușcă, arme, mărgelile trandafirii sau roșii, și uneori — după cum spune Livingstone — în epocile de foamete, pentru câteva boabe de porumb.

Privindu-i pe soldații care escortau caravana bătrânului Alvez, îți puteai face o idee destul de exactă despre ceea ce însemnau puterile africane. Era o adunătură de tâlhari. Îmbrăcați sumar, purtând pe umeri puști cu cremene, ale căror țevi erau împodobite cu multe inele de aramă. Cu o asemenea escortă, la care se adăugau hoții de aceeași teapă, agenții aveau deseori mult de furcă. Soldații discutau ordinele, dacă să le îndeplinească sau nu, impuneau locurile și orele de popas și-i amenințau mereu pe agenți că-i lasă baltă. De aceea, agenții erau nevoiți de multe ori să le îndeplinească pretențiile.

Deși sclavii, bărbați și femei, erau siliți să ducă greutatea, în timp ce caravana se afla în mers, totuși exista și un număr de hamali. Hamalii aceștia purtau numele de «pagazis», și ei duceau în spate baloturile cu obiecte de preț, în primul rând fildeșul. Uneori, dinții de elefant sunt atât de groși — unii cântăresc până la șaiszeci de livre încât e nevoie de doi «pagazis» pentru transportarea lor la agențiile de unde această marfă prețioasă este dusă la târgurile din Khartoum, Zanzibar și Natal. La sosire, acești «pagazis» erau plătiți potrivit învoielii și se alegeau cu vreo douăzeci de coți de pânză de bumbac sau de stofă, numită «merikani», puțin praf de pușcă, un pumn de «cauris»⁽³⁹⁾, câteva mărgelile sau chiar câțiva sclavi — din cei care s-ar fi vândut mai greu — atunci când vânzătorul n-avea altă monedă.

Printre cei cinci sute de sclavi din caravană se aflau puțini oameni în vârstă. Aceasta se explica prin faptul că la sfârșitul fiecărei «razii» satul era incendiat, orice băștinaș de peste patruzeci de ani fiind măcelărit fără milă și spânzurat de cel mai apropiat copac. Numai tinerii de ambele sexe și copiii erau vânduți la târguri. De-abia dacă a zecea parte din numărul învinșilor supraviețuiau acestor vânzători de oameni. Așa se explică înspăimântătoarea depopulare care preschimba în pustietăți întinsele ținuturi ale Africii centrale.

Îmbrăcămintea adulților și copiilor din această caravană se rezuma doar la câteva fâșii de împletitură, făcută din scoarța unor arbori, pe care băștinașii o numesc «mbuzu». Nu se putea închipui spectacol mai jalnic decât turma aceasta de ființe omenești: femei pline de răni din pricina loviturilor de bici ale havildarilor, copii gălbejiți, slabi, cu picioarele sângerânde, pe care mamele se străduiau să-i ducă în brațe, deși duceau și alte poveri, tineri strâns legați unul de altul prin furca aceea mai chinuitoare decât lanțurile ocașilor. Pe bună dreptate, starea acestor nenorociți, abia trăgându-și sufletul, cu glasurile aproape stinse, starea acestor «schelete de abanos», după expresia lui Livingstone, ar fi înduioșat chiar și inima fiarelor sălbatice. Dar toate aceste mizerii nu-i impresionau câtuși de puțin pe acești arabi nemiloși sau pe portughezii care, după spusele locotenentului Cameron, sunt și mai cruzi⁽⁴⁰⁾.

Se înțelege de la sine că prizonierii erau păziți cu strășnicie atât în timpul marșului, cât și al popasului. Dick Sand înțelese repede că nici măcar nu trebuia să încerce să fugă. Dar atunci cum avea s-o poată găsi pe doamna Weldon? Nu mai încăpea nici o îndoială că Negoro o răpise și pe ea, și pe fiul ei Jack. Portughezul voia s-o despartă de tovarășii ei, din motive pe care tânărul marinăr nu le cunoștea încă. Era sigur că Negoro este amestecat și în întâmplările de acum; i se frângea inima la gândul atâtor primejdii care o amenințau pe doamna Weldon.

«Ah! își spunea el. Când mă gândesc că i-am avut pe acești doi ticăloși în față, în bătaia puștii mele, și că nu i-am ucis!...»

Era unul din gândurile care-l frământau fără încetare. Moartea binemeritată a lui Harris și a lui Negoro i-ar fi cruțat de multe nenorociri nu numai pe ei, ci și pe toți aceștia pe care vânzătorii

de oameni îi tratau acum ca sclavi.

Dick Sand își dădea seama de toată grozăvia situației în care se aflau doamna Weldon și micul Jack. Nici mama, nici copilul nu se puteau bizui pe vărul Benedict. Bietul om de-abia dacă se putea ajuta pe sine! Fără îndoială că toți trei erau târâți în vreun loc ascuns al provinciei Angola. Dar cine ducea în brațe copilul încă bolnav? «Mama lui! Cu siguranță că mama lui! Își spunea Dick Sand. Pentru micul Jack, ea va găsi puterea necesară! Va face așa cum fac și aceste sclave nenorocite. Și oare se va prăbuși și dânsa ca aceste sclave? Ah! Dacă aș mai da o dată ochii cu călăii...!»

Dar era prizonier! Nu era altceva decât un sclav făcând parte din această turmă pe care havildarii o mânau spre interiorul Africii! Nu știa nici măcar dacă Negoro și Harris conduc ei înșiși convoiul din care făceau parte victimele lor! Dingo nu se mai afla printre ei, pentru a da de urma portughezului, pentru a da de veste că-i prin apropiere. Doar Hercule putea veni în ajutor nefericitei doamne Weldon. Dar putea nădăjdui într-o asemenea minune?

Cu toate acestea, Dick Sand nu-și pierdea nădejdea. Își spunea întruna că negrul cel voinic este liber. Și nu se îndoia de devotamentul lui. Era sigur că Hercule va face tot ce va fi omenește cu putință pentru a o salva pe doamna Weldon. Da, Hercule va încerca să dea de urma doamnei Weldon, va încerca să-l găsească pe Dick și poate să-l răpească din lagăr sau să-l elibereze cu forța! În timpul popasurilor de noapte, profitând de faptul că nu se deosebea de acești prizonieri, fiind negru ca și ei, n-ar fi putut Hercule oare să înșele vigilența soldaților de pază, să ajungă până la Dick, să-l răpească și să fugă cu el în pădure? Ce n-ar face ei, împreună, pentru salvarea doamnei Weldon! Cursul unui fluviu repede le-ar da putința să ajungă până la coastă, și Dick Sand ar încerca din nou să pună în practică, cu noi posibilități de succes și cu o mai adâncă cunoaștere a greutăților, planul pe care atacul băștinașilor îl zădărnicese.

Tânărul elev-marinar se lăsa în voia gândurilor, fiind cuprins când de temeri, când de nădejdi. Dar nu se dădea bătut! Dimpotrivă: datorită firii sale energice, se pregătea să se folosească de cea mai mică posibilitate pe care i-ar fi oferit-o evenimentele.

În primul rând, voia să știe spre ce târg de sclavi se îndrepta convoiul acesta de robi. Dacă se ducea spre vreunul din târgurile din Angola, apoi mai aveau de mers doar câteva zile: dar dacă mai aveau de făcut sute de mile prin Africa centrală? Târgul principal al vânzătorilor de sclavi era cel din N'yangwe, în Manyema, situat pe acel meridian care desparte continentul african în două părți aproape egale. Pe acolo se întindea ținutul marilor lacuri pe care Livingstone îl străbătea tocmai atunci. Dar de la tabăra de pe malurile Coanzei și până la acel târg era un drum foarte lung; ar fi trebuit să treacă luni și luni de zile ca să ajungă până acolo!

Acesta era unul din gândurile care-l muneau mereu pe Dick Sand. Chiar în cazul în care doamna Weldon, Hercule, ceilalți negri și el însuși ar fi izbutit să scape din N'yangwe, ar fi fost foarte greu, dacă nu chiar imposibil, să ajungă la coastă, înfruntând primejdiile unui drum atât de lung.

Dick Sand avea dreptate să creadă că se apropia de destinație. Deși nu înțelegea limba folosită de conducătorii caravanei, care vorbeau când araba, când vreun dialect african, auzea pomenindu-se tot mai des în discuție numele unui important târg de sclavi din regiune. Era vorba de Kazonde. Dick Sand știa că în târgul acela comerțul de sclavi era în floare. Era firesc, deci, să tragă concluzia că acolo se va hotărî soarta prizonierilor, fie în folosul regelui aceluia district, fie în folosul vreunui bogat negustor de sclavi din regiune. Și nu se înșela. Deoarece se interesa de tot ce se întâmplă în domeniul geografiei, Dick Sand cunoștea destul de bine tot ceea ce se știa în legătură cu Kazonde. De la Sf. Paul de Loanda și până la acel târg de sclavi nu erau mai mult de patru sute de mile și, prin urmare, de la lagărul așezat pe malurile Coanzei și până acolo puteau fi cel mult două sute cincizeci de mile. Dick Sand făcea această

socoteală cu aproximație, luând drept punct de comparație drumul străbătut de mica ceată condusă de Harris. În împrejurări obișnuite, pentru călătoria aceasta nu ar fi fost nevoie de mai mult de zece-douăsprezece zile de drum. Chiar socotind un timp de două ori mai lung, deoarece era vorba de o caravană istovită de drum, Dick Sand ajunse la concluzia că durata călătoriei de la Coanza până la Kazonde era de trei săptămâni. Ar fi vrut să le comunice și lui Tom și tovarășilor lui toate aceste lucruri. Faptul că nu erau târâți în centrul Africii, într-unui din acele ținuturi blestemate din care nu mai poți nădăjdui să scapi, ar fi fost o mângâiere pentru ei. Doar câteva cuvinte, spuse în treacăt, ar fi fost de ajuns pentru a le anunța ceea ce ei nu știau. Dar oare va putea să le spună aceste cuvinte?

O întâmplare fericită făcuse ca Tom și cu Bat — tatăl și fiul — ca și Acteon și Austin să fie legați împreună doi câte doi. Acum se găseau la extremitatea din dreapta a taberei, unde erau păziți de un havildar și vreo zece soldați.

Dick Sand avea putința să facă mișcări, nefiind legat; se hotărî deci să micșoreze puțin câte puțin distanța de cincizeci de pași ce-l despărțea de grupul în care se aflau tovarășii lui. Începu deci să se apropie.

Probabil că bătrânul Tom ghicise ce voia să facă Dick Sand, căci șopti câteva cuvinte, atrăgând celorlalți atenția să fie cu luare-aminte. Nu se mișca nici unul, ca și când nu s-ar fi petrecut nimic, dar erau toți numai ochi și urechi.

În curând, Dick Sand străbătu cei vreo cincizeci de pași cu un aer indiferent. Chiar din locul unde se afla acum ar fi putut să strige numele de Kazonde, în așa fel încât să fie auzit de Tom, comunicându-i în același timp și care va fi durata probabilă a călătoriei. Dick Sand socoti însă că ar fi mai bine să le poată da mai multe amănunte și să se înțeleagă cu ei asupra felului cum să se poarte în timpul călătoriei. Continuă deci să se apropie de ei. Cu inima plină de nădejde, Dick Sand ajunse la câțiva pași de cei patru; dar atunci, ca și când i-ar fi înțeles gândurile, havildarul se repezi deodată la el. Auzind zbierătele pline de furie ale acestuia, vreo zece soldați veniră în goană într-acolo și Dick Sand fu târât înapoi cu forța, în timp ce Tom și ai lui erau duși în cealaltă extremitate a taberei.

Înfuriat la culme, Dick Sand se aruncă asupra havildarului. Rupse în două pușca, pe care aproape izbutise să i-o smulgă din mâini, dar vreo șapte-opt soldați tăbărâră asupra lui, așa că fu silit să-i dea drumul. Furioși, soldații l-ar fi măcelărit cu siguranță dacă unul din conducătorii caravanei, un arab înalt cu o înfățișare cruntă, n-ar fi intervenit. Acest arab era chiar șeful Ibn Hamis, despre care vorbea Harris. El rosti câteva cuvinte, pe care Dick Sand nu le putu înțelege, și soldații fură nevoiți să lase prada din mâini și să se depărteze.

Din cele întâmplare reieșea limpede că se dăduse poruncă strictă ca, pe de o parte, tânărul elev-marinar să nu fie lăsat să schimbe vreo vorbă cu tovarășii lui, iar, pe de alta, să-i fie cruțată viața. Cine altul decât Harris sau Negro ar fi putut da astfel de ordine?

În clipa aceea — erau orele 9 din ziua de 19 aprilie — răsunară semnalele răgușite date dintr-un corn de cudu⁽⁴¹⁾ și apoi bătăi de tobă. Popasul luase sfârșit. Toți conducătorii — soldați, hamali și sclavi — se sculară în picioare. După ce baloturile fură luate în cârcă, mai multe grupuri de prizonieri se strânsură sub conducerea unui havildar, care desfășură un steag în culori vii. Semnalul de plecare fusese dat.

Văzduhul fu străbătut de cântece. Dar erau cântecele învinșilor, nu ale învingătorilor. Și iată ce spuneau ei în aceste cântece — amenințare plină de credință naivă, adresată asupra lor, călăilor lor:

«M-ați mânat voi spre țarm, dar când o să fiu mort, n-o să mai am jug și atunci o să vin eu — înapoi să vă ucid!»

Capitolul VIII

CÂTEVA ÎNSEMNĂRI ALE LUI DICK SAND

Deși furtuna din ajun încetase, vremea era tot mohorâtă. De altfel, se aflau în epoca «masika», a doua perioadă a anotimpului ploios de prin aceste meleaguri ale Africii. Noaptea, mai ales, urmau să fie ploioase timp de două sau trei săptămâni, ceea ce avea să mărească și mai mult mizeria în care se zbătea caravana care, după ce părăsise malurile Coanzei pe o vreme posomorâtă, o luase aproape direct spre răsărit.

Vreo cincizeci de soldați mergeau în fruntea caravanei, alți vreo sută — de fiecare parte a convoiului, iar ceilalți păzeau coloana la urmă. Chiar dacă nu ar fi fost în lanțuri, prizonierilor tot le-ar fi fost greu să fugă. Femei, copii, bărbați mergeau de-a valma, iar havildarii îi zoreau cu lovituri de bici. Câte o biată mamă își alăpta pruncul din mers, ținând totodată un al doilea copil de mână. Altele îi târau pe bieții țânci, despuiați, cu picioarele goale, prin ierburile tăioase care acopereau pământul.

Conducătorul caravanei, cruntul Ibn Hamis, care intervenise în lupta dintre Dick Sand și slujitorul său, supraveghea toată această turmă, mergând când spre capul, când spre coada coloanei. Dar dacă atât lui cât și slujitorilor săi le păsa prea puțin de nenorocirile prizonierilor lor, trebuiau să fie mereu cu ochii în patru fie la soldații care cereau vreun supliment de hrană, fie la hamalii care voiau să facă vreun popas. De aici, certuri urmate adesea de încăierări. Până în cele din urmă, havildarii își vărsau focul tot pe sclavi. Nu se auzeau decât amenințări dintr-o parte și țipete de durere de cealaltă. Cei ce se aflau în ultimele rânduri călcau pe pământul stropit cu sângele celor dinaintea lor.

Ținuți cu grijă în fruntea convoiului, tovarășii lui Dick Sand nu puteau să comunice deloc cu acesta. Înaintau unul după altul, cu grumazul prins în furca aceea grea, care nu le îngăduia nici măcar să-și miște capul, și primeau tot atâtea lovituri de bici ca și ceilalți tovarăși de nenorocire.

Bat mergea înaintea tatălui său, căznindu-se să nu zdruncine prea mult furca prin care erau fixați unul de altul și alegând locurile pe unde trebuiau să calce, fiindcă bătrânul Tom urma să treacă după el. Din când în când, profitând de faptul că havildarul rămânea mai în urmă, șoptea câteva vorbe de încurajare, dintre care doar unele ajungeau până la Tom. Ori de câte ori simțea că Tom obosea, încerca să-și încetinească mersul. Faptul că nu putea măcar să-și întoarcă o clipă capul, ca să-și vadă tatăl pe care-l iubea atât de mult, era un adevărat chin pentru acest fiu bun. În ce-l privește pe Tom, el era mulțumit că se află alături de fiul său. Dar plătea scump această mulțumire. De câte ori nu-l podidise plânsul văzând cum biciul havildarului îl lovește pe Bat! Simțea o durere mai mare decât dacă ar fi primit el loviturile...

Austin și Acteon mergeau la câțiva pași mai în urmă, legați unul de altul și brutalizați în fiecare clipă. Ah! cât de mult invidiau soarta lui Hercule! Oricât de mari ar fi fost primejdiile care-l amenințau, el putea, cel puțin, să se bizuie pe puterile lui și să-și apere viața.

Încă din primele clipe ale captivității lor, bătrânul Tom le spusese tot adevărul. Spre marea lor mirare, ei aflaseră de la el că se găseau în Africa și că și Negoro, și Harris îi trădaseră, târându-i până aici. De asemenea, le atrase atenția că nu trebuiau să se aștepte la nici o milă din partea actualilor lor stăpâni.

Nici Nan nu era tratată mai bine. Făcea parte dintr-un grup de femei care mergeau în mijlocul convoiului. Fusese legată de o tânără mamă, care avea doi copii. Pe unul îl purta la sân, iar celălalt, în vârstă de trei ani, abia se mai târa lângă ea. Înduioșată, Nan îl luase în brațe pe micuț și sărmana sclavă îi mulțumise printr-o lacrimă. Nan ducea copilul în brațe, ferindu-l nu numai de oboselile drumului, care ar fi putut să-l răpună, dar și de loviturile havildarului. Pentru bătrâna Nan, copilul era însă o greutate prea mare. Se temea că au s-o lase puterile, dar atunci se gândea la micul Jack! Și-l închipuia în brațele mamei sale. Boala îl slăbise, dar era încă greu pentru brațele obosite ale doamnei Weldon! Unde era? Ce se alesese de ea? Oare avea s-o mai revadă vreodată bătrâna Nan?

Dick Sand fusese așezat în coada convoiului. Din locul acela nu-i putea zări nici pe Tom, nici pe tovarășii lui și nici pe Nan. Nu putea vedea capul coloanei decât atunci când caravana străbătea vreo câmpie. Mergea abătut, în prada celor mai triste gânduri, din care nu reușeau să-l smulgă nici măcar zbieretele havildarilor. Nu se gândea nici la el, nici la truda pe care trebuia să o mai îndure, și nici la chinurile pe care probabil i le rezerva Negoro. Nu se gândea decât la doamna Weldon. Tot timpul era cu ochii în pământ, căutând prin spini, prin ramurile mai scunde ale copacilor, urma trecerii ei. Căuta în zadar... Dar nu pierdea nădejdea și gândul i se oprea, încăpățânat, asupra aceleiași preocupări. Dacă, după cum era probabil, fusese târâtă spre Kazonde, nu putuse lua alt drum. Ce n-ar fi dat să găsească vreo dovadă că și ea se îndrepta spre același târg unde erau duși ei!

Iată situația în care se găsea tânărul elev-marinar și tovarășii lui. Dar oricât de mult s-ar fi temut pentru ei înșiși și oricât de mari ar fi fost propriile lor suferințe, nu puteau să nu se înduioșeze de înspăimântătoarea mizerie în care se afla această turmă de prizonieri și să nu se revolte văzând cruzimea stăpânilor lor. Din nefericire, însă, nu puteau să-i ajute pe primii și nici să se împotrivescă celorlalți!

În toată partea de la răsărit de Coanza se întindea o pădure de vreo douăzeci de mile. Dar copacii erau mai rari decât în ținutul din vecinătatea țărmlui, fie că piereau din cauza insectelor dăunătoare, fie că turmele de elefanți îi rupeau de tineri. Din pricina aceasta, mersul prin pădure era mult mai ușor. Arbustii de bumbac creșteau puzderie, atingând o înălțime de șapte-opt picioare. Bumbacul servea la fabricarea acelor stoffe în dungi albe și negre, care se poartă în interiorul provinciei.

În unele locuri, pădurea se transforma într-o junglă deasă, în care convoiul dispărea cu totul! Dintre toate animalele ținutului, numai elefanții și girafele ar fi putut întrece ca înălțime trestiiile, asemănătoare bambusului, și buruienile cu tulpini groase de o șchioapă. Havildarii trebuiau să cunoască foarte bine regiunea ca să nu se rătăcească.

În fiecare zi, caravana pleca în zori și abia la prânz făcea un popas de o oră. Se deschideau atunci câteva baloturi cu manioc și acest aliment era împărțit cu zgârcenie sclavilor. Li se mai dădeau un fel de cartofi cu carne de capră și vițel, dar asta numai atunci când soldații prădau în trecere vreun sat. Dar oboseala era atât de mare și odihna atât de scurtă, ba chiar imposibilă în cursul acestor nopți ploioase, încât atunci când venea timpul împărțirii alimentelor, prizonierii de-abia puteau să mai mănânce. De aceea, la opt zile după plecarea de pe malurile Coanzei, vreo douăzeci de sclavi căzuseră pe drum, pradă fiarelor care mișunau în urma convoiului. Lei, pantere și leoparzi își așteptau victimele, care nu se putea să nu le pice în gheare. În fiecare seară după apusul soarelui, răcnetele lor se auzeau de la o depărtare atât de mică, încât se putea crede că fiarele au să atace direct convoiul.

Ascultând aceste răgete, pe care întunericul le făcea și mai înfiorătoare, Dick Sand se gândea cu groază la piedicile pe care le-ar constitui pentru Hercule asemenea întâlniri, la primejdiile care-l pândeau la fiecare pas. Totuși, nici el n-ar fi stat câtuși de puțin la îndoială dacă s-ar fi ivit un prilej să fugă.

De altfel, iată însemnările lui Dick Sand din timpul acestei călătorii de la Coanza la Kazonde! Pentru a străbate drumul de două sute cincizeci de mile, trebuieră să facă douăzeci și cinci de «marșuri», fiecare marș însemnând în limbajul negustorilor de sclavi zece mile parcurse, plus popasul de zi și cel de noapte.

De la 25 la 27 aprilie. — Văzut un sat înconjurat de ziduri de trestie înaltă de opt-nouă picioare. Câmpuri semănate cu porumb, bob, mei și diferite arachide. Doi negri prinși și luați prizonieri. Cincisprezece uciși. Populația fugărită.

A doua zi, trecut peste un râu năvalnic, lat de o sută cincizeci de yarzi. Pod plutitor, făcut din trunchiuri de copaci legați cu liane. Pilonii podului pe jumătate mâncați de ape. Două femei înjugate la aceeași furcă au căzut în apă. Una își ducea copilul în brațe. Apele se învoburează și se colorează de sânge omenesc. Crocodilii se furișează printre trunchiurile de lemn ale punții. Primejdie să-ți vâri piciorul în botul căscat al vreunuia din ei...

28 aprilie. — Străbătut o pădure de bauhinias. Arbori înalți, cu lemn de esență tare, foarte căutați de portughezi.

Ploaie cu găleata. Pământul desfundat. Marș deosebit de anevoios.

În mijlocul convoiului am zărit-o pe sârmana Nan, ducând în brațe un mic negru. Abia se târăște. Sclava prinsă în aceeași furcă șchioapătă, și din umărul sfâșiat de lovituri de bici șiroiește sângele.

Poposit seara sub un baobab uriaș, cu flori albe și frunze de un verde deschis. Noaptea, răgete de lei și leoparzi. Foc de armă tras de unul din băștinași într-o panteră. Ce-are să se aleagă de Hercule?

29 și 30 aprilie. — Primele semne de răcoare, a ceea ce se numește «iarnă» africană. Rouă multă. Cu venirea lunii aprilie se sfârșește anotimpul ploios, început în noiembrie. Câmpiile încă inundate. Vânturi dinspre răsărit, care zvântă transpirația oamenilor, făcându-i să se îmbolnăvească mai ușor de friguri.

Nici urmă de doamna Weldon și vărul Benedict... Unde să-i fi dus, dacă nu la Kazonde? Trebuie să fi plecat înaintea noastră, pe același drum. Sunt ros de griji. Poate că micul Jack a fost din nou prins de friguri în aceste ținuturi nesănătoase... Dar o mai fi trăind oare?

De la 1 la 6 mai. — Străbătut, timp de mai multe etape, întinse câmpii înecate, încă nezvântate. Câteodată, apa ajunge până la brâu. Sumedenie de lipitori ni se prind de piele. Trebuie totuși să înaintăm. Pe câteva grinduri care ies din apă, lotuși și papiruși. Sub apă, în mълul de pe fund, alte plante, cu frunze mari ca de varză, de care piciorul se împiedică la tot pasul. Mulți se poticnesc.

În aceste ape mișună pești din familia somnului, pe care indigenii îi abat în heleșteie făcute anume și-i prind în cantități imense, ca să-i vândă caravelor.

Imposibil de găsit un loc de popas pentru noapte. Câmpia înecată pare să n-aibă margini. Trebuie să mergem orbecăind prin întuneric. Cu «siguranță că mâine vor lipsi din convoi foarte mulți sclavi! Groaznică situație! Când cazi, de ce să te mai scoli? Câteva clipe sub apă și totul s-ar sfârși! Ciomagul havildarului nu te mai ajunge!

Da! Dar doamna Weldon și fiul ei? N-am dreptul să-i părăsesc! Voi rezista până la capăt. E datoria mea!

Țipete deznădăjduite în noapte! Vreo douăzeci de soldați au smuls câteva ramuri îmbibate de rășină din niște pomi care nu fuseseră cu totul acoperiți de apă și le-au aprins. Pălăviri palide în beznă.

lată motivul țipetelor auzite: un atac al crocodililor. Doisprezece sau cincisprezece monștri s-au aruncat prin întuneric asupra caravanei. Femei și copii au fost prinși și târați de crocodili până la «pășunile» lor, așa cum le spune Livingstone gropilor adânci în care aceste amfibii își depun prada, după ce au înecat-o, căci n-o mănâncă decât după ce a început să putrezească.

Solzii unuia din crocodili mi-au răzuit piciorul. Un sclav în puterea vârstei a fost înhățat chiar de lângă mine. Jugul care-l ținea legat de gât s-a rupt în bucăți. Ce țipăt de deznădejde, ce urlet de durere a scos bietul om! Parcă-l aud și acum!

7 și 8 mai. — A doua zi, se numără victimele! Au dispărut doisprezece sclavi.

Încă din zori i-am căutat pe Tom și tovarășii lui. Slavă Domnului! Trăiesc! Dar oare trebuie spus «slavă Domnului»? Nu sunt mai fericiți cei ce au scăpat de toate aceste chinuri? Tom e în fruntea convoiului. La un moment dat, Bat s-a poticnit, furca s-a întors pieziș și Tom m-a zărit și el. O caut zadarnic pe bătrâna Nan. N-o fi cumva în grupul din mijloc? Sau a pierit în noaptea asta îngrozitoare!

A doua zi, trecut de câmpia inundată, după douăzeci și patru de ore în apă. Poposim pe un deal. Soarele ne zvântă puțin. Mâncăm, dar ce hrană groaznică! Puțin manioc, câțiva pumni de porumb... De băut, numai apă tulbure. Câți din prizonierii întinși acum pe pământ au să se mai scoale?

Nu! Nu e cu puțință ca doamna Weldon și micul Jack să fi trecut prin atâtea chinuri! Poate că au luat un alt drum spre Kazonde. Nenorocita mamă n-ar fi putut îndura atâtea!

În caravană, noi cazuri de vărsat, așa-numitul «ndue». Bolnavii nu vor putea merge mai departe. Vor fi părăsiți ?

9 mai. — Plecat în zori. Nimeni nu întârzie. Bicele havildarilor aupos în picioare pe toți cei doborâți de oboseală și boală! Sclavii aceștia au o valoare. Reprezintă o monedă. Agenții nu-i vor lăsa pe drum, atâta timp cât vor mai avea putere să umble. Sunt înconjurat de schelete vii. Nu mai au nici măcar glas să se plângă.

Am zărit-o în sfârșit pe bătrâna Nan! Ți-e mai mare mila s-o vezi. Nu mai duce în brațe pe micul negru. E singură, de altfel! Îi va fi mai ușor așa, dar lanțul de fier îi atâră încă de brâu și ea a fost nevoită să-i arunce capătul pe umăr.

Grăbindu-mi pașii, m-am putut apropia de dânsa. S-ar fi zis că nu mă mai recunoaște. M-am schimbat oare într-atât?

— Nan! am strigat-o.

Bătrâna m-a privit îndelung și apoi a murmurat:

— Ah!...Dumneata, domnule Dick! Eu... Eu... am să mor curând.

— Nu, n-ai să mori, curaj! i-am răspuns plecându-mi ochii ca să nu mai văd chipul străveziu al acestei nenorocite, care părea o arătare.

— Am să mor... și n-am să-i mai văd niciodată pe scumpa mea doamnă Weldon și pe micul Jack.

Am vrut s-o sprijin pe bătrâna Nan, care tremura ca varga în veșmintele ei sfâșiate!... M-aș fi lăsat bucuros înjugat alături de ea, ca să port la cingătoare o parte din acel lanț, a cărui greutate era silită s-o ducă singură de la moartea tovarășei ei. Dar un braț vânjos mă îmbrânci cât colo și biata Nan, încolăcită de șfichiul unui bici, fu împinsă în gloata sclavilor. Am vrut să mă năpustesc asupra fiarei cu biciul, dar se ivi conducătorul arab, care, apucându-mă de braț, mă ținu tare, până când mi-am luat din nou locul în ultimul rând. Apoi rosti un nume: «Negoro!» Negoro! Așadar, din ordinul portughezului se poartă cu mine altfel decât cu tovarășii mei de nenorocire!

Oare ce soartă mă așteaptă?

10 mai. — Trecut azi pe lângă două sate în flăcări. Colibele ard în pălălăi. Nenumărate cadavre

spânzură de copacii scăpați de foc. Populația fugărită. Lanurile devastate. Și pe aici au trecut negustorii de sclavi... Peste două sute de oameni uciși, ca să prindă vreo zece- doisprezece sclavi.

S-a înserat. Popas de noapte. Tabăra așezată sub niște copaci uriași. Bălării înalte, care formează un crâng la marginea pădurii.

Câțiva prizonieri fugiseră în ajun, după ce sfărâmaseră furcile. Au fost prinși și pedepsiți cu o cruzime fără seamăn. Soldații și havildarii supraveghează acum cu mai multă strășnicie.

S-a lăsat noaptea. Răgete de lei și de hiene. Sforăit îndepărtat de hipopotami. Prin apropiere trebuie să fie vreun lac sau vreun râu.

Cu toată oboseala, nu pot să dorm! Mă gândesc la atâtea și atâtea!

Deodată mi se pare că aud cum foșnește ceva prin bălării. Poate-i vreo fiară sălbatică. Oare va îndrăzni să pătrundă până în tabără?

Ascult. Nimic! Ba da! Un animal trece printre trestii. Sunt neînarmat! Totuși mă voi apăra. Voi striga după ajutor! Viața mea poate fi de folos doamnei Weldon și tovarășilor mei!

Caut să străpung întunericul cu privirea. Nu e lună. Bezna e de nepătruns. Doi ochi sticlesc în noapte, printre papiruși. Ochi de hienă sau de leopard! Dispar... și apar din nou. În sfârșit, un foșnet de iarbă. Și deodată, pe neașteptate, un animal se repede asupra mea.

Vreau să strig, să dau alarma...

Din fericire, m-am putut opri la timp!...

Nu-mi vine să-mi cred ochilor!... E Dingo... Dingo e lângă mine!... Ce câine viteaz! Cum de s-a întors? Cum de m-a găsit? Ah! Instinctul!... Dar poate oare instinctul să explice asemenea minuni de fidelitate? Îmi linge mâinile. Ah! Câine drag, ești acum singurul meu prieten! Așadar, n-au reușit să te ucidă!...

Îl mângâi și eu. Mă înțelege! Ar vrea să latre...

Îl potolesc. Nu trebuie să-l audă nimeni! Va urma caravana fără să fie zărit, și poate că... Dar ce-o fi cu el? Își freacă cu insistență gâtul de mâinile mele, de parcă ar vrea să-mi spună: «Caută aici!» Caut și simt că are legat ceva de zgardă... O bucată de trestie vârată în zgarda pe care sunt săpate cele două litere S.V., al căror mister nu l-am dezlegat până acum.

Am scos bucata de trestie, am spart-o și înăuntru am găsit un bilet... Dar nu-l pot citi! Trebuie să aștept să se lumineze... Aș vrea să-l opresc pe Dingo, dar câinele, deși continuă să-mi lingă mâinile, pare grăbit. A înțeles că și-a îndeplinit misiunea!...

Dintr-un salt, dispare fără zgomot printre ierburi.

Dumnezeu să-l apere de colții leilor și ai hienelor!

Dingo s-a întors desigur la acela care mi l-a trimis.

Biletul acesta, pe care nu-l pot citi încă, îmi arde mâinile. Cine l-a scris? Doamna Weldon? Hercule? Cum de s-a putut întâlni credinciosul animal, pe care îl socoteam mort, cu vreunul din ei? Ce vești îmi va aduce biletul? Au pus la cale un plan de evadare, sau voi primi doar știri despre cei care îmi sunt dragi? Oricum ar fi, faptul acesta m-a mișcat adânc și m-a liniștit puțin.

Ah, cât de greu se crapă de ziuă! Pândesc cea mai slabă lumină la orizont. Nu pot să închid defel ochii. În auz îmi stăruie încă răgetele fiarelor! Bietul meu Dingo! De-ai putea scăpa teafăr! În sfârșit se face ziuă aproape brusc, fără revărsat de zori, așa cum se întâmplă destul de des prin aceste regiuni tropicale. Mă întorc în așa fel ca să nu fiu văzut!...

Încerc să citesc biletul, dar nu pot încă. În sfârșit, l-am citit! E scris de Hercule, pe o bucată de hârtie, cu creionul...

Iată ce scrie în el:

Doamna Weldon e dusă cu micul Jack într-o «kitanda». Vărul Benedict e cu ei. Harris și Negoro îi însoțesc. Sunt mai înainte, la o depărtare de trei sau patru etape de caravană. N-am putut intra în legătură cu dânsa. L-am găsit pe Dingo, care trebuie să fi fost rănit de un glonte,

dar acum e vindecat. Nu-ți pierde speranța, domnule Dick, nu mă gândesc decât la dumneavoastră toți! De aceea am fugit, ca să vă pot fi cât mai de folos!

Hercule

Ah! Doamna Weldon și fiul ei trăiesc! Slavă Domnului!... Nu au de suferit ca noi chinurile acestor marșuri grele!... O kitanda e un fel de targă din ierburi uscate, atârnată de niște pari de bambus și purtată pe umeri de doi oameni. De obicei e acoperită cu o perdea de pânză. Doamna Weldon și micul Jack călătoresc într-o astfel de kitanda. Ce vor să facă Harris și Negoro cu ei? Acești ticăloși îi îndreaptă desigur spre Kazonde. Da! Am să-i găsesc! Ah, în acest noian de chinuri. Dingo mi-a adus o veste bună, mi-a adus o bucurie.

De la 11 la 15 mai. — Caravana își continuă drumul. Prizonierii se târăsc din ce în ce mai greu. Cei mai mulți dintre ei lasă dâre de sânge pe unde trec. Cred că mai avem încă zece zile de mers până la Kazonde. Câți vor scăpa de suferințe între timp? Eu însă trebuie să ajung cu orice preț! Și voi ajunge!

E groaznic. Sunt în convoi femei al căror trup e numai o rană. Frânghiile cu care sunt legate le intră adânc în carne.

O mamă își duce în brațe, de ieri, copilul care a murit de foame! Nu vrea să se despartă de el!... Drumul nostru e semănat cu leșuri. Vărsatul bântuie tot mai tare.

Am trecut pe lângă un arbore de care erau legați de gât câțiva sclavi. Fuseseră lăsați acolo să moară de foame.

De la 16 la 24 mai. — sunt aproape la capătul puterilor, dar n-am dreptul să mă las doborât. Ploile au încetat cu totul. Acum facem «marșuri forțate». Vânzătorii de sclavi le numesc «tirikesa» sau marșuri de după-amiază. Trebuie să mergem mai repede, dar dăm peste dealuri tot mai greu de urcat.

Trecem prin ierburi înalte, foarte rezistente, cunoscute sub numele de «nyassi». Tulpinile îmi jupoaie obrazii și grăunțele lor țepoase mi se strecoară până la piele. Din fericire, încălțăminte rezistă încă.

Havildarii lasă în drum pe sclavii prea bolnavi, care nu pot merge mai departe. De altfel, merindele încep să lipsească. Soldații și hamalii s-ar răzvrăti dacă li s-ar micșora rația. Și cum conducătorii nu îndrăznesc să facă așa ceva, atunci au să reducă din mâncarea sclavilor!

«N-au decât să se mănânce între ei!» a spus șeful caravanei.

Se întâmplă uneori ca unii sclavi tineri, destul de voinici încă, să cadă morți, fără nici un semn de boală. În această privință, îmi amintesc de cuvintele doctorului Livingstone: «Acești nenorociți se plâng că-i doare inima; ei își duc mâinile la piept și se prăbușesc. Și așa este: li se frânge inima. Așa se întâmplă cu oamenii liberi, luați în robie cu totul pe neașteptate».

Astăzi, douăzeci de prizonieri care nu mai puteau să se târască au fost măcelăriți cu lovituri de secure de către havildari! Conducătorul caravanei nu s-a împotrivit acestui măcel.

Scena a fost îngrozitoare! Biata Nan a căzut și ea victimă acestui măcel înfiorător. În mers, m-am împiedicat de cadavrul ei! Nu pot nici măcar s-o îngrop creștinește.

E prima dintre supraviețuitorii de pe *Pilgrim* pe care Dumnezeu o cheamă la el. Biata Nan!

În fiecare noapte îl aștept pe Dingo. Dar nu mai vine. I s-a întâmplat oare vreo nenorocire? Sau poate lui Hercule! Nu!... Nu!... Nu vreau să-mi închipui astfel de lucruri! Tăcerea aceasta, care-mi pare atât de lungă, nu-mi dovedește decât un lucru, și anume că Hercule n-are nimic nou să-mi comunice. De altfel, trebuie să fie prudent și să ia seama la tot ce face...

KAZONDE

La 26 mai, caravana de sclavi sosea la Kazonde. Cincizeci la sută dintre prizonierii capturați în această ultimă expediție muriseră pe drum. Cu toate acestea, pentru negustorii de sclavi era încă o afacere bună. Cererile erau din ce în ce mai mari, și pe piețele Africii prețul sclavilor avea să fie în continuă creștere.

Pe vremea aceea, Angola făcea comerț cu negri pe scară mare. Autoritățile portugheze de la Sf. Paul de Loanda sau din Benguela n-ar fi putut împiedica acest comerț decât cu foarte multă greutate, căci convoaiele se îndreptau spre interiorul continentului african. Barăcile de pe litoral erau pline până la refuz cu captivi. Cele câteva vase de transportat sclavi, care reușeau să treacă neobservate printre crucișătoarele din larg, erau neîncăpătoare pentru a-i îmbarca pe negrii hărăziți coloniilor spaniole din America.

Așezată la trei sute de mile de gura fluviului Coanza, Kazonde este una din principalele «lakoni», adică una din cele mai de seamă piețe de sclavi din provincia Angola. Târgul se face în piața centrală, numită «citoka». Acolo sunt expuși și vânduți sclavii. De aici, caravanele se îndreaptă spre regiunea marilor lacuri.

Ca mai toate orașele mari din Africa centrală, Kazonde se împarte în două părți distincte: într-o parte e cartierul negustorilor arabi, portughezi sau băștinași, și cuprinde barăcile acestora, iar în cealaltă parte se află reședința regelui negru, vreun bețiv fără pereche, încoronat, care domnește prin teroare asupra băștinașilor și trăiește din nenumăratele daruri în natură pe care i le fac negustorii de sclavi.

Pe vremea aceea, cartierul comercial din Kazonde aparținea celui Jose-Antonio Alvez despre care vorbiseră Harris și Negoro — simpli agenți în slujba lui. La Kazonde se afla principala întreprindere comercială a acestui negustor, care mai avea o a doua întreprindere la Bihe și o a treia la Cassange, în Benguela, unde locotenentul Cameron avea să-l întâlnească peste câțiva ani.

Târgul avea o uliță principală, de-a lungul căreia se înșirau grupuri de case, așa-numitele «tembe» — un fel de colibe cu acoperișul teșit, cu pereți din lut spoșiți pe dinafară, cu curți pătrate care serveau drept ocol de vite. La capătul uliței se întindea o piață mare, «citoka», împrejmuită de barăci. Deasupra acestei îngrămădiri de locuințe se înălțau câțiva bananieri uriași, al căror frunziș era foarte bogat, ici și colo palmieri drepti ca niște măhuri uriașe înfipte cu coada în pulberea drumului, apoi vreo douăzeci de păsări de pradă, care se îngrijeau să curățe orașelul de mortăciuni. Iată înfățișarea cartierului comercial al Kazondei.

În apropierea pieței curgea Luhi, un râu al cărui curs nu fusese încă explorat și care era probabil un afluent sau un subafluent al lui Coango, la rândul lui afluentul Zairului.

Reședința regelui din Kazonde se învecina cu cartierul comercial; nu era decât o adunătură de colibe murdare, împrăștiate pe o suprafață de peste un kilometru pătrat. În unele din aceste colibe se putea intra direct, dar altele erau împrejmuite cu un gard de trestie sau înconjurată de un tufiș de smochini mici. O curte împrejmuită cu un gard de papirus, vreo treizeci de colibe care serveau drept locuință sclavilor, un alt grup de colibe destinate femeilor, un «tembe» mai încăpător și mai înalt, aproape pierdut în lanuri de manioc — iată reședința regelui din Kazonde. Acesta era un om de vreo cincizeci de ani, pe nume Moini Lungga. El nu mai avea situația înfloritoare a înaintașilor săi. Nu-i mai rămăseseră nici măcar patru mii de soldați, față de douăzeci de mii câți găsiseră primii negustori portughezi, și nu-și mai putea permite, ca în vremurile bune, să poruncească să se sacrifice douăzeci și cinci sau treizeci de sclavi în fiecare zi.

De altfel, regele îmbătrânise înainte de vreme, din cauza vieții desfrânate pe care o ducea, a

rachiurilor care-i arseseră măruntaiele. Ajunsese un nebun fioros, găsind o distracție în schilodirea supușilor, ofițerilor sau miniștrilor săi, punând ca unora să li se taie nasul sau urechile, altora să li se smulgă un picior sau o mână. Moartea lui, așteptată curând-curând, n-avea să facă pe nimeni să plângă.

Poate că un singur om din toată Kazonde ar fi avut de pierdut prin moartea lui Moini Lungga. Era negustorul de sclavi Jose-Antonio Alvez, care se înțelegea foarte bine cu bețivanul acesta, al cărui cuvânt era ascultat în tot ținutul. Negustorul se temea că dacă după moartea regelui n-ar fi fost primită să domnească regina Moina, prima dintre nevestele bețivanului, atunci regatul lui Moini Lungga ar fi fost cotropit de un rival vecin, unul din regii din Ukusu. Acesta, mai tânăr și mai îndrăzneț, cucerise mai de mult câteva sate care aparținuseră regatului din Kazonde. Era sprijinit de un alt negustor de sclavi și dușman de moarte al lui Alvez. E vorba de acel negru mahomedan Tipo-Tipo, care avea să-l viziteze pe Cameron la N'yangwe.

Iată, de altfel, cine era acest Alvez, adevăratul stăpân al țării în timpul domniei unui rege abrutizat, căruia îi dezvoltase și-i exploatare viciile.

Jose-Antonio Alvez, bătrân și el, nu era, așa cum s-ar fi putut crede, un «msungu», adică un om de rasă albă. Doar numele îi era portughez și îl împrumutase, fără îndoială, pentru nevoile comerțului său. Era un negru sadea, binecunoscut în lumea negustorilor de sclavi. Adevăratul lui nume era Kendele și se născuse la Donndo, pe malurile Coanzei. Fusese la început un simplu agent al vânzătorilor de sclavi. Acum ajunsese negustor de mare vază printre cei ce se îndeletniceau cu comerțul de sclavi. Un ticălos îmbătrânit în rele, care se credea cel mai cinstit om din lume. Peste acest Alvez avea să dea Cameron pe la sfârșitul anului 1874, la Kilemba, capitala districtului Kassongo din provincia Urua, iar Alvez avea să-l călăuzească cu caravana până la sediul său din Bihe, pe un drum de șapte sute de mile.

Când ajunse la Kazonde, convoiul de sclavi fu îndreptat imediat spre piața mare.

Era ziua de 26 mai. Așadar, Dick Sand făcuse bine socotelile. Călătoria durase treizeci și opt de zile — de când plecaseră din tabăra de pe malurile Coanzei. Cinci săptămâni petrecute în cele mai îngrozitoare chinuri sortite să fie îndurate vreodată de o ființă omenească!

Convoiul intră în Kazonde pe la prânz. Tobele răpăiau, iar semnalele din corn de cudu se amestecau cu detunăturile de armă. Soldații din caravană trăgeau nenumărate focuri în vânt, iar servitorii lui Jose-Antonio Alvez le răspundeau trăgând și ei. Toți acești ticăloși erau fericiți că se văd din nou, după o despărțire de patru luni. În sfârșit, acum aveau să se odihnească mai mult și să câștige timpul pierdut, petrecând și îmbătându-se.

Prizonierii, cei mai mulți dintre ei la capătul puterilor, se ridicau încă la un număr de două sute cincizeci de suflete. După ce fuseseră mânați ca o turmă, urmau să fie închiși în niște barăci, pe care fermierii din America nu le-ar fi folosit nici ca grajduri. În barăci se mai aflau alți o mie două sute sau o mie cinci sute de sclavi, care trebuiau să fie expuși peste două zile la marele târg din Kazonde. Tot în aceste barăci au fost înghesuiți și sclavii din caravană. Li se scosese furcile grele, dar rămăseseră tot ferecați în lanțuri.

Hamalii se opriseră în piață, după ce descărcaseră fildeșul pe care aveau să-l ia în primire negustorii din Kazonde. După ce-și primiră plata, adică vreo câțiva coți de stambă colorată sau altă stofă mai scumpă, plecară să caute altă caravană la care să se angajeze.

Bătrânul Tom și tovarășii lui fură eliberați de jugul pe care-l purtaseră timp de cinci săptămâni. Bat și tatăl său se îmbrățișară. Își strânseseră toți mâinile, dar de-abia îndrăzneau să vorbească. Ce cuvinte ar fi putut rosti fără ca în ele să li se citească deznădejdea? Bat, Acteon și Austin, toți trei vânjoși și obișnuiți cu muncile grele, putuseră rezista oboselii, dar bătrânul Tom, slăbit de chinuri și lipsuri, era la capătul puterilor. Dacă drumul ar mai fi durat câteva zile, leșul bătrânului ar fi fost părăsit pradă fiarelor, așa cum fusese lăsat leșul bătrânei Nan.

Toți patru fură băgați într-o baracă strâmtă, a cărei ușă se închise imediat în urma lor. Găsiseră

acolo ceva de mâncare și așteptau vizita negustorului de sclavi, față de care voiau să protesteze, arătând că sunt cetățeni americani, dar, bineînțeles, zadarnic.

Dick Sand rămăsese în piață, sub supravegherea atentă a unui havildar. Ajunsesese în sfârșit la Kazonde, unde nu se îndoia că sosiseră mai înainte și doamna Weldon, micul Jack și vărul Benedict. În timp ce străbătea diferitele cartiere ale orașului, îi căutase cu privirea, cercetând acele «tembe» care mărgineau ulițele și această «citoka», acum aproape pustie.

Dar doamna Weldon nu era acolo!

«Oare să n-o fi adus aici? se întreba Dick Sand. Dar atunci unde poate fi? Nu! Hercule nu s-ar fi înșelat. Toate acestea făceau doar parte din planurile tainice ale lui Harris și Negoro! Și totuși, nici pe aceștia nu-i văd nicăieri!»

Dick Sand se simțea lot mai mult cuprins de neliniște. Își explica el faptul că n-o văzuse pe doamna Weldon, deoarece era prizonieră. Dar Harris și Negoro?... Mai cu seamă acesta din urmă trebuia să ardă de nerăbdare să dea ochi cu tânărul elev-marinar, aflat acum în mâinile lor, fie numai ca să se bucure de triumful lor, să-l insulte, să-l chinuie, să se răzbune. Faptul că nu se aflau acolo nu însemna, oare, că luaseră o altă direcție și că doamna Weldon fusese târâtă spre o altă regiune a Africii centrale? Chiar dacă prezența americanului și a portughezului ar fi apropiat clipa răzbunării acestora asupra lui. Dick Sand dorea totuși să se întâlnească cu ei. Dacă Harris și Negoro ar fi la Kazonde, asta i-ar dovedi cu siguranță că și doamna Weldon și micul Jack se aflau acolo.

Dick Sand se mai întreba și din ce pricină nu se mai ivise Dingo din noaptea în care îi adusese biletul de la Hercule. De aceea nu putuse face să ajungă la destinație răspunsul pe care îl pregătise pentru orice eventualitate și prin care îl sfătuia pe Hercule să nu se gândească decât la doamna Weldon, să nu-i piardă urma și s-o informeze pe cât posibil despre tot ce se petrece. Oare din ce pricină nu încercase Hercule să-l mai trimită încă o dată pe Dingo, așa cum făcuse prima oară, când câinele se strecurase printre rândurile caravanei? Nu cumva credinciosul animal își pierduse viața în vreo încercare ce dăduse greș? Sau Hercule, ținându-se mereu pe urmele doamnei Weldon, așa cum ar fi făcut și Dick Sand dacă ar fi fost în locul lui, poate că pătrunsese împreună cu Dingo în adâncurile acestui podiș împădurit, trăgând nădejde să ajungă la vreo agenție comercială aflată în interior! Ce altceva și-ar fi putut închipui Dick Sand, de vreme ce nici doamna Weldon și nici cei care o răpiseră nu se aflau acolo? Fusese atât de sigur — poate fără motiv — că-i va întâlni la Kazonde, încât faptul că nu-i vedea constituia pentru el o lovitură puternică. Deznădejdea îi era atât de mare, încât nu și-o putea stăpâni. Era gata să moară acum, de vreme ce viața lui nu mai putea fi de folos celor ce-i erau dragi. Dar, gândind astfel, Dick Sand se înșela asupra propriului său caracter. În urma încercărilor prin care trecuse, copilul devenise un adevărat bărbat; deznădejdea care-l cuprinsese pentru o clipă nu putea fi datorată decât unei trecătoare slăbiciuni omenești.

În clipa aceea izbucni o hărmălaie groaznică, un amestec de fanfare și zbierăte omenești. Dick Sand, care stătuse prăvălit în praf, sări brusc în picioare. Orice nou incident putea să-l pună pe urmele celor pe care îi căuta. Deznădăjduitul de adineauri căpătase din nou curaj.

— Alvez! Alvez!...

Numele acesta era strigat întruna de o liotă de băștinași și de soldați care năvăliseră în piață. În sfârșit, avea să apară omul în mâinile căruia se afla soarta atâtor nenorociți. Și ar fi fost posibil să-l însoțească și cei doi agenți ai lui, Harris și Negoro. Dick Sand stătea în picioare, cu ochii larg deschiși, cu nările dilatate. Cei doi trădători îl vor găsi în fața lor pe acest căpitan de cincisprezece ani stând drept, hotărât, privindu-i în albul ochilor. Că doar n-o să tremure căpitanul vasului *Pilgrim* în fața fostului bucătar de pe bord!

Un hamac, un fel de «kitanda» acoperită cu o perdea decolorată și numai zdrențe, apăru după colțul uliței mari. Din ea coborî un negru bătrân. Era Jose-Antonio Alvez.

Câțiva servitori îl însoțeau, zbierând și făcând temenele.

Odată cu el își făcu apariția și prietenul său Coimbra, fiul maiorului Coimbra din Bihe, care, după spusele locotenentului Cameron, se dovedise a fi cea mai mare canalie din toată provincia Angola. Era o ființă murdară, o arătare hodorogită, cu ochii urduroși, părul aspru și creț și fața gălbejită, îmbrăcat într-o cămașă numai zdrențe. De la mijloc în jos, trupul îi era acoperit de un fel de fustă din ierburi. Așa cum arăta cu pălăria-i jerpelită de pai, ai fi zis că-i o zgrițuroaică bătrână. Acest Coimbra era confidentul, geniul rău al lui Alvez, organizatorul vânzătorilor lor de sclavi, demn comandant al cetelor de bandiți ale negustorului.

Alvez, îmbrăcat într-un costum turcesc ponosit, avea parcă o înfățișare mai puțin respingătoare decât complicele său. Totuși, te făcea să nu ai deloc o părere prea bună despre acești mari negustori care fac comerț cu negri, pe scară largă.

Spre marea dezamăgire a tânărului, nici Harris și nici Negoro nu tăceau parte din alaiul lui Alvez. Trebuia să renunțe oare la nădejdea de a-i întâlni la Kazonde?

Între timp, conducătorul caravanei, arabul Ibn Hamis, dădea mâna cu Alvez și Coimbra, care-l firitiseau călduros. Aflând că jumătate din numărul sclavilor pieriseră pe drum, ceea ce însemna o pierdere din socoteala totală, Alvez se strâmbă. Totuși, afacerea i se păru încă destul de bună. Cu sclavii pe care-i avea acum în barăci putea să facă față tuturor cererilor venite din interior și să facă schimb de sclavi pe colți de fildeș și bare de aramă.

Havildarii au fost și ei lăudați; cât despre hamali, negustorul dădu ordin să li se plătească imediat ce li se cuvenea.

Jose-Antonio Alvez și Coimbra vorbeau un fel de portugheză amestecată cu multe cuvinte deale băștinașilor. Un om născut la Lisabona ar fi înțeles cu greu jargonul celor doi. Dick Sand nu pricepea nimic din ceea ce-și spuneau «negustorii» între ei. Era oare vorba și de tovarășii lui și de el, înglobați prin trădare în acest convoi?

Tânărul se dumeri însă curând, atunci când, la un gest al arabului Ibn Hamis, un havildar se îndreptă spre baraca în care erau închiși Tom, Austin, Bat și Acteon. Cei patru americani fură aduși pe dată în fața lui Alvez. Dick Sand se apropie încet, pentru că nu voia să piardă nimic din această scenă.

Chipul lui Jose-Antonio Alvez se luminează la vederea acestor negri vânjoși, cărora odihna și o hrană mai îmbelșugată aveau să le redea în curând vigoarea de altădată. În schimb, nu avu decât o privire plină de dispreț pentru bătrânul Tom, care, din cauza vârstei, trebuia vândut mai ieftin. Pentru ceilalți trei, negustorul era sigur că avea să obțină un preț foarte bun la târgul din Kazonde. Atunci, Alvez își aminti cele câteva cuvinte englezești pe care le putuse învăța cândva de la unii agenți de teapa americanului Harris. Bătrânul maimuțoi se crezu dator să ureze ironic bun venit noilor săi sclavi.

Tom înțelese cuvintele negustorului și înaintă spre Alvez, arătând spre tovarășii săi și spre sine.

— Suntem oameni liberi! spuse el. Oameni liberi! Cetățeni ai Statelor Unite!

Fără îndoială că Alvez înțeleșese cele spuse de Tom. Răspunse printr-un fel de strâmbătură, care ar fi vrut să arate că e bine dispus, și dădu din cap.

— Da... Da... Americani! Bineveniți... Bineveniți!

Fiul maiorului din Bihe se apropie de Austin și, întocmai ca un negustor care examinează o mostră, voi să-l facă să deschidă gura, spre a-i vedea dinții, după ce îi pipăise mai-nainte pieptul și spinarea. Dar în clipa aceea, senior Coimbra primi drept în față cea mai strașnică lovitură de pumn dată vreodată vreunui fiu de maior!

Omul de încredere al lui Alvez se rostogoli la pământ, la zece pași de-acolo. Câțiva soldați se năpustiră asupra lui Austin, care poate că avea să plătească scump această ieșire dintr-o clipă

de furie. Dar Alvez îi opri cu un gest. Râdea de pățania prietenului său Coimbra, care din cei cinci-șase dinți pe care-i avusese mai rămăsese numai cu doi!

Josd-Antonio Alvez nu înțelegea să i se vatăme «marfa».

În afară de aceasta, el era un om vesel din fire și nu mai avusese de multă vreme prilejul să râdă cu atâta poftă. Îl mângâie cum putu pe Coimbra, care, năucit de lovitură, se sculă împleticindu-se și veni să-și ia locul alături de negustor, amenințându-l cu pumnul pe îndrăznețul Austin.

În clipa aceea, Dick Sand fu împins de un havildar înaintea lui Alvez. Acesta știa cu siguranță cine era tânărul marinar, de unde venea și cum fusese prins în tabăra de lângă Coanza. De aceea, după ce-l privi cu un aer răutăcios, spuse într-o englezească stricată:

— Mic yankeu!

— Da! Yankeu! răspuse Dick Sand. Ce aveți de gând să faceți cu mine și cu tovarășii mei?

— Yankeu, yankeu! Mic yankeu! repeta Alvez.

Nu înțelesese, sau nu voia să înțeleagă ce-l întrebese Dick Sand? Acesta îi puse din nou aceeași întrebare, care-l privea pe el și pe tovarășii lui. Se adresă în același timp și lui Coimbra, care nu părea a fi indigen, deși abia i se mai distingeau trăsăturile pe fața buhăită din cauza abuzului de băuturi alcoolice. Coimbra făcu din nou gestul cu care-l amenințase mai înainte pe Austin și nu răspuse.

În acest timp, Alvez vorbea cu multă însuflețire cu arabilul Ibn Hamis despre lucruri care-i priveau cu siguranță pe Dick Sand și pe prietenii lui. Fără îndoială că voiau să-i despartă din nou. Cine putea ști dacă vor mai avea prilejul să schimbe câteva vorbe între dânșii!

— Prieteni, spuse Dick Sand pe șoptite, ca și cum și-ar fi vorbit lui însuși, am să vă spun doar câteva cuvinte. Am primit prin Dingo un bilet de la Hercule. A mers pe urmele caravanei. Harris și Negoro îi escortau pe doamna Weldon, pe Jack și pe domnul Benedict. Unde i-au dus, asta nu mai știu, de vreme ce nu sunt aici, la Kazonde. Răbdare, curaj, fiți gata oricând! Dumnezeu să se milostivească de noi!

— Dar Nan? întrebă bătrânul Tom.

— Nan a murit!

— Cea dintâi!...

— Și cea din urmă, răspuse Dick Sand, căci vom ști...

În clipa aceea, o mână îl apucă de umăr. Pe un ton politicos, care îi era foarte cunoscut, el auzi cuvintele:

— O! Dacă nu mă înșel, iată-l și pe tânărul meu prieten! Încântat de revedere!

Dick Sand se întoarse. În fața lui stătea Harris.

— Unde e doamna Weldon? strigă Dick Sand, apropiindu-se de american.

— Vai! răspuse Harris, prefăcându-se înduioșat. Biata mamă! Cum ar fi putut supraviețui!...

— Moartă! exclamă Dick Sand. Și copilul ei?

— Bietul copilăș! răspuse Harris pe același ton. Cum ar fi putut îndura oboseli atât de mari?...

Așadar, tot ceea ce Dick Sand iubise nu mai exista! Ce se petrecu oare atunci în sufletul lui? Cuprins de o mânie năvalnică, de o sete de răzbunare pe care trebuia s-o potolească cu orice preț, se năpusti asupra lui Harris, îi smulse pumnalul de la brâu și i-l împlântă în inimă.

— Blestem!... exclamă americanul, prăvălindu-se.

Peste câteva clipe, Harris era mort.

Capitolul X

O ZI DE MARE TÂRG

Gestul lui Dick Sand fusese atât de iute, încât nu putuse fi împiedicat de nimeni. câțiva băștinași se aruncară asupra lui și erau gata să-l masacreze, când apăru Negoro.

La un semn al portughezului, băștinașii se dădură la o parte, luând cu ei cadavrul lui Harris. Alvez și Coimbra cerură ca Dick Sand să fie ucis imediat, dar Negoro le spuse în șoaptă că nu aveau nimic de pierdut dacă mai așteptau câțeva vreme. Dădu apoi ordin ca tânărul marinăr să fie dus de acolo și supravegheat îndeaproape.

În sfârșit, Dick Sand îl vedea din nou pe Negoro, pentru prima oară după plecarea de la țărm. De data aceasta, însă, Dick Sand știa că ticălosul acesta era singurul vinovat de pierderea lui *Pilgrim*. Trebuia să-l urască mai mult decât pe complicele său. Și totuși, după ce-l pedepsise cum se cuvenea pe american, nu mai voia să-i adreseze lui Negoro nici măcar un cuvânt.

Harris spusese că doamna Weldon și copilul ei muriseră! Nu-l mai interesa nimic, orice i s-ar fi întâmplat. Fu târât undeva. Unde? Puțin îi păsa.

Legat fedeleș, Dick Sand fu zvârlit în fundul unei barăci fără ferestre, un fel de temniță, în care negustorul Alvez îi închidea pe sclavii condamnați la moarte pentru răzvrătire sau lovire. Din locul unde se afla nu mai putea avea nici o legătură cu cei dinafară. Dar acum nu-i mai părea rău. îi răzbunase pe cei pe care-i iubea și care nu mai erau în viață. Era pregătit să înfrunte orice l-ar fi așteptat.

Se înțelege de la sine că Negoro nu-i oprise pe băștinașii care voiau să răzbune uciderea lui Harris pentru că ar fi vrut să-l ocrotească pe Dick Sand; dimpotrivă, voia să-l ucidă în chinuri groaznice. Fostul bucătar al vasului îl avea în mână pe căpitanul de cincisprezece ani. Nu-i mai lipsea decât Hercule, pentru ca să se poată răzbuna din plin.

După două zile, adică la 28 mai, se deschise târgul, marele «lakoni», unde urmau să se întâlnească negustorii din interior cu băștinașii din provinciile învecinate. Târgul acesta din Angola nu se făcea numai pentru vânzarea de sclavi; aici veneau o sumedenie de oameni, cu tot felul de produse ale acestei Africi atât de roditoare.

E greu de închipuit forfota care începuse încă din zori în marea «citoka» din Kazonde. Era îmbulzeală mare, vreo patru-cinci mii de persoane, în care erau cuprinși și sclavii lui Jose-Antonio Alvez. Printre aceștia se aflau și Tom cu tovarășii lui. Bieții oameni aveau să fie mai căutați decât alții de către acești samsari de carne omenească, tocmai pentru că ei nu erau negri din Africa.

Alvez se afla în fruntea tuturor. Însoțit de Coimbra, el oferea negustorilor din interior diferite loturi de sclavi, din care aceștia aveau să formeze o caravană. Printre negustori puteau fi zăriți unii metiși din Ujiji, principalul târg de sclavi de lângă lacul Tanganyika, și arabi, care erau mult mai meșteri decât metișii în acest fel de comerț. Nici băștinașii nu lipseau. Se înghesuiau aici copiii, bărbați, femei, acestea din urmă neguțătoare pătimașe și care ar fi putut da lecție semenelor lor de rasă albă, în ce privește negustoria. În piețele marilor orașe, chiar într-o zi de târg, nu s-ar fi putut auzi mai mare larmă și nici nu s-ar fi putut face mai multe afaceri! La oamenii din țările civilizate, poate că nevoia de a vinde predomină față de tendința de a cumpăra. La acești băștinași din Africa, oferta este făcută cu tot atâta pasiune ca și cererea.

Pentru băștinași, târgul este zi de sărbătoare. Chiar dacă nu-și puneau cu toții veșmintele cele mai frumoase, din simplul motiv că nu aveau veșminte, cel puțin purtau podoabele cele mai de preț. Bărbații își răsuceau părul în diferite chipuri, împărțindu-l în patru părți și ungându-l cu un soi de pământ roșu și cu ulei. Pe lângă părul lor propriu, foloseau cozi false, răsucite pe creștet în formă de melci, prinzându-le cu ajutorul unor pene roșii, cu diferite broșe, ace de fier sau din fildes. Cei mai eleganți dintre ei purtau adesea, înfipt în părul creț, câte un cuțit de tatuaj.

Coafura aceasta părea o adevărată broderie din pricina mărgelilor colorate pe care și le împleteau în păr. Femeilor le plăcea să-și împartă părul în mici moaște rotunde, de mărimea unei cireșe. Altele îl purtau în formă de colac de cârlionți, ale căror vârfuri formau un desen în relief, sau de cârlionți care atârnavă de-a lungul feței. Cele cu gusturi mai simple — ba poate și mai frumoase — își lăsau părul pe spate, ca englezoaicele, sau tăiat pe frunte, în formă de breton, ca franțuzoaicele. Și aproape întotdeauna, pe deasupra acestei coafuri, fiecare femeie își dădea cu un amestec de grăsime, argilă și «nkola» — ulei roșu din lemn de santal. Văzându-le de departe, ai fi zis că femeile acestea elegante purtau pe cap o construcție de țiglă roșie.

Nu trebuie să ne închipuim însă că împodobirea se mărginea numai la pieptănătură. La ce-ar folosi urechile, dacă n-ar atârna de ele bețișoare de lemn prețios, inele de alamă sau tigve mici, care le serveau drept tabachere? Uneori, din pricina greutateii, lobul urechii se lungea, ajungând până în dreptul umerilor. La urma urmei, băștinașii din Africa nu au buzunare, și, de altfel, cum ar putea să aibă? De aici nevoia de a-și pune unde pot, și cum pot, cuțitele, pipele și alte obiecte de care se folosesc de obicei. Gâtul, brațele, încheieturile mâinilor, pulpele picioarelor și gleznele erau destinate să poarte brățări de aramă și de bronz, șiraguri de mărgelile roșii numite «samc-same» sau «talakas», care erau foarte la modă. Bogătașii exagerau această dorință de împodobire și păreau adevărate moaște împopoțonate și mișcătoare.

Pe lângă aceasta, dacă natura dăruise dinți indigenilor, păi nu o făcuse pentru ca să-și smulgă incisivii de sus și de jos sau să-i pilească în formă de ac sau arcuți ca dinții șerpilor? Dacă unghiile creșteau la capătul degetelor, nu trebuiau oare lăsate să crească peste măsură, încât bieții oameni abia să se mai poată folosi de mâini? Dacă trupul omului e învelit în piele neagră sau brună, păi pielea aceasta nu-i hărăzită să fie încrustată cu tot felul de tatuaje sau «tembos» reprezentând arbori, păsări, semilune sau linii ondulate, care l-au făcut pe Livingstone să creadă că poate recunoaște în ele unele asemănări cu vechile desene egiptene? Aceste tatuaje ale părinților, care se fac introducându-se o materie albastră în scrijelitură, sunt reproduse apoi aidoma pe trupurile copiilor, slujind drept semn de recunoaștere între triburi sau familii. La nevoie, poți să-ți gravezi blazonul pe piept, dacă nu poți să-ți-l vopsești pe trăsură!

Acesta era felul de a se împodobi al băștinașilor. Cât despre veșmintele propriu-zise, ele se rezumau, pentru bărbați, la un șorț din piele de antilopă, lung până la genunchi, sau chiar la o fustă de ierburi împletite și vopsite în culori vii, iar pentru femei, la o cingătoare de mărgelile care susținea pe talie o fustă verde, brodată cu mătase și împodobită cu mărgelile de sticlă sau cochilii de melci, sau câteodată la un fel de șorț din «lambba» — țesătură din iarbă, vărgată în albastru, negru și galben, foarte căutată de locuitorii din Zanzibar.

Firește, asemenea veșminte purtau numai băștinașii care făceau parte din «înalta societate». Ceilalți, negustori sau sclavi, umblau aproape despuiați. De obicei femeile purtau poverile cu mărfuri de vânzare. Fie veneau în piață ducând în cârcă un fel de coșuri uriașe, pe care le susțineau cu ajutorul unor curele trecute peste frunte. După ce-și descărcau marfa, se ghemuiau în coșul gol.

Uimitoarea rodnicie a țării se putea vedea din tot soiul de produse alimentare de prima calitate, pe care le găseai din belșug la acest târg. Fuseseră aduse aici, spre vânzare, mari cantități din acel orez din care se recoltează o sută de boabe la un fir, porumb care, dând trei recolte pe an, aduce două sute de boabe la bobul înșămânțat, susan, piper de Urua, mai tare decât cel din Cayenne, manioc, mei, anumite fructe cu miros de mosc, sare și ulei de palmier. Sute de capre, de berbeci și de porci, mari cantități de păsări de curte și pește erau oferite cumpărătorilor. Fot felul de oale, foarte simetric lucrate, atrăgeau privirile prin culorile lor țipătoare. Băuturi felurite, al căror nume era strigai cu glas pițigăiat de micii băștinași, ispiteau pe amatori: vin de banane, numit «pombe» — o licoare foarte puternică și căutată o bere dulce numită «malofu», făcută din

banane și dintr-un amestec de miere și apă fermentată cu hamei.

Dar ceea ce dădea importanță târgului de la Kazonde era comerțul de stofe și fildeș.

În ceea ce privește stofele, găseai mii de metri de «șukkas», de «mericani» — stambă de culoare deschisă, adusă aici tocmai de la Salem din Massachusetts — «kaniki» — pânză de bumbac albastru, lată de aproape doi metri și jumătate — «sohari» — stofă în pătrățele albe și albastre, cu marginea roșie și cu mici dungi albastre, care era mult mai ieftină decât cea numită «diulis», din mătase de Surate, cu fondul verde, roșu sau galben; aceasta costa de la șapte până la optzeci de dolari bucata de trei coți, când era țesută cu aur.

Fildeșul fusese adus aici din toate părțile Africii centrale, urmând să ia drumul piețelor de desfacere din Khartoum, Zanzibar și Natal, unde numeroși negustori se ocupau în mod exclusiv cu această ramură a comerțului african.

E greu de făcut socoteala câți elefanți sunt uciși pentru a se ajunge la cele cinci sute de mii de kilograme de fildeș care se exportă anual în Europa și mai cu seamă în Anglia. Numai acestei țări îi trebuiesc 40 000 kg. Coasta occidentală a Africii furnizează singură aproape 140 de tone din această materie prețioasă. În medie, o pereche de colți de elefant are o greutate de 28 de livre și valorează până la 1 500 de franci, dacă socotim după prețurile din 1874, dar există perechi care cântăresc până la 165 de livre. Amatorii de fildeș puteau vedea la târgul din Kazonde exemplare minunate, dintr-un fildeș translucid, ușor de lucrat, cu coajă brună, care își păstrează culoarea și nu se îngălbenește cu timpul, ca fildeșul provenit din alte părți.

Dar în ce chip se efectuau diferitele operațiuni comerciale dintre vânzători și cumpărători, și care era moneda curentă? Firește, pentru traficantii de sclavi, singura monedă o constituia sclavul. Băștinașii plăteau însă cu boabe de sticlă, de fabricație venețiană, numite «cacio-colos», când erau albe ca varul, «bubulus», când aveau o culoare neagră, și «sicundereces», când băteau în trandafiriu. Asemenea mărgelile, înșirate pe câte zece rânduri sau «khetes», erau văzute în șiraguri duble la gâtul femeilor, formând un «fundo» — podoabă foarte căutată. Măsura cea mai obișnuită pentru această podoabă era «frasilah». Adică 70 de livre. Livingstone, Cameron și Stanley au avut întotdeauna grijă să aibă din belșug o asemenea monedă. În lipsa mărgelilor de sticlă, erau folosite pentru schimb «pise» — o monedă din Zanzibar de patru centime — și scoica «viunguas», cu care se făceau plățile, mai cu seamă pe coasta de răsărit.

Cam așa arăta marele târg. Către amiază, însuflețirea mulțimii atinse culmea; larma era asurzitoare. Ar fi greu de arătat prin cuvinte furia vânzătorilor care nu-și putuseră desface marfa sau mânia pe care o arătau prin gesturi și răcnete cumpărătorii păcăliți. Din această pricină izbucneau adesea încăierări, pe care nu le potolea nimeni, pentru că, bineînțeles, în piață nu se aflau polițiști pentru păstrarea ordinii.

Către amiază, Alvez porunci să fie aduși în piață sclavii pe care voia să-i vândă. Mulțimea se mări cu încă două mii de nenorociți de toate vârstele, pe care negustorul îi ținea în barăci de mai multe luni. «Stocul» acesta de marfă nu arăta prea rău. Odihna îndelungată și o hrană mai substanțială îi făcuseră pe prizonieri să arate destul de bine, aici la «lakoni». Cât privește pe ultimii sosiți, aceștia se aflau într-o stare jalnică. Alvez știa că i-ar fi putut vinde pe un preț mai bun dacă i-ar mai fi ținut o lună în barăci. Dar cererile care îi veneau de la negustorii de pe coasta orientală erau atât de mari, încât se hotărî să-i scoată la vânzare în starea în care se aflau.

Hotărârea aceasta însemna o adevărată nenorocire pentru Tom și prietenii lui. Havildarii îi împinseră în mijlocul pieții împreună cu un grup mai mare de prizonieri. Ca și ceilalți sclavi, erau legați zdravăn cu lanțuri, și privirile le erau pline de mânie și rușine.

— Domnul Dick nu-i aici... spuse Bat, după ce-și roti ochii prin piață, îndelung.

— Nu! răspunse Acteon. Se vede că nu-l scot la vânzare.

— Au să-l omoare, dacă n-au făcut-o până acum! adăugă bătrânul negru. cât despre noi, n-avem decât o singură nădejde: să fim cumpărați toți de același negustor. Ne-am mai mângâia cu gândul că suntem toți laolaltă.

— Ah, să te știi departe de mine, muncind ca sclav, bietul meu tată! exclamă Bat, înăbușindu-și plânsul.

— Nu... spuse Tom. N-au să ne despartă! Și poate chiar să izbutim...

— Dacă ar fi aici Hercule! exclamă Austin.

Dar uriașul nu mai dăduse nici un semn de viață. Din ziua când trimisese scrisoarea prin câine, nu mai aflaseră nimic nici despre Hercule și nici despre Dingo. Era oare de invidiat soarta lui Hercule? Sigur că da! Chiar dacă pierise în vreo împrejurare oarecare, nu-i fusese dat să poarte lanțurile sclaviei!

Între timp începuse vânzarea. Bărbați, femei și copii erau plimbați în grupuri prin fața mulțimii de către oamenii lui Alvez, căroră puțin le păsa dacă despărțeau mame de puii lor. Se poate vorbi astfel despre sclave și pruncii lor, căci negustorii aceștia se purtau față de ele cum s-ar fi purtat cu niște vite de povară.

Tom și tovarășii lui fură trecuți în felul acesta de la un cumpărător la altul. Un agent mergea înaintea lor, strigând prețul cu care urmau să fie vânduți. Samsarii arabi sau metiși din provinciile centrale îi opreau ca să-i examineze cu atenție. Nu găseau la ei nici unul din semnele caracteristice rasei africane, care se modificaseră la acești negri născuți în a doua generație pe pământul Americii. Negrii aceștia viguroși, cu totul deosebiți de cei aduși de pe meleagurile fluviului Zambezi sau Lualaba, aveau o mare valoare în ochii lor. Îi pipăiau, îi întorceau și pe o parte și pe alta, le cercetau dinții, așa cum fac geambașii când vor să cumpere cai. Ca să-și dea seama de felul cum merg, aruncau departe un băț și-i sileau să alerge după ei.

Metoda aceasta era folosită de toți cumpărătorii și nici un sclav nu scăpa de astfel de «examene» umilitoare. Să nu se creadă însă ca acești nenorociți rămâneau nepăsători văzându-se tratați astfel. În afară de copii, care nu puteau înțelege în ce stare de degradare fuseseră aduși, toți ceilalți, bărbați și femei, se simțeau umiliți. Nu erau scutiți de altfel nici de insulte, nici de lovituri. Coimbra, pe jumătate beat, și agenții lui Alvez îi tratau cu cea mai mare brutalitate. Și nu erau întâmpinați mai bine nici de noii lor stăpâni, care-i cumpăraseră dând în schimb stofe sau mărgelile! Sclavii erau despărțiți cu brutalitate unii de alții, mama de copil, soțul de soție, fratele de soră, neîngăduindu-li-se nici măcar să-și ia rămas bun sau să se îmbrățișeze, deși la acest «lakoni» se vedeau pentru cea din urmă oară.

Cerințele comerțului de sclavi erau diferite și, de aceea, bărbații urmau să fie vânduți în loturi separate de cele ale femeilor. Negustorii care cumpărau bărbați nu cumpărau și femei. Acestea erau îndreptate mai ales spre țările arabe, unde domnea poligamia, fiind schimbate pe fildeș. Cât despre bărbați, care erau sortiți muncilor grele, aceștia erau trimiși spre locurile de imbarcare, pentru a fi exportați fie în coloniile spaniole, fie pe piețele din Mascat și Madagascar. Despărțirile acestea dădeau loc la scene zguduitoare între cei ce erau smulși unul de lângă altul și care nu aveau să se mai vadă vreodată.

Tom și tovarășii lui urmau să împărtășească soarta celorlalți sclavi. Dar, la drept vorbind, nu se temeau de această eventualitate. Pentru ei era mai bine să fie duși într-o colonie cu sclavi, căci acolo tot ar mai fi putut să spună cine sunt și să-și ceară drepturile, pe când aici, pierduți în cine știe ce colț al continentului african, n-ar mai fi putut nădăjdui să-și câștige iarăși libertatea.

S-a întâmplat așa cum doriseră. Ba chiar avură marea mângâiere de a nu fi despărțiți. Pentru cumpărarea lor s-a dus o luptă mare între mulți negustori din Ujiji. Jose-Antonio Alvez își freca mâinile. Prețul sclavilor urca mereu. Mulțimea se îngrămădise în jurul lor, ca să-i vadă pe acești sclavi prețuiți la o valoare încă necunoscută pe piața din Kazonde și a căror proveniență Alvez

avusese grijă s-o ascundă. Cum Tom și tovarășii lui nu cunoșteau limba țării, nici măcar nu puteau să protesteze.

Noul lor stăpân, un bogat negustor arab, urma să-i trimită peste câteva zile spre lacul Tanganyika, de unde trebuiau să se îndrepte, împreună cu alte convoaie de sclavi, spre exploatările din Zanzibar.

Dar aveau să ajungă oare vreodată acolo, când urmau să străbată cele mai nesănătoase și mai primejdioase ținuturi ale Africii centrale? O mie cinci sute de mile de străbătut în asemenea condiții, nevoiți să treacă prin regiuni stăpânite de triburi care se războiau neconținut și să îndure un climat ucigător! Va avea oare bătrânul Tom puterea să suporte toate aceste suferințe nemaipomenite? Nu va cădea și el pe drum așa cum căzuse sărmana Nan?

Totuși erau laolaltă! Lanțul care-i lega pe toți patru li se părea mai puțin greu de purtat. Negustorul arab îi duse într-o baracă aparte: ținea să păstreze în cele mai bune condițiuni «marfa» aceasta, pe care spera să ia un preț bun la târgul din Zanzibar.

Tom, Bat. Acteon și Austin părăsiră deci piața, așa că nu mai avură putința nici să vadă și nici să afle ceva despre scena cu care avea să se încheie marele «lakoni» din Kazonde.

Capitolul XI

UN PUNCH ^[42] OFERIT REGELUI DIN KAZONDE

Către ora patru după-amiază, un zgomot asurzitor din zeci de tobe, țimbale și alte instrumente de origine africană se auzi către capătul uliței principale. Și deodată forfota se întetii în toate colțurile pieței. O jumătate de zi de zbierăte și încăierări nu stinsese glasurile și nu obosise mâinile și picioarele acestor negustori îndrăciți. Mai rămăseseră nevândute încă multe loturi de sclavi și neguțătorii se ciorovăiau pentru ele cu o înflăcărare despre care Bursa din Londra n-ar putea să ne dea decât o idee imperfectă, chiar într-o zi în care acțiunile ar fi în creștere mare.

Dar în clipa în care văzduhul vui din toate părțile de zgomotul asurzitor al tobelor, tocmelele fură întrerupte și agenții putură să-și tragă sufletul.

Regele din Kazonde, Moini Lungga, cinstea cu vizita lui marele «lakoni». Era urmat de un alai numeros de femei, «funcționari», soldați și sclavi. Alvez și ceilalți negustori îi ieșiră în întâmpinare, potopindu-l cu tot felul de lingușeli, lucru la care ținea foarte mult această brută încoronată.

Moini Lungga coborî în mijlocul pieței dintr-o lectică veche, fiind ajutat de zeci de brațe.

Regele avea vreo cincizeci de ani, dar i-ai fi dat cu ușurință optzeci. Părea o maimuță bătrână, așteptându-și moartea de pe o zi pe alta. Pe cap purta un fel de coroană regească, împodobită cu gheare de leopard vopsite în roșu și înfrumusețată cu niște smocuri de păr albicios. Aceasta era coroana regilor din Kazonde. De cingătoare îi atârnav două șorțuri din piele de cudu brodate cu perle, mai murdare și mai scorojite decât șorțul unui fierar. Pe piept avea tatuaje numeroase, care mărturiseau străvechea noblețe a regelui. Dacă ar fi să-i dăm crezare lui Moini Lungga, genealogia sa se pierdea în negura vremurilor. La glezne, la încheieturile mâinilor și pe brațe, «maiestatea sa» purta brățări de aramă, încrustate cu cristal de stâncă, iar în picioare era încălțat cu niște cizme de lacheu, cu carâmbi de piele galbenă, răsfârțiți, pe care i le dăruise Alvez cu vreo douăzeci de ani în urmă. În mâna stângă avea un baston cu măciulie argintată, iar în dreapta, o apărătoare de muște cu mânerul bătut în perle. Unul din slujitori îi ținea deasupra capului o umbrelă cârpită cu zeci de petice, parcă toate tăiate, din pantalonii

vreunei paiate. De gâtul monarhului atârna un lanț de care era prinsă o lupă, iar pe nas i se proțăpea o pereche de ochelari — erau ochelarii și lupa vărului Benedict — obiecte cărora acesta le ducea dorul și care fuseseră furate din buzunarul lui Bat. Iată portretul acestui monarh negru, în fața căruia tremura toată provincia Angola, pe o distanță de o sută de mile împrejur.

Moini Lungga pretindea că-i de origină divină, prin simplul fapt că stătea pe un tron regal; dacă vreunul din supușii lui ar fi pus la îndoială aceasta, l-ar fi trimis imediat pe lumea cealaltă, ca să se convingă singur. Mai spunea și că el nu e supus nici uneia din necesitățile vieții pământești, odată ce este de esență divină. Mânca pentru că așa voia el, bea numai pentru că-i făcea plăcere. De altfel, nici n-ar fi putut să bea mai mult decât bea. «Miniștrii» și «funcționarii» lui, niște bețivi fără leac, ar fi trecut pe lângă el drept niște oameni cumpătați. Era o maiestate alcoolizată în ultimul grad și mereu îmbibată cu bere tare, cu pombe și mai ales cu un anumit rachiu cu care avea grijă Alvez să-l aprovizioneze din belșug.

Regele acesta avea în haremul lui neveste de tot soiul și de toate vârstele. Cele mai multe dintre ele îl însoțeau acum în vizita pe care o făcea la «lakoni». Prima soție, Moina, care purta și titlul de regină, era o zgripturoaică de vreo patruzeci de ani, de sânge regal, ca și colegele sale. Ea purta pe umeri un fel de șal lat, în culori țipătoare, o fustă împletită din ierburi și brodată cu mărgele, salbe și brățări peste tot unde puteau să atârne, și o pieptănătură în etaje, ca o ramă uriașă pentru țeasta ei cât o tărtăcuță; pe scurt — o dihanie. Celelalte soții, care erau sau verișoarele, sau surorile regelui, erau mult mai sărăcăcios îmbrăcate, dar mai tinere decât Moina; ele mergeau în urma ei, gata să-și îndeplinească la un semn al stăpânului funcția lor de mobile umane, căci într-adevăr aceste nenorocite nu sunt nimic altceva. Dacă regele vrea să stea jos, două din aceste femei se apleacă la pământ și îi slujesc drept scaun, în timp ce picioarele i se odihnesc pe alte trupuri de femei, ca pe un covor de abanos!

În urma lui Moina Lungga veneau «funcționarii», conducătorii de oști și vracii. Dar ceea ce te izbea de la început era faptul că tuturor acestor sălbatici, care se împleticeau aidoma stăpânului lor, le lipsea vreo parte oarecare a corpului: unuia o ureche, altuia un ochi, nasul sau o mână. Nici unul nu era teafăr. Și aceasta se datora, firește, faptului că la Kazonde nu se cunoșteau decât două soiuri de pedepse: mutilarea sau moartea, totul depinzând, bineînțeles, de cheful regelui. Pentru cea mai mică greșală urma o amputare oarecare. Cei mai nenorociți erau cei cărora li se tăiaseră amândouă urechile, fiindcă nu mai puteau purta cercei.

Căpitani de «kilolos» — guvernatorii districtelor — numiți pe viață sau pe patru ani, purtau tichii din piele de zebra, iar drept uniformă aveau niște ilice roșii. În mână țineau un fel de bastoane unse la cap cu leacuri magice.

Armamentul de atac și apărare al soldaților era compus din arcuri de lemn împodobite cu ciucuri, cuțite cu lama subțire și încovoiată ca limba de șarpe, sulite ascuțite și scuturi din lemn de palmier împodobite cu desene. Pentru uniforme, vistieria maiestății sale nu trebuia să facă nici o cheltuială pentru că nici un soldat nu purta uniformă.

Alaiul regal se termina cu vracii și muzicanții.

Vracii, numiți «mgangga», sunt medicii acestei țări. Sălbaticii cred orbește în ghicit, descântece și amulete — figurine de argilă vopsite în alb și roșu, reprezentând animale fantastice sau figuri de bărbați și de femei sculptate în lemn. De altfel, și vracii erau tot atât de schilodiți ca și ceilalți curteni. Fără îndoială că asta era răsplata dată de monarh vracilor pentru leacurile care nu fuseseră bune de nimic.

Muzicanții — bărbați și femei — scoteau sunete pițigăiate din niște moriști de lemn, băteau în tobe zgomotoase sau ciocăneau cu bețișoare prevăzute la capăt cu o bilă de cauciuc, în «marimeba» — un fel de țimbal format din două rânduri de tigve de dimensiuni diferite — făcând o hărmălaie asurzitoare pentru orice om care avea o pereche de urechi normale.

Pe deasupra acestei mulțimi care alcătua alaiul regal fluturau câteva steaguri, iar în vârful

sulițelor rânjeau craniile albite ale căpeteniilor rivale pe care Moini Lungga le învinsese.

În clipa când Moini Lungga coborî din lectică, izbucniră aclamații de pretutindenii. Soldații din paza caravelor își descărcară sânețele lor vechi, ale căror detunături slabe nici nu reușiră să se audă de hărmălaia mulțimii. Havildarii, după ce-și frecară gura și nasul cu praf de chinoros, pe care-l purtau într-un săculeț legat la gît, începură să facă mătănii în fața regelui. Se apropie apoi și Alvez, oferind regelui o cantitate de tutun proaspăt — «iarba liniștitoare», cum i se spune prin aceste meleaguri. De altfel, Moini Lungga chiar avea mare nevoie să fie calmat, fiindcă, nu se știe de ce, era foarte morocănos.

Odată cu Alvez veni să se prosternă în fața putemicului suveran din Kazonde Coimbra, Ibn Hamis și negustorii arabi și metiși. «Marhaba!» rosteau negustorii arabi, urându-i astfel bun sos în limba folosită în Africa centrală. Unii băteau din palme, ploconindu-se până la pământ, iar alții se spoiau cu noroi pe față — cel mai puternic semn de slugărnicie față de acest monarh hidos.

Moini Lungga abia catadicsea să se uite la această gloată și pășea cu picioarele crăcănate, ca și când pământul pe care călca ar fi avut clătănări de rului și tangaj. Se plimbă așa sau, mai degrabă, se învârti printre grupurile de sclavi; și dacă negustorii se temeau ca nu cumva să-i vină gândul de a-și trece câțiva sclavi pe numele lui, apoi și sclavilor le era tot atât de frică să nu cadă în mâinile unei asemenea brute.

Negoro nu-l părăsise nici o clipă pe Alvez; stătea lângă acesta și-i spunea vorbe liniștitoare regelui. Vorbea în limba băștinașilor, dacă se poate spune că «vorbea», când de fapt Moini Lungga lua parte la conversație doar bolborosind niște monosilabe care-și găseau cu greu drum printre buzele-i umflate de alcool. Cu toate că era beat turtă, nu înceta să-i ceară prietenului său Alvez să-i împrășteze provizia de rachiu, pe care o terminase de curând.

— Regele Lungga este binevenit la târgul din Kazonde! spuse negustorul.

— Mi-e sete!... răspunse monarhul.

— ... Și o să aibă partea lui de câștig la toate afacerile care s-au încheiat în acest mare «lakoni», adăugă Alvez.

— Dă-mi să beau! răspunse Moini Lungga.

— Prietenul meu Negoro e fericit că-l vede din nou pe regele din Kazonde, după o absență atât de îndelungată.

— Dă-mi să beau! repetă bețivul, a cărui întregă făptură răspânda o dezgustătoare duhoare de alcool.

— Prea bine! Aduceți pombe și hidromel! strigă Jose-Antonio Alvez, știind prea bine unde voia Moini Lungga să ajungă.

— Nu!... Nu!... răspunse regele. Rachiu de la prietenul meu Alvez și... am să-i dau pentru fiecare picătură din apa lui de foc...

— ... O picătură din sângele unui alb! exclamă Negoro, după ce-i făcuse lui Alvez un semn, pe care acesta îl înțelesese și-l aprobase.

— Un alb! Să ucidem un alb! răspunse Moini Lungga, ale cărui instincte sălbatice se treziseră la propunerea portughezului.

— Un agent al lui Alvez a fost ucis de acest alb, continuă Negoro.

— Da... Agentul meu Harris, răspunse negustorul. Trebuie ca moartea lui să fie răzbunată.

— Să-l trimitem regelui Massongo, în Zairul de Sus, la assuași. Au să-l facă harcea-parcea și-au să-l mănânce de viu! Assuașii n-au uitat gustul cărnii de om! exclamă Moini Lungga.

Massongo domnea, într-adevăr, peste un trib de canibali. De altfel este foarte adevărat, din păcate, că în anumite provincii ale Africii centrale canibalismul se practică încă pe față. Și Livingstone spune asta în notele lui de călătorie. Cameron a întâlnit astfel de canibali la Moene Bugga.

Dar oricât de crud ar fi fost felul de moarte pe care-l propusese regele pentru Dick Sand, el nu-i putea conveni lui Negoro, care nu voia să-și dea victima din mână.

— O, rege, nu uita că albul mi-a ucis tovarășul aici! spuse el.

— Și că aici trebuie să moară, adăugă Alvez.

— ...Unde vrei tu, Alvez, răspunse Moini Lungga. Dar nu uita: o picătură de apă de foc pentru o picătură de sânge.

— S-a făcut! răspunse negustorul. Am să-ți dau apă de foc! Azi o să vezi singur că-și merită numele! Ba chiar o s-o facem să ardă... Jose-Antonio o să-l cinstească pe regele Moini Lungga cu un punch!...

Bețivul strânse mâinile prietenului său Alvez. Nu-și mai încăpea în piele de bucurie. Femeile și curtenii împărtășeau delirul care-l cuprinsese. Nu mai văzuseră niciodată rachiul arzând și, fără îndoială, se gândeau că o să-l bea aprins.

Sărmanul Dick Sand! Ce chinuri groaznice îl așteptau! Când te gândești la efectele oribile sau grotești ale beției în țările civilizate, îți poți da seama până unde poate împinge alcoolul aceste ființe înapoiate.

Deodată se lăsă seara, o seară fără amurg, ziua fiind înlocuită aproape brusc de întunericul nopții. Era ora cea mai potrivită pentru aprinderea alcoolului.

Alvez avusese într-adevăr o idee grozavă când se gândise să-i ofere un punch lui Moini Lungga și să-l robească și mai mult acestui viciu, făcându-l să dorească rachiul sub o formă nouă. De la o vreme, Moini Lungga începuse să spună că apa de foc nu-și îndreptățește pe deplin numele. Poate că sub forma aceasta de flăcări avea să-i gâdile mai plăcut limba, care aproape că-și pierduse simțul gustului.

Programul din seara aceea cuprindea, așadar, mai întâi o beție și apoi o ucidere prin chinuri cumplite.

Dick Sand urma să iasă din temnița lui întunecată numai în momentul când trebuia să fie dus spre locul unde avea să fie chinuit până la moarte. Ceilalți sclavi, vânduți sau nu, au fost închiși din nou în barăci. În piață nu mai rămăseseră decât negustorii, havildarii și soldații, gata să ia parte și ei la beție, dacă regele și curtea le-ar fi îngăduit.

Sfătuit de Negoro, Alvez orându-i bine lucrurile.

Fu adus și așezat în mijlocul pieței un cazan mare de aramă, care putea să cuprindă pe puțin o sută de litri. În vas vărsară butoaie care conțineau un alcool de calitate inferioară, dar foarte bine contrafăcut. Nu se făcu economie nici de scorțișoară, nici de piper, nici de alte mirodenii care puteau să mărească efectul acestei băuturi îngrozitoare.

Făcură toți cerc în jurul regelui Moini Lungga, care înaintă, împleticindu-se, spre cazan. S-ar fi spus că acest vas plin cu alcool îl fascina și că era gata-gata să se azvârle în el. Dar Alvez, mărinimos, îl opri și îi puse în mână o făclie aprinsă.

— Foc! strigă el, căutînd să pară nemaipomenit de satisfăcut.

— Foc! răspunse Moini Lungga, trăgînd prin alcool capătul făcliei.

Ce vâlvătaie și ce efect grozav se produse în momentul în care flăcările albastrui se întinseră pe toată suprafața vasului! Pentru a-l face și mai pișcător, Alvez amestecase în alcool și câțiva pumni de sare de mare. Din pricina aceasta, când izbucni vâlvătaia, pe chipurile celor de față se așternu acea paloare verzuie pe care oamenii își închipuie că ar avea-o strigoii. Curtenii, beți dinainte, începură să urle și să gesticuleze, apoi, luându-se de mâini, încinseră o horă uriașă în jurul regelui din Kazonde.

Alvez amesteca cu un uriaș polonic de metal lichidul ce arunca scânteieri gălbui asupra acestor maimuțe cuprinse de delir.

Moini Lungga tăcu câțiva pași înainte, luă polonicul din mâinile negustorului, îl afundă în cazan, apoi îl scoase plin de; punch în flăcări și îl duse la buze. Groaznic a fost atunci urlatul scos de regele din Kazonde!

O flăcără izbucni pe neașteptate: se produsese efectul numit «combustie spontană». Regele luase foc, de parcă ar fi fost un bidon de benzină. Deși răspânda puțină căldură, focul ardea puternic.

În fața acestei priveriști, dansul se opri pe dată. Un sfetnic al lui Moini Lungga se aruncă asupra regelui, pentru a-l stinge, dar cum nu era mai puțin îmbibat de alcool decât stăpânul lui, luă și el foc. De altfel, întreaga curte a lui Moini Lungga era în primejdie să ia foc din aceeași pricină!

Alvez și Negoro se fâstâciseră și nu știau în ce chip ar putea să vină în ajutorul «maiestății sale». Cuprinse de spaimă, femeile o rupseră la fugă. Cât despre Coimbra, el o zbughi repede, știind bine cât era de inflamabil.

Regele și sfetnicul său se prăbușiseră la pământ, zvârcolindu-se în prada unor chinuri groaznice.

În materialele îmbibate mult cu alcool, arderea se; face cu o flăcărăie plăpândă și albăstruie, dar care nu poate fi stinsă cu apă. Chiar dacă focul este stins la suprafață, el continuă să ardă în adâncul țesuturilor. Când alcoolul a pătruns în toate țesuturile, nu mai există nici o posibilitate de a opri arderea. După câteva clipe, Moini Lungga și sfetnicul său își dădură duhul, dar leșurile lor ardeau în continuare. Curând, pe locul unde se prăbușiseră nu se mai vedeau decât câțiva pumni de scrum, două-trei vertebre din șira spinării, degetele de la mâini și de la picioare, pe care focul nu le mistuie când arde repede, dar pe care le acoperă cu un fel de grăsime arsă, care duhnește îngrozitor. Era tot ce mai rămăsese din regele Kazondei și din sfetnicul lui.

Capitolul XII

O ÎNMORMÂNTARE REGEASCĂ

A doua zi, la 29 mai, orașul Kazonde căpătase o înfățișare neobișnuită. Cuprinși de spaimă, băștinașii nu cutezau să mai iasă din colibe lor. Niciodată nu se mai întâmplase ca un rege, care-și zicea coborâtor din zei, sau chiar un simplu sfetnic să piară de o moarte atât de îngrozitoare. Firește, băștinașii mai arseseră și în trecut alți semeni de-ai lor, ba cei mai bătrâni nu puteau să uite chiar de unele preparative culinare din perioada canibalismului. Știau, așadar, cât de încet arde un trup omenesc; dar iată că regele lor împreună cu sfetnicul lui arseseră de parc-ar fi fost de paie. Lucrul acesta li se părea de neînțeles și, într-adevăr, era firesc să li se pară așa!

Jose-Antonio Alvez sta pitit acasă. Pesemne se temea să nu i se ceară socoteală de cele întâmplate. Negoro îi povestise tot ce se petrecuse în piață și-l sfătuiseră să se păzească. Dacă ar fi fost învinuit de moartea lui Moini Lungga, s-ar fi găsit într-o situație neplăcută, din care poate că n-ar fi scăpat cu una, cu două.

Dar Negoro avu o idee bună. Urmându-i sfatul, Alvez răspândi zvonul că moartea regelui din Kazonde este supranaturală și că marele Manitu nu o hărăzea decât aleșilor săi. Locuitorii orașului, atât de înclinați spre superstiții, acceptară cu ușurință această minciună gogonată.

Focul țâșnit din trupul regelui și al sfetnicului său fu socotit foc sfânt. Nu mai rămânea decât ca lui Moini Lungga să i se facă o înmormântare demnă de un om înălțat în rândul zeilor.

Înmormântarea aceasta, cu tot ceremonialul ei obișnuit la triburile africane, era un prilej bun pentru Negoro ca să scape și de Dick Sand. Dacă exploratorii Africii centrale și mai ales locotenentul Cameron nu ar fi povestit lucruri care azi nu mai pot fi puse la îndoială, de bună seamă că nimeni n-ar fi crezut că moartea regelui Moini Lungga avea să prilejuiască atâta vărsare de sânge.

Moștenitoarea firească a regelui din Kazonde era regina Moina. Procedând imediat la ceremonia înmormântării, ea făcea un act de autoritate, putând în felul acesta să o ia înaintea celor ce râvneau tronul, printre aceștia găsindu-se mai ales regele din Ukusu, care ținea să știrbească drepturile regilor din Kazonde. Și apoi Moina, prin însuși faptul că devenea regină, scăpa de soarta crudă rezervată în asemenea împrejurări celorlalte soții ale mortului și în același timp se descotorosea și de rivalele mai tinere, de care ea, ca primă soție, avusese întotdeauna să se plângă. De altfel, o asemenea hotărâre se potrivea de minune cu firea crudă a acestei zgripturoaice. Porunci să se vestească prin sunete de corn de cudu și bătăi de marimeba că înmormântarea regelui mort avea să aibă loc în seara următoare, cu tot ceremonialul cuvenit.

Nici cei de la curte, nici oamenii din gloată nu cutezară să cârtească. Alvez și ceilalți negustori n-aveau de ce se teme de înscăunarea reginei Moina. Cu câteva; daruri și câteva lingușeli, aveau să știe ei să facă din ea tot ce voiau. Problema moștenirii tronului fu deci soluționată fără nici un incident. Numai în harem vestea stârni mare groază, și nu fără motive.

Pregătirile pentru înmormântare începură chiar în ziua aceea.

La capătul uliței celei mari din Kazonde curgea un râu adânc și năvalnic, afluent al lui Coango. Apa acestui râu trebuia abătută, pentru ca în albia secată să se sape mormântul regelui. După înmormântare, avea să i se redea râului cursul lui firesc.

Băștinașii începură să construiască un dig, silind râul să-și croiască o albie vremelnică prin câmpia Kazondei. La sfârșitul ceremoniei funebre, digul acela avea să fie dărâmat, torentul luându-și din nou vechea lui matcă.

Negoro hotărâse ca Dick Sand să nu lipsească dintre victimele care urmau să fie sacrificate pe mormântul regelui. El fusese martor la furiei de nestăpânit a tânărului elev-marinar atunci când Harris îi adusesse la cunoștință moartea doamnei Weldon și a micului Jack. Negoro, netrebnic fără curaj, nu s-ar fi expus la același risc ca tovarășul său. Dar de un prizonier legat de mâini și de picioare își spunea că nu trebuie să-i fie teamă și hotărî deci să-i facă o vizită. Negoro era unul dintre acei netrebnici care nu se mulțumesc doar să-și chinuiască victimele, ci le place și să se desfete privindu-le cum se chinuiesc.

Așadar, pe la amiază, intră în baraca în care Dick Sand era păzit de un havildar. Strâns legat, tânărul elev-marinar zăcea azvârlit într-un ungher al încăperii, lipsit de mâncare de aproape douăzeci și patru de ore, istovit de suferințele prin care trecuse, cu trupul săgetat de durerile pricinuite de legăturile ce-i pătrundeau în carne, de-abia putînd să se întoarcă și așteptând moartea, oricât de crudă ar fi fost ea, ca o izbăvire care avea să pună, în sfârșit, capăt suferințelor ce ie îndura.

Cu toate acestea, când îl zări pe Negoro, i se încrâncenat carnea pe el. Instinctiv făcu o sforțare ca pentru a rupe frânghiile care-l împiedicau să se năpustească asupra acestui mizerabil, ca să-i vină de hac. Dar nici măcar Hercule n-ar fi fost în stare să le rupă. Înțelese atunci că între ei trebuia să aibă loc o altfel de luptă. Se strădui deci să-și păstreze cumpătul, mărginindu-se doar să-l privească disprețuitor pe Negoro și hotărât să nu-i facă cinstea de a-i răspunde, indiferent ce i-ar fi spus.

— Am socotit că este de datoria mea, începu Negoro, să-l salut pentru ultima dată pe tânărul

meu căpitan și să-i mărturisesc adâncă mea părere de rău că aici nu mai poate comanda, așa cum comanda pe bordul lui *Pilgrim*.

Și fiindcă Dick Sand nu-i răspundea, Negoro continuă:

— Dar ce-i cu dumneata, căpitane? Nu cumva nu-l mai cunoști pe fostul dumitale bucătar? Dar iată că el vine să-ți primească ordinele și să te întrebe ce trebuie să servească la masă!

Rostind aceste cuvinte, Negoro îl lovea cu piciorul pe tânărul elev-marinar lungit la pământ.

— De altfel, adăugă el, voiam să te mai întreb și altceva, tânărul meu căpitan. Ai putea oare, în sfârșit, să mă lămurești cum de-ai reușit să ajungi aici, în Angola, deși voiai să dai peste coasta Americii?

Fără îndoială că Dick Sand nu mai avea nevoie de cuvintele portughezului pentru a înțelege că bănuiala sa era întemeiată. De mult își dăduse seama că busola de pe *Pilgrim* fusese măsluită de acest trădător. Dar întrebarea lui Negoro venea ca o mărturisire. Dick Sand nu răspunde nici de data aceasta decât printr-o tăcere disprețuitoare.

— Trebuie să recunoști, căpitane, continuă Negoro, că, din fericire pentru voi toți, pe bord se afla un marinar, un marinar adevărat. Unde am fi ajuns fără el, Dumnezeu știe! În loc să pieriți toți pe cine știe ce colț de stâncă unde v-ar fi aruncat furtuna, iată-vă ajunși, datorită acestui marinar de treabă, într-un port primitiv; și dacă trebuie să fiți recunoscători cuiva, apoi lui trebuie să-i fiți; tânărul meu căpitan, să știi că greșești disprețuindu-l pe acest marinar!

Spunând aceste cuvinte, Negoro, a cărui liniște aparentă nu era decât rezultatul unei sforțări uriașe, se apropiase de Dick Sand. Chipul lui căpătase deodată o înfățișare sălbatică, încât s-ar fi crezut că voia să-l înghită de viu. Mizerabilul nu mai putea să-și stăpânească furia.

— Fiecare la rândul lui! răcni el furios la culme, văzând cât de liniștită era victima sa. Astăzi, eu sunt căpitanul, eu sunt stăpânul! Viața ta de elev-marinar, încă neîmplinită, se află în mâinile mele!

— Ia-o! îi răspunde Dick Sand fără șovăire în glas. Dar află că există un Dumnezeu care răzbună toate ticăloșiile, iar pedeapsa ta nu e departe!

— Dacă Dumnezeului ăsta îi pasă de oameni, apoi e timpul să se gândească și la tine.

— Sunt gata să mă înfățișez lui, răspunde liniștit Dick Sand, iar moartea nu mă înspăimântă.

— O să vedem noi! urlă Negoro. Nu cumva îți închipui că o să găsești ajutor aici, la Kazonde, unde Alvez și cu mine suntem atotputernic? Ești nebun! Crezi, poate, că mai sunt aici tovarășii tăi, bătrânul Tom cu ceilalți! Părăsește gândul ăsta, băiete! Au fost vânduți de mult și trimiși în Zanzibar, dacă nu cumva or fi crăpat pe drum!

— Dumnezeu găsește mii de feluri și chipuri ca să facă dreptate, răspunde Dick Sand. Îi este de ajuns o unealtă oricât de umilă. Hercule e liber!

— Hercule! strigă Negoro, bătând din picior. Hercule a pierit de mult, sfâșiat de lei și de pantere, și nu-mi pare rău decât de un singur lucru, și anume că aceste fiare sălbatice mi-au luat-o înainte.

— Dacă Hercule? e mort, răspunde Dick Sand, în schimb Dingo trăiește. Un câine ca acesta, Negoro, este mai mult decât e nevoie pentru a-i veni de hac unui om de teapa ta! Te cunosc bine, Negoro, știu că ești laș! Dingo te caută; are să te găsească, și până la urmă o să te sfâșie!

— Mizerabile! strigă portughezul, scos din fire. Dingo a murit împușcat de mine! E mort, așa cum moartă e și doamna Weldon, cum mort e și fiul ei, și așa cum au să moară toți cei ce-au scăpat cu viață de pe *Pilgrim*.

— Și așa cum ai să mori și tu, curând-curând! răspunde Dick Sand, a cărui privire liniștită îl făcea pe portughez să pălească.

Turbând de furie, Negoro era gata să se repeadă asupra prizonierului dezarmat și să-l sugrume cu mâinile lui. Se și aruncase asupra lui, zgâlțâindu-l cu o furie sălbatică, dar se opri deodată, străfulgerat de un gând. Înțelese că, ucigându-și victima, s-ar fi terminat totul, ceea ce ar fi

însemnat s-o scutească de cele douăzeci și patru de ore de chinuri pe care i le pregătise. Se ridică deci, șopti câteva cuvinte havildarului, îi porunci să nu scape din ochi prizonierul și părăsi baraca.

În loc să-l doboare, scena aceasta îl făcu pe Dick Sand să-și recapete din nou forța morală. În același timp parcă își simțea și trupul mai înviorat. Oare atunci când Negoro, cuprins de furie, îl zgâlțâise cu putere, nu slăbise puțin legăturile care-l împiedicau pe Dick Sand să facă până și cea mai mică mișcare? Probabil că da, căci tânărul elev-marinar băgă de seamă că-și putea mișca mâinile mai în voie. Își zise deci că ar putea izbuti să și le elibereze cu oarecare eforturi. În situația în care se găsea, întemnițat și păzit cu strășnicie, faptul că-și simțea mâinile ceva mai libere nu însemna, firește, mare lucru; cel mult, nu se mai chinuia atât. Dar există împrejurări în viață când o ușurare oricât de mică înseamnă foarte mult.

Fără îndoială că Dick Sand nu mai avea nici o speranță. Vreun ajutor de afară era cu neputință. Și de unde oare ar fi putut veni? Aștepta acum sfârșitul cu resemnare. La drept vorbind, nici nu mai ținea să trăiască! Îi treceau prin minte chipurile tuturor celor care-și găsiseră moartea înaintea lui; și nu mai avea altă dorință decât să-i întâlnească. Negoro îi repetase ceea ce îi spusese și Harris: doamna Weldon și micul Jack muriseră. Și fără îndoială că Hercule, încolțit de atâtea primejdii, pierise și el, poate chiar de o moarte crudă! Tom și tovarășii lui erau prea departe, pierduți pentru totdeauna pentru el. În privința aceasta, Dick Sand nu mai putea avea nici o îndoială. Ar fi fost o nebunie să nădăjduiască altceva decât curmarea acestor suferințe printr-o moarte care nu putea fi mai groaznică decât viața lui de acum. Se pregătea, așadar, să întâmpine moartea cu seninătate.

Ceasurile treceau. Se lăsa noaptea. Îngustele șuvițe de lumină care se furișau prin împletitura de paie a barăcii începură să pălească. Ultimele zgomote din citoka se stinseră și ele; spre deosebire de învălmășeala din ajun, larma din piață fusese mai potolită în ziua aceea, încetul cu încetul, întunericul năpădi încăperea strâmtă a închisorii. O liniște deplină pogorî asupra micului oraș Kazonde.

După un somn odihnitor de două ceasuri, Dick Sand se trezi mai înviorat. Reuși să-și smulgă din frânghii unul din brațe, care și începuse să se dezumfle, și i se păru o fericire nespusă când putu să-l întindă în voie.

Trebuie să fi fost către miezul nopții. Cu mâna încleștată în jurul gâtului unei sticle de rachiu, pe care o golise până la ultima picătură, paznicul căzuse într-un somn adânc. Dick Sand se hotărî să ia de la paznic armele, care puteau să-i fie de mare ajutor în cazul unei evadări, dar chiar în clipa aceea i se păru că aude un răcâit în partea de jos a ușii. Folosind mâna liberă, reuși să se târască până spre prag, fără să trezească paznicul. Auzul nu-l înșelase. Răcâiturile se auzeau tot mai deslușit. S-ar fi zis că cineva scormonea pământul în dreptul ușii. Vreun animal? Sau un om?

«Hercule, de-ar fi Hercule!» își spuse tânărul elev-marinar.

Ochii i se așintiră asupra paznicului, dar omul zăcea nemișcat, pradă unui somn de plumb. Apropiindu-și gura de pragul ușii, cuteză să rostească numele lui Hercule. Îi răspunse un geamăt, asemenea unui scheunat plin de jale.

«Nu este Hercule, își spuse Sand, este Dingo! M-a adulmecat până și în această baracă! Îmi aduce oare vorbă de la Hercule? Dar dacă Dingo n-a murit, Negoro a mințit, și atunci poate că...»

În clipa aceea, pe sub ușă se ivi o labă. Dick Sand o apucă și recunoscu laba lui Dingo. Dar dacă avea un bilet, acesta nu putea să fie legat decât de gâtul animalului. Ce era de făcut? Ar fi putut oare să mărească gaura, într-atât încât Dingo să-și poată trece capul? În orice caz, trebuia să încerce.

Dar abia începuse Dick Sand să scormonească pământul cu unghiile, că din apropiere porniră

lătrături, care nu erau ale lui Dingo. Câinii tribului mirosiseră urma câinelui străin. Nemaivând încotro, credinciosul animal o luă la fugă. Câteva detunături sfâșiară liniștea nopții. Paznicul deschise ochii, încă buimăcit de somn. Fiindcă nu mai putea fi vorba acum de evadare, deoarece se dăduse alarma, Dick Sand se ghemui din nou în ungherul său și, după o așteptare chinuitoare, văzu ivindu-se zorile zilei care pentru el trebuia să fie cea din urmă.

În ziua aceea, oamenii însărcinați cu săparea mormântului avură mult de lucru. Numeroși băștinași luau parte la aceste lucrări, sub supravegherea marelui sfetnic al reginei Moina. Până la ora hotărâtă, pregătirile trebuiau sfârșite, sub pedeapsa mutilării, căci regina se dovedea o demnă urmașă a răposatului suveran, ale cărui procedee promitea să le urmeze punct cu punct.

O dată apele abătute din matca lor, săpară o groapă adâncă în albia secată a râului. Groapa măsoară cincizeci de picioare în lungime, zece picioare în lățime și zece picioare în adâncime. Spre sfârșitul zilei începură s-o căptușească pe fund și de-a lungul pereților cu femei vii, alese dintre sclavele lui Moini Lungga. De obicei, aceste nenorocite erau îngropate de vii. Dar datorită acestei ciudate și poate miraculoase morți a lui Moini Lungga, se hotărî se ca ele să fie înecate lângă trupul stăpânului lor⁽⁴³⁾.

Datina cerea ca trupul regelui răposat să fie îmbrăcat cu veșmintele cele mai bogate, înainte de a fi culcat în mormânt. Dar cum, în cazul de față, din mândrul rege nu mai rămăseseră decât niște biete ciolane pe jumătate arse, a fost nevoie să se procedeze într-alt mod. S-a făcut din răchită un fel de momâie, care reprezenta destul de frumos, ba poate chiar prea frumos, pe Moini Lungga. Înăluntru acestei momii au fost puse rămășițele pe care focul nu le misituisese. Momia fu îmbrăcată cu veșmintele regale — adică zdrențele acelea pe care le cunoaștem. Dintre podoabe nu lipseau nici faimoșii ochelari ai vărului Benedict. Toată această mascaradă era de un caraghioslâc înfiorător.

Ceremonia urma să se desfășoare la lumina făcliilor aprinse și cu mult alai. Toată populația din Kazonde, băștinași sau nu, trebuia să ia parte.

Când începu să se însereze, un cortegiu lung coborî încet pe strada principală, venind dinspre citoka și îndreptându-se spre locul de înmormântare. Urlete, dansuri funebre, vrăji și descântece, duruit de tobe, pocnete ale vechilor flinte — nimic nu lipsea.

Jose-Antonio Alvez, Coimbra, Negoro, neguțătorii arabi, slugile lor îngroșaseră rândurile populației din Kazonde. Nimeni nu părăsise încă târgul cel mare. Regina Moina n-ar fi îngăduit-o și n-ar fi fost prea nimerit să înfrunți ordinele celei care încerca să se obișnuiască cu meseria de regină.

Momia în chip de rege, culcată într-un palanchin, era dusă sus de cei din ultimele rânduri ale convoiului. Regele era înconjurat de soțiile de al doilea rang, dintre care unele trebuiau să-l însoțească și în mormânt. Regina Moina, în veșminte de ceremonie, mergea în urma a ceea ce am putea numi catafalc. Se înnoptase de-a binelea când convoiul ajunse pe malurile râului, dar făcliile de rășină aruncau asupra mulțimii fâșii strălucitoare de lumină.

Mormântul se vedea acum foarte bine. Fundul și pereții erau căptușiți cu trupuri negre, vii, care se zbăteau în lanțurile ce le țintuiau de pământ. Cincizeci de sclave, mai toate tinere băștinașe, așteptau să fie acoperite de apele râului. Unele păreau resemnate și stăteau ca mute, altele se zvârcoleau, scoțând vaiete jalnice.

Soțiile sortite pieirii fuseseră alese de către regină, care poruncise să fie înveșmântate ca de sărbătoare. Una dintre victime, aceea care purta titlul de a doua soție, fusese așezată în genunchi și cu mâinile proptite în pământ, pentru a servi drept scaun regal așa cum servise și în timpul cât regele fusese în viață; a treia soție sprijinea trupul regelui, în timp ce a patra stătea culcată la picioarele lui.

În fața momâii, la celălalt capăt al gropii, era înfipt un stâlp vopsit în roșu. De acest stâlp era

legat un om alb, sortit să se numere și el printre victimele acestei înmormântări sângeroase. Albul acela era Dick Sand. Corpul lui, pe jumătate gol, mai păstra încă umele chinurilor la care fusese supus din porunca lui Negoro. Legat de stâlp, își aștepta moartea ca un om care nu mai are nici o nădejde decât în lumea de dincolo de moarte. Dar încă nu sosise momentul ca digul care stăvilea apa să fie înlăturat.

La un semn al reginei, a patra soție, aceea trântită la picioarele regelui, fu înjunghiată de călăul din Kazonde și sângele ei se scurse în groapă. Acesta a fost semnalul pentru începerea unui măcel îngrozitor. Cincizeci de sclave căzură sub cuțitele gealașilor. Albia râului se înroși de sângele vărsat.

În cele din urmă, regina Moina făcu un semn și stăvilarul care ținea pe loc apele începu să se deschidă puțin câte puțin. Pentru a prelungi chinurile morții, construiseră stăvilarul într-așa chip, încât apa să pătrundă în groapă cu încetul, nu să năvălească, cum s-ar fi întâmplat dacă s-ar fi spart digul. Moarte lentă, nu moarte rapidă.

Apa acoperi mai întâi covorul de sclave întinse pe fundul gropii. Se vedeau zvâcnirile deznădăjduite ale celor care încă mai luptau împotriva înecului. Dick Sand, cufundat în apă până la genunchi, încercă cu o ultimă efortare să-și rupă legăturile.

Dar albia se umplea tot mai mult cu apă. Capetele dispărură sub torentul care își luă din nou vechea matcă și nimic nu mai arăta că în fundul acestui râu se afla un mormânt, în care mai mult de o sută de victime pieriseră în cinstea regelui din Kazonde.

Capitolul XIII

ÎNTR-O FACTORIE⁽⁴⁴⁾

Harris și Negoro mințiseră atunci când spusese că doamna Weldon și micul Jack muriseră. Amândoi, împreună cu vărul Benedict, se aflau la Kazonde.

După atacul de la furnicar, fuseseră târați dincolo de tabăra din Coanza de către Harris și Negoro, întovărășiți de un grup de ostași băștinași.

Doamna Weldon și cu micul Jack erau transportați într-un palanchin — «kitanda», cum i se zice prin partea locului. De ce această grijă din partea unui om ca Negoro?

Doamna Weldon nu cuteza să-și răspundă la această întrebare.

Drumul de la Coanza până la Kazonde se scurse repede și fără oboseală. Vărul Benedict, asupra căruia nenorocirile păreau să n-aibă nici o înrăurire, călca în pas cu ceilalți. Pentru că era lăsat să caute mereu gângăni, alergând când la dreapta, când la stânga potecii, nici prin gând nu-i trecea să se plângă. Mica trupă ajunsese la Kazonde cu opt zile înaintea caravanei lui Ibn Hamis. Doamna Weldon fu închisă cu copilul ei și cu vărul Benedict în agenția lui Alvez.

Trebuie să ne grăbim să spunem că micul Jack se simțea mult mai bine. Părăsind ținuturile mlăștinoase, unde se îmbolnăvisese de friguri, starea lui se îmbunătățea treptat, și acum era aproape însănătoșit. Fără îndoială că nici el, nici doamna Weldon nu ar fi putut îndura chinurile mersului pe jos în caravană. Dar datorită condițiilor în care făcuseră această călătorie, în timpul căreia nu li se refuzaseră oarecări îngrijiri, se găseau acum într-o stare satisfăcătoare, cel puțin fizicește.

Cât privește pe tovarășii lor, doamna Weldon nu mai știa nimic de ei. Pe Hercule îl văzuse fugind în pădure, dar nu știa ce se mai întâmplase cu el. Iar în legătură cu Dick Sand, doamna

Weldon nădăjduia că, fiind alb, va fi poate cruțat, mai ales că Harris și Negoro nu mai erau acolo ca să-l chinuiască. În schimb, fără îndoială că soarta lui Nan, Tom, Bat, Austin, Acteon fusese mult mai vitregă, ei fiind negri. Bieții oameni! N-ar fi trebuit niciodată să calce pe pământul acestei Africi, unde îi aruncase trădarea!

Când caravana lui Ibn Hamis sosi la Kazonde, doamna Weldon nu putu afla despre ce era vorba, deoarece nu avea nici o legătură cu cei din afară. Zgomotele din piață care pătrundeau până la dânsa nu-i spuneau nici ele nimic. Ea nu află că Tom cu ai săi fuseseră vânduți unui negustor din Ujiji și că urmau să plece în curând. Nu află nici de moartea regelui Moini, la înmormântarea căruia căzuse victimă și Dick Sand, printre atâtea alte victime. Biata femeie se afla așadar singură la Kazonde, la cheremul neguțătorilor de sclavi, în puterea lui Negoro și, fiindcă nu-și putea părăsi copilul, trebuia să-și alunge până și gândul salvator al morții!

Soarta care o aștepta îi era cu totul necunoscută. În tot timpul călătoriei de la Coanza la Kazonde, Harris și Negoro nu-i adresaseră o vorbă. De la sosire, ea nu-i văzuse nici pe unul, nici pe celălalt și nici nu putea părăsi curtea care împrejmuia locuința bogatului negustor.

Mai este oare nevoie să se spună că vărul Benedict — copilul ei cel mare — nu-i fusese de nici un ajutor doamnei Weldon? E de la sine înțeles.

Când demnul savant află că nu se găsește pe continentul american, după cum credea, nici prin minte nu-i trecu să se neliniștească, întrebându-se cum de se putuse întâmplă un asemenea lucru. Nu! Cătuși de puțin! Prima lui reacție fusese un gest de ciudă. Va să zică insectele acelea despre care își închipuia că le descoperise primul în America, musca țețe și celelalte, nu erau altceva decât simple hexapode africane, pe care atâția alți naturaliști le găsiseră înaintea lui, pe locurile lor de baștină! Adio, deci, gloria de a-și lega numele de aceste descoperiri! Într-adevăr, pe cine l-ar mai fi putut uimi o colecție de insecte africane, din moment ce fuseseră colecționate în Africa?

Dar, după prima dezamăgire, vărul Benedict își spuse că «pământul faraonilor» — cum se încapățâna să-l numească — posedă nemaipomenite bogății entomologice și că nu pierduse nimic prin faptul că nu era pe «pământul incașilor».

«Ei, își spunea el întruna și o repeta chiar și doamnei Weldon, care nici nu-l asculta, aici este patria manticorelor, adică a acelor coleoptere cu picioare lungi, păroase, cu elitre tăioase, cu mandibule enorme, dintre care cea mai interesantă este manticora buburoasă! Este patria calosomelor cu cap aurit, a goliaților de Guineea și de Gabon, ale căror picioare sunt prevăzute cu ghimpi, a antidiilor pătate, care își depun ouăle în scoica goală a melcilor, patria scarabeilor sfinți, pe care locuitorii din Egiptul de Nord îi venerau ca pe niște zei! Aici s-au născut sfineșii aceia cu capete de morți, răspândiți acum în toată Europa, și acei «idias bigoți», de a căror înțepătură senegalezii de pe coastă se tem foarte mult. Da! Aici pot fi făcute descoperiri splendide, și le voi face, dacă oamenii aceștia de treabă au să-mi dea voie».

Se știe cine erau acei «oameni de treabă» de care vărului Benedict nici prin gând nu-i trecea să se plângă. De altminteri, după cum am mai spus, entomologul, în tovărășia lui Negoro și a lui Harris, se bucurase de oarecare libertate, de care Dick Sand îl lipsise cu desăvârșire în timpul călătoriei de la coastă la Coanza. Naivul savant fusese deci foarte mișcat de atitudinea prevenitoare a acestor «oameni de treabă».

Pe scurt, vărul Benedict ar fi fost cel mai fericit dintre entomologi, dacă n-ar fi suferit o pierdere pe care o simțea la tot pasul. E drept că mai avea cutia de tinichea, dar ochelarii nu-i mai împodobeau nasul și lupa nu-i mai atârna de gât! Un naturalist fără lupă și fără ochelari!... Așa ceva nu se poate! Vărul Benedict era sortit să nu-și mai revadă niciodată aceste două instrumente optice, dat fiind că fuseseră înmormântate împreună cu momăia în formă de rege. Din pricina aceasta, ori de câte ori găsea vreo insectă, era nevoit aproape să și-o bage în ochi, pentru a deosebi chiar caracteristicile cele mai elementare. Aceasta era marea durere a vărului

Benedict, care ar fi plătit oricât pentru o pereche de ochelari, dacă s-ar fi găsit un astfel de obiect în acel «lakoni» din Kazonde. Vărului Benedict i se îngăduise să umble în voie prin curtea în care se aflau colibele lui Jose-Antonio Alvez. Erau convinși toți că omul acesta nu era în stare să încerce să fugă. De altminteri, un gard foarte înalt despărțea factoria de celelalte cartiere ale orașului; și peste gardul acesta nu se putea sări ușor!

Dar dacă era bine înconjurat, țarcul măsoara de jur împrejur nu mai puțin de o milă. Copaci și arbuști caracteristici Africii, ierburi înalte, câteva pâraie, acoperișurile de paie ale barăcilor și colibelor, toate acestea erau mai mult decât trebuia pentru a aduna cele mai rare insecte de pe continent, spre marea mulțumire a vărului Benedict. De altfel, chiar descoperise câteva hexapode și era gata-gata să-și piardă vederea tot străduindu-se să le studieze, fără ochelari. În sfârșit își mărise prețioasa sa colecție și pusese temelia unui vast studiu asupra entomologiei africane. Dacă steaua lui bună l-ar ajuta să descopere o insectă necunoscută de care să-și lege numele, apoi n-ar mai dori nimic pe lumea asta!

Și dacă această curte a lui Alvez era destul de mare pentru preumblările științifice ale vărului Benedict, ea părea nesfârșit de mare pentru micul Jack, căruia îi era de asemenea îngăduit să se plimbe în voie. Dar copilul acesta nu se arăta prea încântat de bucuriile atât de firești vârstei sale. Arareori se despărțea de maică-sa, care se temea mereu de vreo nenorocire și se ferea să-l lase singur. Micul Jack vorbea adesea de tatăl său, pe care nu-l mai văzuse de atâta vreme! Spunea mereu că vrea să plece acasă. Întreba de toți, de bătrâna Nan, de prietenul său Hercule, de Bat, de Austin, de Acteon și de Dingo, care părea că-l părăsise și el. Voia să-l revadă pe prietenul său Dick Sand. În mintea lui fragedă revenea neconținut amintirea celor petrecute. Dar la toate întrebările copilului, doamna Weldon nu putea să răspundă decât luându-l în brațe și acoperindu-l cu sărutări. Tot ceea ce putea face era să-și stăpânească plânsul!

Doamna Weldon nu scăpase din vedere că pe toată durata călătoriei de la Coanza fusese scutită de orice neplăceri și nimic nu arăta că pe domeniile lui Alvez va fi supusă vreunui tratament mai aspru. În factorie nu se mai găseau decât sclavii din serviciul neguțătorului. Toți ceilalți sclavi fuseseră mai întâi închiși în barăcile din piață, apoi vânduți negustorilor din interior. Magaziile negustorului de sclavi erau acum pline de stofe și de fildeș. Stofele aveau să fie schimbate în provinciile din centrul Africii, iar fildeșul urma să fie exportat pe piețele principale de pe continent.

Așadar, era puțină lume la factorie. Doamna Weldon cu Jack locuiau într-o colibă, vărul Benedict într-alta. Cu slugile neguțătorului n-aveau nici o legătură. La prânz și seara mâncau împreună. Hrana — carne de capră sau de oaie, legume, tapioca, mei și fructe din ținut — le era de ajuns. Halima, o tânără sclavă din serviciul doamnei Weldon, îi arăta, după priceperea și în felul ei, o afecțiune poate cam sălbatică, dar fără îndoială sinceră.

Doamna Weldon îl vedea rar pe Jose-Antonio Alvez, care locuia în clădirea principală a agenției, și deloc pe Negoro, care locuia în oraș. Această rețineră din partea lui Negoro o mira și totodată o neliniștea.

«Ce urmărește? Ce așteaptă omul acesta? se întreba mereu doamna Weldon. De ce ne-a adus la Kazonde?»

Așa trecură cele opt zile până la sosirea caravanei lui Ibn Hamis, adică cu două zile înainte de ceremonia înmormântării, și apoi alte șase zile.

În mijlocul tuturor acestor frământări, doamna Weldon nu putea uita să soțul ei se afla, de bună seamă, în prada unei deznădejdi amarnice, văzând că nici soția, nici copilul nu sosesc la San Francisco. Domnul Weldon nu avea de unde să știe că soția sa avusese nefericita idee de a se imbarca pe *Pilgrim*, și probabil credea că se imbarcase pe unul din vapoarele companiei transpacifice. Dar aceste vapoare soseau cu regularitate; și nici doamna Weldon, nici Jack, nici

vărul Benedict nu se aflau la bordul lor! Și apoi, chiar *Pilgrim* ar fi trebuit să sosească de mult în port; cum însă vasul nu venea, James Weldon trebuia să-l socotească printre vasele presupuse pierdute, din lipsă de vești. Ce lovitură groaznică a primit desigur în ziua când corespondenții săi din Auckland l-au vestit că *Pilgrim* plecase și că doamna Weldon se îmbarcase pe această corabie! Ce-ar fi putut să facă? Dacă nu se împăcase cu gândul că soția și fiul său au pierit în valuri, atunci prin ce meleaguri începuse să-i caute? Desigur, prin insulele din Pacific, poate chiar pe țărmul american. Dar nici o clipă, da, nici o clipă nu-i putea trece prin minte că supraviețuitorii de pe *Pilgrim* ar fi putut fi aruncați pe coasta Africii!

Așa își frământa mintea doamna Weldon. Dar ce putea face?... Să fugă?... Cum?... Era supravegheată îndeaproape!... Și apoi să fugă ar fi însemnat să se aventureze în pădurile acelea dese, unde primejdiile o pândeau la tot pasul, să încerce să străbată mai mult de două sute de mile până la coastă! Doamna Weldon era hotărâtă s-o facă, dacă nu i s-ar fi oferit o altă posibilitate de a-și recăpăta libertatea. Dar, mai înainte de toate, voia să cunoască planurile lui Negro.

Și în curând îi fu dat să le cunoască.

În ziua de 6 iunie, la trei zile după înmormântarea regelui din Kazonde, Negro intră în curtea factoriei, unde nu mai pusese piciorul de când venise aici, și se duse de-a dreptul în coliba în care locuia doamna Weldon.

Doamna Weldon era singură. Vărul Benedict pornise într-una din obișnuitele sale preumblări științifice. Micul Jack, sub supravegherea slavei Halima, se juca în curte.

Negoro împinse ușa colibeii și spuse fără înconjur:

— Doamnă Weldon, Tom și cu tovarășii lui au fost vânduți ca sclavi și duși spre târgul din Ujiji.

— Dumnezeu să-i aibă în pază, spuse doamna Weldon, ștergându-și o lacrimă.

— Nan a murit pe drum, Dick Sand a pierit...

— Nan a murit! Dick de asemenea! izbucni doamna Weldon.

— Da. În ce-l privește pe tânărul dumitale căpitan de cincisprezece ani, el a plătit — pe bună dreptate — cu viața uciderea lui Harris, continuă Negro. Acum ești singură la Kazonde, singură în mâinile fostului bucătar de pe *Pilgrim*. Complet singură. Înțelegi, doamnă?

Ceea ce spunea Negro era foarte adevărat, chiar și în ceea ce privea soarta lui Tom și a tovarășilor săi. Bătrânul negru, fiul său Bat, Acteon și Austin plecaseră înainte cu o zi, împreună cu caravana negustorului din Ujiji, fără să fi avut mângâierea de a o mai vedea o dată pe doamna Weldon, fără să fi știut măcar că tovarășa lor de nenorocire se afla la Kazonde, în casa lui Alvez. Fuseseră trimiși spre ținuturile lacurilor. Din călătoria aceasta, la care iau parte sute de mii de sclavi, puțini sunt cei care izbutesc să ajungă până la capăt și mai puțini cei care au norocul să scape de acolo!

— Ei bine, continuă, șopti doamna Weldon privind țintă la Negro, fără a-i răspunde la întrebare.

— Doamnă Weldon, reluă portughezul cu glas tăios, aș putea să mă răzbun pe dumneata pentru suferințele pe care le-am îndurat pe *Pilgrim*. Dar moartea lui Dick Sand m-a răzbunat îndeajuns! Acum sunt iarăși negustor și iată care-mi sunt planurile în legătură cu dumneata.

Doamna Weldon îl privea mereu, fără să scoată o vorbă.

— Dumneata, continuă Negro, copilul dumitale și acest țicnit care aleargă după muște aveți o valoare comercială pe care vreau s-o folosesc. De aceea am de gând să vă vând!

— Aparțin unei țări libere, răspunse doamna Weldon cu un ton hotărât.

— În fața mea nu ești decât o sclavă.

— Și cine va cumpăra o femeie albă?

— Un om care va plăti cât voi cere!

Timp de o clipă, doamna Weldon plecă ochii în pământ; își dădea seama că totul era cu putință

în țara aceasta îngrozitoare.

— M-ai înțeles? reluă Negoro.

— Și cine e omul acela căruia vrei să mă vinzi? întrebă doamna Weldon.

— Să te vând, sau să te revând!... Cel puțin așa presupun! adăugă portughezul rânjind.

— Cum se numește omul acela? insistă doamna Weldon.

— Omul acela... este James W. Weldon, soțul dumitale!

— Soțul meu! strigă doamna Weldon, care nu-și putea crede urechilor.

— Chiar el, doamnă Weldon, soțul dumitale. Nu înțeleg să-i dau înapoi, gratuit, soția, ci să-l silesc să și-o răscumpere, împreună cu copilul și cu vărul Benedict!

Doamna Weldon se întreba dacă nu cumva Negoro îi întindea o cursă. Își spuse totuși că vorbea foarte serios. Când un nemernic pentru care banul este totul îți propune o afacere din care el are numai de câștigat, poți să te încrezi în ce spune; și acum era vorba tocmai de o astfel de afacere.

— Și când ai dori să faci acest târg? urmă doamna Weldon.

— Cât mai curând cu putință.

— Și unde?

— Chiar aici. Fără îndoială că James Weldon nu va pregeta să vină până la Kazonde ca să-și caute soția și fiul.

— Nu! Nu va pregeta! Dar cine îi va duce vestea?

— Eu! Am să mă duc până la San Francisco ca să dau peste James Weldon. Bani pentru călătoria asta am destui.

— Banii furați de pe *Pilgrim*?

— Da... aceia... și alții, recunosc fără rușine Negoro. Dar dacă vreau să vă vând repede, asta nu înseamnă că vreau să vă vând și ieftin. Socot că James Weldon n-o să se tocmească pentru o sută de mii de dolari...

— Nu, nu se va tocmi dacă va putea să-i dea, răspunse cu dispreț doamna Weldon. Numai că soțul meu, căruia de bună seamă îi vei spune că sunt prizonieră la Kazonde, în Africa centrală...

— Firește...

— Soțul meu nu te va crede fără dovezi, și nu va fi atât de nesocotit să vină până aici numai pentru o simplă vorbă de-a dumitale.

— Ba o să vină, răspunse Negoro, dacă-i aduc o scrisoare de la dumneata în care o să-i arăți situația, iar pe mine ai să mă dai drept un servitor credincios care a reușit să fugă din mâinile acestor sălbatici.

— Niciodată nu voi scrie o astfel de scrisoare! răspunse doamna Weldon pe un ton și mai disprețuitor.

— Te împotrivești? strigă Negoro.

— Mă împotrivesc!

Gândul la primejdiile pe care le-ar fi întâmpinat soțul ei venind până la Kazonde, neîncrederea cu care trebuiau privite făgăduielile portughezului, posibilitatea ca acesta să-l ia prizonier pe James Weldon, după ce ar fi pus mâna pe bani, toate acestea făcură ca, din capul locului, doamna Weldon, uitând până și de copilul ei, să respingă cu hotărâre propunerea lui Negoro.

— Ai să scrii scrisoarea!... porunci Negoro.

— Nu!... îl înfruntă din nou doamna Weldon.

— Ia seama! strigă Negoro. Nu ești singură aici! Copilul dumitale se află și el în mâinile mele și mă pricep destul de bine să...

Doamna Weldon ar fi vrut să-i răspundă, spunându-i că nu se poate să se gândească la așa ceva. Dar glasul îi pierise; inima îi bătea să-i spargă pieptul.

— Doamnă Weldon! strigă Negoro. Gândește-te bine la propunerea pe care ți-am făcut-o! Peste opt zile, ori o să-mi dai scrisoarea către James Weldon, ori, dacă nu, o să te căiești amarnic.

După ce spuse aceste cuvinte, portughezul părăsi încăperea, fără să-și fi dat frâu liber mâinii. Era limpede însă că nu se va da înapoi de la nimic centru a o sili pe doamna Weldon să-i dea ascultare.

Capitolul XIV

VEȘTI DESPRE DOCTORUL LIVINGSTONE

Rămasă singură, doamna Weldon nu se mai gândea decât la faptul că în opt zile trebuia să-i dea lui Negoro răspunsul cerut. Avea destulă vreme să chibzuiască bine și să ia o hotărâre. Această hotărâre trebuia să se întemeieze nu pe faptul că portughezul ar fi un om cumsecade, ci un om care are un anumit interes. «Valoarea comercială» pe care ea o reprezenta pentru el îl făcea pe acesta să se poarte bine cu prizoniera lui și s-o țină, cel puțin deocamdată, la adăpost de orice primejdie. Poate că până la urmă se va găsi o posibilitate să se înapoieze la soțul ei, fără a-l obliga pe James Weldon să vină el până la Kazonde. Era convinsă că de îndată ce ar primi o scrisoare din partea soției sale. James Weldon n-ar șovăi o clipă, ci ar pleca imediat să înfrunte pericolele unei călătorii prin coclaurile cele mai pline de primejdii ale Africii. Dar odată ajuns la Kazonde și după ce Negoro va fi pus mâna pe cei o sută de mii de dolari, ce garanție ar mai avea James Weldon, soția sa, copilul, vărul Benedict că vor fi lăsați să plece? N-ar putea oare să-i împiedice o simplă toană a reginei Moina? N-ar fi, deci, mai nimerit ca «livrarea» prizonierilor să aibă loc undeva în apropierea coastei? În felul acesta, James Weldon ar fi scutit de primejdiile unei călătorii în interiorul Africii și s-ar îndepărta greutatea, ca să nu spunem chiar imposibilitatea, de a pleca înapoi de acolo.

Doamna Weldon se gândea la toate acestea. De aceea refuzase să accepte din capul locului propunerea lui Negoro și să-i dea o scrisoare pentru soțul ei. Și își mai spunea că Negoro îi dăduse un timp de gândire de opt zile fiindcă, de bună seamă, avea nevoie de acest răgaz pentru a se pregăti de drum. Altminteri n-ar fi pregetat să-i smulgă — consimțământul pe loc.

— Oare chiar are de gând să mă despartă de copil? murmură ea.

În clipa aceea, Jack intră în colibă. Cu o mișcare instinctivă, maică-sa se repezi la el și-l înlănțui strâns în brațe, ca și cum Negoro ar fi fost gata să i-l smulgă.

— Ești necăjită tare, mamă? întrebă copilul.

- Nu, dragul meu, nu! răspunse doamna Weldon. Mă gândeam doar la tăticu'! Ți-e dor de el?
- Da, mamă! Vine înapoi?
- Nu... nu! Nu trebuie să vină!
- Atunci, ne ducem noi la el ?
- Da, dragul meu !
- Cu prietenul Dick... și cu Hercule, și cu bătrânul Tom?
- Da... da! răspunse doamna Weldon, ferindu-și ochii pentru a-și ascunde lacrimile.
- Ți-a scris tăticu'? Întrebă micul Jack.
- Nu, dragul meu.
- Atunci îi scrii tu, mamă ?
- Da... da, poate... răspunse doamna Weldon.

Fără să-și dea seama, micul Jack nu făcea decât să continue gândurile mamei sale, care, pentru a nu-i da alt răspuns, îl acoperi de sărutări.

Trebuie să spunem că printre multele motive care-o îndemnaseră pe doamna Weldon să respingă propunerile lui Negoro mai era încă unul, și nu chiar lipsit de temeii. Se gândea că s-ar putea ivi vreun prilej, cu totul neașteptat, ca să-și recapete libertatea, fără să fie nevoie de ajutorul soțului și chiar împotriva planurilor lui Negoro. Nu era decât o slabă nădejde, chiar foarte slabă, dar era totuși o nădejde.

Într-adevăr, câteva cuvinte dintr-o convorbire surprinsă cu câteva zile înainte o făcuseră pe doamna Weldon să întrevadă puțința ca într-un timp nu prea îndepărtat să capete un ajutor... un ajutor providențial, s-ar putea spune.

La câțiva pași de coliba în care se afla doamna Weldon, Alvez stătuse de vorbă cu un metis din Ujiji. Firește, subiectul acestei discuții nu putea fi altul decât tot negoțul de sclavi. Cei doi traficanți de carne omenească discutau despre perspectivele comerțului lor. Erau foarte îngrijorați din pricina străduințelor englezilor de a pune capăt acestui negoț, nu numai printr-un control al mărilor, ci și prin expediții în interiorul continentului, prin misionari și exploratori.

Jose-Antonio Alvez era de părere că expedițiile acestor curajoși pionieri nu puteau decât să dăuneze negoțului lor. Celălalt era de aceeași părere și adăugă că toți acești călători trebuiau primiți cu focuri de armă.

Era, de altfel, cam ceea ce se și făcea; dar, spre furia neguțătorilor, dacă unii dintre acești «curioși» erau uciși, alții scăpau cu viață și înapoi în patria lor, povesteau «cu multe exagerări», cum spunea Alvez, despre ororile negoțului de sclavi. Și lucrul acesta dăuna foarte mult afacerilor lor, care și așa erau prost privite.

Metisul era de aceeași părere. Deplângea mai ales starea de lucruri de pe piețele din N'yangwe, din Ujiji, din Zanzibar și din toată regiunea marilor lacuri. Acolo sosiseră pe rând Speke, Grant, Livingstone, Stanley și alții. Era o adevărată năvală! În scurtă vreme, europenii și americanii aveau să ocupe toată țara!

Alvez își plângea din toată inima prietenul și mărturisea că, în această privință, provinciile din Africa occidentală fuseseră întrucâtva cruțate, adică mai puțin vizitate. Dar epidemia de exploratori lua proporții tot mai mari. Dacă până acum Kazonde fusese scutită, nu același lucru se întâmplă cu Cassange și cu Bihe, unde Alvez avea câte o agenție pentru vânzarea de sclavi. Să ne amintim că și Harris pomenise față de Negoro de un oarecare locotenent Cameron, despre care se spunea că ar fi avut îndrăzneala să încerce să străbată Africa de la o coastă la cealaltă și, plecând din Zanzibar, să-și termine călătoria ieșind la țarm prin Angola.

Temerile neguțătorului erau deci îndreptățite. Într-adevăr, la numai câțiva ani după aceea, Cameron și Stanley aveau să exploreze, unul din partea nordică și celălalt prin partea sudică, provinciile acestea din apusul Africii atât de puțin cunoscute, să descrie ororile de neînchipuit ale negoțului de sclavi, să demaște complicitatea agenților străini și să tragă la răspundere pe

cei vinovați.

Dar despre aceste explorări făcute de Cameron și de Stanley nu puteau ști încă nici Alvez, nici metisul; ceea ce știau însă, ceea ce discutaseră, ceea ce doamna Weldon auzise și ceea ce pentru ea era de un interes atât de mare, pe scurt ceea ce o susținuse în împotrivirea de a accepta pe loc propunerea lui Negoro era următorul lucru:

În curând doctorul David Livingstone avea să sosească la Kazonde.

Sosirea lui Livingstone și a gărzii lui, puternica influență de care faimosul explorator se bucura în Africa, concursul dat de autoritățile portugheze din Angola, toate acestea ar fi putut să ducă la punerea în libertate a doamnei Weldon și alor săi, împotriva voinței lui Negoro, împotriva voinței lui Alvez! Ar fi putut aduce chiar repatrierea lor într-un timp nu prea îndepărtat, fără ca James Weldon să mai fie nevoit să-și riște viața într-o călătorie al cărei rezultat nu putea fi decât dezastruos.

Dar era oare întemeiat zvonul că doctorul Livingstone avea să viziteze în curând această parte a continentului? Da. Căci numai urmând acest drum putea să termine explorarea Africii centrale.

Se cunoaște viața plină de eroism a fiului unui mic negustor de ceai din Blantyre, orașel din ținutul Lanark. Născut la 13 martie 1813, David Livingstone, cel de al doilea din șase copii, a făcut studii de teologie și medicină. După ce s-a pregătit într-o societate de misionari London missionary Society — el debarcă la Colonia Capului în 1840, cu intenția de a-l întâlni pe misionarul Moffat în Africa meridională.

De la Orașul Capului, viitorul explorator trece în țara beciuanilor, pe care o explorează pentru prima dată, se înapoiază la Kuruman. Se căsătorește cu fiica lui Moffat — această curajoasă tovarășă de viață, care avea să se dovedească demnă de soțul ei — și în 1843 întemeiază o misiune în valea Mabotsa.

Peste patru ani, îl găsim stabilit la Kolobeng, localitate situată la două sute douăzeci și cinci de mile spre nord de Kuruman, în țara beciuanilor.

După doi ani, în 1849, Livingstone, împreună cu soția sa, cu cei trei copii și cu doi prieteni, Oswell și Murray, pleacă din Kolobeng. La 1 august al aceluiași an, Livingstone descoperă lacul N'gami și, înapoindu-se la Kolobeng, coboară de-a lungul râului Zouga.

În cursul acestei călătorii, Livingstone, oprit de îndărătnicia indigenilor, nu a putut să treacă de lacul N'gami. Cea de a doua încercare nu se dovedi nici ea mai fericită. Abia a treia avea să reușească. Luând din nou drumul spre nord, împreună cu familia sa și cu Oswell, după suferințe groaznice, lipsă de alimente, de apă, care erau să-l coste viața copiilor săi, el ajunsese, urmând cursul râului Ciobe, afluent al fluviului Zambezi, pe meleagurile tribului makalolo. Căpetenia de acolo, Sebituane, îi ieși înainte la Linyanti. La sfârșitul lui iunie 1851, Zambezi era descoperit și doctorul se întoarse în Orașul Capului, pentru a-și trimite familia în Anglia. Curajosul Livingstone voia să-și riște numai el singur viața în călătoria pe care își pusese de gând să o facă.

De data aceasta era vorba ca, plecând de la Orașul Capului, să străbată Africa de-a curmezișul, de la sud la vest, în așa fel încât să ajungă la Sf. Paul de Loanda.

Însoțit de câțiva băștinași, doctorul porni pe ziua de 3 iunie 1852. Ajunse la Kuruman și o luă de-a lungul deșertului Kalahari. La 31 decembrie intră în Litubaruba și dădu peste ținutul beciuanilor pustiit de buri — vechii coloniști olandezi care stăpâneau Colonia Capului înainte ca aceasta să devină posesiune engleză.

Livingstone părăsi Litubaruba la 15 ianuarie 1853, pătrunse în inima ținutului bamanguatoșilor și, la 23 mai, ajunsese la Linyanti, unde tânărul rege al macalolilor, Sekeletu, îl primi cu mare cinste.

Reținut de friguri, doctorul studie acolo un timp obiceiurile țării și pentru prima dată putu să-și

dea seama de pustiirea pe care o aduce negoțul de sclavi în Africa.

După o lună, coborî de-a lungul râului Ciobe, ajunse la Zambezi, intră în Naniele, vizită Katonga și Libonta și, ajungând la confluența fluviului Zambezi cu râul Leeba, își propuse să urce în susul acestuia, până la posesiunile portugheze din vest. Se înapoie, deci, la Linyanti după nouă săptămâni, ca să se pregătească pentru noua sa călătorie.

La 11 noiembrie 1853, doctorul, întovărășit de douăzeci și șapte de macaloli, părăsi Linyanti și la 27 decembrie atinse punctul de vărsare al râului Leeba. Înaintă apoi în susul acestui râu până la teritoriul balondașilor, acolo unde Leeba se întâlnește cu Makondo, care vine de la răsărit. Pentru prima dată pătrundea în această regiune un om alb.

La 14 ianuarie, Livingstone ajunse la reședința lui Șinte, cel mai puternic rege al balondașilor, care-l primi bine, și în ziua de 26 a aceleiași luni, după ce traversă Leeba, ajunse la reședința regelui Katema. Primit și aici cu multe onoruri, Livingstone cu mica sa trupă porni mai departe, iar la 20 februarie se opri pe meleagurile lacului Dilolo.

De aici înainte parcă totul era împotriva lui Livingstone: terenuri greu de străbătut, pretenții din partea băștinașilor, atacuri date de triburile localnice, răscoală între tovarășii de drum, amenințări cu moartea; poate că un om mai puțin energic ar fi părăsit lupta. Dar doctorul nu se dădu bătut și, la 4 aprilie, ajunse la Coango, marele fluviu care formează granița posesiunilor portugheze și se varsă, la nord, în Zair.

După șase zile, Livingstone intră la Cassange, unde neguțatorul de sclavi Alvez îl văzu în trecere, iar la 31 mai ajunse la Sf. Paul de Loanda. Pentru prima dată și după doi ani de călătorie, Africa fusese traversată de-a curmezișul, de la sud la vest.

La 24 septembrie, în același an, David Livingstone părăsi Loanda. Porni de-a lungul malului drept al Coanzei, locul unde li se întâmplaseră atâtea nenorociri lui Dick Sand și alor săi, și ajunse la punctul de confluență cu Lombe, întâlnind în drum numeroase caravane de sclavi. Trecu din nou prin Cassange, plecă de acolo la 20 februarie, traversă Coango și ajunse la Zambezi în punctul Kavava. La 8 iunie se înapoie la lacul Dilolo, îl revăzu pe Șinte, coborî de-a lungul fluviului Zambezi și veni din nou la Linyanti, de unde plecă iarăși la 3 noiembrie 1855.

Această a doua parte a călătoriei, a cărei țintă era coasta orientală, constituie ultima etapă a traversării Africii de la vest la est.

După ce văzu vestitele căderi de apă Victoria — «fumul tunător» — David Livingstone părăsi Zambezi, plecând spre nord-est. Străbătu teritoriul batocilor, băștinași abrutizați din pricina obiceiului de a fuma frunze și sămânță de cânepă, și-l vizită pe Semalebue, căpetenia atotputernică a ținutului, traversă Kafue, reveni la Zambezi, se abătu pe la regele Mburuma, cercetă ruinele din Zumbo, vechi oraș portughez, se întâlni la 17 ianuarie 1856 cu căpetenia Mpende, pe atunci în război cu portughezii, și, la 2 martie, ajunse în cele din urmă la Tete, pe malurile lui Zambezi. Acestea au fost principalele etape ale călătoriei. La 22 aprilie, Livingstone părăsi orașelul acesta, odinioară atât de bogat, coborî până la delta fluviului și, în ziua de 20 mai, la patru ani după ce părăsise Colonia Capului, ajunse la Quelimane. La 12 iulie se îmbarcă, plecând spre insulele Mauriciu, iar la 22 decembrie se înapoia în Anglia, după o absență de șaisprezece ani.

Premiul Societății de geografie din Paris, marea medalie a Societății de geografie din Londra, recepții strălucite cinstiră întoarcerea ilustrului explorator. Un altul s-ar fi gândit, poate, că și-a câștigat cu prisosință dreptul la odihnă. Doctorul era însă de altă părere. Întovărășit de fratele său Charles, de căpitanul Bedindfield, de doctorii Kirk și Meller, de Thornton și Baines, Livingstone plecă la 1 martie 1858, iar în mai debarcă pe coasta Mozambicului, având ca obiectiv studierea bazinului Zambezi.

Nu toți aveau să se înapoieze din această călătorie.

Un mic vapor, *Ma-Robert*, îngădui exploratorilor să urce în susul marelui fluviu, trecând de locul

de vărsare al lui Kongone. Sosiră la Tete la 8 septembrie. În ianuarie 1859 își încheiară cercetările asupra cursului inferior al lui Zambezi și al unuia din afluenții săi de pe malul stâng, Șire. În aprilie vizitară lacul Șirua. La 10 septembrie explorară teritoriul manganjașilor și descoperiră lacul Nyassa, după care, la 9 august 1860, se înapoiară la cascada Victoria. La 31 ianuarie 1861 avu loc întâlnirea cu episcopul Mackenzie și cu misionarii săi, la vărsarea lui Zambezi, după care, în martie, urmă explorarea lui Rovuma cu vasul *Pionnier* și înapoierea la lacul Nyassa în septembrie 1861. Rămaseră acolo până la sfârșitul lui octombrie. Sosirea, la 30 ianuarie 1862, a doamnei Livingstone și a celui de al doilea vas, *Lady Nyassa*, au constituit aproape singurele întâmplări mai însemnate ale acestei noi expediții. La data aceea, episcopul Mackenzie și unul dintre misionari muriseră din pricina climei, iar la 27 aprilie doamna Livingstone se stinse în brațele soțului ei.

În mai, doctorul încercă a doua explorare a lui Rovuma, apoi, la sfârșitul lui noiembrie, se întoarse pe Zambezi, ca să urce din nou cursul afluentului Șire. Pierzînd în aprilie 1863 pe tovarășul său Thornton, îi trimise în Europa pe fratele său Charles și pe doctorul Kirk, amândoi măcinați de boală, iar la 10 noiembrie revăzu pentru a treia oară Nyassa, a cărei hartă hidrografică o completă. Peste trei luni se afla la vărsarea lui Zambezi, trecu prin Zanzibar și, la 20 iulie 1864, după cinci ani de absență, ajunse la Londra, unde publică lucrarea intitulată: «Explorarea fluviului Zambezi și a afluenților săi».

La 28 ianuarie 1866, Livingstone debarcă din nou la Zanzibar. Începea a patra sa călătorie! La 8 august, după ce asistă la scenele înfiorătoare ale negoțului de sclavi de prin regiunile acelea, doctorul, care de data aceasta nu avea cu dânsul decât câțiva soldați hinduși și câțiva negri, ajunse la Mokalaose, pe malurile lacului Nyassa. După șase săptămâni, cei mai mulți dintre oamenii care îl întovărășeau fugiră și, înapoindu-se la Zanzibar, răspândiră zvonul mincinos că Livingstone ar fi murit.

În ciuda acestor împrejurări, doctorul Livingstone nu se dădu bătut. Voia să exploreze ținutul cuprins între Nyassa și lacul Tanganyika. La 10 decembrie, ajutat de câțiva băștinași, traversă fluviul Laongua și, la 2 aprilie 1867, lacul Liemba. Rămase acolo o lună, bolnav, zbatându-se între viață și moarte. Cum se făcu ceva mai bine, la 30 august, ajunse până la lacul Moero, al cărui mal nordic îl cercetă în amănunțime, iar la 21 noiembrie intră în orașul Cazembe, unde rămase patruzeci de zile, timp în care mai cercetă de două ori lacul Moero.

De la Cazembe, Livingstone se îndreptă spre nord, cu scopul de a vizita însemnatul oraș Ujiji, de pe țărmul lacului Tanganyika. Surprins acolo de creșterea apelor, părăsit de călăuze, fu nevoit să se înapoieze la Cazembe. La 6 iunie coborî spre sud, iar peste șase săptămâni ajunse la marele lac Bangweulu. Rămase aici până la 9 august, încercând apoi să urce spre lacul Tanganyika.

Ce călătorie! Începând de la 7 ianuarie 1869, acest erou era atât de slăbit, încât trebui să fie dus pe targă. În februarie ajunse în sfârșit la lacul Tanganyika și intră în Ujiji, unde găsi câteva obiecte trimise pe adresa sa de către Compania Orientală din Calcutta.

Livingstone nu mai avea decât un singur gând: să ajungă până la izvoarele sau la Valea Nilului, luând-o de-a lungul lacului Tanganyika. La 21 septembrie se afla la Bambarre, în Manyuema, ca să ajungă apoi la Lualaba, care — după cum bănuise Cameron și avea s-o confirme Stanley — nu era decât Zairul superior sau Congo. La Mamohela, doctorul rămase optzeci de zile grav bolnav. Nu mai avea decât trei servitori. La 21 iulie 1871 plecă în sfârșit spre Tanganyika, și de-abia la 23 octombrie intră în Ujiji. Dar doctorul David Livingstone nu mai era decât pielea și osul!

Fiindcă de multă vreme nu mai sosiseră în Europa vești de la doctorul Livingstone, toți îl socoteau mort. Dealtfel, și el pierduse orice nădejde de a mai primi vreun ajutor.

În ziua de 3 noiembrie, după unsprezece zile de la intrarea sa în Ujiji, focuri de pușcă răsunară

la un sfert de milă de lac. Doctorul alergă la fața locului. Un om, un alb, se afla înaintea lui.

— Doctorul Livingstone, nu-i așa ?

— Da, răspunse acesta cu un zâmbet binevoitor, scoțându-și șapca din cap.

Mâinile lor se strânseseră cu căldură.

— Mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a dat puțința să vă întâlnesc. umă omul alb.

— Și eu sunt fericit că mă aflu aici ca să vă primesc, zise doctorul Livingstone.

Omul alb era Stanley, reporterul ziarului New York Herald, pe care domnul Benett, directorul ziarului, îl trimisese în căutarea lui David Livingstone.

În luna octombrie 1860, omul acesta, un adevărat erou, fără șovăire, fără să spună vreo vorbă, se imbarcase la Bombay cu destinația Zanzibar și, plecând pe drumul parcurs de Speke și Burton, după greutăți fără număr, riscându-și viața în nenumărate rânduri, ajunsese la Ujiji.

Cei doi călători, deveniți doi prieteni, făcură împreună o expediție la nord de lacul Tanganyika. Merseră cu bărcile până la Capul Magala, și, după o explorare amănunțită, ajunseră la concluzia că marele lac alimenta un afluent al lui Lualaba. Cameron și însuși Stanley aveau să stabilească precis aceasta peste câțiva ani. La 12 decembrie, Livingstone și tovarășul său se înapoiară la Ujiji.

Stanley se pregăti de plecare. La 27 decembrie, după o călătorie de opt zile, doctorul Livingstone și Stanley ajunseră la Urimba, iar la 23 februarie intrară în Kuihara.

Ziua de 12 martie a fost ziua de rămas bun.

— Ați făcut ceea ce puțini oameni ar fi făcut, și mult mai bine decât mulți dintre marii călători, i se adresă doctorul tovarășului său. Vă sunt recunoscător din tot sufletul. Dumnezeu să vă călăuzească pașii, prietene, și să vă binecuvânteze.

— Iar pe dumneavoastră, zise Stanley, să vă aducă sănătos printre noi, dragă doctore.

Stanley se smulse repede din această îmbrățișare, întorcându-se pentru a-și ascunde lacrimile.

— Bun rămas, doctore, prietene drag, spuse el cu glasul sugrumat de emoție.

— Bun rămas, răspunse cu glasul stins Livingstone.

Stanley plecă, și la 12 iulie 1872 debarcă la Marsilia.

Livingstone avea să-și reia cercetările. La 25 august, după cinci luni petrecute la Kuihara, întovărășit de servitorii săi negri Suzi, Șuma și Amoda, de alți doi servitori, de Iacob Wainwright și de cincizeci și șase de oameni trimiși de Stanley, el se îndreptă spre sudul lacului Tanganyika.

După o lună, caravana ajunse la M'ura, în mijlocul furtunilor dezlănțuite de o secetă cumplită. Apoi urmară ploile, dușmănia băștinașilor, pierderea vitelor de povară, căzute sub înțepăturile muștelor țețe. La 24 ianuarie 1873, mica trupă se afla la Citunkue. La 27 aprilie, după ce înconjurase pe la răsărit lacul Bangweulu, se îndreptă spre satul Citambo.

Iată locul unde îl lăsaseră pe Livingstone câțiva negustori de sclavi. Iată ceea ce aflaseră de la ei Alvez și prietenul lui din Ujiji. Părea întemeiată presupunerea că, după ce va fi explorat sudul lacului, doctorul se va aventura prin ținutul Loanda și se va îndrepta apoi spre vest, în căutare de ținuturi necunoscute. Traversarea Angolei și cercetarea ținuturilor acelor unde negoțul de sclavi era în floare, ajungând până la Kazonde, iată de bună seamă calea cea mai indicată și pe care fără îndoială că doctorul Livingstone avea să o urmeze.

Doamna Weldon se bizuia tocmai pe această sosire apropiată a marelui explorator, dat fiind că la începutul lui iunie se împliniseră mai bine de două luni de când exploratorul ar fi trebuit să atingă sudul lacului Bangweulu. Dar la 13 iunie, adică în ajunul zilei în care Negoro avea să-i ceară doamnei Weldon scrisoarea care să-i aducă o sută de mii de dolari, printre localnici se

răspândi o veste de care Alvez și negustorii nu aveau decât să se bucure: Doctorul David Livingstone murise în zorii zilei de 1 mai 1873. Într-adevăr, la 29 aprilie, caravana atinsese așezarea Citambo, la sudul lacului. Doctorul era purtat pe o targă; în noaptea de 30 spre 1, pradă unei dureri chinuitoare, el scoase un geamăt abia auzit: «Ah! Vai! Vai!» și căzu apoi într-o stare de toropeală. După un ceas, îl chemă pe servitorul său Suzi, ceru câteva medicamente, apoi rosti cu glasul stins:

— Acum mi-e mai bine. Poți pleca.

Pe la orele patru dimineața, Suzi, împreună cu cinci oameni din escortă, intră în coliba doctorului. Îngenuncheat lângă patul său, cu capul proptit în mâini, David Livingstone părea că se roagă. Suzi atinse încetișor obrazul cu degetul: era rece. David Livingstone murise.

După nouă luni, trupul lui, transportat de servitorii săi credincioși cu prețul unor greutateți extraordinare, fu adus la Zanzibar, iar la 12 aprilie 1874 fu înmormântat în catedrala Westminster din Londra, în mijlocul acelor oameni mari pe care Anglia îi cinstește la fel ca pe regi.

Capitolul XV

UNDE POATE DUCE O MANTICORĂ

Când se află în nenorocire, nu se agață oare omul de cel mai neînsemnat fir de pai? Și există oare o licărire de nădejde, oricât de slabă, pe care ochii celui condamnat să nu caute s-o descopere? Aceasta era situația doamnei Weldon. E lesne de înțeles, deci, ce a simțit când a aflat, chiar de la Alvez, că doctorul Livingstone murise într-un sătuc din Bangweulu. I se părea că acum e mai singură ca oricând; parcă se rupsesse un fir prin care se simțea legată de acest călător și, prin el, de lumea civilizată. Paiul de care voia să se agațe îi scăpase din mâini, ultima licărire de nădejde se stinsese. Tom și tovarășii lui părăsiseră Kazonde, îndreptându-se spre regiunea lacurilor. Despre Hercule n-avea nici cea mai mică știre. Hotărât lucru: doamna Weldon nu se mai putea bizui pe nimeni!... Nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să primească propunerea lui Negoro, încercând să obțină condiții mai bune și să se asigure că ele vor fi aduse la îndeplinire.

La 14 iunie, în ziua fixată, Negoro se înfățișă în coliba doamnei Weldon.

Ca de obicei, portughezul se dovedi — după cum îi plăcea s-o spună singur — un om practic; de altfel, n-a trebuit să scadă nimic din prețul de răscumpărare, pe care prizoniera nici măcar nu-l puse în discuție. Dar, la rândul ei, doamna Weldon dădu și ea dovadă de un ascuțit spirit practic, spunându-i:

— Dacă vrei să închei o afacere, nu o face imposibilă prin condițiuni care nu pot fi acceptate. Obținerea libertății noastre în schimbul sumei pe care o ceri se poate face fără ca soțul meu să vină într-o țară în care vezi foarte bine ce i se poate întâmplă unui alb! Sub nici un cuvânt nu voi accepta ca soțul meu să vină aici!

După ce șovăi puțin, Negoro primi, așa că doamna Weldon obținu în cele din urmă ca James Weldon să nu se aventureze până la Kazonde. Un vapor avea să-l lase la Mossamedes, un mic port de pe coasta de sud a Angolei, destul de des vizitat de negustorii de sclavi și bine cunoscut de Negoro. Portughezul avea să-l aducă pe James Weldon acolo, iar la o dată ce urma să fie stabilită, agenții lui Alvez aveau să o aducă tot acolo pe doamna Weldon, cu Jack și vărul Benedict. Suma urma să fie înmănată acestor agenți, în schimbul prizonierilor. Negoro, care avea să joace față de James Weldon rolul unui om cinstit, trebuia să se facă nevăzut la sosirea vaporului.

Izbutind să-și impună condițiile, doamna Weldon câștigase un punct foarte important: îl scăpase pe soțul său de primejdiile unei călătorii la Kazonde, de riscul de a fi luat prizonier, după ce va plăti suma cerută, sau de primejdiile drumului la înapoiere. Cât despre parcurgerea celor șase sute de mile de la Kazonde până la Mossamedes, dacă drumul era făcut în condițiunile în care venise de la Coanza, doamna Weldon nu avea a se teme decât de puțină oboseală. Dealtminteri, interesul lui Alvez, căci și el era amestecat în afacere, cerea ca prizonierii să ajungă vii și nevătămați.

După ce căzură de acord, doamna Weldon îi scrisese soțului ei în sensul acesta, lăsându-i lui Negroro grija de a se da drept un servitor credincios scăpat din mâinile băștinașilor. Negroro luă scrisoarea care trebuia să-l facă pe James Weldon să vină la Mossamedes. A doua zi, însoțit de vreo douăzeci de negri, porni spre nord. De ce luă această direcție?! Intenționa oare să se îmbarce pe vreunul din vapoarele, care străbat gurile fluviului Congo, ocolind astfel ținuturile de sub stăpânire portugheză și, deci, temnițele al căror oaspete fusese fără voie? Poate că da. Cel puțin aceasta a fost explicația pe care i-a dat-o lui Alvez.

După plecarea lui, doamna Weldon se strădui să-și orânduiască astfel viața, încât să-și ușureze condițiile de trai pe timpul cât avea să mai rămână la Kazonde, adică vreo trei sau patru luni, în cel mai bun caz. Călătoria lui Negroro nu putea să dureze mai puțină vreme.

Doamna Weldon nu avea deloc de gând să părăsească factoria. Și ea, și copilul ei, și vărul Benedict se găseau aici oarecum în siguranță. Grija pe care le-o purta Halima îndulcea întrucâtva asprimea acestei captivități. De altfel, probabil că nici negustorul de sclavi nu i-ar fi îngăduit să părăsească locul acela. Suma însemnată ce trebuia să-i revină din răscumpărarea prizonierii merita oboseala de a o păzi cu strășnicie. De aceea lui Alvez îi părea bine că nu era silit să plece din Kazonde pentru a inspecta celelalte două agenții din Bihe și din Cassange. Coimbra se dusese ca să-l înlocuiască la începerea de noi vânători de oameni și nu avea nici un motiv să regrete absența acestui bețiv.

De altfel, înainte de plecare, Negroro îi făcuse lui Alvez cele mai stăruitoare recomandări cu privire la doamna Weldon. Trebuia supravegheată îndeaproape. Nimeni nu știa ce se întâmplase cu Hercule. Dacă nu pierise prin pădurile acestui ținut îngrozitor, poate că avea să încerce să se apropie de prizonieră și s-o smulgă din mâinile lui Alvez. Negustorul înțeleșese foarte bine situația, văzută prin prisma unei mari sume de bani, pe care trebuia să pună mâna. O păzea, deci, pe doamna Weldon așa cum își păzea buzunarul.

Viața monotonă a prizonierii, în timpul primelor zile după sosirea la factorie, continua neschimbată. Cele petrecute aici, în agenție, nu se deosebeau cu nimic de viața dusă de băștinașii dinafară. Alvez nu încercase să schimbe felul de trai al localnicilor. Femeile munceau așa cum făceau și în târg, spre cea mai mare satisfacție a soților sau a stăpânilor. Băteau orezul cu maiul în piulițe de lemn până la decortica-rea totală; cojeau și dădeau la ciur grăunțele de porumb și făceau toate muncile necesare pentru extragerea acelei substanțe granuloase care servește la prepararea supei numită «mtyele»; culegeau costreiu — un fel de mei mare, a cărui recoltare începuse printr-o mare solemnitate; extrăgeau un ulei mirositor, din fructe de «mpafu» — un fel de măslină, din al căror suc se scoate un parfum foarte căutat de băștinași: scărmăneau bumbacul, ale cărui fire erau toarse cu ajutorul unui fus lung de un picior și jumătate și pe care țesătoarele îl răsuceau repede: băteau cu un fel de ciocănele stofele țesute din scoarță de copac; smulgeau rădăcini de manioc și pregăteau răsăturile necesare unor produse ale regiunii: «cassave», făină extrasă din manioc, bob ale cărui păstăi, lungi de cincisprezece centimetri, numite «mosițanes», cresc în niște copaci înalți de douăzeci de picioare, alune din care se extrage ulei, mazăre de un albastru deschis, cunoscută sub numele de «cilobes», ale cărei flori amintesc de gustul puțin sălciiu al supei de «costrei», cafeaua indigenă, trestia de zahăr, din al cărei suc se face siropul, ceapă, pere exotice, numite

«goyave», susan, castraveți ale căror semințe le prăjeau ca pe castane; preparau băuturi, îngrijeau de animalele domestice, de vacile care nu se lasă mulse decât în prezența vițelului lor sau a unui vițel împăiat, de juncile mici cu coarne scurte, dintre care unele au o cocoasă, de caprele care, în unele regiuni, sunt crescute pentru carnea lor și sunt un important obiect de schimb, ba se poate spune chiar o monedă la fel de obișnuită ca și sclavul; în sfârșit, îngrijeau de orătăniile din ogradă și de porci, oi, boi etc. Această lungă enumerare arată grelele munci pe care le fac femeile în regiunile sălbatice din continentul african.

În acest timp, bărbații fumează tutun sau cânepă, vânează elefanți sau bivoli, intră cu simbrie la negustorii de sclavi. Recoltele de porumb sau de sclavi sunt totuși recolte care se fac în anotimpuri dinainte hotărâte. Așa că din aceste felurite îndeletniciri, doamna Weldon nu cunoscuse la agenția lui Alvez decât pe cele rezervate femeilor.

Micul Jack își însoțea adesea mama în plimbările ei prin curtea îngrădită, dar ar fi dorit mult să treacă dincolo de gard. Zărise el, într-un baobab uriaș, cuiburi de «marabu», alcătuite din câteva nuiete, și cuiburi de «suimangas» cu gâtul și pieptul roșu, care semănau cu cele ale păsărilor țesătoare⁽⁴⁵⁾; pe urmă, de «văduvioare», care strică acoperișurile colibelor în folosul puișorilor lor; «calaoși», care cântă nespuse de frumos, papagali de un cenușiu deschis, cu coada roșie, cărora în Manjema li se spune «roșcați», și după care sunt numiți și șefii triburilor, «drugoși» insectivori, care ar semăna cu câneparii cenușii dacă ar avea un cioc mare, roșu. Se mai puteau vedea sute de fluturi de specii diferite, zburând mai cu seamă prin vecinătatea pârașelor care străbăteau domeniul lui Alvez. Dar fluturii intrau mai degrabă în preocupările vărului Benedict decât într-ale micului Jack, căruia îi părea foarte rău că nu este mai înalt, pentru a putea privi peste gard. Ah! Unde era oare bunul său prieten Dick Sand, care îl suia așa de sus pe catargele lui Pilgrim? Cum l-ar mai fi urmat prin ramurile acestor copaci, ale căror vârfuri se ridicau la mai bine de o sută de picioare! Cum s-ar mai fi jucat împreună!

În schimb, vărul Benedict se simțea întotdeauna mulțumit oriunde s-ar fi găsit, numai să nu-l lipsească gângăniile. Din fericire, descoperise destule pe domeniul lui Alvez și le studia cu mare atenție, pe cât putea s-o facă fără lupă și fără ochelari, indiferent dacă era vorba de o mică albină, care-și construia alveolele în lemnul ros de carii, sau o viespe care își depunea ouăle în celulele străine, așa cum cucul își depune ouăle în cuibul altor păsări. Nu lipseau nici țânțarii din preajma apelor, care îl tatuau cu înțepăturile lor până ce-l făceau de nerecunoscut. Când doamna Weldon îl muștra că se lasă pișcat în așa hal de aceste insecte răufăcătoare, vărul Benedict îi răspundea scărpinându-se de-i dădea sângele:

— Bietele făpturi o fac din instinct de conservare și nu trebuie să le-o luăm în nume de rău.

Într-o bună zi, la 17 iunie, vărul Benedict era cât pe-acți să se socotească cel mai fericit dintre entomologi. Dar întâmplarea aceasta, care avu urmări neașteptate, merită să fie povestită mai pe îndelete.

Era pe la orele unsprezece dimineața. O zăpușeală de nesuferit alungase în colibele lor pe toți locuitorii din fabrică. până și ulițele din Kazonde erau pustii.

Doamna Weldon ațipise lângă micul Jack, care dormea dus. Din pricina arșiței dogoritoare a soarelui tropical, chiar și vărul Benedict renunțase la vânătoarea sa favorită — lucru pe care nu-l făcuse deloc cu inima ușoară, căci auzea zumzând în razele soarelui o întregă lume de insecte. Se refugiase, cu multă părere de rău, în fundul colibei, și somnul tocmai începuse să-l toropească.

Deodată, în clipa când pleoapele erau gata să se închidă, auzi un zumzet, adică un bâzâit supărător de insectă, pricinuit de bătaia aripilor; unele insecte pot atinge până la cincisprezeceșaisprezece mii de bătăi din aripi pe minut.

— Un hexapod! strigă vărul Benedict trezit din toropeală și trecând de la poziția orizontală la cea verticală.

Că în colibă bâzâia un hexapod nu mai încăpea nici o îndoială. Dacă vărul Benedict era foarte miop, avea în schimb auzul foarte ascuțit, atât de ascuțit, încât putea să deosebească o insectă de alta numai după intensitatea bâzâitului. Dar bâzâitul acela i se părea necunoscut, deși nu putea fi pricinuit decât de un uriaș al speciei.

«Ce hexapod o fi acesta?» se întrebă vărul Benedict.

Și iată-l străduindu-se să zărească insecta, lucru destul de anevoios pentru ochii săi, fără ochelari; încercă însă s-o identifice după bătăile aripilor.

Instinctul său de entomolog îi spunea că era vorba de o descoperire însemnată și că insecta care pătrunsese atât de providențial în colibă nu putea fi un exemplar de rând.

Vărul Benedict stătea în capul oaselor și nu mai făcea nici o mișcare. Asculta. Câteva raze de soare pătrundeau până la dânsul. Ochii săi descoperiră atunci un punct mare, negru, ce se tot rotea în jurul lui, dar care nu se apropia îndeajuns de entomolog, pentru ca acesta să-l poată identifica. Abia mai cuteza să respire și, chiar dacă ar fi simțit că-l pișcă de obraz sau de mâini, era hotărât să nu facă nici cea mai mică mișcare, temându-se să nu alunge hexapodul.

În cele din urmă, după ce-i dăduse de câteva ori târcoale bâzâind neîncetat, insecta i se așeză drept pe creștet. Gura vărului Benedict se lărgi un moment, ca pentru a schița un zâmbet, și ce mai zâmbet! Simțea cum mica făptură îi aleargă prin păr și avea o poftă nebună să ducă mâna la cap și s-o prindă; se abținu însă și făcu foarte bine.

«Nu, nu, chibzui el. O s-o scap sau, și mai rău, am s-o ucid. Mai bine s-o las să-mi vină la îndemână. Na, c-a-nceput să meargă! Coboară! Îi simt piciorușele cum aleargă pe craniu! Trebuie să fie un hexapod strașnic! Doamne! Fă-l numai să coboare pe vârful nasului! Dacă mi-ar ajunge aici și m-aș uita puțin șasiu, poate că aș reuși să-l văd și să-mi dau seama din ce ordin, gen, specie sau varietate face parte!»

Astfel gândea vărul Benedict. Era însă un drum lung din creștetul capului său, destul de țuguiaț, până pe vârful nasului destul de lung și el. Dar capricioasa insectă putea foarte bine să-și aleagă și alte drumuri, cum ar fi pe lângă urechi, sau spre ceafă; aceste drumuri ar fi îndepărtat-o de privirea savantului, fără a mai socoti că în orice clipă ar fi putut să-și ia din nou zborul, să iasă din colibă, să se piardă în razele soarelui în care își petrecea viața, plecând spre zumzetul semenelor ei, care până la urmă aveau s-o atragă afară!

Vărul Benedict știa toate acestea. Niciodată, în toată cariera lui de entomolog, nu trecuse prin clipe mai emoționante. Un hexapod african, dintr-o specie, sau cel puțin dintr-o subvarietate nouă, era acolo, pe capul său, și el nu-l putea identifica decât numai dacă gângania avea să se îndure să se apropie la mai puțin de o șchioapă de ochii lui.

Până la urmă, dorința vărului Benedict se împlini. După ce i se plimbă prin clăia de păr ca pe un vârf de arbust sălbatic, gângania începu să coboare spre marginea frunții. Vărul Benedict simți crescând într-însul nădejdea că insecta se va aventura și pe rădăcina nasului. Odată ajunsă acolo, de ce n-ar coborî și spre vârf!

«Eu, în locul ei, aș coborî», își spunea savantul.

La drept vorbind, orice alt om în locul vărului Benedict și-ar fi tras o scatoalcă puternică pe frunte, ca să omoare plicticoasa insectă sau măcar să o facă să zboare. Să simți șase picioare care se plimbă pe pielea ta, fără a mai pomeni de primejdia de a fi mușcat, precum și de teama de a nu alunga insecta printr-o mișcare involuntară — apoi așa ceva e adevărat eroism! Spartanul care și-a lăsat pieptul să-i fie sfâșiat de o vulpe, romanul care a ținut jeratic în mână nu dăduseră dovadă de mai multă stăpânire de sine decât vărul Benedict, care de bună seamă că avea printre strămoșii săi și pe acești doi eroi.

După ce se roti de vreo douăzeci de ori, insecta se hotărî să coboare pe nas. Când gângania stătu o clipă pe gânduri, vărul Benedict simți că inima aproape încetează să-i mai bată. Va urca hexapodul spre frunte, sau va coborî pe nas?

Și hexapodul coborî. Vărul Benedict îi simți piciorușele păroase înaintând spre baza nasului. Insecta nu se abătu nici la dreapta, nici la stânga, ci rămase între cele două nări, care fremătau, adică drept la rădăcina acestui nas puțin coroiat, de savant, anume făcut parcă pentru a purta ochelari. Trecu apoi peste micul șanț produs de întrebuințarea neîncetată a aceluia instrument optic, de a cărui lipsă suferea atât de mult bietul văr Benedict, și poposi chiar la extremitatea apendicelui nazal.

Nu era loc mai bun pe care l-ar fi putut alege hexapodul. La distanța aceea, ochii vărului Benedict, privind nițel cruciș, puteau să se ațintească asupra insectei ca focarele a două lentile.

— Dumnezeule mare! nu-și putu reține un strigăt vărul Benedict. E o manticoră! O manticoră buburoasă!

N-ar fi trebuit însă să strige, ci să se mulțumească doar să facă această constatare în gând. Dar n-ar fi însemnat oare să cerem prea mult înflăcăratului entomolog? Să ai pe vârful nasului o manticoră cu elitre mari, o insectă din tribul cicindelitelor, o mostră rară în colecție, specifică regiunilor meridionale ale Africii, și să nu scoți un strigăt de admirație! Așa ceva ar întrece puterile unui om!

Din nefericire, manticora auzi strigătul, urmat aproape imediat de un strănut care scutură apendicele pe care poposise insecta. Vărul Benedict se repezi s-o prindă, întinse mâna și o închise brusc, dar nu reuși să-și apuce decât vârful nasului.

— Afurisit ghinion! strigă el.

După aceea, însă, dădu dovadă de un sânge rece extraordinar.

Știa că manticora buburoasă zboară foarte încet, că mai mult merge decât zboară. Se lăsă așadar în genunchi și reuși să descopere, la mai puțin de zece șchioape de ochiul său, punctul negru care aluneca repede într-o rază de soare. La drept vorbind, în poziția aceasta putea să o studieze mai în voie. Dar cu nici un preț nu trebuia să-i scape din vedere.

«Dacă aș încerca s-o prind, aș risca s-o strivesc, își spuse vărul Benedict. Nu! Mai bine s-o urmăresc și s-o admir! Am tot timpul s-o prind!»

Se înșela oare vărul Benedict? Poate că da, poate că nu, dar iată-l de-a bușilea, scurmând țărâna cu nasul, ca un câine de vânătoare adulmecând vânatul, și urmărind de aproape frumosul hexapod. Peste o clipă era afară din colibă, sub soarele de amiază, și după câteva minute se afla la poalele gardului care împrejmuia domeniul lui Alvez.

Nu cumva avea de gând manticora, odată ajunsă aici, să treacă dintr-o săritură dincolo de gard, punând un zid de netrecut între ea și următorul ei? Nu, hexapodul nu obișnuia să facă astfel de salturi, și vărul Benedict o știa prea bine. Continuă să se târască, deci, ca o șopârlă, fiind prea departe pentru a observa, entomologicește vorbind, insecta, dar destul de aproape pentru a observa punctul acela mare, mișcător, care mergea pe pământ.

Ajunsă lângă gard, manticora dădu peste gura unui șanț subteran destul de adânc, care trecea chiar pe sub gard. Gângania nu șovăi nici o clipă, ci se strecură în această galerie subterană, căci îi place să caute locuri întunecate. Vărul Benedict crezu că o va pierde din vedere. Dar, spre marea lui surprindere, deschizătura era mai largă de două picioare, șanțul formând un fel de galerie, prin care corpul lung și slab al savantului se putu furișa ușor. Urmărea cu o încordare atât de pătimașă mișcările insectei, încât nu băgă de seamă că, târându-se astfel, trecea pe dedesubtul gardului. Într-adevăr, galeria stabilea o comunicație naturală între interior și exterior. În mai puțin de un minut, vărul Benedict se afla dincolo de factorie. Dar nu-l interesa deloc acest lucru! Era cucerit cu totul de frumoasa gânganie, care parcă îl ducea de nas. Fără îndoială însă că manticora se plictisise de atâta drum pe pământ, căci își depărtă elitrele și își desfăcu aripile. Vărul Benedict simți primejdia și, întinzând mâna, se pregăti să prindă insecta în podul palmei... când, frrr!... manticora își luă zborul.

Mare supărare! Noroc că manticora nu poate zbura prea departe! Vărul Benedict se ridică fără s-o scape din ochi și se avântă pe urmele ei, cu palmele deschise...

Insecta îi zbura pe deasupra capului și vajnicul nostru savant nu mai zărea decât un punct mare, negru, fără o formă precisă.

Oare manticora se va lăsa din nou pe pământ, după ce avea să descrie câteva cercuri la întâmplare în jurul capului ciufulit al vărului Benedict? Poate că da!

Din nefericire pentru nenorocosul savant, această parte a domeniului lui Alvez, situată la capătul de nord al târgului, se mărginea cu o pădure mare, care acoperea teritoriul Kazondei pe o suprafață de mai mulți kilometri pătrați. Dacă manticora ajungea în desișul copacilor și dacă acolo începea să zboare din creangă în creangă, savantul ar fi fost nevoit să renunțe la orice nădejde de a o mai avea în faimoasa cutie de tinichea, în care ar fi figurat la loc de cinste, fiind cea mai prețioasă bijuterie.

Și vai! Chiar așa se întâmplă! Manticora se așeză din nou pe pământ. Vărul Benedict, având de data aceasta neașteptatul prilej de a o prinde, se năpusti imediat asupra ei, cu fața în jos. Insecta însă nu mai mergea, ci se depărta cu sărituri mici.

Obosit, cu genunchii și degetele de la mâini însângerate, vărul Benedict sări după ea. Brațele sale, cu palmele desfăcute, se întindeau când la dreapta, când la stânga, după cum punctul acela negru sărea când aici, când colo. S-ar fi spus că înoată la suprafața pământului încins, făcând gesturile pe care un înotător le face la suprafața apei.

Dar osteneală zadarnică! Mâinile sale frământau aerul fără să prindă nimic. Insecta îi scăpa mereu de parcă și-ar fi bătut joc de el, până când, în cele din urmă, ajunsă în frunzișul verde, își luă din nou zborul, după ce mai întâi atinse urechea vărului Benedict cu bâzâitul foarte puternic și parcă și mai ironic al aripilor sale de coleopteră.

— Afurisită gânănie! strigă din nou vărul Benedict. Iar mi-a scăpat! Blestemat hexapod! Și când te gândești că îți rezervasem un loc de cinste în colecție! Ei bine, nu! Nu te las cu una, cu două! Am să mă țin scai de tine și tot am să te prind!

Nenorocosul văr uită că, cu ochii săi miopi, nu putea să mai vadă manticora în frunziș. Dar nu-și mai dădea seama ce se petrece cu el. Furia, necazul îl scosese din minți. El și numai el era de vină în toată întâmplarea! Dacă ar fi pus mâna de la început pe insectă, în loc s-o lase liberă, nimic din toate acestea nu s-ar mai fi întâmplat și minunatul exemplar de manticoră africană, care poartă un nume de animal fabulos, cu cap de om și trup de leu, s-ar afla acum în mâinile sale.

Vărul Benedict își ieșise din fire. Nici nu-i trecea prin minte că o întâmplare cu totul neprevăzută îi dăduse libertatea. Încă nu se dumerise că galeria prin care se strecurase răspundea de partea cealaltă a gardului și că, deci, ieșise din curtea lui Alvez. El nu știa decât că se găsea în pădure, iar pe sub copaci zbura o manticoră pe care voia să pună mâna cu orice preț!

Iată-l, așadar, alergând prin pădurea aceea deasă, fără să-și dea măcar seama de ce face, închipuindu-și pesemne că vede mereu prețioasa insectă și bătând aerul cu brațele sale lungi, ca un păianjen gigant. Nu se întreba nici încotro merge, nici cum va găsi drumul la înapoiere, dacă bineînțeles se va mai înapoia. Se afundă astfel aproape un kilometru în pădure, fără să-i treacă prin minte că s-ar putea întâlni cu vreun băștinaș sau că ar putea fi atacat de vreo fiară sălbatică.

Deodată, trecând pe lângă un hățiş, o făptură uriașă se năpusti asupra lui. Pe urmă, așa cum ar fi făcut și vărul Benedict cu o manticoră, făptura aceea îl prinse cu o mână de ceafă, cu cealaltă de fundul pantalonilor și, fără să-i dea răgaz să se dezmeticească, pieri cu el în desișul pădurii. Nu mai încăpea nici o îndoială că vărul Benedict pierduse în ziua aceea cel mai bun prilej de a se putea numi cel mai fericit entomolog de pe toate cele cinci continente!

Capitolul XVI

UN MGANNGA

În acea zi de 17, doamna Weldon fu cuprinsă de cea mai vie neliniște văzând că vărul Benedict nu se înapoiază la ora obișnuită. Nu-și imagina ce i s-ar fi putut întâmpla copilului acestuia vârstnic. Părea cu neputință să fi izbutit să părăsească domeniul, al cărui gard nu putea să fie trecut! De altfel, doamna Weldon își cunoștea vărul. Omul acesta ciudat n-ar fi admis nici în ruptul capului să fugă, părăsindu-și și cutia de tinichea, și colecția sa de insecte africane. Dar cutia era acolo, în colibă, neatinsă, plină cu tot ceea ce savantul putuse aduna de când pusese piciorul pe continentul african. Era cu neputință ca vărul Benedict să se fi despărțit de bună voie de toate aceste comori entomologice.

Și totuși, vărul Benedict nu se mai afla în cuprinsul domeniului lui Jose-Antonio Alvez.

În tot timpul zilei aceleia, doamna Weldon îl căută pretutindeni. Micul Jack și sclava Halima o însoțeau. Dar toate cercetările ei se dovediră zadarnice.

Doamna Weldon se văzu atunci silită să admită o ipoteză destul de neliniștitoare: că prizonierul fusese răpit din ordinul neguțătorului de sclavi, pentru motive care ei îi erau încă necunoscute. Dar atunci ce făcuse Alvez cu el? Îl închisese într-una din barăcile din piața mare?

Și ce rost avea această răpire, după cele convenite între ea și Negoro. de vreme ce și vărul Benedict figura printre prizonierii pe care neguțătorul trebuia să-i aducă la Mossamedes, pentru a-i preda în schimbul sumei ce i-o va aduce James Weldon?

Dacă doamna Weldon ar fi fost martoră mâniei lui Alvez atunci când acesta descoperi lipsa prizonierului, ar fi înțeles că această dispariție avusese loc împotriva voinței lui. Dar atunci, dacă vărul Benedict fugise de bună voie, de ce n-o înștiințase și pe ea?

Cercetările lui Alvez și ale servitorilor lui, făcute cu cea mai mare grijă, duseră la descoperirea tunelului care lega domeniul neguțătorului de sclavi cu pădurea învecinată. Alvez nu se mai îndoia nici o clipă că «prinzătorul de muște» fugise prin această deschizătură îngustă. Își poate oricine închipui furia care îl cuprinse când își dădu seama că va fi făcut răspunzător de fuga prizonierului său și că, de bună seamă, i se va scădea partea corespunzătoare din suma ce i se cuvenea.

«Nu prețuia mare lucru acest zănatic, își spunea el, și totuși o să mă coste scump! Ah, dacă aș putea pune mâna pe el!...»

Dar în ciuda tuturor cercetărilor făcute în cuprinsul domeniului și deși cutreieră pădurea pe o rază destul de întinsă, nu putură da de urma fugarului. Doamna Weldon trebui deci să se împace cu gândul că și-a pierdut vărul, iar Alvez că a pierdut o parte din suma de bani ce i se

cuvenea. Fiindcă nu se putea presupune că prizonierul ar fi stabilit legături cu exteriorul, nu mai încăpea îndoială că fuga savantului se datora doar faptului că descoperise printr-o simplă întâmplare tunelul, ceea ce-l îndemnase să o ia razna fără să se mai gândească la tovarășii săi de captivitate, ca și cum aceștia nici n-ar fi existat.

Cu toate că doamna Weldon își dădea seama că numai astfel se petrecuseră lucrurile, totuși nici prin minte nu-i trecea să aducă vreo învinuire acestui om, care nu putea fi făcut răspunzător de faptele sale.

«Nenorocitul! Ce s-o fi ales de el?» se întreba ea.

Bineînțeles că, în aceeași zi chiar, tunelul fu astupat cu cea mai mare grijă și supravegherea se înăsprî, atât înăuntrul cât și în afara domeniului lui Alvez.

Pentru doamna Weldon și copilul ei începu din nou viața searbădă de prizonieri.

Între timp, în regiune se produse un fenomen climateric foarte rar în acest anotimp. Către 19 iunie se porniră niște ploi neîntrerupte, deși trecuse încă din aprilie perioada ploilor, numită «masika». Cerul se acoperi de nori și pământul Kazondei fu potopit de ploi torențiale.

Dacă pentru doamna Weldon, care se vedea nevoită să renunțe la plimbările obișnuite, aceste ploi erau doar ceva supărător, pentru populația băștinașă ele însemnau o adevărată nenorocire. Terenurile mai joase, pe care holdele începuseră să dea în pârg, fuseseră în întregime inundate. Locuitorii provinciei, care se vedeau dintr-o dată lipsiți de recoltă, erau sortiți să moară de foame. Toate muncile agricole erau compromise, și regina Moina, împreună cu sfetnicii ei, nu știa cum să facă față catastrofei. Cerură atunci ajutorul vracilor, dar nu al celor care se ocupă cu tămăduirea bolilor prin descântece și vrăji sau ghicesc băștinașilor viitorul. Fiind vorba de o nenorocire obștească, cei mai mari «mgannga» - vraci care au darul să încuie sau să descuie ploile — au fost rugați să înlăture năpasta.

Dar și aceștia se făcură de rușine. Zadarnic boscorodeau cântecul lor monoton, sunau din tălângi și zornăiau zurgălăii, zadarnic făceau vrăji cu prețioasele lor amulete și mai cu seamă cu un corn plin cu noroi și scoarță de copac, al cărui vârf se termina prin trei mici ramificații, zadarnic desfăceau vrăji le, aruncând cocoloașe de bălegar sau scuișând în obrazul marilor dregători ai curții, căci tot nu reușeau să alunge duhurile rele care hotărăsc alcătuirea norilor.

Lucrurile se înrăutățeau din zi în zi. Atunci regina Moina se gândi să cheme un vestit mgannga, care pe vremea aceea se pripășise în nordul Angolei. Era un vraci neîntrecut, a cărui știință era cu atât mai uimitoare, cu cât niciodată nu fusese pusă la încercare în acest ținut, în care de altfel niciodată nu-i călcăse piciorul. Acum nu era vorba decât să arate ce poate în privința legării ploilor.

În dimineața zilei de 25 iunie, vestitul vraci își anunță cu mare tîmbălău sosirea la Kazonde, zornăind tot felul de clopoței.

Vraciul se îndreptă spre piața orașului și populația localnică se grăbi să-i iasă în întâmpinare. Norii care se mai risipiseră, vântul care înclina să-și schimbe direcția vădeau oarecare semne de înseninare; faptul că ele se petrecuseră odată cu sosirea vraciului dădeau mari speranțe tuturor.

Vraciul era un bărbat falnic, bine clădit. Avea pe puțin șase picioare înălțime și desigur că era neobișnuit de puternic. Statura lui tăcu impresie deosebită asupra mulțimii.

De obicei, vracii se strâng câte trei-patru sau chiar cinci, atunci când colindă satele, și mai totdeauna sunt însoțiți de o numeroasă ceată de ucenici și de gură-cască. Vraciul acesta era însă singur. Tot pieptul îi era vopsit în lung și-n lat cu dungii de lut alb. De la brâu în jos, trupul îi era înfășurat într-un fel de fustă largă făcută din pânză de iarbă, a cărei trenă ar fi fost o podoabă chiar și pentru o femeie de lume din zilele noastre. La gât, un șirag de cranii de pasăre, pe cap un fel de coif de piele împodobit cu pene și mărgelă, în jurul șoldurilor un brâu de aramă de care atârnavă câteva sute de zurgălăii mai zgomotoși decât harnașamentul unui

catâr din Spania — iată cum era îmbrăcat acest ilustru reprezentant al tagmei vracilor indigeni. Toate sculele artei sale magice se limitau la un fel de coș, pe fundul căruia se găseau o tigvă plină cu scoici, amulete, idoli de lemn și tot felul de alte fetișuri, apoi o însemnată cantitate de cocloașe de balegă, accesorii importante pentru descântece și pentru vrăji în Africa centrală. Mulțimea își dădu în curând seama că vraciul acesta are un semn deosebit: era mut, dar acest beteșug nu făcea decât să-l ridice și mai mult în ochii mulțimii. Vorba lui se reducea la un sunet gutural și târăgănat, cu totul lipsit de sens. Un motiv în plus ca să fie bine înțeles de duhuri, când face vrăji.

Vrăjitorul dădu mai întâi ocol pieței, executând un fel de dans turbat, care tăcea să zornăie clopoței atârnați de brâu. Mulțimea îl urma de aproape, imitându-i mișcările. Apoi, pe neașteptate, vraciul coti pe strada principală din Kazonde, îndreptându-se spre reședința regală.

Îndată ce i se vesti sosirea marelui vraci, regina îi ieși în întâmpinare, urmată de curteni. Vrăjitorul se înclină până la pământ, apoi înălță capul, îndreptându-și trupul uriaș. Brațele sale se ridicară spre cerul acoperit de norii fugăriți de vânt. Spre norii aceștia arătă mâna vraciului și el se porni să imite mișcările lor, îi arătă alergând spre apus, dar întorcându-se spre răsărit printr-o mișcare de rotație pe care nimeni n-o putea opri.

Apoi, spre nespusa mirare a gloatei și a curtenilor, vraciul prinse mâna temutei regine din Kazonde. Câțiva curteni încercară să împiedice acest gest, cu totul împotriva obiceiurilor de la curte, dar puternicul mgannga îl apucă de ceafă pe cel mai apropiat și îl zvârli cât colo.

Regina nu părea cătuși de puțin supărată de purtarea semeață a vraciului. Întoarse spre ei fața-i schimonosită de ceea ce ea socotea pesemne că ar fi un surâs. Vraciul porni mai departe, trăgând-o pe regină după el, însoțit de mulțimea care se îmbulzea pe urmele lui. Se îndreptă apoi spre domeniul lui Alvez și ajunse în curând înaintea porții zăvorâte. Dintr-o singură lovitură de umăr o azvârli la pământ, apoi o împinse pe supusa regină în interiorul factoriei.

Neguțătorul, soldații și sclavii săi veniră în goană să-l alunge pe cutezătorul care își

îngăduia să sfarme porțile, fără să aștepte să i se deschidă. Când o văzură însă pe suverană, care nu i se împotriva, se opriră într-o atitudine plină de respect.

Alvez se pregătea s-o întrebe pe regină cărui prilej datora cinstea de a i se face această vizită, dar vrăjitorul nu-i dădu răgaz și, făcând semn mulțimii să se dea înapoi și să lase locul liber în jurul său, începu din nou pantomima, cu o și mai mare însuflețire. Arătă norii cu mâna. Îi amenință, îi blestemă, tăcu un gest de a-i opri mai întâi și apoi de a-i îndepărta. Își umflă obrajii uriași și se porni să sufle asupra acestor greoaie îngrămădiri de vapori, ca și cum ar fi avut puterea să-i risipească. Și parcă nu era deloc cu neputință ca să-i pună pe goană, cu statura lui uriașă.

Superstițioasa regină, prinsă de jocul acestui mare păcăliri, își pierdu cumpătul. Începu și ea să urle, repetând instinctiv gesturile vraciului. Curtenii, gloata începură s-o imite, și sunetele guturale ale mutului se pierdură atunci în mijlocul acestor cântece, strigăte și urlete, atât de abundente în limba indigenilor.

Vor înceta oare norii să se mai ridice în partea de răsărit și să acopere soarele tropical? Se vor risipi oare, înspăimântați de blestemele marelui vraci? Nu. Căci chiar în clipa când regina și poporul își spuneau că îmblânziseră duhurile răufăcătoare care-și puseseră în gând să-i înece, iată că cerul, puțin înseninat în zorii aceleiași zile, începu să se întunece mai puternic. Stropi mari de ploaie, vestitori ai furtunii, căzură în ropot pe pământ. Un murmur se ridică atunci din mulțime împotriva acestui vrăjitor care se dovedea că nu-i cu nimic mai bun ca ceilalți. După privirile încruntate ale reginei era lesne de înțeles că în cel mai fericit caz vraciul va rămâne

fără urechi. Mulțimea se îmbulzi în jurul lui. Pumnii se ridicară amenințători, și poate că vraciul n-ar fi scăpat teafăr dacă o întâmplare neprevăzută n-ar fi abătut într-altă parte furia mulțimii. Vraciul, a cărui statură uriașă se înălța deasupra acestei mulțimi furioase, întinse deodată brațul spre un punct din fundul curții. Gestul acesta fusese atât de poruncitor, încât își întoarseră toți privirile într-acolo.

Doamna Weldon și micul Jack, atrași de această larmă, ieșiseră afară din colibă. Pe ei îi arăta acum cu mâna stângă vrăjitorul furios, în timp ce mâna lui dreaptă se ridica spre cer. Ei, ei erau vinovații! Femeia aceasta albă și copilul ei erau pricina răului! De aici li se trag nenorocirile! Norii aceștia ei îi aduseseră din ținuturile lor ploioase, pentru a pustii pământul Kazondei! Gesturile vrăjitorului fuseseră înțelese. Regina Moina făcu un semn de amenințare, arătând spre doamna Weldon. Mulțimea se năpusti asupra ei, urlând înfiorător.

Doamna Weldon se crezu pierdută și, strângându-și fiul în brațe, rămase nemișcată ca o stană de piatră, înaintea acestei mulțimi înnebunite. Vraciul se îndreptă și el spre ea. Mulțimea se feri în lături, făcându-i loc. Se părea că, odată cu pricina răului, vrăjitorul acesta găsisese și leacul. Alvez, pentru care viața prizonierei era atât de prețioasă, se apropie de el, neștiind ce să facă. Vrăjitorul îl apucase pe micul Jack și, smulgându-l din brațele mamei sale, îl ridică spre cer. S-ar fi zis că îi va sfărâma capul de pământ, pentru a-i îndupleca pe zei! Doamna Weldon scoase un strigăt sfâșietor și se prăbuși leșinată. După ce făcu reginei un semn ca pentru a o liniști cu privire la intențiile lui, vraciul o ridică de jos pe nenorocita mamă și, luând-o în brațe împreună cu copilul ei, se îndepărtă cu pași repezi, în timp ce mulțimea, cu totul năucită de vrăjitor, îi făcea loc.

Dar Alvez, turbând de furie, era de altă părere. Să piardă mai întâi un prizonier din cei trei câți îi fuseseră dați în pază, apoi să privească neputincios cum i se răpesc și ceilalți doi ce-i fuseseră încredințați, și odată cu ei și marea răsplată ce urma să o primească de la Negoro, nu, lucrul acesta nu-l putea admite nici în ruptul capului, chiar dacă un nou potop ar fi trebuit să șteargă Kazonde de pe suprafața Pământului! Încercă să se împotrivescă.

Furia indigenilor se abătu atunci asupra lui. Regina porunci oltenilor să-l țină pe loc, iar negustorul de sclavi, știind ce l-ar putea aștepta, fu nevoit să stea liniștit, blestemând în sine stupida superstiție a supușilor augustei Moina. Sălbaticii așteptau să vadă norii pierind odată cu străinii care îi atrăseseră. Erau siguri că vraciul va izbuti să stăvilească cu sângele străinilor furia apelor, de pe urma cărora suferiseră atât de mult.

Între timp, mgangga se depărta cu victimele sale. Ducea în brațe pe micul Jack îngrozit și pe doamna Weldon leșinată, cu aceeași ușurință cu care un leu ar fi dus o pereche de căprioare a căror greutate n-ar fi însemnat mai nimic pentru fălcile lui puternice. Gloata, în culmea furiei, îl urma urlând. Părăsind domeniul lui Alvez, vraciul străbătu Kazonde și pătrunse în pădure, mergând drept înainte încă vreo trei mile, fără ca pasul său să șovăie câtuși de puțin. Când rămase singur — băștinașii înțeleseseră în cele din urmă că nu mai voia să fie urmărit — se îndreptă spre un râu, al cărui curs cotea spre nord.

Acolo, în fundul unei peșteri adânci, dincolo de bălăriile care ascundeau țărmul, se găsea o pirogă acoperită cu un fel de rogojină. Vraciul își așeză povara pe fundul pirogii, pe care apoi o împinse spre apă, sprijinindu-se cu piciorul de țărm. Luntrea pomi repede la vale, târâtă de curent. Atunci, vraciul rosti cu glas foarte lămurit:

— Căpitane, iată-i pe doamna Weldon și pe micul Jack! La drum! Și toți norii cerului să-și reverse acum apele asupra acestor dobitoaci din Kazonde!

ÎN VOIA CURENTULUI

Cel ce vorbea astfel era Hercule, de nerecunoscut sub masca lui de vraci. Iar cel căruia i se adresa era Dick Sand — Dick Sand atât de slăbit, încât pentru a se ridica era nevoit să se sprijine de vărul Benedict, lângă care era culcat Dingo.

Doamna Weldon, care se trezise din leșin, nu putu rosti decât aceste cuvinte:

— Tu ești, Dick! Tu!...

Tânărul elev-marinar dădu să se ridice, dar doamna Weldon se și repezise să-l îmbrățișeze, în timp ce Jack nu mai contenea cu mângâierile.

— Prietenul meu Dick! Prietenul meu Dick! repeta întruna băiețașul. Se întoarse apoi spre Hercule și-i zise: Și când te gândești că nu te-am recunoscut deloc!

— Era și greu, așa împopoțonat cum eram! răspunse Hercule, ștergându-și tărcăturile care-i brăzdau pieptul.

— Erai prea urât! se plânse micul Jack.

— De! Făceam pe diavolul, și diavolul numai frumos nu e!

— Hercule! rosti doamna Weldon, întinzând mâna curajosului negru.

— El v-a salvat, adăugă Dick Sand. Așa cum m-a salvat și pe mine, deși nu vrea s-o recunoască.

— Salvați, salvați! Ba nu suntem deloc salvați până acum, răspunse Hercule. De altfel, dacă nu era domnul Benedict, care să vină să ne spună unde vă găsiți, n-am fi putut face nimic!

Într-adevăr, Hercule fusese acela care, cu cinci zile înainte, se năpustise asupra savantului răătăcit în pădure în urmărirea prețioasei sale manticore, la o depărtare de mai bine de două mile de agenția comercială. Dacă nu s-ar fi ivit acea întâmplare, nici Dick Sand, nici negrul n-ar fi cunoscut locul unde era închisă doamna Weldon, iar Hercule nu s-ar fi putut aventura la Kazonde în zdrențele unui vraci.

În timp ce piroga aluneca repede pe această parte îngustă a râului, Hercule povesti tot ce se întâmplase de când fugise din lagărul de lângă Coanza; cum îi urmărise, fără să fie văzut, pe doamna Weldon și pe fiul ei; cum îl găsisse pe Dingo rănit; cum ajunseseră amândoi în împrejurimile Kazondei; cum îi trimisese un bilet lui Dick Sand, în care îl punea la curent cu cele întâmplate doamnei Weldon; cum, după sosirea neașteptată a vărului Benedict, încercase zadarnic să pătrundă în fabrică, păzită de la fuga savantului cu și mai multă strășnicie; cum, în sfârșit, găsisse prilejul de a o smulge pe prizonieră din mâinile groaznicului Jose-Antonio Alvez. Prilejul se oferise de la sine, în aceeași zi. Un mangană pornit să colinde ținutul pentru a-și arăta meșteșugul său într-ale vrăjitoriei, acel vestit mangană așteptat cu atâta nerăbdare, trecuse prin pădurea prin care Hercule dădea târcoale în fiecare noapte, pândind, veghind, gata la orice. Sărise asupra vraciului, îl despuiase de straie, de podoabele de vrăjitor, îl legase de trunchiul unui copac, cu liane atât de strâns înnodate, încât nimeni nu le-ar fi putut desface, își vopsise trupul așa cum era vopsit trupul vraciului și jucase rolul de stăpânitor al ploilor; toate acestea nu i-au luat decât câteva ceasuri. Dar a fost neapărată nevoie de credulitatea superstițioasă a localnicilor pentru a se lăsa trași pe sfoară.

În toată povestea aceasta, pe care Hercule se străduia s-o scurteze cât mai mult, nu fusese deloc vorba despre Dick Sand.

— Și tu, Dick? întrebă doamna Weldon.

— Eu, doamnă Weldon, răspunse tânărul elev-marinar, nu pot să vă spun nimic. Ultimul meu gând a fost la dumneavoastră, la Jack!... M-am căznit în zadar să rup frânghiile cu care eram legal de stâlp... Apa mi-a trecut peste cap... Mi-am pierdut cunoștința... când mi-am venit din

nou în fire, eram adăpostit într-o văgăună ascunsă de stufărișul de pe malul acestei ape, iar Hercule, în genunchi, se străduia să mă readucă în simțiri!...

— Păi dacă sunt medic, ghicitor, vraci, mag... îi răspunse Hercule.

— Hercule, întrebă doamna Weldon, spune-mi, te rog, cum l-ai salvat pe Dick Sand?

— Eu l-am salvat, doamnă Weldon? răspunse uriașul. N-ar fi fost cu puțință oare ca apele repezi ale râului să smulgă stâlpul de care era legat căpitanul nostru și apoi să fie târât de curent, în toiul nopții, până la locul de unde l-am cules eu, mai mult mort decât viu? Și apoi ce mare scofală ca, la adăpostul întunericii, să te furișezi printre victimele care pardoseau mormântul, să aștepți năvala apelor, să înoți aproape de fundul râului, și apoi, cu o mică opintire, să smulgi cât ai clipi din ochi stâlpul de care era legat tânărul nostru căpitan? Nu-i cine știe ce mare ispravă! Oricine în locul meu ar fi făcut la fel! Iată, de pildă, chiar domnul Benedict, sau chiar Dingo!... Și, la drept vorbind, nu văd de ce n-ar fi făcut-o chiar el!...

Auzindu-și numele, Dingo începu să latre. Luând în mâini capul mare al câinelui, Jack îl mângâie, întrebându-l:

— Dingo, tu l-ai salvat pe prietenul meu Dick ?

În același timp, el sili câinele să-și miște capul de la stânga la dreapta.

— Spune că nu, Hercule! exclamă triumfător Jack. Vezi, dar, că nu el l-a salvat. Hercule l-a salvat pe căpitanul nostru, nu-i așa, Dingo?

— Și băiețașul împinse capul câinelui de cinci-șase ori de sus în jos.

— Spune că da, Hercule! Spune că da! strigă micul Jack. Vezi că tu l-ai salvat?...

— Prietene Dingo, răspunse Hercule, mângâind câinele, nu e frumos ce faci! Mi-ai făgăduit că n-ai să mă dai de gol!

Da! Hercule își riscase viața pentru a salva viața lui Dick Sand. Dar modestia lui nu-i dădea voie s-o spună deschis. De altminteri, găsea totul foarte firesc și repeta întruna că în asemenea împrejurări oricare dintre tovarășii săi ar fi făcut, fără să șovăie, tot ceea ce făcuse el.

Doamna Weldon își aminti acum de bătrânul Tom, de fiul lui, de Acteon, de Austin, nenorociții lor tovarăși. Fuseseră duși toți în regiunea lacurilor. Hercule îi văzuse trecând în mijlocul caravanei de sclavi. Îi urmărise, dar nu se ivise nici un prilej ca să intre în legătură cu ei. Plecaseră! Erau pierduți!

După ce răsese din toată inima, Hercule avea acum obrajii brăzdați de lacrimi, pe care nici nu încerca să le oprească.

— Nu plânge, prietene, încercă să-l mângâie doamna Weldon. Cine știe dacă n-o să-i vedem iarăși într-o bună zi!

În câteva cuvinte, Dick Sand fu pus la curent cu tot ceea ce se întâmplase cu doamna Weldon la factoria lui Alvez.

— Poate c-ar fi fost mai bine dacă rămâneam la Kazonde, adăugă doamna Weldon.

— Mare prostie am făcut! strigă Hercule.

— Nu, Hercule, nu! răspunse Dick Sand. Acei nemernici ar fi găsit prilejul de a-l atrage pe domnul Weldon într-o cursă! Să fugim cu toții, fără să mai pierdem vremea. O să ajungem la țarm înainte ca Negoro să se întoarcă la Mossamedes. Acolo vom cere ajutorul autorităților portugheze, iar când Alvez se va prezenta să primească cei o sută de mii de dolari...

— O sută de mii de lovituri de ciomag în capul acestui bătrân nemernic, asta o să primească! strigă Hercule. Și mă însărcinez să i le dau chiar eu!

Deși nici vorbă nu putea fi ca doamna Weldon să se înapoieze la Kazonde, totuși mai era de rezolvat o problemă. Trebuiau să ajungă la țarm înaintea lui Negoro. Toate proiectele lui Dick Sand trebuiau de aici înainte să tindă spre acest lucru.

Tânărul elev-marinar își punea în practică planul la care chibzuse de atâta vreme, și anume de a ajunge la coastă folosindu-se de cursul unui râu sau al unui fluviu. Râul era găsit, cursul lui

ducea spre nord și poate că se vărsa chiar în Zair. În cazul acesta, în loc să ajungă la Sf. Paul de Loanda, ar fi ajuns la gurile acestui mare fluviu. Ajutoare vor găsi destule în coloniile din Guineea inferioară.

După ce se hotărî să se lase în voia apelor ca să fie duși în josul acestui râu, Dick Sand se gândi la început să se îmbarce pe un plaur — insulă plutitoare formată din tot felul de ierburi, care sunt atât de numeroase pe fluviile africane^[46].

Dar Hercule, tot cercetând țărmlul, avusese norocul să găsească o pirogă care plutea dusă de curent. Dick Sand n-ar fi putut dori alta mai bună... Soarta le fusese de mare ajutor. Într-adevăr, nu era vorba de una dintre bărcile acelea înguste de care se folosesc de obicei băștinașii; luntrea găsită de Hercule avea o lungime de peste treizeci de picioare și o lărgime de patru; mânată de câțiva vâslași, barca avea să lunece cu repeziciune pe apele marilor lacuri. Doamna Weldon și însoțitorii ei puteau așadar să se instaleze destul de confortabil, piroga urmând a fi lăsată să plutească în voia curentului; direcția i se putea menține doar cu ajutorul unei vâsle.

Dick Sand avusese de gând la început să călătorească numai noaptea, ca să nu fie văzut; dar a pluti numai douăsprezece ore din douăzeci și patru însemna a dubla durata unei călătorii care și așa putea să fie foarte lungă. Dick Sand avu atunci ideea să facă deasupra pirogii un fel de acoperiș, alcătuit din crengi și ierburi și susținut de o prăjină arcuită, proptită în cele două capete. Acoperișul acesta se prelungea în fața și înapoia bărcii până la suprafața apei, ascunzând până și vâsla cea mare. S-ar fi zis că-i un plaur acoperit cu ierburi, care cobora pe apa râului printre insulele plutitoare. până și păsările se lăsară înșelate de ingeniosul camuflaj și, ademenite de grăunțele de pe acoperiș, se țineau după pirogă, pe care se lăsau din zbor când și când. De altfel, acest acoperiș verde servea totodată drept adăpost împotriva arșiței soarelui. O călătorie făcută în asemenea condiții putea să decurgă aproape fără oboseală, însă nu fără primejdie.

Călătoria urma să fie destul de lungă și trebuiau să-și procure hrana de fiecare zi. Erau deci nevoiți să acosteze din când în când, pentru a vâna pe țărmlurile împădurite, dacă nu ar fi putut prinde pește îndeajuns. Singura armă de foc a lui Dick Sand era pușca luată de Hercule, după atacul de la furnicar. Își propusese însă să nu piardă nici un foc. Poate că, ascuns sub tufișul care acoperea ambarcațiunea, va putea înșela mai lesne vânatul.

Piroga continua să plutească la vale, purtată de curent cu o repeziciune pe care Dick Sand o aprecie la aproape două mile pe oră. Dacă avea să-și păstreze această viteză, spera să facă cincizeci de mile între două răsărituri de soare. Dar tocmai din pricina acestei repeziciuni se impunea o supraveghere continuă, pentru a se feri de piedicile din cale: stânci, trunchiuri de arbori și ridicăturile de pe fundul albiei. Și apoi, trebuiau să se ferească de pragurile și cataractele atât de obișnuite pe râurile africane.

Dick Sand, care își recăpătase toate forțele de când avusese bucuria s-o vadă din nou pe doamna Weldon și pe copilul ei, se așezase în partea dinainte a pirogii. Printre ierburile înalte, privirea lui scruta cursul apei și, fie printr-o vorbă, fie printr-un gest, îi arăta lui Hercule, care ținea cârma în mâinile sale vânjoase, ce avea de făcut pentru a menține luntrea pe direcția bună.

Doamna Weldon, culcată în mijlocul luntrii pe un pat de frunze uscate, căzuse pe gânduri. Vărul Benedict nu scotea un cuvânt, mulțumindu-se doar să încrunte sprâncenele când privirile sale îl întâlneau pe Hercule, căruia nu-i putea ierta intervenția în chestiunea cu manticora. Cugetând la colecția sa pierdută, la însemnările sale de entomolog, pe care de bună seamă că indigenii din Kazonde nu le vor prețui după merit, savantul stătea posomorât, cu picioarele întinse, cu brațele încrucișate pe piept, făcând uneori gestul instinctiv de a-și ridica pe frunte ochelarii care nu-i mai împodobeau nasul. Cât despre micul Jack, înțelegând că nu trebuie să

facă zgomot, dar fiindu-i totuși îngăduit să se miște, îl imita pe prietenul său Dingo și alerga de-a bușilea de la un capăt la altul al luntrei. În primele două zile se hrănea cu merindele pe care Hercule putuse să și le procure înainte de plecare. Dick Sand nu se oprea decât pentru câteva ceasuri în timpul nopții, atât cât să-și îngăduie un pic de odihnă. Se ferea însă să debarce atâta timp cât nu i-o va cere nevoia de a-și face noi provizii.

Începutul călătoriei pe râul acesta necunoscut, care măsoară în lărgime peste o sută cincizeci de picioare, se petrecu fără nici un incident. câteva insule plutitoare alunecau la vale cu aceeași viteză ca și luntrea. Deci, o ciocnire era exclusă, afară de cazul că li s-ar fi ivit în drum vreo stavilă. De altminteri, țărmurile păreau pustii. De bună seamă, aceste regiuni ale ținutului Kazonde erau prea puțin umblate.

Malurile erau pline de plante sălbatice, care îmbrăcau pământul în culori vii. Asclepii cu flori mătăsoase, gladiole, crini, clematite, balsamine, diferite ombelifere, aloe, ferigi arborescente, arbuști mirositori aveau țărmurile cu o fâșie strălucitoare. Pădurile își înmuiau din loc în loc crengile copacilor în apele repezi. Salcâmi cu frunze tari, arbori «de fier», cu trunchiul acoperit de un strat de mușchi în partea expusă vânturilor mai reci, smochini sprijinindu-se pe niște rădăcini în formă de pari și tot felul de alți arbori ca în basme își plecau crengile deasupra apei. Vârfurile lor înalte se împreunau la peste o sută de picioare deasupra capului, alcătuind o boltă prin care nu putea străbate nici o rază de soare. Uneori, coroanele arborilor de pe un țărm se împreunau cu coroanele arborilor de pe celălalt țărm, alcătuind un fel de punte de liane. În ziua de 27, spre nespusa încântare a micului Jack, călătorii zăriră trecând pe una dintre aceste punți vegetale o ceată de maimuțe, ținându-se una de coada celeilalte, ca măsură de prevedere pentru cazul când podețul s-ar fi rupt sub greutatea lor.

Aceste maimuțe din Africa centrală, care fac parte din specia de cimpanzei numită «soko», sunt unele din cele mai urâte exemplare din întreg neamul maimuțelor: au fruntea teșită, fața de un gălbui deschis, urechile așezate spre creștetul capului. Ele trăiesc în grupe de câte zece, latră ca dulăii și sunt foarte temute de băștinași, cărora le fură uneori copiii ca să-i zgârie și să-i muște. Trecând pe podul de liane, maimuțele nu puteau bănui că sub acoperișul acela de ierburi, pe care torentul îl ducea la vale, se găsea un băiețuș cu care ar fi petrecut de minune. Ascunzătoarea născocită de Dick Sand era, se vede, foarte bine făcută, dat fiind că până și făpturile acestea atât de istețe se lăsau înșelate.

În aceeași zi, după ce parcursese vreo douăzeci de mile, luntrea se opri pe neașteptate.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Hercule de la postul său.

— O stavilă, răspuse Dick Sand, o stavilă naturală.

— Trebuie s-o sfărâmăm, domnule Dick.

— Da, Hercule, cu toporul. Câteva insule plutitoare s-au izbit de ea, dar n-au putut-o străpunge.

— La lucru, căpitane, la lucru! răspuse Hercule, apropiindu-se de prova pirogii.

Stavila aceasta era făcută din plasa deasă a acelei buruieni trainice numită «tikatika», buruienă cu frunzele ceruite și care crește des, făcând o masă aproape compactă și foarte rezistentă. Pe o asemenea împletitură poți trece de pe un mal pe altul, dacă nu te temi că are să și se afunde piciorul în încâlceala ierburilor. Minunate flori de lotus acopereau acest întreg baraj.

Se întunecase, astfel că Hercule putu să-și părăsească ascunzătoarea fără a risca prea mult și, mânuind cu multă dibăcie securea, izbuti în două ore să înlătore cele două jumătăți tăiate ale barajului, așa că luntrea își putu continua drumul.

Mai trebuie însă spus un lucru, fără înconjur: copilul acela mare, vărul Benedict, nădărduse o clipă că n-au să poată trece de stavilă, așa că vor fi nevoiți să se înapoieze. Călătoria aceasta îl dezgusta la culme. Îi părea rău după factoria lui Jose-Antonio Alvez și după coliba în care se mai afla încă prețioasa lui cutie de entomolog. Suferința lui era vădită și, privindu-l, te cuprindea mila. Să nu aibă nici o insectă și nici să poată prinde vreuna!

Mare-i fu bucuria când Hercule, «elevul» lui la urma urmei, se apropie de el, aducându-i o gănganie mică și urâtă, pe care o culesese de pe un fir de tikatika. Lucru ciudat: dându-i găngania, negrul părea oarecum stingherit!

Dar cine ar putea reda exclamațiile de bucurie ale vărului Benedict când văzu mica insectă, pe care o prinse între degetul mare și cel arătător și o apropie cât mai mult de ochii lui miopi, care nu mai puteau fi ajutați acum nici de ochelari, nici de lupă!

— Hercule! strigă el. Hercule! Ah! Meriți să te iert! Verișoară Weldon! Dick! Un hexapod unic în genul lui, și de origine africană! Pe ăsta o să trebuiască să mi-l recunoască toți savanții și n-o să mă mai părăsească decât dacă o să mor și eu!

— Este atât de prețios? întrebă doamna Weldon.

— Dacă e prețios!... exclamă vărul Benedict. O insectă care nu e nici coleopteră, nici nevropteră, nici himenopteră, care nu aparține nici uneia din cele zece ordine recunoscute de savanți și pe care am fi ispitiți să o clasăm mai curând în a doua încrengătură a arahnidelor! Un soi de păianjen, care ar fi păianjen dac-ar avea opt picioare, și care e totuși un hexapod, pentru că nu are decât șase! Ah! Dragii mei prieteni, Cerul îmi datora această bucurie! Voi putea, în sfârșit, să-mi leg numele de o descoperire științifică! Această insectă se va numi «hexapodes benedictus»!

Entuziasmul norocosului savant era atât de mare, încât uitase cu totul nenorocirile prin care trecuse și pe cele care mai puteau veni. Doamna Weldon și Dick Sand se grăbiră să-l felicite.

Între timp, piroga continua să alunece pe apele întunecate ale râului. Liniștea nopții nu era tulburată decât de scrâșnetul solzilor crocodililor sau de fornăitul hipopotamilor care se zbenguiau lângă țărm.

Apoi luna răsări de după crestele copacilor, strecurându-și razele argintii prin împletitura acoperișului de ierburi și luminând până-n interiorul ambarcațiunii.

De pe malul drept răzbi acum o larmă îndepărtată, apoi un zgomot surd, pricinuit parcă de niște pompe uriașe lucrând în beznă. Erau câteva sute de elefanți, care, sătui de rădăcinile lemnoase mâncate în timpul zilei, veneau să se adape înainte de a se culca. S-ar fi putut crede că trompele acestea, care se aplecau și se ridicau cu aceeași mișcare ritmică, aveau să sece râul.

Capitolul XVIII

DIFERITE ÎNTÂMLĂRI

Timp de opt zile, piroga continuă să plutească, dusă la vale de curent. Nici o întâmplare deosebită nu veni să tulbure călătoria. Pe o întindere de câteva mile, apele râului scăldau

marginile unei păduri minunate: apoi, despuiat de acești arbori frumoși, ținutul începea să facă loc junglei, a cărei întindere nu putea fi cuprinsă cu privirea.

Dacă în această regiune nu se găseau băștinași — lucru de care lui Dick Sand nici prin minte nu-i trecea să se plângă — în schimb mișunau tot felul de animale. Zebre care se hârjoneau pe țărmuri, cerbi și un soi de antilope, numite «caamas», dispăreau odată cu venirea nopții, când locul lor era luat de leopardzi, ale căror răcnete răsunau până departe, și chiar de lei care alergau prin hățişul înalt.

Până acum, fugarii n-avuseseră nimic de suferit din partea acestor fiare sălbatice, care mișunau prin păduri și ape. Totuși, în fiecare zi, de obicei după-amiază, Dick Sand apropia luntrea de unul din maluri, alegea cu grijă un loc pentru debarcare și cerceta apoi tufişurile de pe țărm.

Trebuiau să-și procure hrana de fiecare zi, iar prin ținuturile acestea fără plante cultivate de om nu-ți puteai pune nădejdea în manioc, mei, porumb și nici în fructele care alcătuiesc hrana vegetală a triburilor băștinașe. Aceste vegetale nu creșteau aici decât în stare sălbatică și deci nu erau bune de mâncat. Dick Sand era nevoit să vâneze, deși detunătura puștii ar fi putut duce la vreo întâlnire neplăcută.

Focul îl făcea frecând un bețișor rășinos de o bucată de lemn de smochin sălbatic, după obiceiul indigenilor, sau chiar după cel al maimuțelor, pentru că se pare că unele gorile se folosesc de același mijloc ca să aprindă focul. Apoi frigeau câteva hălci de carne de cerb sau antilopă, împrăștiându-și proviziile pentru câteva zile. În ziua de 4 iulie, Dick Sand izbuti să omoare dintr-un singur foc un «poku», așa că făcură rost de carne pentru mai multe zile în șir. Era un animal de cinci picioare, cu coarne lungi, inelate, cu părul de culoare gălbui-roșcată, presărat cu mici pete lucioase, cu pântecul alb. Carnea acestui animal era foarte bună la gust. Punând la socoteală coborârile pe țărm făcute aproape în fiecare zi, precum și ceasurile de odihnă în timpul nopții, desigur că drumul străbătut până la 8 iulie nu putea fi socotit la mai mult de o sută de mile. Era totuși foarte mult, și Dick Sand începuse să se întrebe până unde oare avea să-i ducă râul acesta nesfârșit, care, deși primise apele câtorva mici afluenți, nu devenea mai mare.

Numai cursul lui se modificase, părăsindu-și direcția nordică și cotind spre nord-vest.

Oricum, n-avea să le dădea o bună parte din hrană. Liane lungi, pe care prindeau spini în chip de undiță, le dădeau putința să pescuiască pești delicioși ca «sangikas» — care, dacă sunt afumați, pot fi transportați în toată regiunea — «usakas» — pești negri destul de prețuiți — «monde» — cu capul lat și ale căror gingii, în loc de dinți, sunt prevăzute cu niște firisoare de păr aspre ca o perie — mici «daga-las» — cărora le place să trăiască în apele repezi, asemănători într-o măsură cu peștii numiți «whitebaits», din Tamisa.

În ziua de 9 iulie, Dick Sand dădu dovadă de mult sânge rece. Se găsea singur pe țărm, pândind un cerb ale cărui coarne se vedeau deasupra unui desiș. Glonte tocmai pornise, când, de la vreo treizeci de pași depărtare, se năpusti un al doilea vânător, înfricoșător la vedere, venind să-și ceară prada la care de bună seamă că nu voia să renunțe. Era un leu uriaș, dintre cei numiți de indigeni «kamos», nu din specia leilor fără coamă, numiți «leii din Nyassi». Fiara era înaltă — peste cinci picioare; era, într-adevăr, un exemplar rar. Dintr-o săritură, leul se aruncă asupra cerbului culcat la pământ de glonte lui Dick Sand. Biata făptură, în care încă mai pălpăia viața, se zbătea mugind jalnic sub laba cumplitei fiare.

Dick Sand n-avusese timp să-și încarce din nou arma. Leul îl zărise din primul moment, dar se mulțumi deocamdată să-l privească. Dick Sand se dovedi destul de stăpân pe sine pentru a nu face nici o mișcare, își aminti că în asemenea împrejurări, pentru a-ți salva viața, cel mai bun lucru este să stai nemișcat. Nu încercă să-și încarce arma și nici măcar să fugă. Leul continua să-l privească ținând cu ochii săi de pisică, roșii și strălucitori. Șovăia între cele două prăzi, cea

care i se zbătea sub labe și cea care nu se clintea. Dacă cerbul nu s-ar fi zvârcolit în ghearele lui, Dick Sand ar fi fost pierdut. Trecură, așa, două minute. Leul se uită la Dick Sand și Dick Sand se uită la leu, fără măcar să clipească. În cele din urmă, înșfăcându-și prada cu fălcile-i puternice, cu aceeași ușurință cu care un câine ar fi înșfăcat un iepure, leul dispăru în desiș, lovind cu coada sa vânjoasă crengile arbuștilor.

Dick Sand mai rămase câteva clipe nemișcat, apoi se grăbi să plece. Ajunse din nou la tovarășii săi de drum, dar nu le spuse nimic despre primejdia din care scăpase datorită stăpânirii de sine. Dacă în loc de a pluti la vale pe apele râului acestuia repede fugarii ar fi fost nevoiți să străbată câmpiile și pădurile locuite de asemenea fiare, poate că nici unul dintre naufragiații de pe *Pilgrim* nu ar mai fi fost în viață.

Dar dacă ținutul acesta era acum nelocuit, nu fusese totdeauna așa. Adeseori, pe unele văi ale terenului puteai da peste urme de sate părăsite. Un călător obișnuit să străbată regiunile acestea, așa cum tăcuse David Livingstone, nu s-ar fi lăsat înșelat. La vederea înaltelor garduri vii alcătuite din copaci, care odinioară împrejmuiseră îngrămădirea colibelor de stof, a câte unui smochin singuratic în mijlocul unui loc îngrădit, exploratorul ar fi putut afirma, fără primejdia de a fi dezmințit, că nu cu mult în urmă fuseseră aici așezăminte omenești, dar că, după obiceiurile băștinașilor, moartea vreunei căpetenii fusese de ajuns pentru a-i face pe locuitori să-și părăsească locuințele, mutându-se într-altă parte a ținutului. Poate că pe țărmurile acestui râu triburile își făcuseră locuințele sub pământ, întocmai ca în alte ținuturi ale Africii. De aceea, Dick hotărî să nu mai debarce decât atunci când era neapărată nevoie și numai după ce-l sili pe Hercule să-i promită că la cea mai mică alarmă va împinge piroga spre larg. Curajosul negru făgăduise, dar ori de câte ori Dick Sand punea piciorul pe pământ, cu mare greutate reușea să-și ascundă față de doamna Weldon îngrijorarea care-l chinuia.

În seara de 10 iulie, fură nevoiți să sporească măsurile de prevedere. Pe țărmul drept se ridica un sat de locuințe lacustre. Albia, ceva mai largă, a râului formase acolo un fel de heleșteu, ale cărui ape scâldau vreo treizeci de colibe construite pe niște stâlpi de lemn. Cursul apei cotea pe dedesubtul acestor colibe. Luntrea era nevoită să treacă tot pe acolo, deoarece partea stângă a râului, presărată cu stânci, nu era navigabilă.

Satul era locuit. Câteva focuri licăreau sub acoperișuri și se auzeau glasuri, semănând mai degrabă a răgete. Dacă, din nefericire, năvoadele ar fi fost întinse ca de obicei între stâlpi, desigur că piroga, încercând să-și croiască un drum, ar fi atras atenția locuitorilor colibelor.

Dick Sand stătea în față, dând îndrumări în șoaptă și străduindu-se să ocolească stâlpii mâncați de apă. Era o noapte senină și se vedea destul de bine pentru a conduce piroga, dar și pentru a putea fi văzuți de băștinași.

Urmară câteva clipe de groază. Doi băștinași vorbeau tare, stând ghemuiți pe niște bârne chiar la suprafața apei, printre care curentul împingea barca; direcția acesteia nu putea fi schimbată, deoarece acolo locul de trecere era foarte strâmt. Oare n-au să observe oamenii aceștia luntrea și să trezească apoi tot satul cu strigătele lor? Mai aveau de străbătut cel mult o sută de picioare, când Dick Sand îi auzi pe cei doi indigeni vorbind parcă cu mai multă însuflețire. Își arătau unul altuia grămada aceea de ierburi plutitoare, care se apropia amenințând să sfâșie plasele de liane de-abia întinse. Se zoreau acum să le ridice, chemându-și totodată prin strigăte tovarășii în ajutor. Alți cinci sau șase negri se lăsară să lunece de-a lungul stâlpilor și se așezară călare pe bârnele care legau stâlpii unul de altul, zbierând și făcând o larmă de neînchipuit.

În pirogă, în schimb, domnea o liniște deplină, întreruptă doar de ordinele lui Dick Sand, rostite în șoaptă; nici o mișcare, afară de cea făcută de brațul lui Hercule care mânuia cârma. Uneori, Dingo mârâia înfundat și atunci Jack îi prindea botul cu mânuțele sale și-l ținea strâns. Pe toată întinderea nu se auzea decât șopotul apei despicate de stâlpi, iar din colibe lacustre,

răcnetele locuitorilor.

Între timp, indigenii se zoreau să ridice năvoadele. Dacă izbuteau s-o facă la timp, luntrea putea trece nestingherită; altminteri avea să se încurce în ele și toți acei care se găseau în ea ar fi fost pierduți! Orice încercare de a schimba direcția sau de a opri ar fi fost zadarnică, dat fiind că tocmai în locul acela malurile erau apropiate și deci râul curgea mai repede.

În mai puțin de un minut, piroga ajunsese între stâlpi. Printr-un noroc nemaipomenit, indigenii izbutiseră cu o ultimă sforțare să ridice năvoadele. Dar, așa cum se temuse Dick Sand, în trecere pe dedesubtul colibelor, o parte din acoperișul de ierburi al ambarcațiunii fusese smuls. Unul dintre indigeni scoase un strigăt. Avusese oare timp să zărească ce se ascundea sub acoperișul acela și dăduse de veste tovarășilor săi?... Se prea poate!...

Dar Dick Sand și ai săi nu mai puteau fi ajunși din urmă: peste câteva clipe, împinși de curentul transformat aici într-un adevărat torent, satul lacustru dispăru din văzul lor.

— Spre malul stâng! porunci prevăzător Dick Sand. Albia a devenit din nou navigabilă!

— Spre malul stâng! repetă Hercule, și împinse cârma cu brațul său vânjos.

Dick Sand trecu lângă el scrulând întinderea apei pe care luna o lumina din plin. Nu zări nici o luntre pornită în urmărirea lor. Poate că indigenii aceia nici n-aveau luntre. Nici în dimineața următoare nu zăriră vreun indigen ivindu-se pe râu sau pe maluri. Cu toate acestea, ca o măsură de prevedere, poate exagerată, piroga era mereu ținută pe partea stângă a râului.

În timpul celor patru zile următoare, de la 11 la 14 iulie, doamna Weldon și tovarășii săi observară schimbări simțitoare în ce privește vegetația regiunii. Nu era numai un ținut pustiu, ci pustiuul însuși, asemenea deșertului Kalahari, explorat de Livingstone în prima sa călătorie. Pământul sterp nu amintea cu nimic de mănoasele câmpii din ținuturile pe lângă care trecuseră.

Își continuară deci călătoria pe râul acesta nesfârșit, căruia i s-ar fi putut spune fluviu, pentru că părea că va sfârși tocmai în Atlantic!

Procurarea merindelor în ținutul acesta sterp deveni acum o problemă greu de rezolvat. Provițiile erau pe sfârșite. Pescuitul aducea puțin; vânătoarea nu mai dădea nimic. Cerbi, antilope, «pokuși» și alte animale n-ar fi putut găsi nimic de mâncare în pustiu. Odată cu ele dispăruseră și fiarele carnivore.

Noapțile nu mai răsunau de răcnetele obișnuite. Liniștea nu era tulburată decât de orăcăitul broaștelor, zgomot pe care Cameron îl asemăna cu acela pricinuit de călăfătuitorii care călăfătuiesc o corabie, nituitorii care bat niturile, perforatorii care perforează pe un șantier de construcții navale. De o parte și de alta a țărmului se întindea regiunea despuiată de copaci, până la poalele îndepărtatelor coline care o mărgineau la răsărit și la apus. Vegetația era alcătuită aproape în întregime numai din euforbiacee — nu din acele euforbiacee care dau făina de manioc, numită «cassave», ci dintr-acelea din care se scoate un fel de ulei necomestibil.

Și cu toate acestea trebuiau să-și procure hrană. Dick Sand nu știa cum s-o scoată la capăt. Hercule îi aminti atunci că băștinașii obișnuiesc să mănânce mlădițe tinere de ferigă și miezul tulpinii de papirus. Chiar el fusese nevoit să-și potolească foamea cu aceste buruieni tot timpul cât urmărise prin pădure caravana lui Ibn Hamis. Din fericire, ferigi și papirus creșteau din belșug de-a lungul țărmurilor. Miezul acela dulceag plăcu tuturor, mai ales micului Jack.

Totuși, felul acesta de alimentație nu era îndeșulător. În ziua următoare însă, mulțumită vărului Benedict, putură face rost de hrană mai substanțială.

De când cu descoperirea acelu «hexapodes benedictus», care trebuia să-i aducă nemurirea, vărul Benedict nu mai era atât de morocănos. Insecta fu pusă la loc sigur, adică prinsă cu un ac în calota pălăriei, iar savantul își începu iarăși cercetările în timpul orelor de debarcare. În ziua aceea, scotocind prin ierburile înalte, dădu peste o pasăre al cărei ciripit îi atrase luarea-aminte.

Dick Sand tocmai se pregătea să tragă, dar vărul Benedict îl opri, strigându-i:

— Nu trage, Dick, nu trage! O singură pasăre la cinci persoane tot nu-i de ajuns.

— E de ajuns însă pentru Jack, răspuse Dick Sand, ochind pentru a doua oară pasărea, care nu părea grăbită să-și ia zborul.

— Nu trage! Nu trage! Îl împiedică din nou vărul Benedict. Este o călăuză care ne poate procura multă miere!

Dick Sand plecă țeava puștii, socotind că, oricum, câteva livre de miere fac mai mult decât o biată pasăre. Împreună cu vărul Benedict, începu să urmărească pasărea-călăuză, care când își lua zborul, când se lăsa la pământ, de parcă îi îndemna s-o urmeze. Nu merseră prea departe. După câteva minute zăriră niște buturugi ascunse între euforbiacee, în jurul cărora albinele zumzăiau de zor.

Vărul Benedict n-ar fi voit să le lipsească pe aceste himenoptere harnice de «rodul muncii lor», după cum spunea el. Dar Dick Sand nu era de aceeași părere. El izgoni albinele, făcând fum cu ierburi uscate, și izbuti să ia o însemnată cantitate de miere. Pentru pasărea-călăuză lăasă fagurii de ceară, care reprezentau partea ce i se cuvenea. Apoi se înapoie la tovarășii săi de pe luntre, însoțit de vărul Benedict.

Mierea a fost primită cu bucurie; dar nici aceasta n-ar fi fost de ajuns și ar fi suferit cu toții de foame, dacă în ziua de 12 luntrea nu s-ar fi oprit în apropierea unui golf în care lăcustele mișunau cu zecile de mii, acoperind în două sau trei rânduri suprapuse pământul și arbuștii. Și cum vărul Benedict avu grijă să le spună că indigenii obișnuiesc să se hrănească cu aceste ortoptere, lucru de altfel foarte adevărat, se grăbiră să dea iama în ele. Erau atât de multe, încât s-ar fi putut umple de zece ori luntrea. Prăjite deasupra unui foc domol, aceste lăcuste bune de mâncat ar fi părut foarte gustoase chiar și unor oameni mai puțin flămânzi. Vărul Benedict înghiți o cantitate însemnată — ce-i drept oftând — dar totuși înghiți.

Dar acest neîntrerupt șir de încercări morale și fizice trebuia să ia odată sfârșit! Deși călătoria cu piroga era mai puțin obositoare decât fusese primul drum prin pădurile de pe litoral, totuși zăpușeala din timpul zilei, umezeala din timpul nopții, pișcăturile neconținute ale țânțarilor, toate acestea făceau destul de anevoioasă călătoria cu barca. Ar fi trebuit să ajungă la țintă, dar Dick Sand nu putea să spună când se va sfârși această călătorie. Peste opt zile? Peste o lună? Greu de spus! Dacă râul ar fi mers tot timpul spre vest, atunci de mult ar fi ajuns la coasta Angolei nordice. Cum însă râul avea direcția mai degrabă spre nord, putea trece încă multă vreme până să ajungă la țărnul oceanului.

Dick Sand era deci nespus de îngrijorat. Dar în dimineața zilei de 14 iulie, râul își schimbă pe neașteptate direcția. Micul Jack se afla în prova pirogii și, la adăpostul acoperișului, privea în larg; o apă mare apăru la orizont.

— Marea! strigă el.

La auzul acestui cuvânt, Dick Sand tresări și se apropie de copil.

— Marea! repetă la rândul-i. Nu, încă nu. Dar, oricum, este un fluviu care curge spre vest și în care se varsă râul pe care am venit noi! S-ar putea să fie chiar Zairul!

— Dumnezeu să te audă, Dick, răspuse doamna Weldon.

Într-adevăr, dacă ar fi fost Zairul sau Congo, pe care Stanley avea să-l exploreze peste câțiva ani, era de ajuns să se lase purtați la vale de apele lui ca să ajungă la orașele portugheze așezate în vecinătatea locului de vărsare al fluviului. Cel puțin așa nădăjduia Dick Sand și avea tot dreptul să nădăjduiască.

În zilele de 15, 16, 17 și 18 iulie, luntrea pluti pe apele argintii ale acestui fluviu, în mijlocul unui ținut întrucâtva roditor. Totuși nu renunțară la măsurile de prevedere și nu îndepărtară acoperișul de crengi și ierburi care ascundea luntrea.

Încă vreo câteva zile și supraviețuitorii vasului *Pilgrim* vor ajunge la capătul suferințelor. Atunci

se va vedea mai bine cât de viteaz a fost fiecare din ei. Și dacă tânărul elev-marinar nu va spune că el a dat dovadă de cel mai mare devotament, apoi acest lucru va fi spus de doamna Weldon, pentru el.

Dar în noaptea de 18 iulie, un incident neprevăzut puse în mare primejdie viața celor de pe luntre. Către orele trei dimineața, un zgomot îndepărtat, încă înăbușit, se auzi dinspre partea de apus a fluviului. Îngrijorat, Dick Sand se strădui să-i afle pricina. Ferindu-se să-i trezească pe doamna Weldon, pe Jack și pe vărul Benedict, care dormeau pe fundul pirogii, Dick Sand îl chemă pe Hercule în partea din față a pirogii și îi spuse să asculte cu cea mai mare atenție. Noaptea era liniștită. Nu se simțea nici cea mai mică adiere.

— Vuietul mării! spuse Hercule, cu ochii sclipind de bucurie.

— Nu, răspuse Dick Sand, clătinând din cap.

— Ce să fie atunci? întrebă Hercule.

— Să așteptăm să se lumineze de ziuă, dar să veghem cu cea mai mare grijă!

După acest răspuns, Hercule trecu la locul său, în partea dinapoi a pirogii. Dick Sand, la postul său, continua să asculte atent. Zgomotul creștea din ce în ce. În curând se auzi ca un muget îndepărtat.

În sfârșit se făcu brusc ziuă, fără zori. În josul fluviului, la o depărtare de vreo jumătate de milă, un fel de nor plutea deasupra apei. Dar norul nu putea fi format din vapori, fiindcă în clipa când primele raze ale soarelui îl străbătură refractându-se, un curcubeu de toată frumusețea se arcui de pe un țărm pe celălalt.

— Trage la țărm! strigă Dick Sand, a cărui voce o trezi pe doamna Weldon. E o cataractă! Norii aceia nu sunt decât stropi mici de apă! La țărm, Hercule!

Dick Sand nu se înșela. Albia fluviului trecea aici peste o râpă de peste o sută de picioare, în care apele cădeau cu o superbă, dar distrugătoare năvală. Încă o jumătate de milă, și luntrea ar fi fost târâtă în prăpastie.

Capitolul XIX

S.V.

Cu o singură opintire a brațului său vânjos, Hercule cârmi piroga spre malul stâng. De altfel, în locul unde se alia luntrea, curentul nu era prea puternic, albia râului păstrându-și înclinarea normală până aproape de cataractă. După cum s-a mai spus, era vorba de o desprindere bruscă a terenului, astfel că atracția abisului nu se simțea decât cu trei-patru sute de picioare mai sus de cataractă.

Păduri înalte străjuiau malul stâng al fluviului. Nici o lumină nu răzbătea prin perdeaua deasă a frunzișului. Dick Sand privea cu spaimă ținutul acesta locuit de canibalii de pe cursul inferior al lui Congo, ținut pe care acum erau nevoiți să-l străbată pe jos, deoarece luntrea n-ar mai fi putut urma cursul apei și nici nu putea fi transportată dincolo de cataractă. O nouă și grea lovitură pentru acești oameni, primită chiar în ajunul sosirii în așezările portugheze. Totuși, până acum se descurcaseră. Oare soarta nu-i va ajuta și de aici înainte?

Piroga atinse în curând malul stâng al râului. Pe măsură ce se apropiau de țărm, Dingo dădea semne ciudate de neliniște și în același timp de durere. Dick Sand, care nu-l mai slăbea din ochi, căci până și cel mai mic lucru putea însemna o primejdie, se întreba dacă printre înalții

papiruși de pe țărm nu se ascundea vreo fiară sau vreun băștinaș, înțelese însă curând că animalul nu era stăpânit de un simțământ de furie.

— S-ar părea că plânge! se miră micul Jack, îmbrățișându-și câinele.

Dingo însă se smulse din brațele lui, sări în apă când luntrea se afla la vreo douăzeci de picioare de țărm, se cățăără pe malul înalt și pieri în bălării. Nici Dick Sand, nici doamna Weldon, nici Hercule nu știau ce să creadă.

După câteva clipe, barca fu trasă la mal în mijlocul unei spume verzi de mătasea broaștei și alte plante de apă. Câțiva pescăruși scoaseră țipete ascuțite, și niște bătlani, albi ca neaua, își luară zborul. Hercule legă zdravăn piroga de un trunchi de manghier. Se urcară apoi cu toții pe țărm, deasupra căruia se aplecau crengile copacilor înalți. Nici o potecă nu brăzda pădurea. Totuși, stratul de mușchi care acoperea pământul era bătătorit pe alocuri, dovedind că locul acesta fusese călcat de curând fie de fiare sălbatice, fie de băștinași.

Dick Sand, cu pușca încărcată, și Hercule, cu securea în mână, nu făcură nici zece pași și dădură peste Dingo. Câinele adulea mereu cu botul în pământ, căutând o urmă și lătrând din când în când. Parcă o presimțire tainică îl atrăsese în această parte a țărmului. Altă presimțire îl atrăgea acum spre inima pădurii. Faptul acesta era vădit pentru toți.

— Luați seama! atrase Dick Sand atenția celorlalți. Doamnă Weldon, domnule Benedict, Jack, nu vă depărtați! Fii cu băgare de seamă, Hercule!

În clipa aceea, Dingo înălță capul și, sărind în jurul lor, îi îndemnă să-l urmeze. Peste câteva clipe, doamna Weldon și însoțitorii ei îl ajunseră din urmă la rădăcina unui sicomor pierdut în desișul pădurii.

Acolo se afla o cocioabă dărăpănată, cu scândurile desprinse, înaintea căreia Dingo scheuna jalnic.

— Cine e acolo? strigă Dick Sand, intrând în cocioabă.

Doamna Weldon împreună cu ceilalți îl urmară. Pe jos se vedeau oseminte omenești, albite sub acțiunea decolorantă a aerului.

— Un om a murit în această cocioabă! rosti doamna Weldon.

— Dingo l-a cunoscut pe omul acesta! adăugă Dick Sand. Trebuie să fi fost stăpânul lui! Priviți! Dick Sand arătă spre trunchiul sicomorului din fundul colibei. Pe trunchi se vedeau două litere mari, roșii, aproape șterse, dar care încă se mai puteau citi. Dingo pusese laba dreaptă pe trunchi și părea că le arată literele.

— S.V.! citi Dick Sand. Aceleași litere pe care Dingo le-a recunoscut dintre toate celelalte. Inițialele pe care le poartă pe zgardă!...

Nu sfârși bine vorbele acestea și se aplecă să ridice o cutiuță de aramă coclită, azvârlită într-un ungher al colibei. Deschise cutia și din ea căzu o bucată de hârtie, pe care Dick citi aceste cuvinte:

*Asasinat... jefuit de călăuza mea Negoro...
3 decembrie 1871... aici... la 120 mile de coastă...*

Dingo!... Ajutor!...

S. Vernon.

Biletul lămurea întreaga taină. Samuel Vernon, plecat cu câinele său Dingo să exploreze centrul Africii, îl avusese călăuză pe Negoro! Banii pe care îi avea asupra-i ațâțaseră lăcomia ticălosului, care hotărâse să pună mâna pe ei. Exploratorul francez, ajuns pe țărmul fluviului Congo, se adăpostise în coliba aceasta și, tot acolo, fusese atacat, jefuit, părăsit... După făptuirea acestei fărădelegi, Negoro se grăbise să părăsească aceste locuri și căzuse în mâinile portughezilor. Identificat drept unul din agenții neguțătorului de sclavi Alvez, Negoro fusese transportat la Sf. Paul de Loanda și condamnat să-și sfârșească zilele într-una din închisorile coloniei. Se știe că izbutise să evadeze, după care ajunsese în Noua Zeelandă și

se îmbarcase pe *Pilgrim*, spre nenorocirea tuturor celor care se aflau la bord. Dar ce se întâmplase după făptuirea crimei? Ușor de închipuit! Nenorocitul Vernon, înainte de a muri, avusese timp să scrie biletul, care, împreună cu dala și cu motivul crimei, dădea numele criminalului. Biletul îl închisese în aceeași cutie în care de bună seamă se aflaseră banii. Apoi, cu o ultimă efort, trăsese cu degetul însângerat, ca o inscripție pe mormânt, inițialele numelui său... Dingo trebuie să fi stat multe zile în fața celor două litere roșii. Învățase să le cunoască. Și n-avea să le uite niciodată! Pe urmă, întors la țărm, fusese luat de căpitanul de pe *Waldeck*, ca apoi, pe bordul lui *Pilgrim*, să-l găsească pe Negoro. În timpul acesta, osemintele călătorului albeau în inima unei păduri din Africa centrală. Și numai câinele lui își mai amintea de dânsul.

Dick Sand și Hercule se pregăteau să înmormânteze rămășițele lui Samuel Vernon, când Dingo, scoțând un urlat furios, se năpusti afară din colibă. Îndată după aceea, auziră în apropiere țipete de spaimă. Pesemne că cineva fusese atacat de puternicul animal. Hercule, ca și Dingo, se năpusti afară din colibă. Dick Sand, doamna Weldon. Benedict îl urmară și-l văzură aruncându-se asupra unui om, care se zvârcolea pe jos, zdravăn înșfăcat de gât de colții înfricoșători ai câinelui.

Era Negoro.

În drum spre gurile Zairului, înainte de a se îmbarca pentru America, ticălosul își lăsase însoțitorii în urmă și venise chiar la locul unde îl asasinase pe călătorul care avusese încredere în el. Fără îndoială că nu tăcuse asta fără vreun motiv temeinic, motiv pe care-l înțeleseră cu toții când văzură câțiva pumni de galbeni francezi strălucind într-o groapă de curând săpată la rădăcina unui copac. Era vădit că, după făptuirea crimei și înainte de a cădea în mâinile portughezilor, Negoro își ascunsese prada, cu gândul de a se înapoia cândva pentru a o ridica. Tocmai se pregătea să pună mâna pe tot aurul acela, când Dingo, simțindu-l prin apropiere, îl căută și își înfipse colții în gâtul lui. Luat prin surprindere, nemernicul trăsese cuțitul și loviște câinele, în clipa când Hercule se năpustise asupra lui, strigând:

— A, tîlharule! În sfârșit, pot să te sugrum!

Era însă prea târziu! Portughezul nu mai dădea semne de viață. Fusese pedepsit — de o justiție immanentă, s-ar putea spune — chiar pe locul unde făptuise crima. Dar credinciosul animal primise o lovitură de moarte. Târându-se până la colibă, veni să moară pe același loc unde murise și Samuel Vernon.

Hercule îngropă adânc rămășițele exploratorului, iar Dingo, plâns de toți, fu așezat în aceeași groapă cu stăpânul său.

Dacă Negoro murise, în schimb indigenii care îl însoțiseră de la Kazonde nu puteau fi prea departe. Văzând că nu se mai înapoiază, cu siguranță că aceștia aveau să-l caute pe malul fluviului. Această împrejurare însemna o mare primejdie.

Dick Sand și doamna Weldon se sfătuiră asupra celor ce aveau de făcut, fiindcă nu se mai putea pierde nici o clipă.

Asupra unui singur lucru nu mai aveau nici o îndoială, și anume că fluviul pe care călătoriseră era Congo, fluviul pe care indigenii îl numesc Kwango sau Ikutu ya Kongo, și căruia la o anumită longitudine i se spune Zair, iar la alta, Lualaba. Era artera aceea mare care străbate Africa centrală și căreia eroicul Stanley îi dăduse numele glorios de «Livingstone», nume pe care geografii l-ar fi putut tot atât de bine înlocui cu acela al lui Stanley.

Dar dacă nu mai încapă nici o îndoială în ceea ce privește identitatea fluviului, în schimb biletul exploratorului francez dovedea că gurile de vărsare se aflau, socotind de la locul acesta, la o depărtare de mai bine de o sută douăzeci de mile. Din nefericire, pe toată această porțiune, fluviul nu mai era navigabil. Uriașe căderi de apă, pesemne cataractele de la Ntamo, făceau cu

neputință folosirea unei bărci. Trebuiau deci să continue călătoria pe unul din cele două maluri, cel puțin până ce vor trece de cataractă, ceea ce însemna că mai aveau de mers o distanță de o milă sau două. Pe urmă vor putea să-și construiască o nouă plută, pe care să se lase din nou purtați în voia curentului...

— Așadar, nu ne mai rămâne altceva de făcut, încheie Dick Sand, decât să hotărâm dacă ne vom continua călătoria pe malul stâng, unde ne aflăm, sau pe cel drept. Pe amândouă le socotesc la fel de primejdioase, dat fiind că și pe unul și pe celălalt riscăm să dăm peste indigeni. Totuși, pe malul acesta se pare că primejdia e mai mare, deoarece putem să ne întâlnim și cu însoțitorii lui Negoro.

— Să trecem atunci pe malul celălalt, hotărî doamna Weldon.

— Să fie cumva acesta un drum mai ușor? șovăi Dick Sand. Fără îndoială că drumul cel mai indicat spre gurile de vărsare ale fluviului Congo este pe malul stâng, deoarece pe acesta l-a ales Negoro. Oricum, noi nu putem alege. Dar înainte de a trece pe celălalt țărm, trebuie să știu dacă vom putea coborî până mai jos de cataracte.

Procedând în felul acesta, tânărul marinar dădea dovadă de multă înțelepciune și spirit de prevedere. Fără să mai piardă vremea, Dick Sand trecu la îndeplinirea planului său.

În locul acela, fluviul nu era mai lat de trei-patru sute de picioare, distanță pe care tânărul marinar, obișnuit să mânuiască o barcă, o putea străbate cu ușurință. Doamna Weldon, Jack și vărul Benedict urmau să rămână pe țărm, sub paza lui Hercule, până la înapoierea lui Dick Sand. După ce luară toate aceste măsuri de prevedere și Dick Sand se pregăti să pornească, doamna Weldon îi spuse:

— Nu te temi că ai să fii târât spre cataractă, Dick?

— Nu, doamnă Weldon. Am să ajung pe celălalt mal cu vreo patru sute de picioare mai sus de ea.

— Dar pe malul celălalt?...

— N-am să mă dau jos din luntre dacă am să simt cea mai mică primejdie.

— Ia-ți pușca.

— Bine, am s-o iau. Dar nu-mi duceți grija!

— Poate că ar fi mai bine să te însoțim și noi, adăugă doamna Weldon, având parcă o presimțire.

— Nu... E mai bine să mă duc singur... răspunse Dick Sand. E necesar, pentru binele tuturor! În mai puțin de un ceas sunt înapoi! Hercule, fii cu băgare de seamă!

Și după aceste cuvinte, Dick Sand împinse piroga în larg, îndreptându-se spre celălalt țărm al Zairului. Doamna Weldon și Hercule, ascunși printre tulpinile papirusilor, îl urmăreau cu privirea. Ajunse în curând în mijlocul fluviului. Curentul, deși nu prea puternic, era totuși ceva mai repede din pricina cataractei.

La patru sute de picioare înaintea cataractei, vuietul puternic al apelor umplea văzduhul și o bură subțire, purtată de vântul dinspre apus, ajungea până la tânărul elev-marinar. Dick Sand se înfiora gândindu-se că, dacă în noaptea trecută n-ar fi stat de veghe, luntrea târâtă de curent s-ar fi putut prăbuși în adâncul cataractei, de unde valurile n-ar mai fi scos la suprafață decât niște cadavre. Dar acum primejdia fusese înlăturată. Mânuită cu dibăcie, piroga își continua drumul spre țărm, menținându-și direcția puțin pieziș față de cursul apei. În mai puțin de un sfert de oră, Dick Sand ajunse la țărm și se pregăti să debarce.

În clipa aceea însă izbucniră niște urlete și vreo zece indigeni se năpustiră asupra acoperișului de ierburi care ascundea luntrea. Erau indigenii din satul lacustru. Timp de opt zile merseseră la vale pe malul drept al râului. Sub acoperișul de ierburi smulse de stâlpii colibelor lor, îi zăriseră pe fugari și, de bună seamă. Își tăcuseră socoteala că prada nu le putea scăpa, dat fiind că mai devreme sau mai târziu căderile de apă îi vor sili pe acești nenorociți din luntre să

debarce pe un mal sau altul.

Dick Sand se socoti pierdut. Se întreba însă dacă sacrificiul vieții sale nu i-ar putea salva pe prietenii săi. Fără să-și piardă cumpătul, în picioare în partea dinainte a pirogii, cu degetul pe trăgaciul puștii, el îi ținea la respect pe atacanți.

Totuși, aceștia reușiseră să smulgă acoperișul de ierburi, sub care bănuiau că se ascund și alte victime. Când se încredințară însă că tânărul elev-marinar era singur, fură cuprinși de o furie care se manifestă prin urlete înspăimântătoare. Un băiețandru de cincisprezece ani la zece oameni! Deodată, unul dintre indigeni se ridică și întinse brațul spre malul stâng. Doamna Weldon și însoțitorii ei urmăriseră cele petrecute. Neștiind cum ar putea veni în ajutorul lui Dick Sand, părăsiseră adăpostul lor și ieșiseră la țărm. Uitând situația în care se găsea, Dick Sand își frământa mintea să găsească un mijloc prin care să-i poată salva.

Sălbaticii împinseră luntrea în larg, cu gând să treacă pe celălalt mal. Sub amenințarea puștii, nu cutezau să se repeadă la tânărul marinar, cunoscând efectele armelor de foc. Dar unul dintre ei, apucând vâsla care servea drept cârmă și mânuind-o cu pricepere, întoarse luntrea spre malul celălalt. În câteva minute se apropiară la o sută de picioare de malul stâng.

— Fugiți! strigă Dick Sand doamnei Weldon. Fugiți!

Dar nici doamna Weldon, nici Hercule nu se clintiră. S-ar fi spus că picioarele le erau înțepenite în pământ. Să fugă! La ce bun, când în mai puțin de o oră urmăritorii i-ar fi ajuns!

Dick Sand înțelese. Atunci se ivi ideea salvatoare pe care o căutase cu atâta înfrigurare. Întrevăzu mijlocul de a-i salva pe toți aceia pe care-i iubea, sacrificându-și el viața!... Nu șovăi nici o clipă!

— Dumnezeu să le ajute și să se milostivească și de mine! Murmură el.

În aceeași clipă, Dick Sand îndreptă pușca spre băștinașul care mânuia cârma și trase. Vâsla, sfărâmată de glonte, zbură în țandări. Atacantii scoaseră un urlet de groază. Lipsită de cârmă, luntrea plutea acum în voia curentului, care o târa la vale cu o viteză din ce în ce mai mare. În câteva clipe ajunse la mai puțin de o sută de picioare de cataractă.

Cei de pe țărm înțeleseseră intenția lui Dick Sand. Tânărul marinai încerca să-și salveze prietenii, aruncându-i pe urmăritori, odată cu el însuși, în prăpastie. Micul Jack și mama sa, îngenuncheați pe mal, îi trimiteau un ultim rămas bun. Brațul acum neputincios al lui Hercule se întindea spre tânărul său prieten!... în clipa aceea, indigenii, socotind că înotând vor putea ajunge la țărm, se aruncară în apă. Sărind din piroga care se răsturnă din pricina mișcărilor lor. Dick Sand nu-și pierdu cumpătul în fața morții care îl pândea de aproape. O ultimă idee salvatoare îi străfulgeră atunci prin minte.

Luntrea aceea, care plutea răsturnată, putea însemna salvarea lui. Într-adevăr, două primejdii îl pândeau din clipa în care avea să se prăbușească în cataractă: asfixierea prin cădere sau înecul. Dar această cocă răsturnată era ca un fel de cutie, în care poate că va reuși să-și țină capul deasupra apei. În același timp ea l-ar feri și de sufocare, căci, căzând în gol, n-ar mai fi putut respira din pricina vitezei cu care s-ar fi prăbușit. În aceste condiții părea posibil să scape și de sufocare și de înec, chiar în mijlocul unei Niagare.

Toate aceste gânduri trecură ca un fulger prin mintea lui Dick Sand. Cu o mișcare instinctivă, se agăță de banca prinsă de marginile bărcii și, la adăpost sub coca răsturnată, se strădui să-și țină capul deasupra apei. Târât de curentul puternic, tânărul elev-marinar simți cum se prăbușește aproape vertical...

Piroga se afundă în prăpastia pe care apele o săpaseră la picioarele cataractei și ieși apoi din nou la suprafață. Dick Sand, înotător priceput, înțelese că salvarea depinde acum de vigoarea brațelor sale...

În mai puțin de un sfert de oră ajunse pe malul stâng, unde-i găsi pe doamna Weidon, micul Jack și vărul Benedict aduși în grabă acolo de Hercule.

Dar următorii dispăruseră în vârtoarea apelor. Ei nu fuseseră ocrotiți ca Dick Sand de barca răsturnată, așa că încetaseră să mai trăiască înainte de a fi atins adâncimile. Cadavrele lor aveau să se zdrobească de stâncile ascuțite, de care se izbeau spumegând apele fluviului, mai la vale de cataractă.

Capitolul XX

ÎNCHEIERE

După două zile, la 20 iulie, doamna Weldon și însoțitorii ei dădură peste o caravană care se îndrepta spre Emboma — orașel aflat la vărsarea fluviului Congo. De data aceasta, însă, caravana nu era alcătuită din neguțători de sclavi, ci de pașnici negustori portughezi, care se îndeletniceau cu comerțul de fildeș.

Fugarii fură primiți cu multă bucurie, și ultima parte a călătoriei lor se desfășură în condiții mulțumitoare.

Întâlnirea cu această caravană fusese de-a dreptul o milostivire a Cerului. Dick Sand n-ar mai fi putut să continue călătoria la vale cu pluta, pe apele Zairului. De la cataracta Ntamo și până la Yellala, fluviul era plin de praguri și cataracte. Stanley a numărat șaiszeci și două, și nici o ambarcațiune n-ar fi fost în stare să le înfrunte. Peste patru ani, tot aici, la gurile fluviului Congo, neîntrecutul explorator avea să dea ultima din cele treizeci și două de bătălii pe care le-a avut cu indigenii. Iar puțin mai la sud, la cataractele de la Mbelo, avea să scape ca prin minune de la moarte.

La 11 august, doamna Weldon, Dick Sand, Jack, Hercule și vărul Benedict sosiră la Emboma, unde domnii Motta Viega și Harrisson îi primiră cu o generoasă ospitalitate. Un vapor era gata de plecare spre istmul Panama. Doamna Weldon și însoțitorii ei se îmbarcară și ajunseră cu bine pe pământul american.

O telegramă expediată la San Francisco îl înștiința pe James W. Weldon de întoarcerea neașteptată a soției și a fiului său, pe care până atunci zadarnic îi căutase pretutindeni pe unde bănuia că ar fi putut naufragia *Pilgrim*.

În sfârșit, la 25 august, trenul îi aduse pe naufragați în capitala Californiei. Vai! Dacă bătrânul Tom și tovarășii săi ar fi fost cu ei!...

Ce să mai spunem acum despre Dick Sand și despre Hercule? Unul deveni fiul, celălalt prietenul familiei Weldon. James Weldon știa tot ce datorează tânărului elev-marinar, tot ce datorează bravului negru. Pe de altă parte, era fericit că Negro nu ajunsese până la el. Fără îndoială că, pentru a-și răscumpăra soția și fiul, James Weldon n-ar fi șovăit să-și sacrifice întreaga avere și să pornească spre coasta Africii, unde nu se știe la câte alte ticăloșii s-ar mai fi putut aștepta din partea lui Negro.

Acum, câteva vorbe și despre vărul Benedict. Chiar în ziua sosirii sale, savantul, după ce strânse mâna lui James W. Weldon, se închise în biroul său, așternându-se la lucru ca și cum ar fi continuat o frază întreruptă în ajun. Își pusese în gând să scrie o lucrare monumentală asupra lui «hexapodes benedictus», operă de bază a științei entomologice. Acolo, în biroul său tapisat cu insecte, vărul Benedict găsi în primul rând o lupă și niște ochelari... Dar vai! Ce strigăt de desperare scoase când cercetă cu ajutorul acestor instrumente optice unicul exemplar pe care-l adusese din Africa! «Hexapodes benedictus» nu era un hexapod! Era un

biet păianjen ca toți păianjenii! Și dacă nu avea decât șase picioare în loc de opt, apoi aceasta se datora faptului că-i lipseau cele două picioare din față. Și dacă îi lipseau, apoi aceasta se datora faptului că Hercule, atunci când îl prinsese, i le rupsesse din greșeală. Dar această mutilare îl reducea pe așa-zisul «hexapodes benedictus» la situația unui biet invalid, înglobându-l în clasa arahnidelor celor mai banale — lucru de care vărul Benedict nu-și putuse da seama din capul locului din pricina miopiei. De supărare, vărul Benedict se îmbolnăvi, dar din fericire se însănătoși curând.

Trei ani mai târziu, când micul Jack împlinise opt ani, Dick Sand îl ajuta să-și facă lecțiile, deși propriile sale studii îi dădeau destul de furcă. Într-adevăr, de cum pusesse piciorul pe continent, elevul-marinar se așternuse pe învățătură cu multă râvnă și parcă cu un fel de remușcare: remușcarea omului pe care lipsa de cunoștințe îl pusese în situația de a nu putea face față obligațiilor luate.

— Trebuie să recunosc, repeta adeseori Dick Sand, că dacă pe bordul lui *Pilgrim* aș fi știut tot ceea ce trebuie să știe un marinar, multe nenorociri ar fi putut fi evitate.

La împlinirea celor 18 ani, el își termină studiile de hidrografie și, cum primi în mod cu totul excepțional un brevet de absolvire, i se dădu comanda unui vas aparținând firmei James W. Weldon.

Iată unde ajunsese, prin purtarea sa, prin munca și străduințele sale, micul orfan găsit pe limba de nisip din golfulețul Sandy-Hook. Deși foarte tânăr, se bucura de dragostea și, s-ar putea spune, și de respectul tuturor. Dar simplitatea și modestia lui, care i se păreau ceva firesc, îl ajutau să nu ajungă un înfumurat. Nici prin minte nu-i trecea că dârzenia, curajul și istețimea de care dăduse dovadă în grelele încercări prin care trecuse făcuseră din el un erou.

Îl muncea totuși un gând. În scurtul răgaz pe care i-l îngăduiau studiile, se gândea la bătrânul Tom, la Bat, la Austin, la Acteon. Se socotea răspunzător de nenorocirea acestora. De altfel, faptul era o pricină de mâhnire și pentru doamna Weldon. Nu-i de mirare, deci, că James Weldon, Dick Sand și Hercule au pus să se răscolească cerul și pământul pentru a da de urma lui Tom și a tovarășilor săi. Și în cele din urmă, datorită agenților de legătură pe care cunoscutul armator îi avea pretutindeni, îi descoperiră în Madagascar, unde sclavia nu fusese încă desființată.

Dick Sand era gata să-și jertfească micile sale economii ca să-și răscumpere prietenii, dar James Weldon era de altă părere. Unul dintre agenții săi duse totul la bun sfârșit și, într-o bună zi, la 15 noiembrie 1877, patru negri băteau la ușa locuinței familiei Weldon. Erau bătrânul Tom, Bat, Acteon și Austin. Oamenii aceștia cumsecade, după ce scăpaseră de atâtea primejdii, erau cât pe aci să fie înăbușiți în ziua aceea de îmbrățișările prietenilor lor.

Dintre toți cei pe care *Pilgrim* îi azvârlise pe coasta plină de primejdii și nenorociri a Africii, nu mai lipsea decât sărmana Nan. Dar bătrâna femeie de serviciu nu mai putea fi înviată, așa cum nu mai putea fi înviat nici Dingo. Era însă o adevărată minune că numai două ființe pieriseră în împrejurările acelea nenorocite.

În ziua aceea a fost mare sărbătoare în casa negustorului californian. Cel mai cald cuvânt de laudă a fost cel rostit de doamna Weldon în cinstea lui Dick Sand, «căpitan la cincisprezece ani»!

- {1} Ansamblul de catarge, cu toate parâmele și celelalte accesorii.
- {2} Lamele cornoase din gura balenei.
- {3} Datorită dezvoltării impetuoase a științei, astăzi împărțirea în subclase, supraordine, ordine și subordine a clasei insectelor este mult mai vastă și are cu totul alt aspect.
- {4} Astăzi, stilopii fac parte din ordinul strepsiterelor.
- {5} Ruliu — legănarea navei la dreapta și la stânga: tangaj — legănarea înainte și-napoi.
- {6} «Sand» înseamnă «nisip» în limba engleză, (n.a.)
- {7} Eneida, cartea a X-a, versul 284. Soarta îi ajută pe cei cutezători.
- {8} Tribord — partea din dreapta a navei, privită dinspre pupa spre prova; babord — partea din stânga.
- {9} A zecea parte dintr-o milă marină, adică 185,2 metri.
- {10} Un picior = 0,324 metri, așadar 300 de picioare — aproximativ 100 metri.
- {11} Diminutiv de la Bartolomeu. (n.a.)
- {12} L. Sterne, scriitor englez (1713-1768).
- {13} Școală militară din statul New York. (n.a.)
- {14} În operația aceasta, grăsimea balenei pierde aproape o treime din greutate, (n.a.)
- {15} Cutie din lemn sau metal nemagnetic, servind drept lăcaș busolei.
- {16} Rezumat din Dictionaire Mustre de Vorepierre. (n.a.)
- 1{17} Măsură egală cu 0,027 m.
- 2{18} Barometrele englezești și americane sunt însemnate prin șchioape și linii. Douăzeci și opt de șchioape și șapte zecimi este egal cu 728 milimetri, (n.a.)
- {19} Măsură egală cu 1,62 m.
- {20} 716 milimetri, (n.a.)
- {21} 709 milimetri (n.a.)
- {22} Aproximativ 166 km. (n.a.)
- {23} Stâlpi groși, din lemn sau metal, fixați pe punte.
- {24} Fermă.
- {25} Nume care se mai dădea pe atunci Statelor Unite ale Americii.
- {26} Piatră de culoare albastră.
- {27} Un fel de pisici sălbatice.
- {28} Nume care se mai dă mai muțelor, din pricină că se slujesc cu aceeași îndemânare de toate cele patru membre.
- 1{29} Se citește chinchinas — arborele de chinină.
- 2{30} Care vindecă frigurile.
- {31} Pe vremuri, coaja era măcinată până ce se prefăcea într-o pulbere căreia i se spunea «praf de iezuiților», pentru că în 1649 iezuiții primiseră la Roma o mare cantitate de astfel de pulbere, trimisă de misiunile lor din America, (n.a.)
- {32} Jules Verne a publicat acest roman în anul 1878.
- {33} Nume dat continentului australian de către olandezi, care, la începutul secolului al XVII-lea, au explorat coasta vestică a insulei, întemeind colonii și aducând de acolo numeroși băștinași.
- {34} Astăzi Luanda.
- {35} 4 650 kilometri, (n.a.)
- {36} Titlu care se dă guvernatorilor portughezi din așezările omenești mai mici. (n.a.)
- 1{37} Mușcătoare, în limba latină.
- 2{38} Feroce, în limba latină.
- {39} Scoici obișnuite în această regiune și care servesc drept monedă. (n.a.)

{40} Iată ce spune Cameron: _____
 «Pentru a pune mâna pe cele cincizeci de femei pe care Alvez le socotea drept proprietate a lui, zece sate au fost distruse, dintre care fiecare numără o sută până la două sute de suflete: deci aproape o mie cinci sute de locuitori. Unii dintre ei putuseră să scape, dar cei mai mulți — aproape toți — au pierit în flăcări, au fost uciși în timp ce-și apărau familiile sau au murit de foame în junglă, în afară de cazul când animalele de pradă au pus mai repede capăt suferințelor lor. Aceste crime făptuite în centrul Africii, de oameni care se fălesc că sunt creștini și își zic portughezi, ar putea părea de necrezut locuitorilor din țările civilizate. Este cu neputință ca guvernul din Lisabona să nu cunoască aceste atrocități făptuite

de oameni care se laudă că sunt supuși portughezi și arborează stindardul portughez».

N.B. în Portugalia s-au ridicat proteste foarte vii împotriva acestor afirmații ale lui Cameron. (n.a.)

{41} Un soi de rumegătoare din Africa (n.a.)

{42} Se citește «punci». Un amestec de băuturi alcoolice, căruia i se dă foc înainte de a fi băut (în limba engleză în text).

{43} E greu să ne închipuim proporțiile pe care le iau aceste oribile hecatombe, atunci când este vorba de a cinsti memoria unui șef puternic, la aceste triburi. Cameron spune că mai mult de o sută de victime au fost sacrificate în felul acesta la înmormântarea tatălui regelui din Kassonngo. (n.a.)

{44} Agenție de comerț într-o colonie; de data aceasta, agenție de comerț de sclavi.

{45} Păsări țesătoare sau cusătorese, care-și cos cuibul.

{46} Cameron vorbește adesea de asemenea insule plutitoare, (n.a.)

Table of Contents

[Title page](#)

